RUDOLF STEINER

MISTERII.
EVOLUȚIE ȘI CUNOAȘTERE

ANTICHITATE. EV MEDIU.
ROSICRUCIANISM.
INIȚIERE MODERNĂ

GA 233

9 conferințe ținute la Dornach,
24 decembrie 1923 – 1 ianuarie 1924

CUPRINS

MISTERII. EVOLUŢIE ŞI CUNOAŞTERE ANTICHITATE.
EV MEDIU. ROSICRUCIANISM. INIŢIERE MODERNĂ 7
CUPRINS PE LARG 7
CONFERINŢA I 13
ISTORIA SUFLETEASCĂ A OMENIRII ÎN CORELAŢIE CU DEZVOLTAREA MEMORIEI 13
CONFERINŢA a II-a 29
CONŞTIENTA DE SINE ŞI IMPULSUL DEZVOLTĂRII LA VECHILE POPOARE ALE ASIEI 29
CONFERINŢA a III-a 46
EPOCA EGIPTEANO-CHALDEEANĂ. 46
GHILGAMEŞ ŞI EABANI 46
CONFERINŢA a IV-a 65
MISTERIILE DIN HIBERNIA ŞI DIN EFES. ALEXANDRU ŞI ARISTOTEL 65
CONFERINŢA a V-a 86
FUNCŢIA SPECIALĂ A MISTERIILOR DE LA EFES. ALEXANDRU CEL MARE 86
CONFERINŢA a VI-a 104
ÎNTRE REVELAŢIILE ASIEI ŞI ISTORIA ACTUALĂ A INFLUENŢEI ARISTOTELIANISMULUI 104

CONFERINŢA a VII-a 122

PIERDEREA CUNOŞTINŢEI DESPRE LEGĂTURA OMULUI CU COSMOSUL ÎN EPOCA MODERNĂ 122

CONFERINŢA a VIII-a 140

INCENDIUL DE LA EFES ŞI INCENDIUL DE LA GOETHEANUM 140

CONFERINŢA a IX-a 154

RESPONSABILITATEA CARE REVINE ANTROPOSOFIEI 154

NOTE 171

DESENELE LA TABLĂ 178

CENTRE DE MISTERII ALE EVULUI MEDIU 185

Rosicrucianismul şi principiul iniţierii modeme. Sărbătoarea Paştelui ca parte a istoriei misteriilor omenirii **GA 233a** 185

CUPRINS PE LARG 187

Partea I CENTRE DE MISTERII ALE EVULUI 191

MEDIU. ROSICRUCIANISMUL ŞI PRINCIPIUL MODERN DE INIŢIERE 191

CONFERINŢA I 191

CONFERINŢA a II-a 207

CONFERINŢA a III-a 222

CONFERINŢA a IV-a 236

CONFERINŢA a V-a....248
CONFERINŢA a VI-a....265
Partea a II-a SĂRBĂTOAREA PAŞTELUI ca parte a istoriei misteriilor omenirii....283
CONFERINŢA I....283
CONFERINŢA a II-a....299
CONFERINŢA a III-a....321
CONFERINŢA a IV-a....339
Note....356
DESENELE LA TABLĂ....363

MISTERII. EVOLUŢIE ŞI CUNOAŞTERE ANTICHITATE. EV MEDIU. ROSICRUCIANISM. INIŢIERE MODERNĂ

CUPRINS PE LARG

CONFERINŢA I — *Dornach, 24 decembrie 1923* — ISTORIA SUFLETEASCĂ A OMENIRII ÎN CORELAŢIE CU DEZVOLTAREA MEMORIEI

Modul în care poate fi înţeleasă istoria omenirii prin urmărirea evoluţiei sufletului. Reprezentările şi amintirile, sentimentele, voinţa din ziua de astăzi şi corespondentele lor la populaţiile orientale preistorice; în loc de imagini ale gândirii vieţuirea capului, şi legat de aceasta a întregului Pământ; în loc de sentimente descoperirea propriului spaţiu al toracelui şi al inimii şi legat de acestea spaţiul din imediata apropiere a Pământului traversat de Soarele; în locul voinţei individuale trăirea mobilităţii membrelor şi pornind de aici relaţia Pământului cu lumea astrelor. Dezvoltarea memoriei; amintirea localizată, legată de repere exterioare; originea monumentelor. Amintirea ritmică – începând cu migraţiile spre Asia; originea artei versificaţiei. Memoria temporală modernă, începând cu ascensiunea culturii greceşti. Calea spre interiorizare.

CONFERINŢA a II-a — *Dornach, 25 decembrie 1923* — CONŞTIENTA DE SINE ŞI IMPULSUL DEZVOLTĂRII LA VECHILE POPOARE ALE ASIEI

Perceperea lumii în vechime. Perceperea mediului terestru ca regiunea cea mai de jos a unui ansamblu cu patru trepte, unitar sub aspect spiritual. Conştienţa din timpul zilei: visarea în stare de veghe, care transformă

impresiile exterioare în imaginaţie; perceperea spiritelor elementelor. Somnul: conştienţa confuză a lumii din cea de a treia ierarhie, adâncirea până la cea de a doua ierarhie. Conştienţa iniţiaţilor: anticiparea conştienţei actuale din starea de veghe; scrierea şi citirea; experienţa golirii sufleteşti; moralitatea; întâlnirea cu fiinţe din prima ierarhie. Desfăşurarea istoriei exterioare în războaie de cucerire pline de cruzime. De aici impulsul pentru o dezvoltare ulterioară mai amplă: amestecul popoarelor tinere cu cele vechi, pentru a dobândi conştienţa forţelor morţii, luciditatea lor. În mod diferit, mai târziu, la greci – predominanţa forţelor morţii asupra forţelor vieţii; războiul troian ca război al fricii.

CONFERINŢA a III-a — *Dornach, 26 decembrie 1923* — EPOCA EGIPTEANO-CHALDEEANĂ. GHILGAMEŞ ŞI EABANI

Caracterul dublu al conştienţei Eului la oamenii din epoca a treia postatlanteană: începutul coborârii din spiritual-sufletesc. Ghilgameş şi Eabani. Acţiunea comună a „vechii" forţe de cuceritor a lui Ghilgameş cu clarviziunea „tânărului" Eabani, chiar şi dincolo de moarte. Conştientizarea de către Ghilgameş a tranziţiei în istoria lumii, provenită din experienţa interioară, nu din apartenenţa la misteriile oriental-cosmice. Problema nemuririi. Conştientizarea conexiunii dintre dezvoltarea omenirii şi dezvoltarea Pământului. Ultimele obişnuinţe ale acţiunii misteriilor oriental-cosmice la Efes; accesul lor în lumea eterică. Reîntruparea lui Ghilgameş şi a lui Eabani ca participanţi la Misteriile de la Efes; consolidarea evenimentelor spiritual-sufleteşti din trecut în înţelepciunea Pământului; formarea conştienţei clare a dublei apartenenţe a omului la lumea pământească şi la lumea spirituală superioară.

CONFERINȚA a IV-a — *Dornach, 27 decembrie 1923* — MISTERIILE DIN HIBERNIA ŞI DIN EFES. ALEXANDRU ŞI ARISTOTEL

Întunecarea conştienţei şi apariţia libertăţii. Pregătirea şi desfăşurarea iniţierii în misteriile hiberniene. Modul de integrare în Cosmos, sub acţiunea Soarelui şi a Lunii. Calea iniţiatică în misteriile efesiene; integrarea în eterul cosmic prin înţelegerea esenţei limbajului; vorbirea omenească ca reflectare a Logosului cosmic creator. Ecoul spiritualului divin în Efes, reflectarea acestuia în cultura greacă. Aristotel şi Alexandru. *Cântecul lui Alexandru* de preotul Lamprecht. Pierderea şi destinul multora dintre scrierile lui Aristotel. Învăţăturile pentru elevul său Alexandru cu privire la Pământ şi la eterul universal, la legătura omului cu elementele şi la înrudirea omului cu Pământul. Acţiunile lui Alexandru în raport cu spiritualitatea şi importanţa geografică a elementelor; expediţiile sale spre Orient determinate de impulsuri care ţin în aceeaşi măsură de natural şi de moral.

CONFERINȚA a V-a — *Dornach, 28 decembrie 1923* — FUNCŢIA SPECIALĂ A MISTERIILOR DE LA EFES. ALEXANDRU CEL MARE

Caracterul misteriilor orientale: actualitatea divin-spiritualului; perceperea interacţiunii dintre natural şi moral; perceperea înrudirii omului cu lumea plantelor, eliberarea din lumea animală, dependenţa revelaţiei de spaţiu şi de timp. Caracterul misteriilor greceşti; perceperea umbrelor divin-spiritualului; independenţa revelaţiei de spaţiu şi de timp, dependenţa ei de pregătirea şi de maturitatea individuală a omului. Efesul: ecoul realităţii spirituale nemijlocite, dar deja independente de spaţiu şi de timp. Coborârea Greciei dintr-o civilizaţie „a zeilor” într-una pur pământească; începutul istoriei scrise

datorită lui Herodot. Efesul ca ultimul focar al orientării spirituale. Semnificaţia faptului că naşterea lui Alexandru a coincis cu incendierea Efesului. Impulsul lui Alexandru de a întemeia un Efes spriritual. Întemeierea Academiilor în Egipt şi în Asia: Alexandria. Sfârşitul istoriei orientale, care putea fi concepută doar imaginativ, ca urmare a ivirii lumii romane, occidentale.

CONFERINŢA a VI-a — *Dornach, 29 decembrie 1923* — ÎNTRE REVELAŢIILE ASIEI ŞI ISTORIA ACTUALĂ A INFLUENŢEI ARISTOTELIANISMULUI

Perioada de tranziţie de la Aristotel la Iulian Apostatul. Cultura anterioară: susţinută de impulsul misteriilor; cea ulterioară – de principiul personalităţii. Corelaţia dintre împărţirea lumilor în lumea spiritelor, lumea sufletelor şi lumea fizică şi periodizarea proceselor istoriei universale. Transformarea capacităţii de amintire în memorie temporală. Scrierea istoriei; tradiţia. Misteriul de pe Golgotha şi misteriile din Hibernia. Continuarea acţiunii impulsului lui Aristotel: prin Alexandru pătrunde în Orient cunoaşterea spiritului naturii, care în Occident se atenuează doar în Evul Mediu; scrierile de logică ajunse în Vest prin Teofrast. Caracterul de instruire spirituală al logicii aristotelice. Supravieţuirea ştiinţei aristotelice dinspre spiritul naturii în obscuritatea înţelepciunii populare. Paracelsus, Böhme ş.a. Declinul instruirii spirituale începând din Grecia: gimnastul, retorul, doctorul. Ultimii reprezentanţi ai aristotelianismului din secolul al XIX-lea au fost cei care au dat posibilitatea reluării legăturii cu vechea revelaţie. Incendiile care au mistuit Efesul şi Goetheanumul.

CONFERINŢA a VII-a — *Dornach, 30 decembrie 1923* — PIERDEREA CUNOŞTINŢEI DESPRE LEGĂTURA OMULUI CU COSMOSUL ÎN EPOCA MODERNĂ

Ultima mare cotitură istorică: trecerea în epoca sufletului conştienţei. Cunoaşterea, încă din Evul Mediu, a corespondenţei dintre microcosmos şi macrocosmos. Posibilitatea de diferenţiere a metalelor din natură sau din om; cele mai subtile moduri de schimb de substanţe între om şi cosmos. Omul fizic şi forţele din centrul Pământului. Forţele mediului din jurul Pământului şi corpul eteric; explicarea acestor forţe prin albumină, care este purtătoarea reproducerii. Modul în care poate fi descifrată acţiunea forţelor din centrul Pământului şi respectiv a celor din jurul Pământului asupra constituţiei omului: picioare, cap, braţe. Corpul astral şi forţele din afara spaţiului. Exemple de inserare a forţelor terestre în eteric sau în astral-eteric: reproducerea viespilor de ristic; legătura dintre albină, floare, construcţia fagurilor şi formarea cristalelor de cuarţ. Necesitatea redescoperirii corespondeţei intime între părţile esenţiale ale omului şi regnurile din natură; bazele unei noi ştiinţe a vindecării. Relaţia dintre organizaţia Eu şi tot ce este mineral; organizaţia Eu şi căldura; transformarea solidului, fluidului, aerianului şi căldurii prin preluarea de organizaţia Eu.

CONFERINŢA a VIII-a — *Dornach, 31 decembrie 1923* — INCENDIUL DE LA EFES ŞI INCENDIUL DE LA GOETHEANUM

Incendierea Efesului şi vorba rămasă din Antichitate privind gelozia zeilor. Misteriile ca locuri de întâlnire şi de înţelegere între oameni şi „zeii cei buni”. Gelozia zeilor luciferici – ahrimanici. Acţiunea de pe Golgotha a zeului capabil de cea mai înaltă iubire. Ceea ce constituia problema zeilor şi a oamenilor devine în epoca libertăţii problema vieţii fizice a oamenilor. Simplicitatea cu care se exprima în Evul Mediu înţelepciunea zeilor în lumea

pământească. Învăţătura pe care un maestru rosicrucian o dă discipopului său; raporturile corpului fizic, eteric şi astral cu Pământul; apartenenţa reală la ierarhii; relaţia deosebită dintre oameni şi căldură. „Limbajul" noilor revelaţii spirituale în formele şi imaginile de la Goetheanum. Statuia zeiţei din Efes – statuia Reprezentantului omenirii de la Goetheanum. Incendierea Goetheanumului şi invidia oamenilor. Transformarea tristeţii în credinţă şi energie ca o consecinţă a impulsurilor spirituale ale Goetheanumului.

CONFERINŢA a IX-a — *Dornach, 1 ianuarie 1924* — RESPONSABILITATEA CARE REVINE ANTROPOSOFIEI

O privire asupra scopului antroposofiei în viitor: să împiedice ca omenirea să rateze trecerea dincolo de Prag, care este o necesitate istorică, din cauza utilizării eronate a capacităţii ideatice exclusiv în lumea materială. Misiunea Dornachului ca loc în care trebuie să se vorbească deschis despre realităţile spirituale. Necesitatea de a respinge compromisurile şi deschiderea faţă de impulsul antroposofic în diferitele domenii ale vieţii practice. Despre speranţele legate de Congresul de Crăciun. Decizia de punere a Pietrei Fundamentale.

CONFERINŢA I
ISTORIA SUFLETEASCĂ A OMENIRII ÎN CORELAŢIE CU DEZVOLTAREA MEMORIEI

Dornach, 24 decembrie 1923

Iubiţii mei prieteni,

În timpul acestor seri ale Congresului nostru de Crăciun, aş dori să vă dau o privire de ansamblu asupra evoluţiei omenirii pe Pământ, care vă poate aduce în situaţia de a conştientiza mai intens şi mai profund ceea ce este omul astăzi. În epoca actuală, în care putem afirma că se pregăteşte deja ceva extrem de important pentru întreaga civilizaţie omenească, orice om care reflectează cât de cât serios, ar trebui să-şi pună întrebarea: Cum a rezultat printr-o lungă evoluţie, configuraţia actuală a sufletului omenesc, starea sa actuală? Căci nu se poate nega faptul că prezentul nu poate fi înţeles decât dacă i se caută rădăcinile în trecut.

Actualmente există prejudecăţi ciudate privind evoluţia omului şi a omenirii. Mai întâi se consideră că în ceea ce priveşte sufletul şi spiritul, omul a fost în toate epocile anterioare ceea ce este şi astăzi. Desigur, savanţii sunt convinşi că în timpurile de demult oamenii erau naivi şi credeau în tot felul de ficţiuni himerice şi că ei nu au devenit inteligenţi din punct de vedere ştiinţific decât în timpurile din urmă. Dar chiar dacă ne eliberăm de acest punct de vedere pur ştiinţific, gândim în general că dispoziţia actuală a sufletului este chiar cea pe care o avea, în vechime, grecul sau orientalul. Dacă, în detalii, se acceptă unele mici modificări apărute în viaţa sufletului, în ansamblu se consideră că omul a fost întotdeauna, în toate timpurile istorice, ca şi astăzi. Se consideră că viaţa se

pierde în preistorie, şi şe afirmă: „De aici încolo, nu se mai ştie nimic sigur”. Ba se merge mai departe, şi se spune: „Pe atunci, omul era încă în stadiu de animal”. De asemenea, se poate merge înapoi în istorie şi să se prezinte viaţa sufletească aproape neschimbată în decursul timpurilor; apoi, pierdută în negura vremurilor, imaginea omului într-un stadiu de extremă nedesăvârşire, ca o maimuţă superioară.

Iată cu aproximaţie concepţia adoptată astăzi. Ea se bazează pe o prejudecată dusă la extrem, căci această concepţie se preocupă foarte puţin de recunoaşterea diferenţei profunde care separă un suflet actual de cel al unei epoci chiar relativ recente, să spunem, din secolele XI, X, IX după Christos; sau, diferenţa între sufletul unui om actual şi cel al unui contemporan cu Misteriul de pe Golgotha, sau chiar cel al vechiului grec. Şi dacă ne întoarcem înapoi mai mult în lumea orientală, pentru care civilizaţia greacă era un fel de colonie – o colonie fondată mai târziu – ajungem la o stare sufletească total diferită de cea de azi. Aş vrea să vă arăt – mai întâi prin exemple, prin nişte cazuri reale – cum acum zece mii sau cincisprezece mii de ani, omul care trăia în Orient era constituit cu totul altfel decât un grec sau decât suntem constituiţi noi înşine.

Să ne reprezentăm o dată viaţa sufletului nostru. Să luăm un fapt oarecare al vieţii sufletului nostru. Facem o experienţă. Despre această experienţă la care am luat parte, această trăire pe care am avut-o, fie prin simţurile noastre fie prin personalitatea noastră, ne formăm o idee, un concept, o reprezentare. Noi păstrăm această reprezentare în gândirea noastră şi, după un anumit timp, ea poate apărea din nou ca amintire în viaţa conştientă a sufletului. Dumneavoastră aveţi astăzi o amintire care vă readuce la o experienţă percepută poate acum zece ani.

Realizaţi clar, cu precizie, ceea ce se întâmplă în realitate. Dumneavoastră aţi trăit ceva acum zece ani – să spunem că acum zece ani aţi făcut o vizită unui grup de oameni; aţi avut percepţia fiecăruia dintre aceşti oameni, a chipului lor ş.a.m.d. Aţi luat cunoştinţă de ceea ce v-au spus aceşti oameni, de ceea ce aţi făcut împreună cu ei. Toate acestea pot reapărea astăzi în faţa dumneavoastră, sub formă de imagini. Sunt imagini lăuntrice, prezente în dumneavoastră, ale unui eveniment care a avut loc poate cu zece ani în urmă. Şi nu numai după ştiinţă, dar şi conform unui sentiment general – într-adevăr foarte slab astăzi, dar care există totuşi –, localizăm o asemenea reprezentare prin amintire şi care readuce o experienţă trăită, în capul omenesc. Se spune că amintirea experienţelor trăite se află în cap.

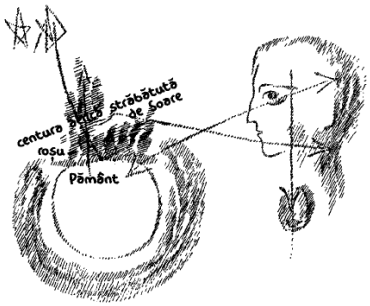
Să facem acum un salt destul de mare în urmă în evoluţia omenirii, în regiunile orientale, şi să considerăm populaţiile din regiunile orientale pentru care chinezii, hinduşii istorici ş.a.m.d., nu sunt decât succesori ai lor. Să ne întoarcem aşadar într-adevăr cu mii de ani în urmă. Şi dacă avem dinaintea ochilor un om al acelor timpuri trecute, iubiţii mei prieteni, vom constata că modul său de viaţă nu-l determină să-şi spună: Eu am în capul meu amintirea a ceva a cărui experienţă am făcut-o în viaţa mea exterioară. – El nu avea această amintire lăuntrică, pentru el aceasta nu exista. El nu avea nici gânduri, nici idei care să-i umple capul. Omul actual, care este superficial, crede: Astăzi, noi avem idei, noţiuni, reprezentări; acest lucru a existat dintotdeauna, din toate timpurile istorice. – Dar nu este aşa.

Când ne întoarcem suficient de în urmă în timp, cu viziunea noastră spirituală, întâlnim oameni care nu aveau deloc în cap idei, nici reprezentări, care nu simţeau acest

conţinut abstract în capul lor, dar oricât de grotesc vă poate părea, ei îşi vieţuiau capul ca pe un tot, pe care, pur şi simplu, îl simţeau, îl resimţeau. Aceşti oameni au ignorat abstracţiunile, în sensul în care le înţelegem noi. Ei nu puteau face să trăiască idei în capul lor, dar ei puteau să-şi vieţuiască propriul cap. Şi aşa cum dumneavoastră, când aveţi amintirea unui eveniment, raportaţi această imagine la eveniment, stabiliţi o legătură între amintirea dumneavoastră şi evenimentul exterior, în mod analog, aceşti oameni raportau faptul de a avea un cap, la Pământul întreg. Ei spuneau: în lume, există Pământul, în lume exist eu şi, împreună cu mine, capul meu. Iar capul meu, pe care îl port pe umerii mei, este amintirea cosmică a Pământului. Pământul a fost întâi, capul meu a venit după aceea. Dar faptul de a avea un cap, este amintirea, amintirea cosmică a existenţei pământeşti. Existenţa pământească este tot aici, dar configuraţia întreagă, alcătuirea întreagă a capului omenesc este în relaţie cu întregul Pământ. – Şi în felul acesta, un vechi oriental resimţea în propriul său cap chiar fiinţa planetei Pământ. El spunea: Din existenţa cosmică generală, zeii au creat, au născut Pământul cu regnurile sale naturale. Pământul cu fluviile şi munţii săi. Dar eu îmi port capul pe umerii mei. Acest cap este o reproducere fidelă a Pământului însuşi. Sângele care străbate acest cap este o reproducere fidelă a fluviilor şi mărilor care brăzdează Pământul. Configuraţia creierului reproduce în capul meu configuraţia munţilor Pământului. Eu port pe umerii mei o copie care îmi aparţine a planetei pământeşti. – Exact aşa cum omul modern îşi leagă amintirile de trăirile sale, acest om îşi raporta capul la planeta Pământ. Vedeţi deci că viziunea lăuntrică a omului era în întregime diferită de cea actuală.

Mai mult. Când omul resimţea împrejurimile Pământului şi îşi făcea despre acestea o idee, lui îi apărea elementul atmosferic înconjurător traversat de Soare, de căldura şi lumina acestuia, iar într-un anumit sens, se poate spune că Soarele trăieşte în această centură aerică a Pământului. Pământul se deschide universului dirijându-şi activităţile spre cercul atmosferic şi primind acţiunea Soarelui. În acea epocă antică, omul resimţea regiunea Pământului unde trăia ca fiind deosebit de importantă, ca fiind esenţială. Astfel, un vechi oriental resimţea ca parte proprie a sa, acea parte din suprafaţa Pământului, cu tot ce era dedesubt şi deasupra Pământului, cu învelişul aeric orientat spre Soare. Iar ceea ce era la stânga şi la dreapta, în faţă şi în spate, restul Pământului, se pierdea într-un întreg imprecis (vezi desenul 1, partea din stângă).

Tabla 1

Desenul 1

Deci când un vechi oriental, trăind pe teritoriul indian, resimţea acest sol ca fiind deosebit de important, tot ceea ce era în altă parte pe Pământ, la est, la sud, la vest, dispărea pentru el. El nu se preocupa prea mult de felul în care avea Pământul legătură cu restul spaţiului cosmic. Dimpotrivă, pentru el conta mai mult teritoriul său pe care se afla el (vezi desenul, stânga roşu). Maniera în care era

orientat acest loc în spaţiul cosmic, felul în care trăia Pământul în acel ţinut era foarte important. Modul în care putea respira el pe acest teritoriu era resimţit drept o experienţă deosebit de importantă pentru el. Astăzi, oamenii nu se mai întreabă deloc cum se respiră pe un anumit teritoriu. Desigur, ei trăiesc sub influenţa condiţiilor favorabile sau nefavorabile respiraţiei lor, dar aceasta nu pătrunde în acelaşi fel în conştienţa lor. Vechiul oriental a avut realmente experienţa profundă a modului în care putea respira şi de asemenea pe cea legată de aceasta, anume modul în care se orienta Pământul în spaţiul cosmic.

Ceea ce era Pământul întreg era resimţit de om drept ceea ce trăia în capul său. Dar capul, iubiţii mei prieteni, este închis de pereţi ososi şi duri, din toate părţile, în sus, lateral şi în spate. Totuşi, el este prevăzut cu „ieşiri", el are o anumită deschidere liberă în jos, spre piept (vezi desenul 1, dreapta). Şi pentru omul de altădată, era de o mare importanţă să simtă cum capul se deschidea, cu o relativă libertate, înspre piept! El resimţea configuraţia interioară a capului ca pe o imagine a pământescului. Aşa punea Pământul în legătură cu capul său, el trebuia să pună de asemenea în legătură atmosfera care era deasupra Pământului cu ceea ce, în el, era sub cap. Această deschidere în jos, îndreptată spre inimă, era imaginea corespunzătoare deschiderii Pământului spre cosmos. Şi pentru om aceasta era o trăire deosebit de impresionantă, care-l determina să-şi spună: În capul meu eu simt Pământul întreg. Acest cap este un mic Pământ. Dar acest întreg Pământ se deschide spre pieptul meu, spre inima mea. Şi ceea ce se întâmplă aici între capul meu, pieptul meu şi inima mea este o reproducere a ceea ce se întâmplă sus, a ceea ce se ridică din viaţa mea spre cosmos, a ceea ce

urcă în atmosfera pătrunsă de Soare. Şi era o experienţă importantă, fundamentală pentru om, să-şi poată spune: Aici, în capul meu, în mine trăieşte Pământul. Dar Pământul se întoarce înspre Soare (vezi săgeata, desenul 1) şi imaginea Soarelui este inima mea.

El atingea astfel ceea ce corespundea altădată sentimentului nostru actual. Noi avem acest sentiment abstract, dar nu ştim nimic direct despre inima noastră. Noi credem că ştim ceva despre ea prin anatomie, fiziologie. De fapt, aceasta nu este nimic mai mult decât ceea ce am putea şti despre o inimă confecţionată din hârtie umezită, ruptă în bucăţi şi făcută ghemotoace. Omul de altădată nu avea sentimentul pe care îl avem noi faţă de lume. El avea trăirea inimii sale. Şi aşa cum noi ne îndreptăm sentimentul spre lumea care trăieşte în jurul nostru, aşa cum noi simţim iubirea pentru cineva sau antipatia faţă de altcineva, bucuria noastră faţă de o floare sau aversiunea faţă de o alta, aşa cum noi ne dirijăm sentimentele spre lume, dar spre o lume, am putea spune, desprinsă dintr-un cosmos solid, material, ca o abstracţiune transparentă, vechiul oriental îşi unea inima cu cosmosul, adică cu ceea ce urca de la Pământ prin aer, spre Soare.

Astăzi, când mergem, spunem: Vrem să mergem. Ştim că voinţa noastră trăieşte în membrele noastre. Omul din vechiul Orient avea o vieţuire total diferită: El nu putea numi astfel, ceea ce noi numim astăzi voinţă. Este o simplă prejudecată să credem că ceea ce noi numim gândire, sentiment, voinţă, exista la aceste vechi popoare orientale. Acestea nu existau. Ei aveau vieţuirea capului, care era cea a Pământului, vieţuirea pieptului sau a inimii, care erau cele ale atmosferei înconjurătoare, până la Soare. Soarele corespundea vieţuirii inimii. Dar ei aveau puterea de a se

dilata şi de a intra în membrele lor, de a-şi percepe calitatea lor de oameni în mişcările gambelor şi picioarelor, în mişcările braţelor şi mâinilor. Ei erau în lăuntrul acestora. Dar când fiinţa lor lăuntrică se dilata astfel până în membre, ei nu resimţeau numai o imagine a împrejurimilor Pământului, ci simţeau direct legătura omului cu lumea stelelor (vezi desenul 1). În capul meu, am o imagine a Pământului, în ceea ce se dilată în mod liber în jos, în piept, până la inimă, am o imagine a ceea ce există în jurul Pământului. În ceea ce resimt ca forţe ale braţelor şi mâinilor mele, ale picioarelor şi gambelor mele, eu am relaţia Pământului cu aştrii care trăiesc departe, în spaţiul cosmic.

Astfel încât omul care, în aceste vechi timpuri, ar fi exprimat experienţele pe care le avea un om numit astăzi voluntar ar fi spus: Eu merg. – Dar pe atunci, aceste cuvinte nu existau. El nu ar fi spus nici: Eu mă aşez. Dacă am vrea să redăm conţinutul subtil al vechilor limbaje, am găsi că în loc de eu merg, vechiul oriental spunea: Marte mă impulsionează, Marte este activ în mine. – Faptul de a înainta era resimţit ca un impuls al lui Marte în picioare. Cuprinderea a ceva, atingerea cu mâinile, era exprimată astfel: Venus acţionează în mine. Faptul de a arăta ceva, chiar când, pentru a arăta, un om mai brutal dădea o lovitură cuiva, orice indicare înspre ceva era exprimată astfel: Mercur acţionează în om. Faptul de a se aşeza era resimţit ca fiind datorat acţiunii lui Jupiter. Iar faptul de a se culca, fie pentru odihnă, fie din lenevie, însemna a se deda impulsului lui Saturn. Astfel putea să simtă întinderile cosmice în membrele sale. Omul ştia: Atunci când părăsea Pământul pentru a merge în spaţiul cosmic, trecea de pe Pământ în împrejurimile acestuia, şi apoi ajungea în sfera stelelor. Când cobora de la cap în jos, făcea acelaşi lucru în propria sa entitate. Cu capul său, el se afla în Pământ prin

pieptul şi inima sa, el se afla în atmosferă, iar în membrele sale, regăsea cosmosul înstelat.

Dintr-un anumit punct de vedere, s-ar putea foarte bine spune: Dar noi, bieţi oameni ai prezentului, noi trăim în gânduri abstracte. Ce sunt acestea? Noi suntem foarte mândri de ele, dar uităm că dincolo de gândurile abstracte cele mai rafinate, se află capul nostru. Şi capul nostru este mai bogat în conţinut decât gândurile noastre cele mai rafinate. O simplă circumvoluţiune a creierului – anatomia şi fiziologia nu ştiu prea mare lucru despre minunatul secret al circumvoluţiunilor cerebrale – este ceva mai grandios şi mai măreţ decât ştiinţa abstractă cea mai genială a unui om. Şi a existat pe Pământ un timp în care omul nu era conştient numai de gândurile ce-l înconjurau, ci era conştient şi de capul său, un timp când îşi resimţea capul şi s-ar fi exprimat despre el în termenii: „Sfera cu patru coline sau cu şase coline", căci el le resimţea ca pe o reproducere a unor anumite configuraţii muntoase ale Pământului; un timp în care omul nu făcea legătura între inima sa şi Soare în virtutea unei teorii abstracte oarecare, ci când el resimţea: Aşa cum se raportează capul meu la pieptul meu, la inima mea, aşa se raportează Pământul la Soare.

Acesta era timpul în care omul, de-a lungul întregii sale vieţi, creştea în unire cu universul, cu cosmosul. Acest sentiment de creştere în comun se exprima în întreaga sa viaţă. Iar noi, prin faptul că am ajuns să punem în locul capului nostru jalnica gândire actuală, am ajuns în situaţia de a avea amintiri. Noi transformăm ceea ce am trăit în amintiri abstracte păstrate de capul nostru. Cel care nu avea gânduri, dar care-şi resimţea capul, nu putea face acest lucru; el nu îşi putea forma amintiri. Dacă am putea să ne reîntoarcem în acele regiuni din Orientul străvechi în care oamenii mai erau conştienţi de capul lor, dar nu aveau

gânduri – şi nici amintiri – am găsi o formă deosebită a ceva de care începem şi noi să avem din nou nevoie. Multă vreme oamenii nu au avut nevoie de aşa ceva, şi dacă încep din nou să aibă această nevoie, e din cauza unei slăbiciuni a vieţii noastre sufleteşti moderne. În epoca despre care vorbesc, dacă se ajungea în regiunile în care trăiau oamenii, care erau conştienţi de capul, de pieptul, de inima şi de membrele lor, aşa cum am arătat, se puteau vedea cam peste tot: ici, un mic stâlp înfipt în pământ şi marcat cu un semn, colo, un perete pe care se scrisese ceva. Toate ţinuturile, toate aşezările locuite de oameni erau presărate cu marcaje clar vizibile, căci nu existau încă amintiri gânduri. Acolo unde se întâmplase ceva, se ridica un mic monument comemorativ, şi când oamenii reveneau în acelaşi loc, regăsind semnul, retrăiau evenimentul. Omul era strâns unit ca Pământul în capul său. În timp ce astăzi omul îşi notează pur şi simplu în cap, căci acum avem din nou nevoie să notăm, şi nu numai în cap, ci şi în agende, ceea ce este doar o slăbiciune a sufletului, şi vom face din ce în ce mai mult acest lucru –, altădată nu se luau notiţe în cap, pentru că nu existau gândurile şi nici ideile; pe atunci, totul era presărat cu semne mnemotehnice. Şi din această dispoziţie naturală a omului s-a născut maniera monumentelor.

Tot ceea ce a intrat în evoluţia istorică a omenirii a provenit din interiorul naturii omeneşti. Ar trebui numai să fim oneşti şi să mărturisim: omul actual ignoră temeiul propriu-zis al monumentelor. El ridică monumente din obişnuinţă. Dar aceste monumente sunt vestigii ale semnelor de altădată, când omul nu avea încă o memorie cum este cea de astăzi şi trebuia să marcheze cu un semn locul unde resimţise ceva, pentru ca, atunci când revenea acolo, să-l retrăiască în capul său, căci acesta retrăia tot ceea ce era în legătură cu Pământul. „Noi încredinţăm

Pământului ceea ce a vieţuit capul" – acesta era principiul acestor epoci vechi.

Şi putem zice: În vechiul Orient noi avem o epocă străveche ce poate fi deci denumită epoca amintirii localizate, cea în care tot ceea ce este amintire este legat de semnele care se amplasau pe Pământ. Amintirea nu era atunci în interior, ci în exterior, peste tot unde se înălţau semne, consemnând un fapt. Se puneau semne comemorative pe Pământ. Aceasta constituia memoria localizată, amintirea localizată.

Pentru evoluţia spirituală a omului, este extraordinar de bine şi astăzi să nu lege ceva de amintirea lăuntrică, ci de cea născută dintr-o legătură cu lumea exterioară pământească, şi să-şi spună, de exemplu: Vreau să-mi amintesc anumite lucruri numai în măsura existenţei unor semne exterioare sau: Eu vreau să dezvolt o simţire sufletească interioară numai în conformitate cu semnele mnemotehnice. Voi pune într-un colţ al camerei mele o imagine a Madonei, pentru ca, privind-o, sufletul meu să se dăruiască devoţiunii pe care ne-o inspiră imaginea Madonei. Căci există o legătură foarte subtilă cu ceea ce tocmai am arătat, în acest obicei de a venera imagini, cum este cea a Madonei, pe care le găsim în case, cu cât mergem mai spre răsărit. Nu numai în Rusia le găsim, ci peste tot în Europa de Est. În fond, acestea sunt vestigii din timpul amintirii localizate. Amintirea era fixată în exterior, într-un loc.

Dar a urmat un al doilea stadiu, în care omul a trecut de la amintirea localizată la amintirea ritmică. Avem deci mai întâi amintirea localizată, şi apoi amintirea ritmică. Aceasta nu a apărut datorită unui rafinament oarecare, ci datorită unei exigenţe a entităţii sale, prin care omul s-a dăruit vieţii ritmului. Când auzea ceva, el simţea nevoia să repete în sine cele auzite, până rezulta un ritm. Când auzea

vaca mugind – muu –, el nu spunea în sine doar muu, ci muu-muu sau, într-o epocă mai îndepărtată, chiar muu-muu-muu. Ceea ce înseamnă că el înlănţuia sunetele percepute în aşa fel, încât să rezulte din ele un ritm. Şi astăzi veţi regăsi aceeaşi tendinţă în formarea anumitor cuvinte, ca de exemplu ga-ga sau cu-cu. Sau chiar la cuvinte ale căror silabe repetate nu se succed

nemijlocit. Remarcaţi de altfel nevoia pe care o au copiii faţă de astfel de repetiţii. Aceasta este o moştenire a epocii în care s-a născut amintirea ritmică, în care oamenii nu-şi reaminteau decât ceea ce se exprima într-un ritm, într-o repetiţie, într-o repetiţie ritmică. Numai că trebuia să existe cel puţin o analogie între sunetele succesive: casă şi masă, soare şi floare [Exemplele lui Rudolf Steiner. Mann-Maus (bărbat-şoarece) şi Stock-Stein (baston-piatră) (*n.tr.*)] ş.a.m.d. Această introducere a ritmului în viaţa memoriei este restul unei tendinţe foarte puternice de a ritmiciza totul, căci ceea ce nu era ritmicizat în această perioadă care a urmat memoriei localizate, nu era reţinut de către om. Şi această memorie ritmică se află la originea oricărei versificaţii, şi în mod deosebit a poeziei versificate. Şi ceea ce cunoaştem noi astăzi, nu este decât al treilea stadiu al memoriei: amintirea temporală, care nu se mai leagă nici de spaţiu, nici de ritm, şi în care tot ceea ce este legat de timp poate fi reamintit mai târziu. Această memorie întru totul abstractă a noastră nu este decât a treia treaptă în evoluţia memoriei.

Şi acum consideraţi momentul precis în care, în evoluţia omenirii, amintirea ritmică trece în amintire temporală, când apare pentru prima dată ceea ce în jalnica noastră abstracţie a oamenilor moderni pare atât de natural: amintirea legată de timp, prin care ne reamintim ceva sub formă de imagini, şi nu mai ştim că altădată a

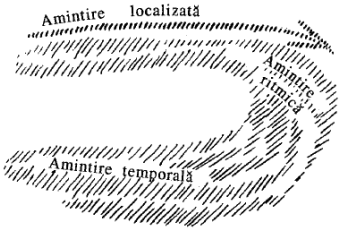
trebuit să înregistrăm lucrurile într-o repetiţie ritmică, într-o activitate semiconştientă sau complet inconştientă, pentru a le putea reţine. Acest moment al trecerii amintirii ritmice în amintirea temporală coincide cu epoca în care vechiul Orient tocmai începe colonizările în Grecia, epoca în care istoria situează întemeierea coloniilor provenite din Asia în Europa. Ceea ce povestesc grecii despre aceşti eroi veniţi din Asia sau Egipt care s-au instalat pe teritoriul grecesc, este de fapt istorisirea al cărei sens real ar fi acesta: Au fost odată nişte mari eroi, care au plecat de pe pământul unde domnea memoria ritmică, pentru a căuta un ţinut unde amintirea ritmică putea trece la memoria temporală, la amintirea temporală.

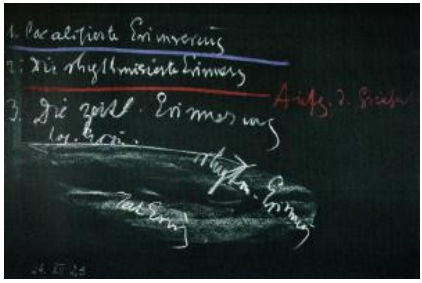
Această epocă delimitează net începutul civilizaţiei greceşti. Căci ceea ce a reprezentat în Orient pământul-mamă, însăşi rădăcina Greciei, este în fond o regiune unde oamenii aveau o memorie cu caracter ritmic. Acolo trăia ritmul. Şi oamenii nu vor înţelege cu adevărat vechiul Orient, decât atunci când şi-l vor reprezenta ca pe un pământ al ritmului. Şi dacă vom considera Paradisul ca fiind situat doar cu atâta timp în urmă cu cât îl consideră situat Biblia, şi ni-l vom reprezenta ca fiind în Asia, ar trebui să-l vedem ca fiind sfera în care răsunau ritmurile cele mai pure, venind din cosmos, şi erau preluate de către oameni, constituind memoria lor ritmică, un paradis în care omul vieţuia ritmul într-un cosmos care crea ritmul.

Puteţi resimţi încă în Bhagavad-Gita un ecou al acestui ritm grandios, îl puteţi resimţi de asemenea în Vede, chiar şi în multe opere poetice şi scrieri vest-asiatice – pentru a întrebuinţa o expresie modernă: Acolo se regăsesc ecourile ritmului care exista cândva în întreaga Asie, pătrunzând-o cu conţinutul său grandios, care se oglindea ca taină a împrejurimilor Pământului, în pieptul

omenesc, în inima omului. Apoi ne întoarcem într-o epocă şi mai veche, când amintirea ritmică se pierde în memoria localizată, când oamenii nu aveau încă amintiri ritmice, când erau obligaţi să-şi reamintească printr-un semn comemorativ ceea ce trăiseră într-un anumit loc. Atunci când nu se aflau în acel loc, ei nu aveau nevoie de acel semn; dar când veneau în locul respectiv, trebuiau să-şi amintească. Dar nu ei erau cei care-şi aminteau; acest lucru îl făcea semnul, Pământul. Căci aşa cum Pământul îşi are imaginea în capul omenesc, la fel semnul plasat pe Pământ trezea copia sa, imaginea sa în capul acestor oameni, având amintire localizată. Omul trăia pe atunci în unire cu Pământul, şi memoria sa era de asemenea legată de Pământ. Evanghelia aminteşte acest lucru [Nota 1] într-un singur loc, acolo unde spune că Christos scria ceva pe pământ.

Tabla 2

Desenul 2

Am fixat momentul în care amintirea localizată trece în amintire ritmică. Este momentul în care, în timp ce se scufunda vechea Atlantidă, popoarele primitive postatlanteene au migrat de la vest la est, spre Asia. Căci a existat mai întâi o migraţiune din Europa spre Asia, pornind din această Atlantidă, care formează astăzi fundul Oceanului Atlantic, şi apoi a avut loc reîntoarcerea

civilizaţiilor spre Europa (vezi desenul 2). Odată cu migrarea popoarelor atlanteene spre Asia, amintirea localizată trece în amintire ritmică, iar aceasta culminează în viaţa spirituală a Asiei. Apoi, odată cu colonizarea în Grecia, amintirea ritmică devine amintire temporală, cea pe care o mai purtăm şi astăzi în noi.

Sub semnul acestei transformări a amintirii s-a transformat întreaga civilizaţie între catastrofa atlanteană şi naşterea civilizaţiei greceşti şi tot ceea ce ni se transmite dinspre Asia, mai ales sub formă de legende şi de mituri, ca fapte istorice. Ceea ce cunoaştem într-adevăr despre evoluţia oamenilor pe Pământ, nu se poate afla din lucruri exterioare, din obiecte, din documente, ci urmărind evoluţia a ceea ce trăieşte în interiorul oamenilor, maniera în care a evoluat facultatea amintirii din exterior spre interior.

Dumneavoastră ştiţi cu toţii, iubiţii mei prieteni, ce înseamnă pentru omul actual această facultate de amintire. Aţi auzit deja vorbindu-se de acei oameni care, într-un caz patologic, şi-au pierdut în mod brusc amintirea unei părţi a vieţii lor. Eu am avut un

prieten care, înaintea morţii sale, a parcurs o încercare de acest gen; lui i s-a întâmplat într-o zi să plece de acasă, să cumpere la gară un bilet de tren pentru un anumit loc, să coboare acolo, şi să ia un alt bilet; toate acestea fiindcă amintirea vieţii sale dinainte, până la cumpărarea biletului, era momentan stinsă. El a executat aceste acte foarte corect; raţiunea sa era intactă, dar îi lipsea memoria. Şi s-a regăsit, când i-a revenit memoria, într-un azil de noapte din Berlin, unde se prezentase. S-a putut constata că, între timp, el parcursese jumătate din Europa fără să poată lega această experienţă de cele precedente. Memoria nu i s-a limpezit din nou decât în acest azil berlinez pentru cei lipsiţi de cămin. Acesta nu

este decât un exemplu, printre multe altele pe care le putem constata în viaţă şi prin care vedem că viaţa sufletului la omul modern încetează de a mai fi intactă dacă firul amintirii nu se întoarce în urmă de o manieră neîntreruptă, până la un anumit punct după naştere.

Situaţia nu era la fel pentru oamenii care dispuneau de amintirea localizată: ei nu aveau acest fir al amintirii. Dar în sufletul lor, şi ei ar fi fost tot atât de nefericiţi cum devenim noi când ceva stinge Eul nostru, dacă nu ar fi fost înconjuraţi pe teritoriul lor de semne care comemorau ceea ce trăiseră, semne pe care ei înşişi le trasaseră peste tot sau pe care le ridicaseră părinţii lor, surorile, fraţii, şi care aveau forme asemănătoare cu cele ale lor. Dar ceea ce încercăm noi în mod lăuntric drept condiţie a integrităţii Eului nostru, era pentru aceşti oameni ceva exterior lor.

Numai evocând înaintea sufletului nostru această transformare a sufletului omenesc, sesizăm importanţa acestei schimbări în evoluţia istorică a omenirii. Şi numai prin faptul că o contemplăm în felul acesta, se aruncă lumină asupra istoriei.

Eu am vrut, în primul rând printr-un exemplu straniu, să vă arăt cum istoria sufletului omenirii este legată de facultatea amintirii. Vom vedea în zilele următoare cum evenimentele istorice se văd în adevărata lor lumină dacă le putem explica prin lumina extrasă din ştiinţa sufletului omenesc.

CONFERINŢA a II-a
CONŞTIENTA DE SINE ŞI IMPULSUL DEZVOLTĂRII LA VECHILE POPOARE ALE ASIEI

Dornach, 25 decembrie 1923

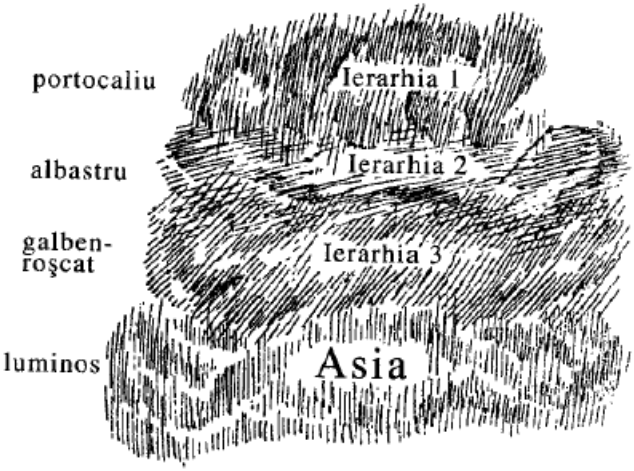
Din cele expuse ieri, veţi fi sesizat că nu se poate avea o viziune justă asupra cursului istoric al evoluţiei omenirii pe Pământ, decât dacă ne pătrundem cu totul de diversele stări sufleteşti corespunzătoare diferitelor epoci. Am căutat să delimitez marginile vechii evoluţii orientale, a evoluţiei asiatice, şi să indic perioada în timpul căreia, după catastrofa atlanteană, descendenţii populaţiei atlanteene şi-au găsit drumul de la vest spre est şi au populat, încetul cu încetul, Europa şi Asia. Ceea ce a produs valul populaţiilor care au atins Asia se afla întru totul sub influenţa acelei dispoziţii sufleteşti a oamenilor obişnuiţi cu ritmul. La început, mai avem încă ecoul, ecoul foarte limpede a ceea ce exista în Atlantida: memoria localizată. Apoi, în decursul evoluţiei orientale, aceasta a devenit memorie ritmică, şi v-am arătat cum, odată cu înflorirea civilizaţiei greceşti, apare memoria legată de timp.

Astfel, evoluţia asiatică propriu-zisă – ceea ce descrie istoria este deja perioada de decadenţă – este cea a oamenilor cu totul altfel organizaţi decât oamenii vremurilor ulterioare; şi în acele vechi timpuri, evenimentele istorice depindeau cu mult mai mult de ceea ce trăia în sufletul oamenilor, decât mai târziu. Ceea ce trăia pe atunci în sufletul oamenilor, trăia şi în omul întreg, căci nu semcunoştea ca astăzi o viaţă de gândire şi o viaţă sufletească atât de separate una de cealaltă. Nu se cunoştea această gândire, care nu mai simte legăturile sale cu procesele interioare din capul omenesc. Nu se cunoştea

acest sentiment abstract, care nu se mai simte legat de circulaţia sângelui: ceea ce se cunoştea era o gândire care era vieţuită totodată ca proces lăuntric al capului, precum şi o simţire care era vieţuită în ritmul respiraţiei şi al sângelui ş.a.m.d. Omul întreg era vieţuit, resimţit ca fiind o unitate indivizibilă.

Dar toate acestea erau legate de faptul că şi raportul cu lumea, cu universul, cu cosmosul, cu ceea ce este spiritual şi fizic în cosmos, erau vieţuite cu totul altfel decât mai târziu. Omul de astăzi se vieţuieşte pe sine pe Pământ, mai mult sau mai puţin, indiferent că se află la ţară sau la oraş. El are în jurul lui fie păduri, fluvii, munţi, fie este înconjurat de zidurile din oraş. Iar când vorbeşte despre cosmic-suprasensibil... Ei bine, unde se află acesta? Omul modern nu ştie să indice, ca să spunem aşa, unde îşi imaginează el că există cosmic-suprasensibilul. Căci acesta nu este de fapt nicăieri sesizabil pentru el, şi nu-l poate atinge, vreau să spun nu-l poate atinge nici măcar din punct de vedere sufletesc-spiritual. În această privinţă, nu era la fel în perioada antică a evoluţiei orientale, căci acolo, ceea ce am desemna noi drept ambianţă fizică nu era pentru ei decât partea cea mai densă a unei lumi considerată ca fiind un singur tot. În jurul omului exista ceea ce conţin cele trei regnuri ale naturii, cu fluviile, munţii etc., dar acestea erau pentru ei totodată pătrunse, străbătute, întreţesute cu spirit. Şi omul îşi spunea: Eu trăiesc împreună cu munţii, cu fluviile, dar trăiesc împreună şi cu spiritele elementare ale munţilor şi ale fluviilor. Eu trăiesc în împărăţia fizică, dar această împărăţie fizică este doar corpul unei împărăţii spirituale. Peste tot în jurul meu, se află lumea spirituală, lumea spirituală cea mai de jos.

Această împărăţie, care pentru noi a devenit pământească, era aici, jos. Şi omul trăia înlăuntrul ei. Dar în imaginea sa despre lume (vezi desenul 3), el gândea că acolo, sus, unde se termină această împărăţie (luminos), începe o alta (galben-roşcat), în care se întreţese cea dintâi, apoi există o alta (albastru), şi, în fine, cea mai înaltă care poate fi atinsă (portocaliu). Şi dacă, potrivit termenilor folosiţi în cunoaşterea antroposofică, am vrea să denumim aceste împărăţii – în vechiul Orient ele aveau alte nume, dar asta nu contează, noi le vom denumi cu numele pe care le cunoaştem –, sus am avea prima ierarhie: Serafimi, Heruvimi, Tronuri; apoi ierarhia a doua: Kyriotetes, Dynamis, Exusiai, şi apoi cea de a treia ierarhie: Arhai, Arhangheli, Îngeri.

Desenul 3

Tabla 3

Şi apoi venea cea de-a patra împărăţie, în care trăiesc oamenii, şi în care cunoaşterea actuală nu situează decât lucrurile şi fenomenele naturale, dar în care acei oameni resimţeau fenomenele şi lucrurile naturii ca fiind întreţesute de spiritele elementale ale apei şi ale pământului. Şi aceasta era Asia (vezi desenul 3).

Asia însemna deci împărăţia spirituală cea mai de jos, în care se află omul. Este absolut evident că o concepţie cum e a noastră, cea obişnuită pe care o are omul în conştienţa sa normală, nu exista în acea antică epocă orientală. Ar fi absurd să credem că în acea epocă omul şi-ar fi putut imagina undeva o materie lipsită de spirit. Ar fi fost absolut imposibil, la acea epocă, să se vorbească, aşa cum o facem noi astăzi, de exemplu, despre oxigen, azot ş.a.m.d. Pentru ei, oxigenul era spiritualul care vivifia, a cărui acţiune stimula, intensifica viaţa fiinţelor vii. Azotul pe care noi ni-l reprezentăm ca fiind amestecat cu oxigenul din aer, azotul era acel spiritual care pătrundea lumea şi a cărui acţiune asupra unui organism viu îl predispunea să primească sufletul în el. Oxigenul şi azotul nu erau

cunoscute decât în această manieră, şi aceasta era maniera în care erau cunoscute toate fenomenele naturale, ca fiind legate de spiritual, căci concepţia actuală a omului obişnuit nu exista. Numai unii o cuceriseră, şi aceştia erau tocmai iniţiaţii. Ceilalţi oameni aveau în timpul zilei o conştienţă foarte asemănătoare unui vis treaz, dar un vis cum nu ni se prezintă decât în stările neobişnuite. În această stare de vis se deplasa omul. El se îndrepta în această stare de vis, înspre pajişti, arbori, râuri, nori, şi le vedea pe toate acestea aşa cum se puteau vedea şi auzi în acea stare de vis.

Imaginaţi-vă numai ce se poate întâmpla, de exemplu, unui om actual. Omul este aţipit... Deodată apare în faţa lui imaginea de vis a unui foc cu flăcări. El aude: foc! Afară, maşina pompierilor merge pentru a stinge undeva un incendiu. Cât de mult diferă ceea ce percepe raţiunea omenească rece şi viziunea sensibilă obişnuită, din această acţiune a pompierilor, de ceea ce se poate desfăşura în visul unui om! Or, în astfel de imagini de vis se revărsa tot ceea ce vieţuia această veche omenire orientală. Tot ceea ce era în exterior, în regnurile naturii, se transforma în imagini şi în aceste imagini erau vieţuite spiritele elementale ale apei, pământului, aerului, focului. Oamenii acelei epoci nu cunoşteau genul de somn de plumb, vreau să spun acel somn profund în care omul doarme ca un sac şi nu ştie nimic de sine. Un astfel de somn, nu-i aşa, există în ziua de azi. Dar în acea epocă oamenii nu-l aveau, căci în timpul somnului ei mai păstrau o conştienţă atenuată. Pe când, pe de-o parte, cum spunem noi astăzi, trupul lor se odihnea, în ei, spiritul lor ţesea în activitatea lumii exterioare. Şi în această ţesere, percepeau ceea ce este ierarhia a treia. Asia era percepută în starea de vis treaz obişnuit, adică în starea de conştienţă de zi de atunci, iar ierarhia a treia era percepută în somn. Şi în acest somn, se

manifesta din când în când o conştienţă şi mai atenuată, dar o conştienţă care-şi cobora impresiile profunde în sufletul omenesc. Astfel, această populaţie orientală avea o conştienţă de zi în care totul se transforma în imaginaţiuni şi în imagini. Ele nu erau tot atât de reale ca acelea din timpurile mai vechi, cele din epoca atlanteană de exemplu, din epoca lemuriană sau chiar din epoca vechii Luni, dar ele erau încă imagini care existau în conştienţa din timpul acestei evoluţii orientale.

Aşadar, aceşti oameni aveau aceste imagini. În timpul somnului, mai aveau ceea ce ar putea fi exprimat prin cuvintele: Dacă prin somn ne detaşăm de existenţa pământească obişnuită, pătrundem în împărăţia Îngerilor, Arhanghelilor şi Arhailor şi trăim printre ei. Sufletul se eliberează de organism şi trăieşte printre fiinţele ierarhiilor superioare.

Totodată, se ştia foarte bine că în Asia erau vieţuiţi gnomii, ondinele, silfidele, salamandrele, adică spiritele elementale ale Pământului, apei, aerului şi focului, iar în timpul somnului, când trupul se odihnea, erau vieţuite entităţile ierarhiei a treia, dar oamenii vieţuiau în acelaşi timp şi existenţa planetară, împreună cu tot ceea ce aparţinea din ea Pământului. Atunci se întâmpla câteodată ca în această conştienţă de somn, în care era percepută ierarhia a treia, să se introducă o stare cu totul deosebită, în care cel care dormea resimţea următoarele: De mine se apropie un domeniu cu totul străin mie. El mă ia întrucâtva cu sine, mă îndepărtează întrucâtva din existenţa mea pământească. Aceasta nu se simţea în timpul în care oamenii erau transpuşi în cea de a treia ierarhie, dar se resimţea când intervenea această stare de somn mai profund. De fapt, nu a existat niciodată o conştienţă foarte clară despre ceea ce se petrecea în timpul acestui al treilea

tip de somn. Dar în fiinţa omenească se cufunda adânc, foarte adânc ceea ce provenea în felul acesta de la ierarhia a doua. Şi la trezire, omul îşi spunea: Eu am fost binecuvântat de spiritele superioare, care trăiesc dincolo de existenţa planetară. Aceşti oameni vorbeau astfel despre ierarhia care cuprinde pe Kyriotetes, Dynamis şi Exusiai. Şi ceea ce vă povestesc eu dumneavoastră acum era, ca să spunem aşa, conştienţa obişnuită în vechea Asie. Cele două stări de conştienţă: somnul de veghe, veghea adormită şi somnul în care se cufunda ierarhia a treia, existau la toţi oamenii. Iar anumiţi oameni, datorită naturii lor deosebite, sesizau într-un somn mai profund această cufundare a ierarhiei a doua, care se reflecta în conştienţa omenească.

În misterii, iniţiaţii dobândeau o stare de conştienţă şi mai avansată. Care anume? Este ceva cu adevărat surprinzător. Când vrem să răspundem la această întrebare: Ce stare de conştienţă obţineau iniţiaţii acelei epoci?, trebuie să spunem că este aceeaşi stare de conştienţă cu cea pe care o aveţi dumneavoastră în timpul zilei. O dezvoltaţi în cursul celui de-al doilea şi al treilea an al vieţii dumneavoastră, într-o manieră firească. Vechiul oriental nu ajungea la această stare niciodată în mod natural; el trebuia să şi-o formeze în mod artificial. Ea trebuia edificată plecând de la visul treaz, de la veghea visătoare. Atunci când mergea şi venea, în visul său treaz, în veghea sa cvasi-visătoare, el vedea peste tot imagini, simboluri mai mult sau mai puţin expresive, a ceea ce noi vedem azi în contururi clare. Iniţiaţii de atunci ajungeau să vadă lucrurile aşa cum le vede omul astăzi cu conştienţa sa cotidiană. După ce îşi dezvoltaseră conştienţa, ei reuşeau să înveţe ceea ce învaţă astăzi orice elev în şcoala primară. Iar diferenţa nu consta în obiectul studiului. În orice caz,

formele acestea abstracte ale literelor pe care le avem noi astăzi nu existau pe atunci. Caracterele scrierilor se aflau în relaţie mai strânsă cu lucrurile şi fenomenele lumii. Dar pe atunci numai iniţiaţii învăţau scrierea şi citirea, deoarece scrierea şi citirea nu se pot învăţa decât în starea de conştienţă intelectuală, normală de astăzi.

Deci dacă această antică lume orientală ar renaşte undeva, împreună cu oamenii aşa cum erau ei altădată, şi dumneavoastră aţi ajunge printre ei cu constituţia dumneavoastră sufletească actuală, pentru aceşti oameni dumneavoastră aţi fi cu toţii nişte iniţiaţi. Dar diferenţa nu constă în conţinutul cunoştinţelor. Dumneavoastră aţi fi consideraţi iniţiaţi, dar în momentul în care oamenii acelei epoci ar recunoaşte că sunteţi iniţiaţi, ei v-ar alunga din ţara lor prin toate mijloacele posibile, căci pentru aceşti oameni era clar că un iniţiat nu trebuia să ştie lucrurile în maniera în care le ştiu oamenii actuali. De exemplu – eu caracterizez printr-o imagine modul în care se gândea în acea epocă –, nu era permis să se scrie, aşa cum o fac oamenii de astăzi. Dacă mă adâncesc în sentimentul unui suflet din acel timp, atunci când se apropia de el unul din aceşti pseudo-iniţiaţi, adică un om obişnuit, un contemporan cultivat, acest om de altădată ar fi spus: Acest om ştie să scrie, el face semne pe hârtie, care reprezintă ceva. Şi el nu este conştient cât de infinit de diabolic este să faci astfel de lucruri fără să ai conştienţa că ele nu se pot face decât ca sarcină din partea conştienţei divine a universului, că nu se pot face semne pe hârtie care înseamnă ceva, decât atunci când eşti conştient că Dumnezeu acţionează în mâini, în degete, în suflet, astfel încât sufletul se exprimă prin aceste forme ale literelor. Nu este vorba deci de conţinutul cunoştinţelor, care de fapt este acelaşi, ci de concepţia omenilor despre lucruri, şi care

este cu totul alta la iniţiaţii vechilor timpuri, decât concepţia actuală. Dacă citiţi cartea mea *Das Christentum als mystische Tatsache* [Nota 2] (***Creștinismul ca fapt mistic***), veţi găsi indicat încă de la început că în aceasta consta de fapt esenţa iniţierii în vechile timpuri. Şi întotdeauna a fost aşa în decursul evoluţiei lumii: Ceea ce se dezvoltă în om în mod firesc într-o epocă ulterioară, trebuie să fie mai întâi cucerit prin iniţiere.

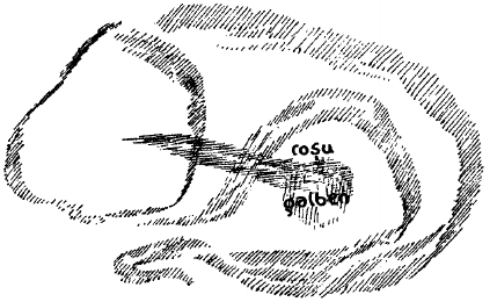
Prin cele pe care vi le expun astfel, dumneavoastră veţi sesiza desigur diferenţa fundamentală ce separă starea sufletească a acestor vechi popoare orientale din epoca preistorică, de cea a oamenilor intraţi mai târziu în civilizaţie. Căci este o altă omenire cea care numea Asia „cerul cel mai de jos" şi care îşi desemna drept patrie natura înconjurătoare. Pe atunci se ştia unde este ultimul cer. Comparaţi acestea cu concepţiile actuale: cât de puţin consideră oamenii prezentului ceea ce-i înconjoară drept ultimul cer! Cei mai mulţi pot cu atât mai puţin să-l considere ca atare, deoarece ei le ignoră şi pe cele care sunt deasupra.

Vedem deci că în această veche epocă, spiritualul cobora adânc în existenţa naturii. Şi totuşi, găsim la aceşti oameni ceva ce astăzi ne poate apărea drept extrem de barbar, cel puţin multora dintre noi. Oamenilor de atunci li s-ar fi părut teribil de barbar faptul că se poate scrie în spiritul în care se scrie astăzi. Căci aceasta le-ar fi apărut absolut diabolic. Dar multora dintre contemporanii noştri le-ar părea, dimpotrivă, barbar faptul că în această Asie să fi fost cu totul normal ca o populaţie ce migrează de la vest spre est să supună o altă populaţie stabilită deja într-o regiune, şi adesea cu o mare cruzime, căci în ţara cucerită populaţia era redusă la sclavie. Acesta este în mare parte conţinutul istoriei acestei Asii Orientale. Pe când aceşti

oameni se distingeau prin concepţia spirituală atât de înaltă pe care v-am caracterizat-o, istoria lor exterioară nu comportă decât cuceriri continue de teritorii, ale căror populaţii erau înrobite. Aceasta apare desigur barbar multora dintre contemporanii noştri. Şi astăzi când mai au loc războaie de cucerire, pe ici pe colo, nici chiar partizanii lor nu au o conştiinţă foarte bună. Se remarcă aceasta deja din maniera în care se justifică războaiele de cucerire; nu există o conştiinţă bună. Însă în acele timpuri, în ceea ce priveşte războaiele de cucerire se avea cea mai bună conştiinţă şi se considera că acele cuceriri erau voite de Dumnezeu. Iar dorinţa de pace, care s-a răspândit mai târziu pe o mare suprafaţă a Asiei, nu este decât un fruct tardiv al civilizaţiei; pe când, dimpotrivă, fructul precoce al civilizaţiei este cucerirea neîncetată de noi ţări şi supunerea populaţiei acestora. Cu cât ne întoarcem mai mult în timpurile preistorice, cu atât mai mult găsim astfel de cuceriri, dintre care cele ale lui Xerxes şi ale altor militari, nu sunt decât o umbră.

Dar la originea acestui principiu al cuceririlor se află ceva foarte precis: în acele timpuri, tocmai din cauza acestei stări de conştienţă omenească pe care v-am descris-o, raporturile omului cu ceilalţi oameni şi cu lumea erau cu totul altele decât sunt astăzi. Anumite diferenţe existente între regiunile locuite ale Pământului şi-au pierdut semnificaţia lor originară; ele se prezentau pe atunci într-un totul altfel. Să evocăm de exemplu, în faţa sufletului nostru ceva ce se întâmpla adesea în realitate.

Să presupunem că avem aici la stânga, teritoriul european şi aici, la dreapta, teritoriul asiatic (vezi desenul 4). O populaţie cuceritoare (roşu) putea ajunge din nordul Asiei, să se reverse peste o regiune oarecare a Asiei şi să supună populaţia (galben).

Desenul 4

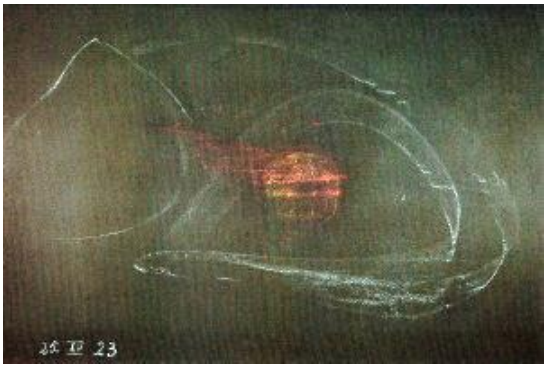

Tabla 4

Ce se întâmpla de fapt acolo? În cazurile caracteristice ale evoluţiei istorice, populaţia cuceritoare era întotdeauna o rasă, un popor tânăr, în plină forţă a tinereţii. Ce înseamnă astăzi, pentru oamenii actualei perioade de evoluţie, a fi tânăr? Pentru oamenii actualei perioade de evoluţie, „a fi tânăr" înseamnă ca în fiecare moment al vieţii să poarte în sine, pentru a le furniza sufletului, atâtea puteri de moarte câte îi trebuie acestuia pentru a alimenta procesele de distrugere. Căci noi avem în

noi puteri de viaţă care ţâşnesc înmuguritoare, dar ele nu ne fac să reflectăm, ci ne lasă, dimpotrivă, neputincioşi, fără conştienţă. Cele care distrug, puterile morţii, care acţionează de asemenea continuu în noi, dar sunt învinse în timpul somnului de puterile de viaţă până la sfârşitul existenţei, când se acumulează în noi, pentru a ne face să murim la o anumită dată, aceste puteri ale morţii trebuie să fie continuu în noi. Şi ele sunt cele care ne permit reflectarea, conştienţa. Dar aceasta este o caracteristică a omului actual. O rasă tânără, un popor tânăr suferă, ca să spunem aşa, de un surplus de puteri de viaţă. Omul are atunci întotdeauna acest sentiment: sângele meu se loveşte tot timpul de pereţii corpului meu. Eu nu-l pot reţine. Conştienţa mea nu vrea să reflecteze. Din cauza tinereţii mele, eu nu-mi pot realiza întreaga omenie.

Nu erau, evident, oameni obişnuiţi cei care vorbeau astfel, ci iniţiaţii din misterii, cei care mai dirijau şi orientau pe atunci încă întregul mers al evenimentelor istorice. Un asemenea popor avea deci prea multă tinereţe, prea multă putere de viaţă, prea puţin din ceea ce permite reflectarea. Atunci, aceşti oameni se porneau la drum, cucereau o regiune unde trăia o populaţie mai bătrână şi care luase în ea anumite puteri ale morţii, fiindcă începuse decadenţa ei. Ei porneau la drum şi supuneau această populaţie. Nu era nevoie să intervină o înrudire de sânge între cuceritori şi sclavii lor. Ceea ce se întâmpla în mod inconştient în domeniul sufletesc între cuceritori şi sclavii lor, atenua efectul tinereţii şi acţiona până asupra puterii de reflecţie. Cuceritorul care îşi crease o curte unde stăpânea asupra sclavilor săi, nu aştepta de la ei decât o influenţă asupra conştienţei sale. Îi era suficient să-şi dirijeze gândirea asupra sclavilor săi şi, dacă pot spune,

nepăsarea sa naturală era înfrânată; se năşteau conştienţa, reflecţia.

Ceea ce astăzi trebuie să atingem în mod individual, era atunci atins în viaţa în comun cu ceilalţi oameni. Se simţea nevoia de a avea, ca să spunem aşa, în jur o populaţie care avea în ea mai multe puteri de moarte decât putea avea o populaţie războinică ce devenea cuceritoare, dar care era încă prea tânără pentru a ajunge la o deplină reflecţie. Aceasta trebuia să ducă lupta de care avea omenirea ei nevoie, învingând o altă populaţie. Şi astfel, aceste războaie ale vechiului Orient, adesea atât de cumplite şi care ne apar astăzi atât de barbare, nu sunt nimic altceva decât impulsuri ale evoluţiei omenirii. Ele trebuiau să aibă loc. Sunt impulsuri ale evoluţiei omenirii. Omenirea nu s-ar fi putut dezvolta pe Pământ, dacă nu ar fi avut loc aceste lupte şi aceste războaie care astăzi nu par barbare.

Iniţiaţii misteriilor vedeau deja lumea aşa cum o vedem noi astăzi, dar ei o abordau cu o altă stare sufletească, cu un alt fel de a gândi. Ceea ce vedeau ei în contururi, aşa cum vedem noi astăzi, cu percepţia noastră senzorială, lucrurile exterioare, având contururi clare, era odinioară pentru ei ceea ce venea de la zei, asemenea cu ceea ce venea de la zei şi pentru conştienţa omenească. Căci cum privea lucrurile iniţiatul de altădată?

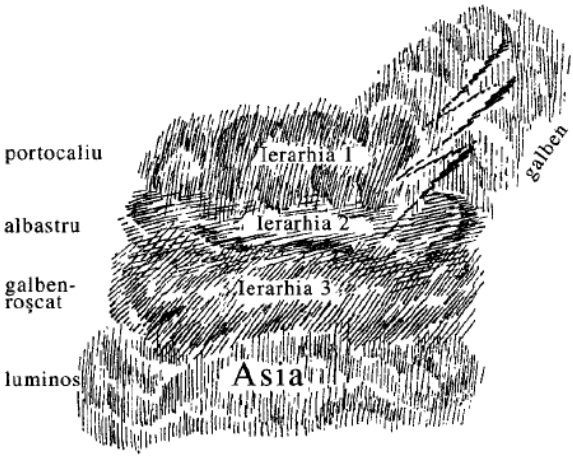

Tabla 3

Desenul 3

Să ne gândim, de exemplu, la un fulger. Să presupunem o formă de fulger foarte clară, aşa cum poate vedea omul actual (vezi desenul 3, de deasupra). Omul de altădată nu-l vedea astfel. El vedea aici entităţi spirituale vii care se mişcau (galben), şi formele clare ale fulgerului dispăreau complet. Aceste fiinţe spirituale alcătuiau o oştire în marş sau o procesiune de fiinţe spirituale, care înaintau înghesuindu-se deasupra sau în spaţiul cosmic. Fulgerul însuşi, nu-l vedea. Iniţiatul vedea aceste fiinţe spirituale planând în spaţiul cosmic. Pentru iniţiat cu viziunea pe care o dezvoltase el, fulgerul putea apărea şi aşa cum îl vede astăzi oricine; în timp ce imaginea fiinţelor spirituale se estompa treptat, pentru ca apoi să dispară. Modul în care vede astăzi orice om natura, a trebuit să fie cucerit, în vechile timpuri, mai întâi prin iniţiere. Şi cum erau resimţite lucrurile? Nu erau deloc resimţite cu indiferenţa cu care se primesc astăzi cunoştinţele sau adevărurile. Erau resimţite într-o stare complet impregnată de moralitate. Şi când evocăm ceea ce se

întâmpla cu discipolii din misterii, trebuie să spunem: Ei au fost conduşi la această viziune a naturii, care a devenit mai târziu normală şi accesibilă oricui, şi că pe atunci numai puţini ajungeau la aşa ceva, trecând prin trăiri şi încercări interioare severe. Dar atunci ei aveau, în mod firesc, următorul sentiment. Iată omul ajunge aici cu conştienţa sa obişnuită. El vede acest cortegiu de fiinţe elementare plutind prin aer. Dar chiar prin faptul că are această viziune, el este lipsit de voinţa omenească liberă. El este în întregime dăruit lumii spiritual-divine. Căci în acest vis semi-treaz, în această veghe semi-visătoare, voinţa nu era liberă, ea era voinţă divină ce se revărsa în om. Şi iniţiatul care vedea fulgerul detaşându-se din această imaginaţiune, îl resimţea în aşa fel încât, cu ajutorul iniţiatorului său, era condus să spună: Eu trebuie să fiu un om care să aibă voie să se deplaseze în lumea fizică fără zei, pentru ca, în ceea ce mă priveşte, zeii să acopere cu un voal cuprinsul universului. Căci ceea ce apărea astfel în contururi nete era, ca să spunem aşa, conţinutul cosmic refulat de zei, care era dat iniţiatului pentru a deveni independent de divinitate.

Vă daţi seama că situaţia unui iniţiat ar fi devenit insuportabilă, dacă el nu ar fi cunoscut şi momente compensatoare. Însă astfel de momente existau. Căci dacă, pe de o parte, iniţiatul învăţa să vieţuiască Asia ca fiind părăsită de Dumnezeu şi de spirit, el beneficia, pe de altă parte, de o stare de conştienţă şi mai profundă decât cea care îl condusese la ierarhia a doua. Prin lumea sa lipsită de zei, el învăţa să cunoască lumea Serafimilor, Heruvimilor şi Tronurilor.

Într-un anumit moment al evoluţiei asiatice, aproximativ pe la mijlocul ei – vom vorbi despre acest lucru mai amănunţit ulterior –, aceşti iniţiaţi dobândiseră o

stare de conştienţă care le permitea să se deplaseze pe Pământ şi să vadă regnurile terestre aproximativ aşa cum le vede omul modern; dar ei le resimţeau, înainte de toate, în membrele lor. Ei îşi simţeau membrele eliberate de zei, într-o materie pământească lipsită de zei. Dar, în schimb, în această lume lipsită de zei, ei întâlneau divinităţile superioare ale Serafimilor, Heruvimilor şi Tronurilor. Iniţiatul nu învăţa să cunoască doar acele fiinţe spirituale gri-verzui, care erau imaginea pădurilor, imaginea arborilor, ci, ca iniţiat, învăţa să cunoască şi pădurea lipsită de spirit dar, în compensare, el întâlnea tocmai în pădure pe aparţinătorii primei ierarhii, fiinţele din sfera Serafimilor, Heruvimilor sau Tronurilor.

Toate acestea, avute în vedere în configuraţia socială, constituie tocmai esenţialul în devenirea istorică a vechiului Orient. Şi puterile care fac să continue evoluţia sunt cele care caută compensarea între rasele tinere şi cele bătrâne, pentru ca rasele tinere să poată deveni mature prin contactul cu cele bătrâne, în fapt, datorită sufletelor supuse dominaţiei lor. Oricât de departe privim spre Asia, peste tot găsim că rasele tinere, care prin ele însele nu pot deveni chibzuite, caută precauţiunera în cucerire. Dar dacă, de la Asia, noi ne întoarcem privirea spre Grecia, constatăm că acolo se întâmplă altceva. În Grecia, în epocile de înflorire a civilizaţiei sale, exista o populaţie care înţelesese ce înseamnă a îmbătrâni, dar care nu se gândea să pătrundă cu spiritualitatea experienţa bătrâneţii. Eu v-am atras atenţia asupra acestei gândiri caracteristice a grecilor: „Mai bine un cerşetor pe Pământ, decât rege în împărăţia umbrelor” [Nota 3]. Grecul nu reuşea să se acomodeze nici cu moartea din lumea exterioară, nici cu moartea din lăuntrul omului. El nu reuşea să se acomodeze, şi cu toate acestea avea această moarte în el. La greci nu exista deci o dorinţă de reflectare,

care ar fi putut deveni impuls în ei; ceea ce exista în ei era spaima în faţa morţii. Popoarele orientale tinere nu resimţeau această spaimă în faţa morţii, căci atunci când oamenii ca rasă nu puteau vieţui în mod corect moartea, se lansau în cuceriri.

Acest conflict interior cu moartea apare la greci ca impuls interior omenesc, ce i-a condus la ceea ce ni se istoriseşte sub numele de Războiul troian. Grecii nu aveau nevoie să caute moartea la o populaţie străină pentru a cucerii reflectarea, dar din cauza fricii ei aveau nevoie să cunoască secretul lăuntric plin de viaţă al morţii. Şi aceasta a condus la acel conflict între grecii ca atare, şi oamenii din care se trăgeau ei din Asia. Războiul troian a fost un război al neliniştii, un război al spaimei. Vedem cum în Războiul troian se opun, pe de o parte, reprezentanţii culturii preoţeşti din Asia Mică şi, pe de altă parte, grecii, care simţeau deja moartea în ei, dar nu reuşeau s-o înţeleagă. Restul populaţiei orientale, care întreprindea cuceriri, voia moartea pe care nu o avea; grecii aveau moartea, dar nu ştiau ce să facă cu ea. Ei aveau nevoie de o cu totul altă intervenţie, pentru a reuşi să se descurce cu moartea. Ahile, Agamemnon, toţi aceşti oameni poartă moartea în ei, dar nu ştiu ce să facă cu ea. Ei privesc atunci spre Asia. Şi acolo, în Asia, se afla o populaţie care era în situaţia inversă, care suferea de o stare sufletească exact opusă: Acolo oamenii nu resimţeau moartea tot atât de intens ca grecii, ci o resimţeau ca pe ceva care, în fond, sfidează viaţa.

Homer a exprimat aceasta [Nota 4] într-un mod, într-adevăr, minunat. Peste tot unde troienii sunt opuşi grecilor (gândiţi-vă la figurile reprezentative ale lui Hector şi Ahile), peste tot se subliniază această opoziţie. Şi în această opoziţie se exprimă ceea ce se întâmplă la frontiera dintre Asia şi Europa. Asia avea, în această veche epocă, un

excedent de viaţă asupra morţii, şi avea nostalgia morţii. Europa din teritoriul grecesc avea în om un excedent de moarte cu care nu ştia ce să facă. Europa şi Asia se aflau astfel în opoziţie, din două puncte de vedere: pe de o parte trecerea de la amintirea ritmică la amintirea temporală, pe de altă parte o trăire absolut diferită faţă de moarte, în organizaţia omenească.

Vom studia mâine-dimineaţă,în următoarea conferinţă, această opoziţie, pe care nu o pot decât schiţa astăzi, la sfârşitul acestor consideraţii, pentru a cunoaşte aceste treceri decisive în evoluţia omenirii, care au dus din Asia în Europa, şi fără a căror înţelegere, în fond, nu se poate înţelege nimic nici din evoluţia prezentă a omenirii.

CONFERINŢA a III-a
EPOCA EGIPTEANO-CHALDEEANĂ.
GHILGAMEŞ ŞI EABANI

Dornach, 26 decembrie 1923

Sunt aproape treisprezece ani de când am tratat aceeaşi temă ca aceea a conferinţelor actuale, la Stuttgart, într-un ciclu de conferinţe [Nota 5] ţinut între Crăciun şi Anul Nou. Numai că acum voi schimba puţin punctul de vedere pe care l-am adoptat atunci.

În cele două conferinţe de introducere, am adus în faţa sufletului nostru înţelegerea faptului că în decursul evoluţiei istorice – şi mai ales al evoluţiei preistorice –, starea sufletească a omenirii s-a modificat profund. De această dată, nu vom mai avea nevoie – cel puţin la început – să ne întoarcem în urmă cu mai mult de câteva milenii. Dumneavoastră ştiţi că ştiinţa noastră spirituală consideră perioada care se numeşte în mod obişnuit epoca glaciară

cea mai recentă a Pământului, drept conjunctura cea mai importantă pentru istorie şi preistorie, care a avut loc pe Pământ de la catastrofa atlanteană. Atunci s-a desfăşurat şi ultimul act al scufundării continentului care formează astăzi fundul Oceanului Atlantic. După această catastrofă, aşa cum am arătat adeseori, se derulează până în timpul nostru cinci mari epoci de cultură [Nota 6] succesive, dintre care primele sunt complet trecute cu vederea în documentele istorice. Căci scrierile care ne-au rămas din Orient, chiar sublimele Vede, chiar filosofia Vedanta, cea atât de profundă, nu sunt decât ecouri a ceea ce trebuie să evocăm atunci când vrem să expunem aceste civilizaţii pe care eu le-am indicat şi în lucrarea mea *Geheimwissenschaft* (***Ştiinţa ocultă***) drept protohinduse şi protopersane.

Astăzi nu ne vom întoarce înapoi până acolo, ci vom avea în vedere acea epocă pe care am indicat-o adesea drept cea a civilizaţiei chaldeo-egiptene, care a precedat civilizaţia greacă. În răstimpul care separă catastrofa atlanteană de civilizaţia greacă, s-au produs mari transformări în ceea ce priveşte facultatea de amintire, capacitatea omenească de a memora şi, de asemenea, în ceea ce priveşte viaţa socială. O memorie cum e aceea de care dispunem noi astăzi, mulţumită căreia ne putem reprezenta ceva întorcându-ne în urmă în timp, o astfel de memorie legată de timp nu exista încă în această perioadă a treia postatlanteană; dimpotrivă, exista o memorie legată de experienţa ritmului, aşa cum v-am arătat. Iar aceasta, la rândul ei, provenea din ceea ce se manifesta deosebit de puternic în timpul perioadei atlanteene, şi anume memoria localizată, căci în timp ce omul nu purta în el decât o conştienţă a prezentului, el ridica – prin toate posibilităţile pe care i le oferea lumea exterioară sau pe care le crea el însuşi – mici monumente comemorative, datorită cărora se

putea lega de trecut, nu numai de cel al propriei sale persoane, ci şi de trecutul omenirii.

Aceste semne comemorative nu erau numai cele care se găseau direct pe Pământ, căci în timpurile mai vechi şi constelaţiile cerului erau semne comemorative, şi în special constelaţiile planetare, a căror reîntoarcere, regulată sau neregulată, indica starea lucrurilor. Astfel că, pentru constituirea memoriei localizate exterior a omenirii colaborau Cerul şi Pământul.

Dar această omenire veche era altfel alcătuită – în întreaga sa constituţie omenească – decât omenirea ulterioară, şi cu atât mai mult decât omenirea epocii noastre. Omenirea actuală poartă în ea, în stare de veghe, Eul şi trupul astral ascunse în trupul fizic, şi cea mai mare parte a oamenilor nici nu remarcă faptul că acest trup fizic cuprinde în el, alături de trupul eteric, o organizaţie cu mult mai importantă decât a sa însuşi, anume pe cea a trupului astral şi a Eului. Dumneavoastră cunoaşteţi deja aceste relaţii. Dar o omenire mai veche presimţea cu totul altfel organizarea fiinţei sale. Şi o astfel de omenire găsim când ne întoarcem în urmă la a treia epoca de cultură postatlanteană, la civilizaţia egipteano-chaldeeană. Pe atunci, omul se mai vieţuia pe sine ca spirit şi suflet, aflate într-o mare măsură în afara trupurilor sale fizic şi eteric, chiar şi în starea de veghe. El ştia să distingă ceea ce era spirit şi suflet al său – noi le numim Eu şi trup astral –, de ceea ce era legat de trupurile fizic şi eteric. În acea lume, omul era o dualitate. El nu numea „Eu” trupul său fizic şi trupul său eteric mai ales, el numea Eu spiritul şi sufletul său, ceea ce era spiritual şi care se lega într-un fel în jos, într-un mod absolut perceptibil pentru el, cu trupurile sale fizic şi eteric. Şi în acest ansamblu spirit-suflet, în acest Eu şi trup astral, omul simţea pătrunzând în el ierarhiile

spirituale divine, aşa cum simte astăzi substanţele naturale pătrunzând în trupul său fizic.

Într-adevăr, omul simte că prin hrană, prin respiraţie, el preia în sine substanţele regnurilor naturale exterioare: înainte ele erau în exterior, apoi sunt în el; ele trec în trupul său şi devin o parte componentă a sa. În acea epocă, omul care resimţea o anumită separaţie între spiritual-sufletescul său şi fizic-etericul său, ştia că îngerii, arhanghelii şi până la cele mai înalte ierarhii formau o substanţă spirituală care pătrundea în spiritual-sufletescul său şi deveneau, dacă mă pot exprima astfel, parte componentă a lui însuşi. Astfel încât omul putea spune, în fiecare moment al vieţii sale: În mine trăiesc zeii. Şi el nu-şi concepea Eul ca fiind edificat de jos, din substanţele fizice şi eterice, ci îl concepea ca pe un har, pe care i-l trimiteau ierarhiile de sus. Fizicul şi etericul său, dimpotrivă, le concepea ca pe o povară, ca pe un vehicul, un mijloc de transport în lumea fizică. Atunci când nu sesizăm cum trebuie aceste lucruri cu vederea sufletească, nu înţelegem de fapt cursul istoric al evoluţiei omeneşti.

Putem urmări acest curs al evoluţiei omeneşti, cu ajutorul câtorva exemple caracteristice. Astăzi vom aborda, ca să zicem aşa, un fir pe care l-am atins deja acum treisprezece ani, când m-am referit la acel document istoric legendar [Nota 7] ce descrie faza cea mai veche a acestei evoluţii pe care vreau să v-o expun, şi care este *Epopeea lui Ghilgameş*. Dar *Epopeea lui Ghilgameş* este în parte legendară, şi de aceea voi prezenta astăzi episoadele pe care le-am expus acum treisprezece ani, aşa cum se revelează ele direct viziunii spirituale.

Într-un oraş din Asia Mică, numit Erek [Nota 8] în epopee, aflăm una dintre acele naturi de cuceritori despre care am vorbit ieri, şi care se năşteau din acele dispoziţii

sufleteşti şi sociale ale omenirii pe care le-am caracterizat ieri. Epopeea îl numeşte Ghilgameş. Avem aici de-a face cu o personalitate care, în epoca de care vorbim, era constituită tocmai aşa cum v-am expus eu: au fost păstrate în ea, din timpurile precedente, numeroase trăsături ale omenirii trecute. Dar pe cât de clar era în acea epocă, pentru această personalitate, faptul că ea era oarecum o dualitate între sufletesc-spiritualul în care pătrundeau zeii şi fizic-etericul în care pătrundeau substanţele pământului şi ale cosmosului, substanţele fizice şi eterice, tot atât de real este faptul că în timpul în care trăia această personalitate despre care vorbeşte *Epopeea lui Ghilgameş*, oamenii pe care i-am caracterizat, oamenii reprezentativi, se aflau tocmai într-o epocă de tranziţie înspre evoluţia ulterioară a omenirii. Şi această tranziţie constă în aceea că tocmai conştienţa de Eu care, cu relativ puţin timp în urmă, se afla, dacă pot spune aşa, sus, în spiritual-sufletesc, se cufundase în trupesc-eteric. Ghilgameş era deci printre cei care începeau a desemna prin cuvântul Eu nu spiritual-sufletescul său, în care erau resimţiţi zeii, ci ceea ce în el era terestru şi eteric. Aceasta era noua predispoziţie a sufletului.

Dar în această stare sufletească, despre care putem spune că Eul a coborât din spiritual-sufletesc în mod conştient în trupescul-eteric, în predispoziţia sufletească a acestei personalităţi se mai găseau încă şi vechile obişnuinţe, şi în primul rând aceea de a nu reţine în memorie decât ceea ce fusese resimţit în ritm. Şi mai exista acea trăire lăuntrică ce se putea traduce prin sentimentul că trebuie cunoscute puterile morţii, fiindcă numai acestea dau ceea ce conduce omul la reflecţie. Şi tocmai prin faptul că în această personalitate a lui Ghilgameş avem de-a face cu un suflet trecut deja prin multe încarnări terestre, dar

care pătrundea în această nouă formă de existenţă omenească pe care tocmai v-am descris-o, chiar pentru acest motiv, această personalitate se afla într-o existenţă fizică ce purta în sine o anumită nesiguranţă. Justificarea obiceiurilor de cucerire şi memoria ritmică începeau a-şi pierde valoarea pentru Pământ. Experienţele acestei personalităţi erau deci în mod evident cele ale unei epoci de tranziţie.

De aici provine faptul că în timp ce această personalitate, sub influenţa vechii obişnuinţe, şi-a însuşit prin cucerire acest oraş pe care *Epopeea lui Ghilgameş* îl numeşte Erek, în oraş s-au produs anumite conflicte. La început, această personalitate a fost destul de rău văzută în oraş, el a fost considerat un străin, şi nu ar fi putut face faţă singur tuturor dificultăţilor ce apăruseră în oraş. Acolo se mai afla, fiindcă destinul o condusese acolo, o altă personalitate – pe care *Epopeea lui Ghilgameş* o numeşte Eabani [Nota 9] –, o personalitate ce coborâse relativ târziu pe Pământ, din acea existenţă planetară care condusese omenirea pământească un anumit timp, în sensul pe care l-am descris în ***Ştiinţa ocultă***. Dumneavoastră ştiţi că în timpul epocii atlanteene, încetul cu încetul, sufletele au revenit, unele mai devreme, altele mai târziu, după ce, într-o epocă anterioară, s-au retras din evoluţia pământească în cosmos, pe diferite planete.

În Ghilgameş avem de-a face cu o personalitate, cu o individualitate revenită relativ devreme pe Pământ şi care, în consecinţă, în epoca de care vorbesc, parcursese numeroase încarnări pământeşti. Cealaltă personalitate, care acum se găsea de asemenea în acest oraş, rămăsese relativ multă vreme în existenţa planetară, şi nu revenise pe Pământ decât mai târziu. Aceasta este puţin deosebită, sub aspect istoric, faţă ciclul de conferinţe ţinut acum

treisprezece ani la Stuttgart asupra istoriei înţeleasă din punctul de vedere al ştiinţei spirituale.

Această personalitate s-a legat printr-o prietenie strânsă de Ghilgameş, şi ei au putut instaura împreună o situaţie socială stabilă în oraşul Erek din Asia Mică. Acest fapt a fost posibil mai ales că, datorită numărului limitat al încarnărilor sale, această a doua personalitate păstrase multe din cunoştinţele dobândite în răstimpul zăbovirii sale în cosmos. Ea avea un fel de clarvedere, de clarauzire, de cunoaştere superioară. Şi prin punerea în comun a ceea ce în prima personalitate provenea din vechile obişnuinţe de cucerire şi memorie orientată spre ritm, cu ceea ce, în cealaltă personalitate, se referea la vederea în secretele lumii, s-a organizat în acest oraş din Asia Mică ordinea socială aşa cum se proceda în general în timpurile mai vechi. În oraş s-a restabilit pacea, fericirea locuitorilor se consolidează şi totul ar fi fost curând în ordine dacă nu intervenea un anumit eveniment, care a orientat altfel întregul curs al lucrurilor.

Exista în acel oraş un centru de misterii, misteriile unei zeiţe, şi acest misteriu păstra extraordinar de multe taine ale lumii. Era, în sensul de altădată, aş spune, un fel de sinteză de mistere. Cu alte cuvinte, acolo erau reunite revelaţiile misteriilor cele mai diverse ale Asiei, şi aceste conţinuturi ale misteriilor erau cultivate şi predate în diferite perioade, într-o formă deosebită, metamorfozată. Iar personalitatea care în epopee poartă numele de Ghilgameş nu le-a înţeles la început, şi ea a reproşat acestui centru de misterii faptul că predă tot felul de contradicţii. Şi fiindcă reproşurile adresate misteriilor veneau de la conducători – căci cele două personalităţi despre care vorbesc erau cele care asigurau ordinea şi administrarea oraşului –, fiindcă veneau dintr-o direcţie atât de

importantă, s-au creat dificultăţi care au condus preoţii misteriilor la îndreptarea înspre acele puteri spirituale cărora li se puteau adresa în vecinie misterii. Dumneavoastră nu vă veţi mira că cei din vechile misterii se puteau realmente adresa entităţilor spirituale ale ierarhiilor superioare, pentru că v-am spus ieri că Asia era, în vechea perioadă orientală, cerul cel mai de jos, şi în acest cer cel mai de jos se ştia că entităţile spiritual-divine erau prezente şi că se putea intra în relaţie cu ele. În misterii se cultiva în mod cu totul deosebit acest schimb de relaţii. Colegiul preoţesc al misteriilor lui Ishtar s-a adresat deci acelor puteri spirituale cărora se adresaseră întotdeauna când voiau iluminare, şi consecinţa a fost că puterile spirituale au atras o anumită pedeapsă asupra oraşului.

La acea epocă, acest fapt se exprima astfel: O putere spirituală de un ordin foarte înalt acţiona asupra Erekului ca putere cu caracter animal, ca un fel de spectru cu caracter animal. Asupra tuturor locuitorilor s-au abătut boli fizice, dar mai ales tulburări psihice. Personalitatea care luase partea lui Ghilgameş, cea care atunci se numea Eabani, a murit în urma acestor dificultăţi, dar, de fapt, ea a rămas spiritual şi după moarte alături de cealaltă personalitate, pentru ca aceasta să-şi poată continua misiunea. Astfel că noi trebuie să considerăm cursul vieţii ulterioare a acestui personaj, care în epocă poartă numele de Ghilgameş, drept o cooperare constantă a celor două personalităţi caracterizate, cooperare în sensul că în continuare inspiraţiile, iluminările lui Ghilgameş proveneau de la Eabani. Lăsat singur, Ghilgameş a continuat deci să acţioneze nu numai din voinţa sa proprie, ci prin voinţa comună, după impulsul comun al amândurora.

Prin aceasta, v-am revelat din nou ceva ce era întru totul posibil în acele timpuri vechi. Sufletul omenesc nu era pe atunci tot atât de personal pe cât este el astăzi. Sentimentul libertăţii nici nu exista în sensul pe care îl dăm noi astăzi. O fiinţă spirituală care nu se încorporase niciodată pe Pământ putea acţiona în voinţa unei personalităţi pământeşti sau, în cazul lui Ghilgameş, o personalitate trecută deja prin poarta morţii şi ducând o viaţă post-mortem, putea vorbi şi acţiona prin voinţa unei personalităţi ce trăia pe Pământ. Este ceea ce se întâlneşte în cazul lui Ghilgameş. Şi datorită acestui fluid comun al celor două voinţe s-a ridicat în Ghilgameş, înainte de toate, o cunoaştere destul de clară a situaţiei istorice în care se afla. El a început, sub influenţa spiritului care-l inspira, să ştie că Eul era coborât în trupul fizic muritor şi în trupul eteric, iar pentru el problema nemuririi a căpătat o importanţă extremă. Toate dorinţele lui tindeau la înţelegerea acestei probleme a nemuririi. Dar misteriile, care posedau ceea ce la acea epocă se putea spune pe Pământ relativ la subiectul nemuririi, nu s-au deschis la început lui Ghilgameş. Aceste misterii păstrau încă tradiţia şi, prin ea, ele posedau de asemenea în mare parte această cunoaştere vie a timpurilor atlanteene, când înţelepciunea primordială stăpânea pe Pământ.

Dar entităţile spirituale purtătoare ale acestei înţelepciuni primordiale şi care odinioară păşiseră pe Pământ, se retrăseseră de multă vreme şi întemeiaseră colonia cosmică a Lunii. Căci este pueril să crezi că Luna este acel corp solidificat încremenit pe care îl descrie fizica actuală. Luna este, înainte de toate, locul de rezidenţă cosmică a acelor entităţi spirituale care au fost primii mari instructori ai omenirii pe Pământ ce au adus cândva acestei omeniri înţelepciunea primordială şi care, la puţin timp

după ce Luna a părăsit Pământul, luându-şi propriul său loc în sistemul planetar, s-au retras pe această Lună. Cel care, datorită cunoaşterii imaginative, are astăzi posibilitatea să afle ce este Luna în realitate, cunoaşte, de asemenea, în această colonie cosmică acele entităţi spirituale care au fost cândva învăţătorii înţelepciunii străvechi pe Pământ. Această înţelepciune primordială, ca şi impulsul prin care omul însuşi putea ajunge într-o anumită relaţie cu ea erau păstrate în Misterii. Numai că o legătură corectă dintre aceste misterii din Asia Mică, de exemplu, şi personalitatea care în epopee este numită Ghilgameş nu exista. Însă, datorită influenţei suprasensibile a prietenului care rămăsese unit cu Ghilgameş şi în starea de după moarte, în Ghilgameş s-a născut puternicul impuls de a căuta căi în lume prin care el să devină capabil să afle ceva despre nemurirea sufletului.

În Evul Mediu, când cineva voia să afle ceva despre lumea spirituală, exista obiceiul de a se cufunda în interiorul omenesc. În timpurile moderne, aş spune că există un procedeu şi mai lăuntric. Dar în acele timpuri vechi, despre care vorbesc eu acum, se ştia foarte bine că Pământul nu este această masă minerală pe care o descrie geologia actuală, că Pământul este o fiinţă vie, înzestrată cu un suflet şi un spirit. Şi aşa cum un animal mic, dacă aleargă peste om, percepe omul mergând pe fruntea sa, pe nasul său, prin părul său şi dobândeşte o cunoaştere datorită acestei călătorii, tot aşa, în timpurile de atunci, omul se deplasa pe suprafaţa Pământului şi învăţa să cunoască Pământul în diferitele sale configuraţii, diferitele sale regiuni, dobândind prin aceasta capacitatea de a privi în lumile spirituale. Şi el dobândea această viziune, indiferent de faptul că avea sau nu acces la misterii. Şi nu este un eveniment exterior faptul despre care vorbeşte

Pitagora şi alţii [Nota 10], că ei întreprindeau mari călătorii pentru a-şi dobândi cunoştinţele. Ei străbăteau Pământul, pentru a prelua din diversitatea configuraţiilor sale ceea ce putea fi observat drept configurare diferită a Pământului spiritual-sufletesc-fizic, în diferitele locuri ale sale. Astăzi oamenii pot călători în Africa, în Australia etc., dar lucrurile exterioare pe care le examinează acolo nu le aduc cu nimic mai mult decât ceea ce văd şi la ei acasă. Căci în ceea ce priveşte diferenţele radicale care există între diversele locuri de pe Pământ, receptivitatea omenească este moartă. În epoca despre care vorbesc eu ea nu era moartă. Şi dorinţa de a primi dintr-o călătorie pe Pământ ceea ce-i permitea să rezolve problema nemuririi, era pentru Ghilgameş ceva foarte important.

El a întreprins deci această călătorie. Şi această călătorie a avut pentru el un rezultat extrem de important. Într-o regiune situată aproximativ în acel ţinut despre care timpurile moderne au vorbit mult, dar care din punct de vedere social s-a schimbat desigur considerabil, în ţara care se numeşte Burgenland (Styria) şi relativ la care au fost controverse dacă aparţine de Cislethania sau de Ungaria, el a găsit un centru de vechi misterii. Preotul suprem al acestor misterii se numeşte în *Epopeea lui Ghilgameş*, *Xisuthros* [Nota 11]. El a găsit deci acest centru de vechi misterii, care era o formă ulterioară, dar autentică a vechilor misterii atlanteene, desigur, metamorfozate, aşa cum puteau fi ele într-o epocă atât de târzie.

Şi cei care se aflau în acest centru de misterii au ştiut aprecia şi preţui facultatea de cunoaştere a lui Ghilgameş, şi au dorit să vină în ajutorul său. El a fost supus unei încercări impusă multor discipoli ai misteriilor în acea perioadă. Ea consta în a face anumite exerciţii, rămânând treaz timp de şapte zile şi şapte nopţi. Dar lui i-a fost

imposibil acest lucru. El s-a mulţumit atunci cu un surogat al acestei probe. Şi acest surogat consta în pregătirea anumitor substanţe, pe care el le-a ingerat şi datorită cărora a primit realmente o oarecare iluminare, deşi, cum se întâmplă întotdeauna când nu sunt îndeplinite anumite condiţii de admitere, într-un anumit sens înclinaţia era discutabilă... Totuşi, Ghilgameş dispunea în acest fel de o oarecare iluminare şi dobândise o anumită înţelegere a corelaţiilor cosmice în structura spirituală a lumii. Astfel încât, călătoria fiind încheiată, Ghilgameş s-a întors înzestrat într-adevăr cu o vedere spirituală foarte înaltă.

El a urmat întrucâtva cursul Dunării, s-a îndreptat apoi spre sud şi s-a întors în ţara sa natală. Dar înainte de a ajunge acasă, pentru că nu obţinuse iniţierea în felul pe care l-am arătat, ci în acest alt mod, în misteriile postatlanteene, el a cedat la prima încercare la care a fost supus, căzând pradă unui violent acces de mânie faţă de ceea ce i s-a povestit că se întâmpla în oraş. El a auzit acele lucruri înainte de a ajunge în oraş. Un val uriaş de mânie l-a inundat, şi din cauza acestei mânii iluminarea sa a fost aproape complet întunecată, astfel încât a ajuns în oraş fără ea.

Totuşi, şi în aceasta constă particularitatea unei asemenea personalităţi, datorită legăturii cu prietenul său mort, el a continuat să aibă posibilitatea de a privi, împreună cu spiritul prietenului său, în lumea spirituală, sau cel puţin de a primi comunicări din lumea spirituală. Desigur, nu este acelaşi lucru dacă priveşti nemijlocit în lumile spirituale datorită unei iniţieri, sau dacă primeşti comunicări de la o personalitate care a trecut deja Pragul. Dar putem totuşi spune că în Ghilgameş a supravieţuit ceva din înţelegerea esenţei nemuririi. Şi acum, eu fac abstracţie de ceea ce este trăit după moarte; aceste evenimente nu se reflectă în conştienţa încarnării următoare acum şi atunci,

nici în interiorul său: în conştienţă! Ele se manifestă, desigur, foarte puternic în viaţă şi în constituţia lăuntrică, dar nu în conştienţă.

Vedeţi dumneavoastră, v-am descris două personalităţi care constituie împreună expresia configuraţiei spirituale omeneşti la jumătatea celei de-a treia epoci de cultură postatlanteene şi care vieţuiau încă în aşa fel încât din toată viaţa lor se putea observa foarte bine faptul că omul formează o dualitate. Căci una dintre ele, Ghilgameş, era conştient de această dualitate, deşi el a fost unul dintre primii oameni la care conştienţa Eului s-a cufundat, Eul s-a cufundat în fizic-eteric. Cealaltă personalitate, datorită faptului că nu adusese decât câteva încarnări pe Pământ, avea o conştienţă clarvăzătoare care îi permitea să vadă că de fapt nu există materie, substanţă, că totul este spiritual şi că ceea ce se numeşte materie nu reprezintă decât o altă formă a spiritualului.

Vă imaginaţi că el nu putea nici gândi şi nici resimţi tot ceea ce gândeşte şi resimte astăzi omul, câtă vreme fiinţa sa era cu totul altfel constituită. Gândirea sa şi percepţia sa erau cu totul altele. Cunoaşterea pe care o puteau dobândi aceste două personalităţi nu avea desigur nici o legătură cu cunoştinţele şcolare de astăzi, nu se asemăna deloc nici cu învăţământul nostru primar, nici cu învăţământul superior, ci toate conceptele spirituale, culturale, civilizatorii proveneau din misterii şi se răspândeau prin tot felul de canale în marea masă a oamenilor. Iar cei care le cultivau erau tocmai înţelepţii, preoţii din misterii.

Particularitatea celor două personalităţi de care vorbesc constă în faptul că în această încarnare pe care v-o descriu, din cauza caracterului specific al sufletului lor, ele nu se puteau apropia de misteriile din apropierea lor. Cel

pe care *Epopeea lui Ghilgameş* îl numeşte Eabani era încă foarte aproape de misterii datorită zăbovirii sale în lumea exterioară Pământului; cel care este denumit Ghilgameş primise un fel de iniţiere într-un misteriu postatlantean, dar ea nu dăduse decât jumătate din roade în el. Toate acestea acţionau în aşa fel încât ei resimţeau în propria lor fiinţă ceva care îi identifica cu trecutul omenesc pământesc. Amândoi puteau să se întrebe: Ce am devenit noi? Ce am vieţuit noi din evoluţia Pământului? Ceea ce suntem, am devenit tocmai fiindcă Pământul a evoluat. La ce am luat deci noi parte?

Problema nemuririi, pentru care a suferit Ghilgameş, cu care s-a luptat el, era atunci legată – din cauza a ceea ce exista în sufletul omenesc – de necesitatea înţelegerii anumitor lucruri privitoare la evoluţia pământească anterioară. Şi, într-adevăr, nu se putea gândi sau simţi nemurirea sufletului, în sensul acelei epoci, dacă nu se avea în acelaşi timp o anumită viziune asupra modului în care sufletele oamenilor – ce existau deja în timpul fazelor de evoluţie ale Pământului, în răstimpul etapelor lunare şi solare – vedeau venind înspre ele ceea ce a devenit după aceea pământesc. Ele simţeau că aparţineau de Pământ şi că pentru a se cunoaşte pe sine trebuie cunoscută relaţia lor cu Pământul.

În toate misteriile asiatice, şi în primul rând în cele de natură cosmică, secretele cultivate şi care formau conţinutul înţelepciunii şi învăţăturii lor, se refereau în primul rând la evoluţia terestră în raport cu cosmosul. În aceste misterii, în faţa discipolilor apărea într-un mod foarte viu imaginea dezvoltării Pământului, în aşa fel încât ea să poată deveni idee în om, şi modalitatea în care prin întreţeserea substanţelor şi forţelor Pământului în perioadele solară, lunară şi terestră se dezvoltase omul

însuşi din toate aceste substanţe. Acestea îi erau prezentate într-un mod pe deplin viu.

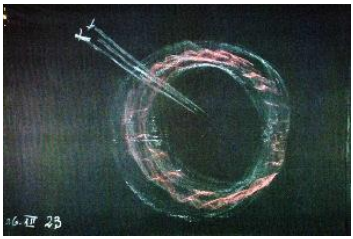
Unul dintre misteriile în care erau expuse astfel de lucruri s-a menţinut până într-o epocă foarte târzie. Este vorba despre lăcaşurile misteriale din Efes [Nota 12], lăcaşurile misteriilor Artemisei din Efes. Aceste lăcaşuri misteriale din Efes erau dispuse în aşa fel încât statuia zeiţei Artemis se afla în centrul lor. Când cineva priveşte astăzi reproduceri ale zeiţei Artemis din Efes, într-o formă feminină grotescă, cu sâni dezgoliţi ş.a.m.d., nu are nici cel mai mic presentiment despre modul în care erau resimţite aceste lucruri în timpurile de demult. Ceea ce conta pe atunci era vieţuirea discipolului. Discipolii misteriilor treceau prin diferite pregătiri care îi conduceau spre centrul propriu-zis al misteriului. Centrul acestui misteriu din Efes era această statuie a zeiţei Artemis. Şi când erau aduşi în faţa ei, discipolii se identificau cu această statuie. Omul care stătea în faţa acestei statui înceta să aibă conştienţa faptului că se afla în lăuntrul pielii sale. El devenea conştient de faptul ca el este ceea ce reprezintă statuia. El se identifica cu statuia. Şi această identificare de sine în conştienţă cu imaginea zeiţei din Efes avea efectul că de acum înainte omul nu mai privea regnurile pământeşti din afară, rocile, arborii, fluviile, norii ş.a.m.d., ci, simţindu-se una cu statuia zeiţei Artemis, el dobândea lăuntric viziunea legăturii sale cu lumile eterice. El se simţea unit cu lumea stelelor, cu ceea ce se desfăşura în lumea stelelor. Nu-şi mai simţea substanţialitatea pământească în lăuntrul pielii, ci existenţa sa cosmică. Omul se simţea pe sine în eteric.

Şi prin această trăire de sine în eteric, reînviau în om vieţile sale terestre anterioare, ca şi cele ale Pământului însuşi. Noi considerăm astăzi Pământul, după cum am mai

spus, un conglomerat de stânci acoperit de apă pe o mare parte a suprafeţei sale, înconjurat de o centură de aer care conţin oxigen, azot şi alte substanţe de care are omul nevoie pentru a respira ş.a.m.d. Când oamenii încep să speculeze astăzi asupra cunoştinţelor lor despre natură, când încep să observe şi să explice, ceea ce rezultă pare foarte just! Căci ceea ce a precedat aceste stări actuale în timpurile primordiale nu poate fi atins decât prin privirea spirituală. La o astfel de viziune spirituală a stărilor primordiale ale Pământului [Nota 13] şi omenirii ajungeau discipolii din Efes când se identificau cu imaginea divină, şi ei învăţau să recunoască faptul că atmosfera actuală a Pământului nu a fost altădată ceea ce este astăzi. Ci atunci, în acest înveliş al Pământului, în locul unde se află acum atmosfera, era o substanţă albuminoidă extrem de fină, fluidă şi volatilă. Iar tot ceea ce trăia pe Pământ folosea pentru a se naşte şi pentru a trăi forţele acestei substanţe albuminoide fluid-volatile. Se vedea cum ceea ce exista deja intr-un anumit sens în această substanţă albuminoidă fin divizat, dar cu o tendinţă foarte netă de a cristaliza (vezi desenul 5, roşiatic), acest acid silicic în stare de diluţie fină constituia un fel de organ senzorial al Pământului care prelua în sine imaginaţiunile şi influenţele de peste tot din cosmos. În acidul silicic pe care-l conţinea atmosfera albuminoidă terestră se puteau remarca peste tot imaginaţiuni exterioare reale.

Tabla 5

Desenul 5

Aceste imaginaţiuni aveau forma unor organisme vegetale uriaşe şi din aceste imaginaţiuni apărute astfel în domeniul Pământului s-a dezvoltat mai târziu, asimilând substanţa atmosferică, regnul vegetal, mai întâi într-o formă fluidă volatilă în jurul Pământului. Abia mai târziu a pătruns în sol şi a devenit regnul vegetal ulterior. În afară de acidul silicic, exista în atmosferă calcar în diluţie fină.

Din acest calcar apare din nou, datorită impulsului de coagulare al acestei albumine, regnul animal. Şi omul simţea că se afla în toate acestea. Omul simţea că în timpurile primordiale el nu era decât una cu Pământul. El trăia în ceea ce se forma ca regn vegetal pe Pământ, în aceste plante născute din imaginaţiuni, trăia în ceea ce se constituia ca animale, aşa cum v-am descris. Fiecare om se simţea în fond extins la dimensiunea Pământului, ca şi cum era una cu Pământul. Astfel că, aşa cum am arătat în *Christentum als mystische Tatsache* (***Creştinismul ca fapt mistic***) în legătură cu capacitatea de a percepe ideile în sens platonician, oamenii ajunşi la această dimensiune se întrepătrundeau unii cu alţii.

Vedeţi dumneavoastră, destinul a dus aceste două personalităţi despre care am vorbit cândva la Stuttgart şi vorbesc acum aici, la a se reîncarna în calitate de discipoli ai Misteriilor din Efes, unde ele au preluat adânc în sufletul

lor cele pe care tocmai vi le-am descris. În acest fel, sufletele lor s-au consolidat lăuntric într-un anumit mod. Din misteriile efesiene, ele au primit sub formă de înţelepciune pământească ceea ce le fusese accesibil anterior doar ca trăire, dar în cea mai mare parte ca trăire inconştientă. Astfel că în decursul a două încarnări separate, cele două personalităţi au beneficiat de vieţuirea a ceea ce este omenesc; ele au devenit perfect conştiente de apartenenţa omului de lumea spirituală, dar resimţeau totodată intens tot ceea ce este terestru.

Căci, vedeţi dumneavoastră, atunci când se întrepătrund două lucruri, dacă ele nu pot fi menţinute separate, sfârşesc prin a se amesteca unul cu celălalt; dar dacă le diferenţiem clar, atunci putem aprecia pe unul în funcţie de celălalt. Astfel că aceste două personalităţi au putut aprecia pe de o parte, chiar din punctul de vedere al vieţii lor, urmărind cu privirea spiritualul lumii superioare, ecoul încarnărilor lor precedente, care trăia încă în ele. Şi acum, când învăţătura le parvenea în Misteriul din Efes prin inspiraţia zeiţei Artemis, ele au putut aprecia cum s-au născut lucrurile pe Pământ separându-se de om, şi cum ceea ce s-a separat astfel a provenit dintr-o substanţialitate originară, care conţinea şi omul. Prin aceasta, viaţa acestor personalităţi care a coincis parţial cu ultima perioadă de viaţă a lui *Heraklit* [Nota 14] din Efes, dar care s-a prelungit dincolo de ea, viaţa acestor personalităţi a fost deosebit de bogată lăuntric şi strălucerată de taine cosmice. De aici a rezultat şi o conştienţă clară a modului în care poate omul să se lege în sufletul său nu numai cu ceea ce se întinde orizontal pe Pământ, ci şi cu ceea ce se întinde în sus, când el îşi îndreaptă entitatea sa într-acolo. Şi această configuraţie sufletească a celor două personalităţi, care acţionaseră în comun în timpul perioadei egipteano-chaldeene, care s-au reîncarnat apoi

împreună pe vremea lui Heraklit, dar puţin mai târziu decât el, această configuraţie a putut fi continuată şi mai târziu. Ea a trecut prin moarte, a trecut în lumea spirituală, şi s-a pregătit pentru o viaţă pământească ce trebuia să fie punctul de plecare al multor probleme. În modul în care trebuiau să se situeze aceste două personalităţi în desfăşurarea istorică a evoluţiei pământeşti, se vede cum trăirile avute de suflet în epoci anterioare şi continuate karmic în vieţile pământeşti următoare pregătesc ceea ce reapare apoi în cursul vieţilor ulterioare, în întregime metamorfozat, în evoluţia omenirii pământeşti.

V-am expus acest exemplu fiindcă aceste două personalităţi intervin după aceea într-o epocă extrem de importantă a dezvoltării istorice, despre care am vorbit de asemenea la Stuttgart acum treisprezece ani. Aceste personalităţi, care au dus o viaţă atât de extinsă în cosmos în etapa egipteano-chaldeeană, care au aprofundat apoi lăuntric această viaţă cosmică şi şi-au consolidat astfel sufletele într-un anumit mod, aceste două personalităţi au reapărut într-o reîncarnare următoare în *Aristotel* [Nota 15] şi *Alexandru cel Mare* [Nota 16]. Şi numai când se are în vedere acest arierplan al sufletelor lui Aristotel şi Alexandru cel Mare, se poate înţelege în ce constă realmente problema care s-a pus pentru aceste personalităţi în perioada de decadenţă a Greciei, şi în momentul de început al puterii romane. Vom vorbi despre aceasta mâine, în următoarea conferinţă.

CONFERINŢA a IV-a
MISTERIILE DIN HIBERNIA ŞI DIN EFES. ALEXANDRU ŞI ARISTOTEL

Dornach, 27 decembrie 1923

Sarcina mea a fost ieri să vă arăt, cu ajutorul anumitor personalităţi, cum se desfăşoară evoluţia istorică a lumii. Când vrem să avansăm în direcţia spiritual-ştiinţifică, nu se poate proceda altfel decât arătând cum se reflectă urmarea evenimentelor în oameni, în epoca noastră, pentru motive despre care vom mai vorbi în cursul acestor conferinţe, omul se resimte ca fiinţă izolată de restul lumii. Toate epocile anterioare şi de asemenea cele următoare – acest lucru trebuie accentuat – sunt de aşa natură, că oamenii s-au simţit şi se vor simţi membri ai lumii întregi, integraţi în lumea întreagă. Am spus adeseori: Aşa cum degetul unui om nu poate exista prin el însuşi, ci există prin om, iar când este separat de om el nu mai este deget, fiind cu totul altceva şi ascultând de alte legi, deci aşa cum degetul nu este într-adevăr deget decât când este ataşat organismului, la fel omul, sub orice formă ar fi el – fie cea a vieţii pământeşti, fie cea a vieţii dintre moarte şi o nouă naştere –, nu este într-adevăr o fiinţă decât în unire cu lumea întreagă. Dar conştienţa acestei legături, care exista în vremurile de odinioară şi va reveni mai târziu, este astăzi atenuată şi întunecată fiindcă, după cum veţi auzi, omul avea nevoie de această atenuare şi întunecare pentru a face în sine experienţa deplină a libertăţii. Şi cu cât ne întoarcem mai mult în urmă în timpurile vechi, cu atât constatăm mai mult că oamenii au conştienţa unirii lor cu cosmosul.

V-am prezentat două personalități, dintre care pe una epopeea o numește Ghilgameș, iar pe cealaltă Eabani, și v-am arătat cum trăiesc aceste două personalităţi în epoca chaldeeano-egipteană în modul în care se putea trăi în acel timp, și cum și-au aprofundat după aceea cunoașterea datorită Misteriilor din Efes. Ieri v-am spus că aceste doua fiinţe omeneşti au luat apoi parte la evoluţia istorică a lumii sub numele de *Aristotel* şi *Alexandru*. Dar pentru a putea înţelege pe deplin care a fost cursul evoluţiei pământeşti în aceste epoci, când aceste personalităţi au parcurs cele descrise, să încercăm să ne cufundăm şi mai profund privirea în ceea ce au putut primi aceste suflete în decursul acestor trei încarnări succesive.

V-am arătat deja cum personalitatea care se ascunde sub numele de Ghilgameș a întreprins o călătorie spre vest și a trecut printr-un fel de iniţiere postatlanteană occidentală. Pentru a înţelege ceea ce se întâmplă mai târziu, să ne reprezentăm clar ce e era o iniţiere de acest gen. Evident, va trebui să căutăm în locurile unde s-au menţinut mult timp ecourile vechii iniţieri atlanteene, şi aceasta a fost cazul Misteriilor din Hibernia [Nota 17], despre care am vorbit recent prietenilor prezenţi la Dornach. Dar acum trebuie să repet anumite lucruri, pentru a putea ajunge la deplina înţelegere a celor despre care este vorba.

Misteriile din Hibernia, misteriile irlandeze, au dăinuit multă vreme. Ele au dăinuit până în epoca de întemeiere a creştinismului. Pe de o parte, ele sunt misteriile care au păstrat cel mai fidel vechea înţelepciune a populaţiilor atlanteene. Aş vrea să vă dau mai întâi o imagine a experienţelor prin care trecea cel care era iniţiat în aceste misterii. Cel care urma să primească iniţierea trebuia să fie pregătit într-o manieră riguroasă, căci în

timpurile de demult iniţierile din misterii erau extrem de severe. Omul era transformat lăuntric în întreaga sa constituţie sufletească, deoarece în Misteriile din Hibernia era vorba în primul rând de a pregăti omul, printr-o trăire lăuntrică intensă, să remarce caracterul amăgitor a tot ceea ce-l înconjoară, a tot ceea ce i se prezintă, al tuturor lucrurilor cărora omul le atestă existenţa prin percepţia sa senzorială.. În continuare, candidatului la iniţiere i se arătau toate dificultăţile, toate obstacolele care se ridică în faţa celui care se străduieşte să găsească adevărul, adevărul real. I se arăta că în fond tot ceea ce ne înconjoară în lumea sensibilă este iluzoriu, că simţurile nu oferă decât iluzii, şi că adevărul se ascunde în spatele iluziei în aşa fel, că fiinţa adevărată a omului nu poate fi atinsă cu ajutorul percepţiei sensibile.

Dumneavoastră veţi spune că aceasta este o convingere pe care aţi cucerit-o în cursul îndelungatei dumneavoastră munci antroposofice. Dumneavoastră o ştiţi foarte bine, veţi spune. Dar convingerea privind caracterul iluzoriu al lumii exterioare sensibile, pe care o poate avea omul cu conştienţa sa actuală, nu reprezintă absolut nimic pe lângă zguduirea lăuntrică, tragismul lăuntric resimţit de oamenii care erau pregătiţi în acea epocă pentru iniţiere, în Hibernia. Căci în mod teoretic se afirmă cu uşurinţă că totul este Maya, totul este iluzie, dar în realitate acestea se iau într-un mod foarte lejer. Însă pregătirea discipolilor din Hibernia era împinsă atât de departe, încât ei ajungeau să-şi spună că nu există nici o posibilitate omenească de a trece dincolo de iluzie şi de a ajunge la fiinţa reală, la fiinţa adevărată.

Discipolii erau pregătiţi să se mulţumească în sufletul lor – într-o anumită măsură din disperare – cu această iluzie. Ei ajungeau la un sentiment de disperare completă,

având impresia că acest caracter iluzoriu este atât de pătrunzător şi atât de puternic, încât nu se poate trece dincolo de el, nu se poate trece de iluzie. Şi în viaţa discipolilor revenea mereu această dispoziţie sufletească, trebuie să rămânem cu această iluzie. Dar aceasta însemna pierderea pământului de sub picioare, căci iluzia nu oferă o baza solida. Da, despre severitatea pregătirii din misteriile antice, astăzi de-abia ne putem face o idee. Oamenii dau înapoi de spaimă în faţa a ceea ce le cere realmente dezvoltarea lăuntrică.

Şi ceea ce se producea referitor la existenţa caracterului său iluzoriu, se repeta pentru discipoli în efortul lor spre adevăr. Ei învăţau să cunoască toate emoţiile, sentimentele confuze care subjugă şi împiedică omul să ajungă la adevăr, tot ceea ce tulbură lumina limpede a cunoaşterii. Astfel încât ei ajungeau, de asemenea, a-şi spune: Aşadar, dacă nu putem trăi în adevăr, trebuie să trăim în eroare, în falsitate! Or, aceasta înseamnă exact să smulgi umanitatea din sine, dacă la un moment al vieţii se ajunge la deznădejde în privinţa existenţei şi adevărului.

Toate aveau drept scop ca omul, experimentând contrarul a ceea ce trebuie să atingă în final, să vină în întâmpinarea ţelului său cu sentimentul profund omenesc corect. Căci cel ce n-a învăţat ce înseamnă să trăieşti în eroare şi iluzie, nu ştie aprecia existenţa şi adevărul! Iar discipolii din Hibernia trebuiau să înveţe să aprecieze existenţa şi adevărul.

Şi după ce discipolii trecuseră prin această experienţă, după ce absolviseră, ca să spunem aşa, trecerea prin polul opus a ceea ce trebuiau să atingă – eu trebuie să descriu acum ceea ce se întâmpla, cu ajutorul imaginilor, care în Misteriile din Hibernia erau realităţi ei erau conduşi

într-un fel de sanctuar unde se aflau două statui cu o putere sugestivă extraordinară. Una din aceste statui, de o mărime gigantică, nu avea nimic în interior; partea de suprafaţă care înconjura spaţiul gol, deci substanţa din care se compunea statuia, era un material perfect elastic. Peste tot unde se apăsa, degetul se adâncea în statuie; dar în momentul în care înceta presiunea, forma se restabilea. Statuia întreagă era făcută în aşa fel că avea capul îngrijit modelat; ajungând în faţa statuii, aveai impresia că din cap radiază forţele în restul corpului ei colosal; căci, desigur, nu se vedea golul interior, acesta nu era perceput şi nu se remarca decât în momentul în care se apăsa cu degetul. Şi discipolii trebuiau să apese statuia. Ea crea sentimentul că tot restul corpului era inundat de forţele ce proveneau de la cap, şi că acesta era totul la această statuie.

Recunosc că omul cufundat în viaţa prozaică actuală nu ar avea, dacă l-am conduce în faţa unei astfel de statui, decât o impresie abstractă. Dar desigur că este cu totul altfel – când resimţi cu întreaga fiinţă lăuntrică, cu spiritul, cu sufletul, cu sângele şi nervii tăi, puterea iluziei, puterea erorii – să vieţuieşti puterea sugestivă a unei asemenea forme gigantice.

Această statuie avea o înfăţişare masculină. Lângă ea se afla alta, cu înfăţişare feminină: aceasta nu era goală pe dinăuntru. Ea nu era făcută dintr-un material elastic, ci dintr-unul plastic. Şi când era apăsată cu degetul – şi discipolii erau solicitaţi să o facă – forma se distrugea. Se crea acolo o adâncitură în corp. Dar când discipolul experimentase pe prima statuie faptul că datorită elasticităţii materiei, forma se restabilea, pe când pe cealaltă statuie el făcuse experienţa că aceasta se deforma sub apăsare – după încă câteva lucruri despre care vă voi vorbi imediat – el părăsea sala şi nu era readus acolo decât

atunci când toate deformaţiile suferite de statuia neelastică, cu aspect feminin, erau reparate. El nu era readus decât atunci când statuia era din nou intactă. Şi după toate aceste pregătiri impuse discipolului – eu nu pot decât schiţa lucrurile –, el ajungea să aibă în faţa statuii cu aspect feminin, în toată fiinţa sa omenească, în spirit, suflet şi trup, o trăire foarte vie. Această trăire lăuntrică fusese deja pregătită de mai înainte, dar ea se impunea acum cu putere prin acţiunea sugestivă a statuii: El avea sentimentul unei rigidităţi lăuntrice, unei încremeniri ca de gheaţă. Şi aceasta acţiona asupra lui în aşa fel încât sufletul i se umplea de imaginaţiuni, şi aceste imaginaţiuni erau imagini de iarnă pământească, peisaje de iarnă pământească. Discipolul era astfel condus să contemple lăuntric iarna.

În faţa celeilalte statui, cea masculină, discipolul simţea cum întreaga viaţă din el, în mod obişnuit dispersată în tot trupul, se concentra în sânge, şi că sângele era pătruns de forţele care îl împingeau spre piele. Deci, dacă în faţa unei statui el se simţea devenind un schelet îngheţat, în faţa celeilalte viaţa sa interioară părea să piară în căldură, şi el se simţea trăind în învelişul său încordat. Această vieţuire a omului întreg împins spre suprafaţă conducea discipolul să ajungă la înţelegerea a ceea ce a devenit, zicând că: se resimte, se simte, se vieţuieşte pe sine cu această impresie că din tot ceea ce există în cosmos, numai Soarele ar acţiona asupra lui. Şi discipolul învăţa în acest fel să cunoască acţiunea cosmică solară; el ajungea să vadă legătura care uneşte omul cu Soarele. El învăţă să cunoască legătura omului cu Soarele. El învăţa că în realitate omul nu devine ceea ce-i sugerase puternica acţiune a statuii solare, numai fiindcă alte forţe venind dintr-o altă parte a lumii îi modifică efectele. În felul acesta

învăţa discipolul să se vieţuiască pe sine în cosmos. Şi când discipolul resimţea acţiunea sugestivă a statuii lunare, deci când resimţea lăuntric această rigiditate glaciară şi vieţuia un peisaj hibernal – în faţa statuii solare el vieţuia în spirit un peisaj estival, ca şi cum l-ar fi creat el însuşi –, el resimţea atunci ceea ce ar fi omul dacă Luna ar acţiona singură.

Vedeţi dumneavoastră, iubiţii mei prieteni, ce se ştie cu adevărat astăzi despre lume? Se ştie că floarea de cicoare este albastră, trandafirul este roşu, cerul este albastru ş.a.m.d., ş.a.m.d. Dar acestea nu sunt impresii care să zguduie fiinţa, ele nu ne informează decât despre lucrurile cele mai apropiate de noi. Entitatea întreagă a omului trebuie să devină organ sensibil în măsură mult mai mare dacă vrea să cunoască secretele universului. Şi tocmai asta se realiza prin acţiunea sugestivă a statuii solare: omul îşi concentra întreaga sa fiinţă în circulaţia sângelui. Omul învăţa a se cunoaşte pe sine, ca fiinţă solară prin această acţiune sugestivă. Şi omul învăţa, pe de altă parte, a se cunoaşte pe sine ca fiinţă lunară, atunci când vieţuia acţiunea sugestivă a statuii Lunii. Aceste experienţe lăuntrice îi permiteau să afle cum acţionau Soarele şi Luna asupra omului, la fel cum astăzi indicaţiile pe care i le furnizează ochiul sau urechea îi permit omului să recunoască acţiunea trandafirului, a sunetelor ş.a.m.d. Discipolii acestor misterii vieţuiau deci şi în epoca postatlanteană această integrare a omului în cosmos. Aceasta era pentru ei o experienţă directă.

Ceea ce v-am expus este o scurtă schiţă a trăirilor cosmice grandioase pe care le-au avut discipolii Misteriilor din Hibernia până în primele secole ale evoluţiei creştine, când ei puteau vieţui acţiunea Soarelui şi a Lunii.

Cu totul altele erau trăirile avute de discipolii Misteriilor din Efes, misteriile din Asia Mică. În aceste misterii din Efes se vieţuia cu întreaga fiinţă, într-un mod deosebit de intens, ceea ce şi-a găsit mai târziu expresia paradigmatică la începutul *Evangheliei lui Ioan*: „La început era Cuvântul, şi Cuvântul era la Dumnezeu. Şi un Dumnezeu era Cuvântul".

La Efes, discipolul nu era condus înaintea a două statui, ci în faţa uneia singure, cea care este cunoscută ca fiind statuia Artemisei din Efes. Şi în timp ce el se identifica cu această statuie plină de viaţă, debordând de viaţă, discipolul se simţea trăind în eterul cosmic. El se ridica cu întreaga sa vieţuire lăuntrică, simţire deasupra vieţii pământeşti, şi se înălţa până la vieţuirea eterului cosmic. Şi pentru el devenea foarte clar ceea ce urmează: Ce este limbajul omenesc pur şi simplu. Şi de la acest limbaj omenesc, copia omenească a logosului uman ca imagine a Logosului Lumilor, a Logosului cosmic, el înţelegea limpede cum creează şi ţese Cuvântul Lumilor în cosmos.

Din nou nu pot să vă dau decât o schiţă despre ceea ce se întâmpla. Discipolului i se atrăgea în mod deosebit atenţia să vieţuiască cu adevărat ceea ce se întâmplă când vorbeşte omul, când acesta imprimă cuvântul în respiraţie. Discipolul era condus la vieţuirea a ceea ce face el să treacă în viaţă prin propria sa activitate interioară, a ceea ce se imprima în elementul aerian şi a faptului că de ceea ce se petrece în elementul aeric sunt legate alte două procese.

Să ne imaginăm că acesta ar fi expiraţia (vezi desenul 6.1, partea dreaptă, albastru deschis cu linie roşie), căruia i se imprimă anumite cuvinte pronunţate de om. În timp ce respiraţia modelată în cuvinte se revarsă în afară din pieptul nostru, oscilaţia ritmică străbate în jos întreg elementul fluid-apos, care parcurge organismul omenesc

(luminos; apă). Astfel că atunci când omul vorbeşte, el are acest ritm al aerului în partea de sus, în laringele său, în organul său de vorbire, dar în paralel cu acest suflu vorbit se produce în el o ondulaţie, o oscilaţie a elementului lichid. Lichidul aflat sub nivelul regiunii cuvântului intră în oscilaţie, şi vibrează simultan în om. Aceasta este esenţa a ceea ce se întâmplă când alăturăm simţirea cuvintelor noastre. Dacă elementul lichid nu ar vibra în om în acord cu limbajul, acesta ar răsuna în afară neutru, indiferent, şi omul nu ar simţi ceea ce spune. Dar în sus, spre cap, urcă elementul căldură (roşu) şi cuvintele pe care le modelăm în suflu însoţesc undele de căldură ce se ridică în sus şi care pătrund în capul nostru şi acţionează în aşa fel, încât noi ne însoţim cuvintele de gânduri. Astfel că atunci când vorbim, avem de-a face cu trei elemente: cu aerul, căldura şi apa sau lichidul.

Desenul 6.1

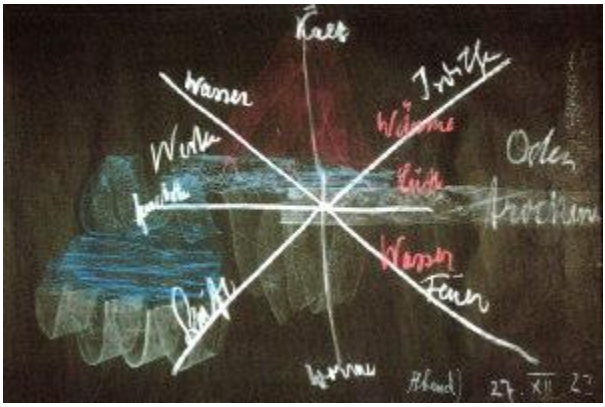

Tabla 6

Acest proces, care nu ne oferă decât o imagine de ansamblu a ceea ce vibrează şi trăieşte în limbaj, acest proces era punct de plecare pentru discipolul din Efes. Apoi, lui îi devenea limpede cum ceea ce se întâmplă în om este un proces cosmic umanizat, şi că într-o epocă mai veche a Pământului el însuşi a procedat în aşa fel încât în el nu pătrundea elementul gazos şi elementul lichid (partea stângă a desenului, albastru), acel element lichid pe care l-am indicat ieri drept albumina semilichidă, semivolatilă, şi care se afla în această mişcare ondulatorie. Ceea ce este aerul expirat pentru omul care vorbeşte era albumina lichid-volatilă pentru Pământul pe care-l înconjura ca o atmosferă. Şi aşa cum aici aerul modelat trece în elementul căldură, albumina trecea într-un fel de element aer (stânga, albastru deschis) şi cobora aici jos într-un fel de element mai pământesc (luminos). Şi aşa cum în corpul nostru se nasc sentimentele datorită elementului fluid, în elementul pământ apar formaţiunile terestre, forţele terestre, toate forţele care acţionează şi străbat Pământul. Şi deasupra, în

elementul aer, s-au format gândurile cosmice, care acţionează creator în lumea pământească.

Era o impresie maiestuoasă, covârşitoare, cea pe care o avea omul din Efes când era atenţionat că în limbajul său trăia ecoul microcosmic a ceea ce fusese cândva macrocosmic. Şi când vorbea, discipolul din Efes simţea, în trăirea vorbirii sale, acţiunea Cuvântului cosmic, şi cum deplasa acesta, plin de sens, elementul semivolatil, semifluid, delimitând în sus gândurile cosmice creatoare şi în jos forţele pământeşti în formare.

Discipolul trăia astfel în cosmos învăţând să-şi înţeleagă propria fiinţă. El îşi putea spune: În tine este logosul omenesc. Logosul omenesc acţionează din tine în timpul vieţii tale pământeşti, şi ca om, tu eşti logosul omenesc. Căci, de fapt, prin ceea ce se răspândeşte în jos, în elementul fluid, suntem noi formaţi ca oameni, prin cuvânt, iar prin ceea ce urcă în sus, ne formăm noi gândurile noastre omeneşti, în timpul vieţii pământeşti. Dar la fel cum în tine se află logosul microcosmic omenesc, tot aşa a existat cândva, la început, Logosul, şi el era în Dumnezeu, şi el însuşi era un Dumnezeu.

Acestea se înţelegeau în toată profunzimea lor la Efes, fiindcă erau înţelese în om şi prin om.

Vedeţi dumneavoastră, iubiţii mei prieteni, dacă veţi considera acum o spiritualitate ca aceea care se ascunde sub numele de Ghilgameş, trebuie să aveţi sentimentul că ea trăia în mediul, în ambianţa îmbibată de lumina radiind din misterii, căci întreaga cultură, întreaga civilizaţie era în epocile anterioare o radiere a misteriilor. Şi pe când el se mai afla încă în orăşelul său Erek, deşi nu era un iniţiat al misteriilor, Ghilgameş trăia totuşi în cadrul unei civilizaţii care era impregnată substanţial de ceea ce se putea resimţi graţie acestei relaţii cu cosmosul. După aceea, călătoria sa

spre vest l-a făcut să cunoască în mod direct – nu chiar Misteriile din Hibernia, el nu a ajuns atât de departe –, ci într-o anumită măsură ceea ce era cultivat într-o colonie, o colonie a misteriilor din Hibernia (v-am spus că ea se afla în Burgenland – Styria actuală). Acestea trăiau în sufletul lui Ghilgameş. Şi ele au continuat să se clădească în timpul vieţii care s-a scurs după aceea între moartea sa şi o nouă naştere; iar apoi, în viaţa pământească următoare, a avut loc o aprofundare a sufletului chiar la Efes.

Această aprofundare s-a produs în sufletul ambelor personalităţi despre care am vorbit: asupra sufletelor omeneşti ale celor două personalităţi se revarsă, ca o realitate încă puternică şi intensă, valul de civilizaţie generală care se rostogolea din Orient, ceea ce în Grecia din timpurile homerice nu mai era în esenţă decât o frumoasă aparenţă.

Şi tocmai la Efes, unde trăise şi Heraklit, şi unde vechea realitate a fost încă cunoscută şi resimţită până în perioada târzie a culturii greceşti, până în secolele VI şi V înainte de Christos, tocmai la Efes se mai putea încă resimţi întreaga realitate în care trăise altădată omenirea – pe când se mai afla încă în legătură cu spiritualul divin –, pe când Asia mai era cerul cel mai de jos în care oamenii se mai aflau încă în legătură cu cerurile superioare cu care se învecinau, deoarece în Asia spiritele naturii, şi pe deasupra îngerii, arhanghelii ş.a.m.d., Exusiaii ş.a.m.d... Se poate deci spune că în timp ce în Grecia numai imaginile mai reaminteau de ceea ce fusese altădată realitate, în timp ce realitatea de odinioară se transformase în imagini de legendă pe care se mai putea vedea limpede faptul că proveneau dintr-o realitate originară, în timp ce în Grecia realitatea originară şi elementul dramatic se reflectau în dramele lui Eschil, la Efes, în întunericul profund al

misteriilor, mai erau încă resimţite ecourile acelei vechi realităţi în care omul vieţuia în unire directă cu lumile spiritual-divine. Iar ceea ce caracterizează în mod esenţial civilizaţia greacă, este faptul că grecii au depus în miturile aflate la îndemâna oricui şi în artă, au depus deci în imagini, în copii, ceea ce altădată fusese trăit de om în unire cu cosmosul.

Şi când această civilizaţie greacă a atins punctul său culminant, atunci când ea refuză în mod orgolios ceea ce ar mai fi putut încă primi prin războaiele persane de la realitatea asiatică, atunci când pe de o parte îşi atinsese punctul culminant, dar pe de altă parte începuse totuşi să decadă, să ne reprezentăm cum au fost simţite toate acestea de către personalităţile în sufletele cărora mai răsunau clar ecourile a ceea ce fusese altădată realitate divin-spirituală şi terestră în spiritul, sufletul şi trupul omului.

Noi trebuie deci să ne reprezentăm că de fapt Alexandru cel Mare şi Aristotel trăiau într-o lume care nu era întru totul conformă structurii lor şi care, pentru ei, a fost realmente tragică. Caracteristic era faptul că în Alexandru şi Aristotel trăiau entităţi care aveau o altă legătură cu spiritualul decât cei din preajma lor, şi deşi nu au fost prea preocupaţi de misteriile de la Samothrace, ei aveau totuşi în sufletele lor o mare legătură cu ceea ce se întâmpla în aceste misterii faţă de cabiri. Acestea au fost presimţite multă vreme în Evul Mediu, şi se poate chiar afirma – oamenii de astăzi îşi fac în acest sens idei cu totul greşite – că în Evul Mediu, până în secolele XIII – XIV se mai găsea încă la oamenii izolaţi, de orice condiţie, o concepţie spirituală clară în acest domeniu, cel puţin în privinţa faptului că vechiul Orient se numise cândva Asia. *Cântecul lui Alexandru*, scris la începutul Evului Mediu de un prelat,

a rămas în continuare un document extraordinar de important relativ la Evul Mediu târziu. Comparativ cu ceea ce conţine istoria în legătură cu cele realizate de Alexandru şi Aristotel, poemul scris de prelatul Lamprecht, prin secolul al XII-lea, apare grandios prin faptul că ne oferă, într-adevăr, cele ce s-au petrecut prin Alexandru cel Mare.

Este suficient să evocăm ceea ce urmează în faţa sufletului nostru. În *Cântecul lui Alexandru* [Nota 18] al preotului Lamprecht găsim o descriere minunată: În fiecare an, când vine primăvara şi mergem în pădure, când ajungem la liziera unde cresc flori, dacă Soarele se află în aşa fel încât umbra arborilor cade pe florile ce cresc la marginea pădurii, se vede cum în umbra copacilor pădurii ies primăvara din caliciile florale copiii-flori spirituali, care dansează la marginea pădurii. În această descriere a prelatului Lamprecht se recunoaşte reflectarea unei adevărate experienţe, o experienţă pe care oamenii de atunci o mai puteau încă face, deoarece ei nu mergeau la pădure pentru a spune, în mod prozaic: Aici e iarba, acolo flori, aici încep să crească arborii...,ci atunci când se apropiau de pădure, iar Soarele se afla dincolo de ea şi umbra cădea peste flori, în umbra arborilor pădurii ieşea întreaga lume a creaturilor florale care era percepută de ei înainte de a pătrunde în pădure, unde puteau percepe şi celelalte spirite elementare. Dar aceste hore ale florilor apăreau preotului Lamprecht drept ceva pe care el dorea în mod special să-l descrie. Şi este deosebit de semnificativ faptul că atunci când voia să descrie expediţiile lui Alexandru, preotul Lamprecht a inclus în povestirea sa de la sfârşitul secolului XII şi începutul secolului XIII aceste descrieri de natură, care cuprindeau peste tot revelarea regnurilor elementale. Atunci când vrei să descrii ce s-a întâmplat cândva în Macedonia, pe când începeau

expediţiile lui Alexandru spre Asia şi când îl instruia Aristotel pe elevul său, atunci când vrei să descrii toate acestea, nu te poţi limita numai la a descrie pământul prozaic dimprejur, ci trebuie să-i adaugi acestuia şi regnul entităţilor elementale.

Vedeţi dumneavoastră, când citiţi astăzi o lucrare de istorie – şi acestea sunt foarte justificate în prezent – găsiţi acolo ceva de genul: împotriva sfatului învăţătorului său Aristotel, pentru că nu era ascultător, Alexandru şi-a luat misiunea de a reconcilia barbarii cu popoarele civilizate şi de a instaura un fel de civilizaţie medie, care să constea din greci civilizaţi, eleni, macedoneni şi barbari. Această opinie se justifică în epoca actuală, dar în faţa adevărului, a adevărului real, este într-adevăr puerilă. Preotul Lamprecht descrie expediţiile lui Alexandru şi le atribuie un cu totul alt scop. Şi se poate ajunge la concluzia că intervenţia regnurilor naturii, aşa cum am indicat-o, a spiritelor naturii în aspectul fizic al naturii, trebuie să fie introducerea necesară a acestei istorii; căci care este scopul lui Alexandru în poemul lui Lamprecht?

Alexandru ajunge până la poarta Raiului! Aceasta este desigur transpusă în termenii creştinismului epocii, dar corespunde în mare parte – după cum voi expune în continuare – adevărului. Căci expediţiile lui Alexandru nu au fost întreprinse pentru simple cuceriri sau, în ciuda sfatului lui Aristotel, pentru reconcilierea barbarilor cu elenii; ele au fost întreprinse într-un scop spiritual foarte înalt, iar impulsul lor venea chiar din spirit. Şi în poemul lui Lamprecht, care a trăit la cincisprezece secole după Alexandru şi a descris aceste expediţii în felul său cu o mare dăruire, citim că Alexandru a ajuns până la poarta Raiului, dar nu a pătruns acolo, fiindcă – după cum spune preotul Lamprecht – nu intră în Paradis decât cel care are o

reală umilinţă. Or, înainte de Christos, Alexandru nu putea avea umilinţa necesară, căci aceasta nu a fost adusă în omenire decât prin creştinism. Când nu înţelegem astfel de lucruri într-un sens îngust ci într-unul larg, vedem cum prelatul creştin Lamprecht a resimţit latura tragică a expediţiilor lui Alexandru.

Prin descrierea acestui poem despre Alexandru am vrut doar să vă atrag atenţia că nu este surprinzător să folosim acest exemplu pentru a ilustra ceea ce în istoria lumii Occidentului precede şi succede legătura sa cu Orientul. Căci sentimentul care stă la baza acestora era încă, aşa cum vedeţi, până la o epocă relativ târzie a Evului Mediu, nu numai un sentiment general, ci un sentiment atât de concret încât s-a putut naşte acest *Cântec al lui Alexandru*, care descrie într-o manieră dramatică grandioasă ceea ce a fost realizat prin cele două suflete pe care vi le-am caracterizat. Acest moment din istoria Macedoniei indică pe de o parte spre trecut, şi pe de altă parte spre viitor. Şi trebuie să avem în vedere înainte de toate că peste ceea ce trăieşte în sufletele lui Aristotel şi Alexandru pluteşte tragismul istoriei lumii. Acest tragism se evidenţiază deja în mod exterior prin faptul că, datorită circumstanţelor deosebite ale destinului istoric, doar o mică parte din operele lui Aristotel a ajuns în Europa occidentală, unde au rămas în grija Bisericii. Este vorba, în principal, despre scrierile sale de logică, sau care tratează despre logică. Dar cel care se adânceşte astăzi în puţinul care a rămas din tratatele de ştiinţele naturii, va vedea cât de puternică era încă viziunea legăturii dintre cosmos şi oameni. Aş dori să vă atrag atenţia asupra unui singur punct în acest sens.

Desenul 7

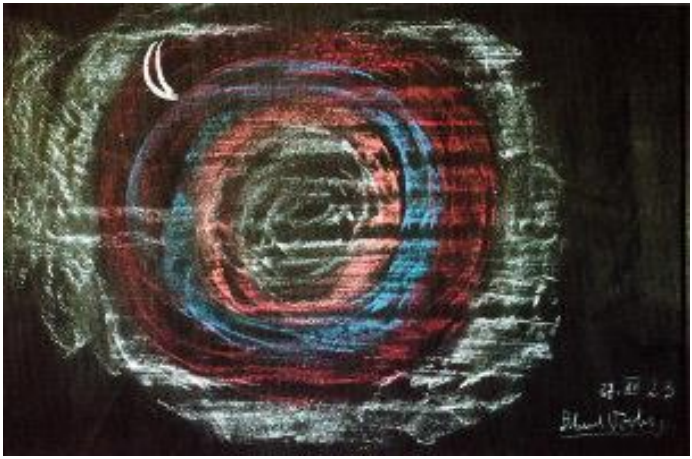

Tabla 7

Vorbim astăzi despre elementul pământ, elementul apă, elementul aer şi elementul foc sau căldură, şi după aceea despre eter. Cum a expus Aristotel acest lucru? El descrie Pământul solid (vezi desenul 7, miezul luminos), pământul lichid, apa (roşu deschis), aerul (albastru), totul pătruns şi înconjurat de foc (roşu închis). În felul acesta, pentru Aristotel, Pământul ajungea până la Lună; şi venind din cosmos, venind din stele până la Lună – deci nu în sfera pământească, ci lângă Lună dinspre zodiac, din stele, se răspândeşte în spaţiul cosmic restul eterului (alb, în partea exterioară). Eterul ajunge până la Lună.

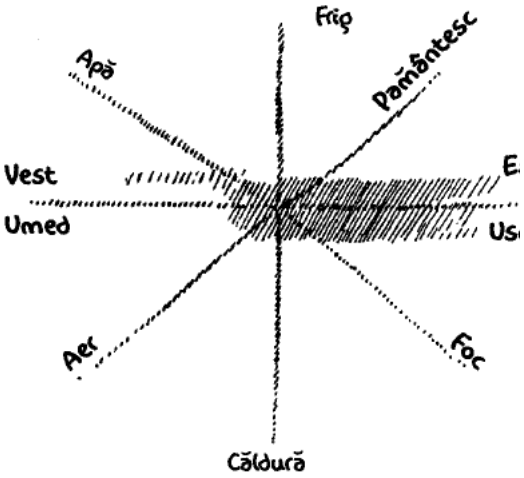
Astăzi încă, se poate citi asta în cărţile scrise despre Aristotel. Aristotel însuşi repeta în mod continuu elevului său Alexandru: acest eter care este dincolo de căldura pământească, deci eterul luminii, eterul chimic, eterul vieţii, a fost odinioară unit cu Pământul. Toate acestea coborau până pe Pământ; dar când Luna s-a retras în decursul evoluţiei, eterul s-a retras şi el de la Pământ. Deci – spunea Aristotel elevului său Alexandru – ceea ce în mod exterior pe Pământ este o lume moartă, nu este pătruns de eter; dar când vine primăvara, atunci spiritele elementelor conduc înapoi în interiorul fiinţelor care se nasc, plante, animale, oameni, eterul care vine din sfera lunară; astfel încât Luna este cea care modelează formele care iau viaţă.

Când te aflai în faţa statuii feminine din Hibernia, resimţeai într-un mod foarte viu că eterul nu aparţine Pământului, ci este adus în fiecare an de spiritele elementale în măsura în care este necesar pentru naşterea fiinţelor.

Aristotel privea adânc corelaţiile existente între om şi cosmos. Operele care vorbesc despre aceasta nu au fost transmise Occidentului de către elevul său *Theofrast* [Nota 19]. Unele din aceste lucrări s-au reîntors în Orient, unde

mai exista o înţelegere a acestor lucruri. Şi de acolo, evreii şi arabii au adus aceste concepte în Europa, prin Africa de Nord şi Spania, iar ele s-au ciocnit, după cum vă voi mai menţiona, de radierea civilizaţiei Misteriilor din Hibernia.

Dar ceea ce v-am caracterizat până acum nu a fost decât punctul de plecare al învăţăturilor pe care Aristotel le-a dat elevului său Alexandru. Acestea erau mai ales referitoare la experienţa lăuntrică. Iar dacă eu trebuie să schiţez faptele, va trebui să le exprim astfel: Alexandru a învăţat de la Aristotel să cunoască bine maniera în care elementele – pământul, apa, aerul, focul – care trăiesc în exterior în lume, trăiesc de asemenea şi în interiorul omului; cum, sub acest raport, omul este un adevărat microcosmos; cum în oasele sale se află elementul pământ, în circulaţia sângelui şi în umorile sale se află elementul apă; cum acţionează aerul în respiraţia sa şi ritmul respiraţiei în limbaj, iar elementul foc în gândurile sale. Alexandru mai ştia că trăieşte în elementele lumii. Şi pe când se simţea trăind în elementele lumii, se simţea de asemenea strâns înrudit cu Pământul. Astăzi, în călătoriile sale, omul se îndreaptă spre vest, spre est, spre nord, spre sud, dar el nu mai resimte ceea ce pătrunde în el, căci el nu ţine cont decât de ceea ce percep simţurile sale; el vede numai ceea ce percep substanţele terestre în el, şi nu ceea ce percep elementele. Dar Aristotel îi putea spune lui Alexandru: Când te îndrepţi înspre est, pătrunzi tot mai mult într-un element care te usucă; pătrunzi în uscăciune (vezi desenul 6.2).

Desenul 6.2

Tabla 6

Nu trebuie să vă imaginaţi că atunci când ne deplasăm înspre Asia ne uscăm complet. Este desigur vorba despre efecte foarte subtile, dar efecte pe care Alexandru le resimţea în sine datorită îndrumărilor lui Aristotel. Astfel că în Macedonia, el îşi putea spune: Eu am un anumit grad de umiditate în mine, şi această umiditate scade când merg spre est. Astfel, în expediţiile sale pe Pământ, el resimţea configuraţia Pământului aşa cum simţim noi când atingem un om, când îi mângâiem o parte a trupului, care este, de exemplu, diferenţa dintre nas, ochi şi gură. Tot aşa percepea această personalitate pe care v-o descriu, diferenţa între ceea ce resimţea el avansând în uscăciune, şi ceea ce simţea când se deplasa spre cealaltă parte, spre vest.

Oamenii vieţuiesc alte diferenţe şi în ziua de astăzi, chiar dacă într-o manieră grosieră. Spre nord, ei simt frigul, spre sud, căldura; dar asocierea umezelii cu frigul, când se merge înspre nord-vest, nu mai este resimţită. Aristotel a făcut să retrăiască în Alexandru ceea ce simţise Ghilgameş când întreprinsese călătoria spre vest. Iar consecinţa acestui fapt a fost că printr-o vieţuire lăuntrică imediată, discipolul a putut percepe ceea ce se resimte în zona intermediară dintre umiditate şi frig, în direcţia nord-vest; adică apă. Şi nu este numai o manieră de a vorbi a lui Alexandru, ci o expresie întru totul conformă cu realitatea, când el nu afirmă că drumul ar merge spre nord-vest, ci spune că drumul se îndreaptă acolo unde domină elementul apă. În zona intermediară dintre umed şi cald, predomină elementul aer. Aceasta se învăţa în vechile misterii greco-htonice, ca şi în misteriile din Samothrace [Nota 20], şi a fost predată de către Aristotel discipolului său Alexandru. Iar în zona intermediară dintre frig şi uscat, în direcţia Siberiei, plecând din Macedonia, era vieţuită acea regiune a Pământului unde predomina Pământul însuşi, elementul pământesc. Iar în regiunea intermediară dintre cald şi uscat, aşadar înspre India, era vieţuită acea regiune a Pământului unde predomina elementul foc. Astfel încât discipolul lui Aristotel, indicând direcţia nord-vest, spunea: Aici resimt acţionând pe Pământ spiritele apei. Indicând direcţia sud-vest, el spunea: Aici resimt spiritele aerului. În direcţia nord-est, el vedea planând spre el spiritele pământului, iar în direcţia sud-est, înspre India, vedea planând spiritele focului, în elementul lor.

Şi dumneavoastră o să resimţiţi acum profunda înrudire dintre domeniile natural şi moral, când vă voi spune, în încheiere, că în Alexandru s-a conturat următorul mod de vorbire: Eu trebuie să ies din elementul rece-umed

şi să mă avânt în foc, să merg până în India! Aceasta era o concepţie care ţinea de fapt atât de domeniul naturii, cât şi de domeniul moral. Vom mai vorbi mâine, dar voiam astăzi să vă dau unele clarificări în legătură cu acest subiect, căci în ceea ce s-a petrecut astfel între Alexandru şi Aristotel, dumneavoastră vedeţi reflectându-se schimbarea completă care se producea în acelaşi timp în evoluţia istorică mondială. La această epocă, se putea încă vorbi, în cadrul unui învăţământ individual, de marile mistere ale trecutului; apoi omenirea a preluat din ce în ce mai mult elementele de logică, abstracţiunile, „categoriile", respingând restul. Acesta este indiciul unei enorme schimbări în evoluţia istorică a omenirii şi, în acelaşi timp, un moment din cele mai importante în tot cursul civilizaţiei europene în raportul său cu Orientul.

Vom relua mâine această problemă.

CONFERINŢA a V-a
FUNCŢIA SPECIALĂ A MISTERIILOR DE LA EFES. ALEXANDRU CEL MARE

Dornach, 28 decembrie 1923

Locul pe care îl ocupă Misteriile din Efes printre vechile misterii este unul cu totul aparte. A trebuit să reamintesc în legătură cu această evoluţie a istoriei occidentale, care se leagă de numele lui Alexandru, şi aceste Misterii din Efes. Nu putem sesiza sensul istoriei moderne şi nici pe cel al istoriei vechi, decât atunci când ne întoarcem în urmă, la schimbarea pe care a suferit-o esenţa misteriilor, din care au provenit toate civilizaţiile vechi, la trecerea din Orient spre Occident, mai întâi prin Grecia. Iar această schimbare constă în următoarele.

Vedeţi dumneavoastră, când privirea pătrunde în vechile misterii din Orient, avem peste tot aceeaşi impresie, anume că preoţii erau capabili să reveleze discipolilor lor, datorită viziunilor lor, mari şi importante adevăruri. Da, cu cât ne întoarcem mai mult în urmă, cu atât erau mai capabili preoţii să evoce în lăuntrul misteriilor prezenţa directă a zeilor înşişi, a entităţilor spirituale care conduc lumile planetare, care dirijează fenomenele pământeşti, în aşa fel încât zeii erau realmente prezenţi.

Legătura omului cu macrocosmosul se dezvăluia în diferite misterii într-un mod de asemenea grandios, cum v-am arătat ieri în legătură cu Misteriile din Hibernia, şi de asemenea în legătură cu ceea ce avea de spus Aristotel lui Alexandru cel Mare. Dar înainte de orice, în toate misteriile Orientului antic, impulsurile morale nu erau separate de impulsurile naturale. Când Aristotel îi arăta lui Alexandru nord-vestul, unde predominau spiritele elementului apă, de acolo nu proveneau numai impulsuri fizice, ca de exemplu vântul sau alte lucruri fizice, ci la impulsurile fizice se adăugau şi impulsurile morale. Fizicul şi moralul formau una. Aceasta putea fi aşa deoarece, datorită cunoştinţelor date în misterii, omul se simţea strâns unit cu întreaga natură, – căci el percepea spiritul naturii – şi avea sentimentul că el şi natura formau o unitate. Această unitate exista deja în timpul care s-a scurs între viaţa lui Ghilgameş şi viaţa acestei individualităţi din încarnarea următoare, cea din preajma Misteriilor din Efes. În acea epocă găsim încă o concepţie foarte vie a legăturii omului cu spiritul naturii. Iar această legătură consta în următoarele. Prin tot ceea ce învăţa omul să cunoască în privinţa acţiunii spiritelor elementale în natură, a acţiunii fiinţelor inteligente în procesele planetare, el dobândea această convingere: peste tot afară, eu văd desfăşurându-se

lumea plantelor, lumea care înverzeşte, germinează, creşte, dă roade. Văd plantele anuale pe pajişte, pe câmpii; ele cresc primăvara, şi dispar toamna; văd arborii centenari al căror trunchi este din lemn acoperit cu scoarţă şi ale căror rădăcini pătrund adânc în pământ; tot ceea ce aici, afară, are o rădăcină, plantele anuale, florile, tot ceea ce creşte sub impulsul consolidator în pământ, pe toate acestea le-am purtat eu ca om, cândva în mine.

Despre dioxidul de carbon provenit din respiraţia omenească, şi care există într-o încăpere, omul simte că a fost eliminat de către el. Omul mai este astăzi, aş putea spune, doar într-o relaţie infimă cu cosmosul; prin partea aerică a fiinţei sale, prin aerul pe care-l respiră şi care acţionează în organismul său, omul este într-o relaţie foarte vie cu lumea, cu macrocosmosul. El poate constata că aerul expirat prin respiraţia sa, dioxidul de carbon ce era în el, acum este în exterior. Şi cum astăzi omul – el nu o face, dar ar fi posibil – ar putea vedea dioxidul de carbon eliminat în aer, iniţiatul care primise înţelepciunea exprimată în misteriile orientale privea lumea plantelor şi spunea: Privesc înapoi în cursul evoluţiei, la vechea epocă solară; pe atunci eu purtam încă plantele în mine, apoi le-am lăsat să se răspândească în afară, în mediul pământesc. Pe când le mai purtam în mine, pe când eram încă Adam Cadmon, care cuprindea în fiinţa sa tot Pământul cu regnul plantelor, această lume vegetală era încă lichid-aerică.

Omul a desprins din el însuşi această lume a plantelor. Dacă vă imaginaţi că aveaţi dimensiunea întregului Pământ şi după aceea aţi respins spre centru această lume de plante metamorfozate care apar în elementul apă, cresc, pier, se transformă, iau forme variate, atunci aţi evoca în suflet ceea ce s-a întâmplat cândva. Şi faptul că a fost aşa, era afirmat de cei care, în Orient, se

formaseră aproximativ în timpul epocii lui Ghilgameş. Şi dacă priveau plantele care cresc pe câmpii, îşi ziceau: noi am eliminat plantele într-un stadiu anterior al evoluţiei noastre, dar Pământul le-a primit. Pământul le-a dat rădăcini şi, de asemenea, tot ceea ce este lemnos, ceea ce este natura lor de arbori. Dar caracterul general al lumii vegetale a fost respins de om din el, iar Pământul l-a primit. Omul se simţea în strânsă înrudire cu toate plantele.

El nu resimţea aceeaşi înrudire faţă de animalele superioare; căci ştia că nu putea lucra pe Pământ decât fiindcă învinsese forma animală şi, în cursul evoluţiei sale, a lăsat animalele în urma lui. El adusese plantele cu sine până pe Pământ, apoi le-a predat Pământului, care le-a luat în sânul său; faţă de plante, pe Pământ, el era mijlocitorul zeilor, mijlocitorul între zei şi Pământ.

De aici vine ceea ce resimţeau oamenii care făceau într-adevăr această experienţă grandioasă, care se poate schiţa într-un mod foarte simplu (vezi desenul 8.1).

Omul, venind din univers, se apropie de Pământ (galben) (numărul nu intră la socoteală căci, după cum am spus deja ieri, oamenii se întrepătrundeau); el elimină regnul vegetal, pe care Pământul îl primeşte şi căruia îi dă rădăcini (liniile verde închis). Omul avea impresia de a fi învăluit Pământul cu vegetaţia, şi că Pământul i-ar fi recunoscător pentru această vegetaţie, şi preluase acest element vegetal semilichid, semigazos, pe care omul îl putuse exala. Cei care simţeau în acest fel lucrurile, se simţeau strâns înrudiţi, în privinţa aducerii plantelor pe Pământ, cu zeul care era regentul lor, cu Mercur. Prin acest sentiment de a fi adus el însuşi plantele pe Pământ, omul intra într-o anumită relaţie cu zeul Mercur.

Desenul 8.1

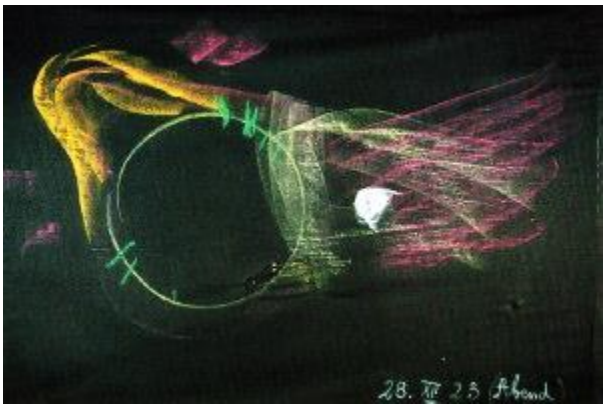

Tabla 8

Dimpotrivă, faţă de animale simţeau că nu le putuseră aduce cu ei pe Pământ, că a trebuit să le respingă

(liniile roşii din exterior), să se elibereze de ele, căci altfel ar fi fost imposibil să dezvolte o formă omenească în mod corect. Omul a trebuit deci să respingă animalele din sine, şi acestea, abandonate de om, au trebuit să evolueze prin ele însele la un nivel inferior celui al omului. Astfel că omul din timpul lui Ghilgameş şi din epoca următoare se simţea plasat între regnul animal şi regnul vegetal. Faţă de regnul vegetal, el era cel care, purtându-l în el, aşa-zicând îl însămânţase în pământ ca reprezentant al zeilor. Faţă de regnul animal, se simţea ca şi cum, pentru a deveni om, îl eliminase din el, respingând astfel povara animalelor care, pentru acest motiv, i-au rămas inferioare. Întregul cult egiptean pentru animale se leagă în cele din urmă de această concepţie, şi o mare parte a compasiunii profunde pe care Asia o poartă animalelor vine, de asemenea, de aici. Era o concepţie grandioasă asupra naturii, cea care resimţea astfel înrudirea omului pe de o parte cu lumea plantelor, pe de alta cu cea a animalelor. Faţă de animale se avea sentimentul unei eliberări, faţă de plante, sentimentul unei strânse înrudiri. Omul considera lumea plantelor ca pe o fracţiune din sine însuşi, şi el resimţea pentru Pământ o iubire profundă, fiindcă Pământul preluase în el această parte a omenirii care sunt plantele, le făcuse să dobândească rădăcină în el, şi acoperea arborii cu o scoarţă împrumutată din materia pământească. Peste tot se amesteca o notă morală în aprecierea făcută asupra lumii fizice. În plantele de pe pajişti nu se observa numai creşterea, ci şi un raport moral cu această creştere. Faţă de animale, se încerca, de asemenea, o relaţie morală, căci ne-am ridicat deasupra lor.

Astfel, în aceste misterii din Orient şi-a avut sursa o concepţie grandioasă a naturii spirituale. Existau, de asemenea, misterii în Grecia, dar acolo exista o concepţie

spirituală asupra naturii cu mult mai puţin reală. Misteriile greceşti sunt grandioase, desigur, dar ele se deosebesc în mod esenţial de misteriile Orientului. În misteriile orientale totul este aşa încât, datorită lor, omul nu se simţea pe Pământ, ci se simţea integrat cosmosului, universului. În Grecia, misteriile au evoluat doar până la nivelul la care omul se simţea legat de Pământ. În timp ce în Orient, ceea ce îi apărea discipolului sau era resimţit, era lumea spirituală însăşi. Şi este absolut adevărat să spui că în vechile misterii din Orient apăreau zeii înşişi printre preoţii care săvârşeau sacrificiile şi înălţau rugăciuni. Templele misteriilor erau în acelaşi timp locurile terestre în care zeii erau oaspeţi, unde zeii dăruiau oamenilor, prin intermediul preoţilor, bunurile cereşti care le erau destinate. În misteriile greceşti, nu mai apăreau zeii, ci numai imaginile lor, copiile lor, cumva umbra lor; acestea erau copii reale, autentice, dar analoge umbrelor; nu mai erau entităţile divine, nici realitatea, ci umbrele lor. Grecul avea deci o cu totul altă experienţă decât a vechii civilizaţii orientale. Grecul avea acest sentiment: Zeii există, dar omul nu poate avea decât imagini ale lor, aşa cum în amintire se are imaginea evenimentelor, şi nu evenimentele înseşi.

Acesta era sentimentul fundamental ieşit din misteriile greceşti; grecii aveau impresia că au un fel de amintiri din cosmos, nu fenomenele cosmice înseşi, imaginile zeilor, nu zeii înşişi, imaginile a ceea ce se întâmplase pe Saturn, Soare, Lună, dar nu legătura vie cu ceea ce fusese realmente pe Saturn, Soare, Lună, cam aşa cum are omul o legătură reală cu copilăria sa. Oamenii civilizaţiei orientale obţineau această legătură reală cu Soarele, cu Luna, Saturn în misteriile lor. Astfel, misteriile greceşti aveau un caracter de imagine. Spiritele care se revelau acolo erau umbrele realităţii spiritual-divine. Însă

aceasta a condus la alte înţelegeri. Mai exista încă o altă diferenţă între misteriile orientale şi misteriile greceşti.

În misteriile orientale, când dorea să se cunoască ceva grandios, măreţ, întotdeauna trebuia aşteptat momentul potrivit. Nu se putea afla ceva decât atunci când era săvârşit sacrificiul corespunzător, respectiv îndeplini experienţa suprasensibilă, şi astea se făceau fie toamna, fie primăvara, fie în miezul iernii. Era de asemenea posibil ca într-un anumit moment, care se aprecia a fi favorabil, la o anumită fază a Lunii, să se ofere o jertfă unor anumiţi zei, care apăreau atunci în misterii. Se obţinea astfel manifestarea lor. Dar, după aceea, trebuia aşteptat din nou – să zicem, treizeci de ani – pentru a se ivi aceeaşi conjunctură, şi entitatea divină să reapară în misterii. Tot ceea ce era relativ la Saturn, de exemplu, nu putea pătrunde în domeniul misteriilor decât la intervale de treizeci de ani; tot ceea ce privea Luna, la intervale de aproximativ optsprezece ani ş.a.m.d. Astfel că preoţii misteriilor orientale, pentru a obţine cunoştinţe şi viziuni grandioase, depindeau de toate condiţiile posibile de spaţiu şi de timp. Revelaţiile din profunzimile grotelor erau foarte diferite de cele de pe vârful munţilor. Se primeau unele revelaţii dacă se înainta mai mult pe teritoriul Asiei, şi altele pe ţărm. Aşadar, misteriile Orientului erau caracterizate printr-o anumită dependenţă faţă de timp şi de spaţiu.

În Grecia, realităţile măreţe dispăruseră. Imaginile mai erau încă acolo. Iar ele se puteau obţine nu numai în funcţie de anotimp, sau de secol, sau de loc, ci practicând cutare sau cutare exerciţiu, sau oferind cutare sau cutare jertfă personală. Când se ajungea la un anumit grad de sacrificiu sau de maturitate personală, fiindcă se atinseseră

acestea în calitate de om, se putea să obţii percepţia umbrelor marilor evenimente sau entităţi cosmice.

Aceasta este marea schimbare care a intervenit în natura misteriilor, trecând din Orient spre Grecia. Vechile misterii orientale depindeau de condiţiile de loc şi spaţiu, în timp ce în misteriile greceşti, omul este cel care intră în consideraţie, şi el însuşi invocă întâlnirea cu zeii. Zeul apărea aşa-zicând în umbra sa, în spectrul său, când prin pregătirile pe care le suferise, omul devenea demn ca zeul, spectrul zeului, să vină la el. În felul acesta, misteriile greceşti au devenit realmente ceea ce a pregătit noua omenire.

Deci, între vechile misterii orientale şi misteriile greceşti se aflau Misteriile din Efes. Ele erau într-o situaţie foarte aparte; căci la Efes, cei care obţineau iniţierea puteau încă primi ceva din adevărurile maiestuoase ale vechiului Orient. Ei aveau încă impresia, sentimentul lăuntric al contactului, al legăturii omului cu macrocosmosul şi cu natura spirituală-divină a macrocosmosului. La Efes, mai era încă percepută o mare parte din ceea ce era suprapământesc! Şi identificarea cu Artemis, cu zeiţa Misteriilor din Efes, revela încă această legătură vie: lumea plantelor este a ta, Pământul n-a făcut decât s-o primească. Tu ai depăşit regnul animal, a trebuit să-l laşi în urmă. Tu trebuie să priveşti cu cea mai mare compasiune posibilă animalele, care au trebuit să rămână în urmă, pentru ca tu să poţi deveni om. Acest sentiment de a nu fi decât una cu macrocosmosul, era comunicat iniţiatului din Efes prin experienţa directă, din realitate.

Dar la Efes era primul centru de misterii orientat spre Occident; acolo domnea deja o anumită independenţă faţă de anotimp, faţă de cursul secolului, pe scurt o independenţă de loc şi de timp pe Pământ. La Efes, totul depindea deja de exerciţiile pe care le făcea omul, de

maniera în care el se maturizase prin jertfă şi devoţiune faţă de zei. Astfel că de fapt, Misteriile din Efes erau orientate pe de o parte spre vechiul Orient prin conţinutul adevărurilor lor, şi, pe de altă parte, orientarea lor spre evoluţia omenească, spre om, le apropiau de Grecia. Ele au fost ultimele misterii unde adevărurile gigantice mai ajungeau încă la oameni. Căci în Orient misteriile intraseră deja în decadenţă.

În misteriile din vest, vechile adevăruri s-au menţinut cel mai mult timp. Se mai poate vorbi despre Misteriile din Hibernia şi la câteva secole după apariţia creştinismului. Dar aş dori să spun: Tainele din Hibernia sunt în fond taine duble. Căci, vedeţi dumneavoastră, ceea ce v-am spus ieri despre acele două statui, dintre care una este o statuie a Soarelui şi cealaltă o statuie a Lunii, una fiind masculină şi cealaltă feminină, tainele acestor statui sunt de aşa manieră că este foarte dificil astăzi de a le găsi în ceea ce se cheamă Cronica Akasha. Pentru cel care este versat în aceste lucruri, nu este relativ dificil să atingă imaginile misteriilor orientale şi să le facă să apară în lumina astrală. Dar dacă vrem să atingem Misteriile din Hibernia, dacă vrem să ne apropiem de ele în lumina astrală, ne încearcă repede ceva ca o ameţeală. Suntem respinşi! Ele nu vor să se mai lase văzute astăzi, chiar în imaginile Cronicii Akasha, deşi aceste misterii irlandeze, hiberniene, s-au menţinut cel mai mult timp în caracterul lor originar.

Acum, reflectaţi la faptul că individualitatea care a devenit Alexandru cel Mare, când a trăit pe vremea lui Ghilgameş a intrat în contact cu Misteriile din Hibernia în timpul expediţiei sale spre vest, până în această regiune care este astăzi Burgenland. Ceea ce trăia în această individualitate omenească, trăia sub o formă foarte veche, întorcându-se înapoi la epoca în care ecourile erei

atlanteene răsunau încă puternic în această regiune de vest. Sufletul său a fost în stare să transporte această amintire de la o viaţă la alta. Apoi cei doi prieteni, Eabani şi Ghilgameş, s-au regăsit la Efes pentru a retrăi, în deplină conştienţă, ceea ce în epoca lui Ghilgameş fusese resimţit mai mult sau mai puţin inconştient în subconştient, în legătură cu lumea spiritual-divină. Dar în perioada din Efes a fost o viaţă relativ liniştită, în care a fost asimilat şi elaborat ceea ce pătrunsese altădată în suflete, în timpuri mai agitate.

Acum trebuie să ne dăm seama de ceea ce se pierduse în cadrul civilizaţiei greceşti înainte ca aceste individualităţi să reapară pe vremea decadenţei greceşti şi a expansiunii Macedoniei. Această Grecie de altădată, care, în fond, se întindea dincolo de mare şi cuprindea şi Efesul, care pătrundea adânc şi în Asia Mică, această Grecie mai dispunea încă, în imagini, de reflectarea vechilor timpuri divine. Legătura omului cu lumea spirituală era vieţuită prin imagini de umbră. Dar din aceste umbre elenismul s-a eliberat treptat, şi vedem cum pătrunde civilizaţia greacă dintr-o civilizaţie, ca să spunem aşa, divină, într-una pământească.

Vai, lucrurile cele mai importante ale devenirii istorice nu sunt deloc atinse de ceea ce este astăzi istoria exterioară, materialistă! Important pentru înţelegerea elenismului este faptul că în civilizaţia greacă nu mai exista decât o imagine de umbră a vechilor divinităţi cu care era legat omul în lumile suprasensibile, şi că omul s-a desprins treptat de lumea zeilor, ajungând la utilizarea propriilor sale facultăţi spirituale individuale. Aceasta s-a făcut progresiv. Noi mai putem vedea în dramele lui Eschil cum se exprima în artă sentimentul avut faţă de vechea lume a zeilor. Dar deja în epoca lui Sofocle, omul s-a desprins din

acest sentiment de unire cu existenţa spiritual-divină. Şi după aceea intervine ceva legat de un nume care, dintr-un anumit punct de vedere, nu se poate aprecia îndeajuns; în lume există foarte multe puncte de vedere.

Vedeţi dumneavoastră, în epoca greacă mai veche nu era nevoie să se scrie istorie. De ce? Pentru că exista reflectarea vie a evenimentelor importante ale trecutului! Istoria era citită în ceea ce se revela în interiorul misteriilor. Acolo se manifestau imagini-reflex, imagini-reflex vii. Atunci de ce să se fi scris istoria? Apoi a venit timpul în care aceste reflectări, aceste umbre ale realităţii, au coborât sub nivelul conştienţei omeneşti. Şi aşa a apărut pentru prima dată impulsul de a scrie istoria; a apărut *Herodot* [Nota 21], primul scriitor de istorie, şi după el s-ar putea cita multe alte nume. Din ce în ce mai mult exista tendinţa de a smulge, ca să spunem aşa, omenirea din elementul spiritual-divin, pentru a o aduce în domeniul pur pământesc. Dar întotdeauna, asupra acestei deveniri pământeşti, în cursul istoriei greceşti, a strălucit o lumină, o lumină de care vom mai auzi spunându-se mâine că nu a trecut nici asupra civilizaţiei romane, nici asupra Evului Mediu. Exista o strălucire, şi în aceste umbre – care de asemenea s-au estompat încetul cu încetul în crepusculul civilizaţiei greceşti – se percepe încă, se resimte încă faptul că ele erau de origine divină.

Şi în mijlocul tuturor acestor centre, al tuturor acestor refugii unde se putea primi încă iluminarea asupra a ceea ce în Grecia nu mai erau decât fragmente de cultură spirituală, în mijlocul acestora se afla Efesul. Heraklit, mulţi mari filosofi, chiar Platon, Pitagora, toţi au mai primit învăţături de la Efes. Efes a fost realmente centrul care a păstrat până la un anumit punct comorile de înţelepciune ale vechiului Orient. Iar individualităţile care au trăit în

Aristotel şi Alexandru cel Mare au putut, de asemenea – puţin mai târziu decât Heraklit –, primi această veche ştiinţă a misteriilor orientale pe care o păstraseră Misteriile din Efes. Ceea ce trăia în aceste misterii era în mod deosebit legat de sufletul lui Alexandru. Atunci s-a produs unul din acele evenimente istorice despre care profanii cred că sunt datorate hazardului, dar care sunt profund, foarte profund ancorate în corelaţiile lăuntrice ale evoluţiei omenirii.

Pentru a se putea sesiza semnificaţia acestui eveniment istoric, să invocăm cele ce urmează: În sufletul celui care a fost atunci Aristotel şi în sufletul celui care a fost Alexandru cel Mare trăia, în primul rând, ceea ce fusese prelucrat lăuntric în ei din străvechime, apoi ceea ce la Efes devenise atât de valoros pentru ei. Aş spune că toată Asia, dar sub forma ei greacă cum ajunsese la Efes, trăia în aceste două suflete – dar în mod deosebit în cel care a devenit Alexandru cel Mare. Să ne gândim la acel caracter al epocii lui Ghilgameş pe care l-am indicat, şi să ne gândim că acea cunoaştere legată de vechiul Orient şi de Efes era reluată în cadrul relaţiilor vii dintre Alexandru şi Aristotel, dar într-o formă nouă a cunoaşterii. Să ne imaginăm aceasta! Ce s-ar fi întâmplat dacă uriaşa viziune care a trăit realmente în aceste suflete cu o intensitate formidabilă, dacă uriaşa viziune realizată în Misteriile din Efes ar fi existat încă? Ce s-ar fi întâmplat dacă, deci, în încarnarea sa ca Alexandru, acesta ar fi întâlnit din nou pe Pământ Misteriile din Efes? Şi se va da atunci întregul său sens faptului că în ziua în care s-a născut Alexandru, Herostrat a aruncat torţa incendiară în Sanctuarul din Efes. Chiar în ziua naşterii lui Alexandru, Templul Artemisei din Efes a fost incendiat de o mână criminală. Tot ceea ce se lega de acest moment pentru Alexandru ca monument document era distrus în mod

material. Acesta nu mai exista pentru viitor; nu a mai rămas decât o misiune istorică de îndeplinit, în sufletul lui Alexandru şi a maestrului său Aristotel.

Şi acum legaţi ceea ce trăia în sufletul lor de ceea ce v-am expus ieri referitor la misiunea lui Alexandru ca rezultând din configuraţia Pământului. Dumneavoastră veţi putea înţelege că odată cu dispariţia Efesului a dispărut ceea ce era în Orient revelaţie reală a spiritual-divinului. Celelalte misterii nu erau în fond decât misterii în decadenţă, unde se manifestau numai tradiţii, câteodată foarte vii de altfel, şi care trezeau anumitor naturi deosebit de dotate, puteri de clarvedere. Dar caracterul grandios, uriaş al timpurilor vechi nu mai exista; odată cu Efesul s-a stins ceea ce venise din Asia. Dumneavoastră puteţi aprecia acum decizia luată de Alexandru de a restitui acestui Orient, care pierduse ceea ce avusese odinioară, cel puţin imaginile-umbră ce se păstraseră în Grecia. De aici îi vine lui Alexandru cel Mare gândul de a merge în Asia pe cât de departe era posibil, pentru a reda Orientului ceea ce pierduse şi pe care cultura spirituală greacă îl păstrase în stare de umbre.

Vedem deci că expediţiile lui Alexandru cel Mare nu sunt de fapt o cucerire exterioară a civilizaţiei greceşti: nu se urmărea aducerea din exterior orientalilor a unui elenism oarecare, ci, dimpotrivă, nu numai că Alexandru cel Mare adoptă peste tot tradiţiile ţării cucerite, ci el este peste tot capabil să gândească din inima, din sufletul oamenilor de acolo. Când ajunge în Egipt, la Memfis, este privit ca eliberator din sclavia spirituală care domnise până atunci. În imperiul persan el aduce o cultură, o civilizaţie de care niciodată perşii nu fuseseră capabili. Alexandru ajunge până în India. El şi-a făcut planul de a realiza echilibrul, armonia între civilizaţia elenă şi

civilizaţia orientală. Peste tot a întemeiat academii. Cele mai importante pentru posteritate au fost cele pe care le-a întemeiat la Alexandria, în nordul Egiptului. Dar opera sa capitală a fost crearea în toată Asia a unor academii mari şi mici, în care, în epoca următoare, au fost studiate operele lui Aristotel şi unde s-a păstrat tradiţia aristotelică. De-a lungul secolelor, această influenţă s-a menţinut în Asia Mică şi a continuat să acţioneze, repetând multă vreme ceea ce inaugurase Alexandru. Printr-un impuls puternic, Alexandru a implantat înainte de toate în Asia, până în India, cunoaşterea naturii – moartea sa prematură l-a împiedicat să meargă în Arabia: Acesta a fost scopul său principal. Din India, până în Egipt, peste tot, el a implantat cunoaşterea naturii pe care o primise de la Aristotel. El a introdus-o peste tot, şi a făcut-o într-o manieră cu atât mai rodnică cu cât cei care trebuiau să o adopte au primit-o ca pe bunul lor propriu, şi nu ca pe un elenism străin care li se impunea. Numai o fire înflăcărată ca aceea a lui Alexandru cel Mare putea realiza ceea ce a făcut el. Şi întotdeauna opera sa a primit întăriri: Mulţi savanţi din epocile ulterioare au trecut din Grecia în Asia, şi una din academiile sale, cea de la Gondishapur – în afară de cea din Edesse – a primit timp de secole în mod continuu novici din Grecia (vezi desenul 8.2).

Tabla 8

Desenul 8.2

Acolo s-a înfăptuit un lucru extraordinar: puternica înţelepciune venită din Orient (vezi desenul 8.2 – roşu, de la dreapta spre stânga, partea luminoasă), oprită la Efes de torţa lui Herostrat (roşu), redusă în Grecia la a nu mai fi decât umbra ei înseşi, a primit chiar de la această umbră din Grecia (verde deschis, de la stânga spre dreapta) un reflex atunci când prin ultimul act, tirania romanităţii bizantine [Nota 22] a obligat şcolile filosofice greceşti să-şi închidă porţile în secolul VI după Christos; şi ultimii filosofi greci au fugit la Academia din Gondishapur.

Se întrepătrundeau şi lucrau în comun curentul spre progres şi tendinţele de tragere înapoi. Prin aceasta, în fapt, mai mult sau mai puţin conştient, valul vieţii civilizate în Grecia avea un caracter luciferic, şi cel care rămăsese în Asia avea un caracter ahrimanic. Efesul reprezenta echilibrul. Şi Alexandru, fiindcă Efesul fizic dispăruse în ziua naşterii sale, voia să întemeieze un Efes spiritual care trebuia să răspândească razele sale solare atât asupra Orientului, cât şi asupra Occidentului. Într-un sens profund exista la baza voinţei lui Alexandru intenţia de a întemeia

un Efes spiritual care să se întindă până dincolo de Asia Mică, până în India, în Africa egipteană şi Estul Europei.

Nu se poate înţelege evoluţia spirituală a lumii occidentale dacă nu se cunoaşte acest fundal. Puţin după aceste evenimente, puţin după tentativa de a răspândi Efesul străvechi, venerabil şi adevărat într-un spaţiu vast, Alexandria din Egipt a primit scrierea cu caractere lipsite de vlagă, este adevărat, ceea ce cândva la Efes strălucise cu putere. Şi după ce această floare târzie de la Efes şi-a încheiat înflorirea, s-a afirmat în Vest romanitatea, care este o cu totul altă lume. Ea nu a mai avut nimic de-a face cu imaginile-umbră greceşti şi nu a păstrat din aceste timpuri vechi decât amintirile existente în fiinţa omenească. Aici se poate constata cea mai importantă cotitură din istorie, anume că Efesul spiritual, pe care trebuia să-l întemeieze Alexandru, a fost respins prin aceea că Vestul îşi extindea puterea: mai întâi Roma, apoi creştinismul ș.a.m.d. Şi nu se poate înţelege dezvoltarea omenirii decât atunci când se realizează că, aşa cum suntem noi acum, cu inteligenţa noastră care concepe, cu voinţa noastră care acţionează, cu dispoziţiile noastre sentimentale, ne întoarcem în urmă la vechea Romă; acolo totul se înţelege. Dar nu putem să ne întoarcem înapoi nici în Grecia, nici în Orient, căci acolo trebuie văzut în imaginaţiuni; şi pentru aceasta este necesară viziunea spirituală.

Ei da, spre Sud putem privi şi observa chiar şi devenirea istorică, prin inteligenţa obişnuită, prozaică, lucidă, dar nu şi spre Est. Căci dacă e să privim spre Est, trebuie să privim în imaginaţiuni: în spate, în fundal, se află templele misteriale măreţe ale Asiei străvechi din primele epoci postatlanteene, când înţelepţii-preoţi spuneau limpede fiecăruia din discipolii lor legătura care-i unea cu

spiritualul-divin din cosmos, unde se află o civilizaţie ca aceea ce putea fi în timpul lui Ghilgameş, aşa cum v-am descris. În prim-plan vedem apoi ridicându-se Efesul, care a păstrat o mare parte a acestei înţelepciuni deja ofilite în templele împrăştiate în Asia, care a păstrat o mare parte din ceea ce trecuse în Grecia. Omul nu mai avea nevoie la Efes să ţină cont de constelaţiile stelare şi de anotimpurile anului, nici de propria sa vârstă, pentru a primi revelaţiile zeilor; el putea, prin maturitatea sa, prin sacrificiile şi exerciţiile sale să se apropie de zei, astfel încât aceştia să vină, plini de har, la el. Vedem astfel, într-o lume redată prin această imagine, cum au fost pregătite pe vremea lui Heraklit personalităţile despre care v-am vorbit; vedem în anul 356, chiar în ziua naşterii lui Alexandru cel Mare, flăcările incendiului cuprinzând Templul din Efes. Odată ce s-a născut Alexandru cel Mare, i-a fost găsit ca învăţător Aristotel. Este ca şi cum din flăcările incendiului din Efes, care se înălţau spre cer, ar fi răsunat, pentru cei care puteau să înţeleagă, chemarea: întemeiaţi în lumea largă un Efes spiritual, în care vechiul Efes fizic să poată dăinui în amintire ca punct central, ca centru.

Vedem astfel această imagine a anticei Asii cu centrele sale de misterii, în prim-plan Efesul care arde şi pe discipolii săi; şi aproape în aceeaşi epocă, ochii noştri urmăresc expediţiile lui Alexandru ducând spre Asia ceea ce Grecia putea da progresului omenirii, spre Asia care primeşte astfel, sub formă de imagine, ceea ce ea pierduse realmente.

Din această viziune îndepărtată, din această viziune minunată spre care îndreptăm aripile imaginaţiei, ne reîndreptăm privirea asupra acestei vechi şi reale cotituri în istorie, care trebuie de asemenea evocată printr-o imagine. Vedem atunci apărând în prim-plan lumea

romană, apoi lumea medievală, apoi lumea care ajunge până la noi. Şi orice altă împărţire a istoriei – Antichitate, Ev Mediu, Epoca modernă –, oricare ar fi numele pe care li-l dăm, nu trezeşte decât idei false. Numai această imagine pe care v-am propus-o poate – dacă dumneavoastră aţi aprofundat-o tot mai mult – să vă dea o privire de ansamblu reală despre tainele care au acţionat până în zilele noastre în cursul istoriei europene.

Mâine vom continua acest studiu.

CONFERINŢA a VI-a

ÎNTRE REVELAŢIILE ASIEI ŞI ISTORIA ACTUALĂ A INFLUENŢEI ARISTOTELIANISMULUI

Dornach, 29 decembrie 1923

Secolele III-IV care preced Misteriul de pe Golgotha şi secolele III-IV, care-i urmează, deci un interval de timp de şase până la opt secole, sunt deosebit de importante pentru a înţelege istoria Occidentului şi legătura lui cu Orientul. Caracterul esenţial al evenimentelor despre care am vorbit zilele trecute şi care culminează cu apariţia aristotelismului şi expediţiile lui Alexandru Macedon în Asia, caracterul esenţial al acestor evenimente este că ele formează un fel de încheiere a acestei civilizaţii din Orient, care mai era încă în întregime impregnată de impulsurile misteriilor.

Încheierea finală a acestor impulsuri încă adevărate, încă pure, ale misteriilor din Orient, a fost incendiul nelegiuit din Efes. Efes a fost pentru Europa, pentru Grecia, ultimul vestigiu al tradiţiei misteriilor, umbra – aş putea spune – anticei civilizaţii inspirate direct de zei. La patru

secole după Misteriul de pe Golgotha, putem vedea într-un alt eveniment ceea ce supravieţuise din misteriile abolite. Este ceea ce vedem prin *Iulian Apostatul* [Nota 23]: Iulian Apostatul, împărat roman, a fost iniţiat în secolul IV, aşa cum mai putea fi iniţiat în acea epocă, de către unul din ultimii hierofanţi ai Misteriilor din Eleusis. Aceasta înseamnă că Iulian Apostatul a cunoscut tot ceea ce se mai putea şti despre vechile taine divine din Orient, aşa cum mai erau ele cunoscute la Eleusis în secolul IV.

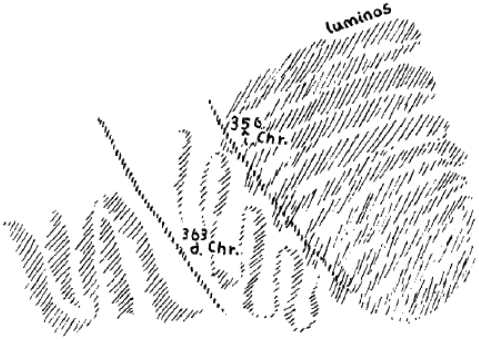
Incendierea Efesului, în ziua de naştere a lui Alexandru, marchează în anul 356 î. Chr. punctul de plecare al unei noi epoci. Şi această epocă se termină în 363 d. Chr., anul morţii lui Iulian Apostatul în Asia. Tocmai la mijlocul acestui interval de timp are loc Misteriul de pe Golgotha. Să vedem acum cum se încadrează această perioadă astfel delimitată în întreaga istorie a omenirii. Dacă vrem să urcăm dincolo de această perioadă în evoluţia omenirii, viziunea noastră trebuie să sufere o modificare foarte asemănătoare cu cea pe care noi o operăm într-un alt domeniu; numai că aceste două situaţii nu sunt prea des aduse împreună.

Amintiţi-vă, iubiţii mei prieteni, cum în cartea mea *Theosophie* (***Teosofie***) [Nota 24] am descris lumile care ne privesc: lumea fizică, cea care se învecinează cu o lume de tranziţie sau o lume a sufletelor, apoi lumea care nu este accesibilă decât părţii celei mai înalte a omului, lumea spiritelor. Or, dacă se neglijează particularităţile acestei lumi a spiritelor, pe care la ora actuală omul o traversează între moarte şi o nouă naştere, reţinându-i doar caracteristicile generale, noi trebuie, pentru a sesiza această lume a spiritelor, să schimbăm complet dispoziţia sufletului nostru; tot aşa, noi trebuie să-l schimbăm pentru a sesiza ceea ce este anterior acestui moment. Cu

conceptele şi ideile de care dispunem pentru lumea actuală, nu trebuie să sperăm să putem înţelege ceea ce s-a întâmplat înainte de incendierea Efesului. Trebuie să ne formăm alte concepte şi alte idei pentru a fi capabili să observăm oamenii care mai ştiau că, aşa cum omul se uneşte prin respiraţie cu aerul exterior, se uneşte în mod continuu prin sufletul său cu zeii.

Să privim acum această lume, care este într-un anumit sens un Devachan pământesc, o ţară pământească a spiritelor, căci lumea fizică nu ne ajută să înţelegem acea lume de dincolo de incendiul din Efes. Avem acea perioadă intermediară din anul 356 î. Chr. până în anul 363 d. Chr. Şi ce se află dincolo de aceasta? Dincolo de aceasta, înspre Asia, respectiv, înspre Europa, se află acea lume din care a provenit omenirea actuală, aşa cum a evoluat vechea omenire din lumea orientală, trecând prin epoca greacă şi ajungând în Imperiul Roman (vezi desenul 9 de mai jos). Căci ceea ce s-a dezvoltat de-a lungul secolelor Evului Mediu până în epoca actuală drept civilizaţie, este o civilizaţie care s-a format şi dezvoltat făcând abstracţie de conţinutul propriu-zis al esenţei misteriilor, care s-a dezvoltat pe baza a ceea ce poate omul forma prin conceptele şi reprezentările sale. În Grecia, aceasta a fost pregătită deja începând cu Herodot, care a descris în mod exterior realităţile istoriei, fără să se mai apropie de spiritual, sau cel mult apropiindu-se de el într-o manieră complet deficitară. Şi această situaţie se accentuează tot mai mult. Dar în Grecia subzistă totuşi o uşoară adiere a acelor imagini de umbră care trebuiau să amintească de viaţa spirituală. Dimpotrivă, la Roma începe acea perioadă cu care omenirea prezentului este încă înrudită, acea perioadă în care există o constituţie sufletească cu totul diferită de cea care mai exista încă în Grecia. Numai o

personalitate ca aceea a lui Iulian Apostatul mai putea simţi nostalgia invizibilă a vechii lumi, şi el s-a lăsat iniţiat cu o anumită loialitate în Misteriile din Eleusis. Dar cunoaşterea pe care a primit-o acolo era lipsită de putere, şi el însuşi aparţinea unei lumi care nu mai putea cuprinde pe deplin, cu lăuntrul sufletului, ceea ce exista ca tradiţie din esenţa misteriilor Orientului.

Desenul 9

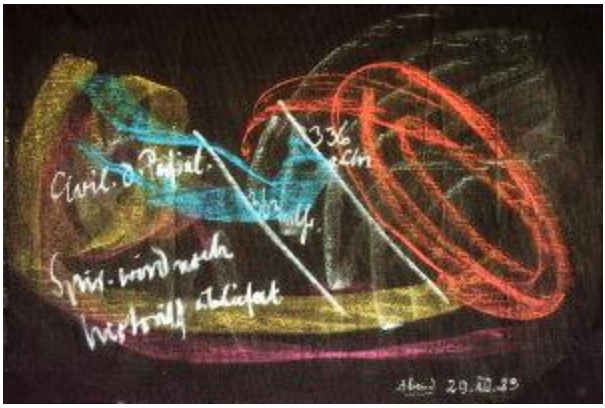

Tabla 9

Omenirea actuală nu s-ar fi format niciodată dacă Asiei nu i-ar fi urmat mai întâi Grecia, apoi Roma. Omenirea actuală este edificată pe personalitate, pe factorul individual.

Persoana orientală, omenirea orientală nu se baza pe personalitate, pe individ. Fiecare om se simţea un membru al procesului divin neîntrerupt. Zeii călăuzeau evoluţia Pământului; ei voiau una sau alta; şi acestea se realizau pe Pământ. Zeii inspirau voinţa oamenilor. Tot ceea ce a fost realizat în Orient de personalităţile înzestrate cu puterea de care v-am spus, era inspiraţie a zeilor. Zeii voiau şi oamenii îndeplineau. În timpurile vechi, misteriile erau destinate să transmită aceste voinţe divine şi să călăuzească omenirea pe calea bună.

Doar în Efes a fost altfel. Acolo, aşa cum v-am spus, discipolii misteriilor erau dependenţi de propria lor maturitate şi nu mai depindeau de anotimpuri. Acolo s-au făcut primii paşi spre personalitatea umană. Acolo au primit Aristotel şi Alexandru, într-o încarnare anterioară, impulsul personalităţii. Apoi a venit timpul în care Iulian Apostatul a avut ultima aspiraţie să devină discipol al misteriilor din Orient. Apoi a venit timpul în care sufletul omenesc a devenit cu totul diferit de ceea ce era în Grecia.

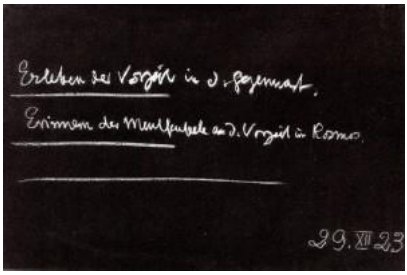
Să ne imaginăm un om care primise învăţătura Misteriilor din Efes. Acesta nu era aşa cum era datorită Misteriilor din Efes, ci fiindcă trăia în acea epocă. Când astăzi un om se cufundă în amintirile sale, cum se spune, la ce se poate el gândi? El îşi reaminteşte ceva ce a trăit personal de la naşterea sa. Să zicem că este un om mai în vârstă; el reflectează la ceea ce a trăit acum douăzeci – treizeci de ani. Gândirea sa nu „reflectează" interior nimic ce depăşeşte viaţa sa personală. Nu era la fel cu oamenii care, de exemplu, participaseră încă la civilizaţia efesiană. Dar dacă nu au primit decât o urmă a acelei educaţii ce se realiza la Efes, atunci când se cufundau în ei înşişi, în sufletul lor se întorceau înapoi la amintirea evenimentelor existenţei pre-pământeşti şi a celor care erau legate în regnurile naturii de evoluţia

Pământului: evoluţia lunară şi evoluţia solară. Se putea privi în sine însuşi şi se contempla astfel lumea cosmică, legătura omului cu lumea cosmică şi, ca să spunem aşa, legătura care-l făcea dependent de cosmic. Ceea ce trăia în sufletul omenesc era propria sa amintire.

Putem deci spune: Avem o epocă, aceea epocă din Efes, în care se puteau cunoaşte şi vieţui secretele lumilor. Sufletul omenesc avea amintirea trecutului în cosmos. O adevărată viaţă în sânul acestui trecut precedase această amintire şi din ea nu rămânea decât viziunea în trecut. În epoca despre care povesteşte *Epopeea lui Ghilgameş*, nu putem vorbi de amintirea unui trecut cosmic în sufletul omenesc, ci trebuie să spunem: experienţa vie a trecutului în prezent. Apoi urmează acel interval de timp între Alexandru şi Iulian Apostatul. Să-l lăsăm la o parte pentru un moment, şi să ajungem la epoca aflată la originea civilizaţiei Evului Mediu şi a Epocii moderne. Aici nu mai exista o amintire a trecutului cosmic în sufletul omenesc; cu atât mai puţin o experienţă a trecutului în prezent, ci numai tradiţia.

Tabla 10

I. Experienţa vie a trecutului în prezent.
II. Amintire a trecutului cosmic în sufletul omenesc.
III. Tradiţie.

Se putea consemna ceea ce se întâmpla. A apărut istoria. Această istorie începe cu epoca romană. Gândiţi-vă la această enormă diferenţă! Gândiţi-vă la epoca în care au trăit vechii discipoli din Efes. Ei nu aveau nevoie de nici o

carte de istorie. A nota în scris ceea ce se întâmplase le-ar fi părut ridicol, căci era suficient de reflectat, de reflectat în mod profund, pentru ca din adâncul conştienţei să reurce la suprafaţă ceea ce se întâmplase. Şi nici un medic modern nu exista acolo, pentru a numi aceasta psihanaliză, dar era într-adevăr o încântare pentru sufletul omenesc să evoce în amintirea vie ceea ce existase cândva.

Vine apoi epoca în care omenirea, uitând totul, a trebuit în mod necesar să-şi noteze ceea ce se întâmplase. Dar în acest răstimp în care omenirea a trebuit să lase să se stingă ceea ce fusese puterea amintirii cosmice, ea a trebuit să se exprime în scris, în mod neclar, despre evenimentele lumii. În acest timp s-a dezvoltat, încetul cu încetul, memoria personală, amintirea personală în lăuntrul omului. Orice epocă îşi are misiunea ei, sarcina sa deosebită. Dumneavoastră aveţi aici alt aspect a ceea ce v-am arătat deja în prima conferinţă privind apariţia memoriei temporale. Această memorie temporală şi-a avut primul leagăn în Grecia, dar s-a dezvoltat după aceea prin cultura romano-latină, în Evul Mediu, până în Epoca modernă. Şi faptul că în timpul lui Iulian Apostatul a fost pus deja germenele acestei civilizaţii a personalităţii constituie dovada că, în fond, lui Iulian Apostatul nu i-a folosit la nimic faptul că a fost iniţiat în Misteriile din Eleusis.

Apoi urmează vremea în care omul din Occident, începând din secolele III-IV d. Chr. şi până în zilele noastre, îşi petrece viaţa pământească cu totul în afara lumii spirituale, şi trăieşte numai în simple concepte şi idei, în abstracţiuni. La Roma, chiar şi zeii devin o abstracţiune. Vine vremea în care omenirea nu mai ştie nimic despre convieţuirea vie cu lumea spirituală. Pământul nu mai este Asia, regiunea cea mai de jos a Cerului, Pământul este o lume în sine, iar Cerul se afla departe, este difuz în

contemplarea omenească. Astfel încât se poate spune că omul îşi dezvoltă personalitatea sub influenţa a ceea ce a ajuns în Occident drept cultură romană.

Aşa cum lumea spiritului, ţara spiritelor, care se află sus, se învecinează jos cu o lume a sufletelor, tot astfel, în perioada care a urmat, lumea orientală spirituală se învecinează cu civilizaţia Occidentului, care este un fel de lume sufletească. Şi această lume sufletească se manifestă direct până în epoca noastră. Dar omenirea, prin majoritatea reprezentanţilor ei, încă nu remarcă, în ziua de astăzi, că o schimbare radicală este în curs de desfăşurare. Unii dintre prietenii care m-au ascultat adesea ştiu că eu nu afirm cu plăcere că epoca noastră este o epocă de tranziţie, pentru că fiecare epocă este o epocă de tranziţie, anume de la cele anterioare spre cele ulterioare. Este vorba numai între ce stări de fapt se realizează tranziţia. Dar prin ceea ce v-am spus, eu am indicat de fapt că prin această tranziţie se trece din împărăţia spiritului în lumea sufletelor şi numai de aici se ajunge în lumea fizică. Au existat mereu în civilizaţia care s-a dezvoltat până în prezent anumite rezonanţe spirituale! Chiar în sânul materialismului se pot detecta anumite rezonanţe spirituale. Materialismul integral în toate domeniile nu există decât de la mijlocul secolului XIX, şi puţini oameni îi înţeleg toată semnificaţia. Dar el este prezent cu o forţă uriaşă şi există astăzi o adevărată epocă de tranziţie spre o a treia lume, care diferă tot atât de mult de epoca precedentă, pe cât diferea această lume romană de cea orientală.

Am lăsat nediscutată o epocă situată între Alexandru şi Iulian, iar la mijlocul acestei epoci a avut loc Misteriul de pe Golgotha. Acest Misteriu de pe Golgotha nu mai este primit de omenire ca în vremea în care oamenii înţelegeau misteriul; altfel, ne-am fi făcut o cu totul altă idee despre

Christos, care a trăit în omul Iisus din Nazareth. Numai unii contemporani iniţiaţi în misterii aveau noţiunile corespunzătoare. Cea mai mare parte a omenirii occidentale, covârşitor de mare parte, nu avea nici o noţiune care să-i permită să înţeleagă în mod spiritual Misteriul de pe Golgotha. Iată de ce primul fel în care a fost înţeles Misteriul de pe Golgotha vine de la tradiţia exterioară, de la comunicarea exterioară. Numai anumite cercuri de iniţiaţi din primele secole au putut pătrunde sensul spiritual a ceea ce se întâmplase pe Golgotha.

Dar mai exista şi altceva, despre care eu am vorbit deja unora dintre dumneavoastră în nişte conferinţe recent ţinute [Nota 25]. În Hibernia, în Irlanda, persistau ecourile vechii înţelepciuni atlanteene. În Misteriile din Hibernia, pe care vi le-am schiţat alaltăieri, sugestia puternică trezită de cele două statui dădea posibilitatea de a vedea lumea tot atât de clar pe cât o văzuseră vechii atlanţi. Aceste misterii erau foarte restrictive, şi se desfăşurau într-o atmosferă de seriozitate extremă. Ele au existat în secolele care au precedat Misteriul de pe Golgotha; ele existau de asemenea în epoca după ce el a avut loc. Acolo, în Asia, s-a desfăşurat Misteriul de pe Golgotha; la Ierusalim s-a întâmplat pe plan istoric tot ceea ce povestesc în mod tradiţional Evangheliile. Dar fără ca vreo gură omenească să fi adus vestea, fără ca nici o altă relaţie să se fi stabilit cu Palestina, în Misteriile din Hibernia s-a ştiut prin clarvedere, în momentul în care se producea atât de tragic Misteriul de pe Golgotha, că în Palestina acesta avea loc realmente. În centrele de misterii din Hibernia, imaginea simbolică s-a desfăşurat în acelaşi timp. Acolo nu se învăţa prin tradiţie, ci Misteriul de pe Golgotha a fost cunoscut pe o altă cale spirituală. Şi în timp ce evenimentul cel mai măreţ, cel mai maiestuos se desfăşura în Palestina în realitatea sa fizică

exterioară, în Misteriile din Hibernia se celebra cultul prin care se revela în lumina astrală o imagine vie a Misteriului de pe Golgotha.

Vedeţi cum se înlănţuie lucrurile, cum se creează un fel de lume de marasm, aş spune, în care se cufundă vechea relaţie cu zeii.

În Orient, această veche viziune a zeilor s-a deformat după incendiul din Efes. În Hibernia viziunea rămâne prezentă până în momentul – dar numai într-o epocă postcreştină – când se stinge. Şi tot ceea ce radiază din Misteriul de pe Golgotha se răspândeşte prin tradiţie, prin transmitere orală. În Occident se dezvoltă cu precădere o civilizaţie care nu se întemeiază decât pe transmiterea orală sau, mai târziu, pe un studiu cu totul exterior al naturii, un studiu pur sensibil, ceea ce în domeniul naturii corespunde simplei tradiţii scrise sau orale în domeniul istoric.

Se poate spune: Aici se află civilizaţia personalităţii. Ceea ce este spiritual, Misteriul de pe Golgotha, este transmis istoric, dar nu mai este contemplat (vezi desenul 9, de mai sus). Reprezentaţi-vă în mod viu toate acestea; reprezentaţi-vă cum în perioada de după epoca lui Iulian Apostatul se răspândeşte o cultură în care Spiritul este exclus. Numai la sfârşitul secolului XIX, pe la finele anilor ‘70, răsună un nou apel din înălţimile spirituale înspre om. Începe epoca pe care eu am caracterizat-o adesea ca Epoca lui Mihael. Astăzi voi caracteriza-o din alt punct de vedere, spunând că a sosit timpul când omul, dacă vrea să rămână la materialism – şi o mare parte a omenirii vrea la început să rămână la el – va fi condus spre o prăpastie cumplită. Dacă vrea să rămână ataşat de materialism, omul va ajunge cu necesitate în sub-uman, căci el nu se va mai putea menţine la nivelul de om. Pentru a se menţine la nivelul de

om, el trebuie să-şi deschidă simţurile. Şi aceasta este o necesitate absolută de la sfârşitul secolului XIX, omul trebuie să-şi deschidă simţurile revelaţiilor spirituale care pot fi avute din nou începând de atunci.

Anumite puteri spirituale care erau în acţiune nu s-au manifestat decât într-o manieră exterioară în personalitatea lui Herostrat. Herostrat a fost, ca să spunem aşa, ultima sabie întinsă de anumite puteri spirituale din Asia. Şi când Herostrat a aruncat făclia în Templul din Efes, în spatele lui, ridicând într-un fel această sabie omenească, împingând acest mâner omenesc al torţei aprinse, se aflau entităţi demonice care în fond aveau scopul de a nu lăsa nimic spiritual să treacă în această civilizaţie europeană.

Acestei intenţii, vedeţi dumneavoastră, i s-au opus Aristotel şi Alexandru. Căci ce s-a întâmplat, mai exact? Expediţiile lui Alexandru au dus în Asia cunoştinţele lui Aristotel despre natură, şi peste tot s-a răspândit această cunoaştere temeinică a naturii. Peste tot, nu numai în Egipt, în Alexandria, ci peste tot în Asia, Alexandru crease academii în care învăţământul vechii înţelepciuni a fost cultivat multă vreme. Înţelepţii greci au putut veni întotdeauna acolo, găsind refugiu. Cunoaşterea naturii a fost deci adusă în Asia de Alexandru.

Europa nu a putut suporta, pentru început, această cunoaştere profundă a naturii. Ea nu voia decât o cunoaştere exterioară, o cultură exterioară, o civilizaţie exterioară. Iată de ce Theofrast a ales din opera maestrului său Aristotel ceea ce putea fi transmis Occidentului. Dar şi în aceasta era încă extrem de mult. Occidentul a primit scrierile de logică ale lui Aristotel; dar particularitatea lui Aristotel este că el se citeşte altfel decât alţi scriitori, chiar acolo unde este abstract şi logic. Să căutăm numai – printr-o experienţă bazată pe meditaţie lăuntrică, spirituală – să

realizăm diferenţa care există între lectura operelor lui Platon şi cea a operelor lui Aristotel. Când un om modern citeşte cu un sentiment spiritual adevărat şi just o anumită meditaţie a lui Platon, el îşi simte după un timp oarecare capul ridicat deasupra capului său fizic, ca şi cum ar fi puţin ieşit din organismul său fizic. Acesta este clar cazul pentru cel care nu-l citeşte pe Platon într-un mod prea sec.

La Aristotel este cu totul altfel. Citindu-l pe Aristotel, nu vom putea avea niciodată sentimentul de a ieşi în afara corpului. Dar când citim pe Aristotel după o anumită pregătire meditativă, avem sentimentul că el acţionează într-adevăr în interiorul omului fizic. Datorită lui Aristotel, omul fizic progresează. El lucrează mai departe. Logica lui nu este o logică cu care se urmăreşte în mod simplu expunerea, ci este o logică ce lucrează lăuntric. Aristotel rămâne mereu cu o treaptă mai sus decât toţi pedanţii care au venit după el şi care şi-au edificat logica pe a lui. Operele de logică ale lui Aristotel nu sunt înţelese corect decât dacă sunt considerate drept cărţi de meditaţie. Aici se produce ceva remarcabil. Gândiţi-vă numai: Dacă lucrările de ştiinţe naturale ale lui Aristotel s-ar fi răspândit direct din Macedonia spre Vest, spre Europa Centrală şi de Sud, ele ar fi fost preluate într-un mod nesănătos. Desigur că oamenii ar fi preluat câte ceva, dar acestea ar fi fost vătămătoare pentru ei. Căci ştiinţa naturii pe care Aristotel o transmisese lui Alexandru – eu v-am oferit o dovadă în acest sens – trebuia să fie preluată de suflete care fuseseră deja atinse de esenţa atmosferei din Efes, aşa cum era ea înainte de incendierea templului; iar astfel de suflete nu se puteau găsi decât în Asia sau în Africa egipteană. Astfel că expediţiile lui Alexandru au purtat cunoaşterea şi vederea entităţilor naturii în Asia (vezi desenul 9, mai jos – portocaliu spre dreapta) şi, sub o formă atenuată, ea revine

mai târziu, prin marşul spre Spania, şi spre Europa, dar într-o stare mult filtrată şi atenuată (galben, de la dreapta la stânga).

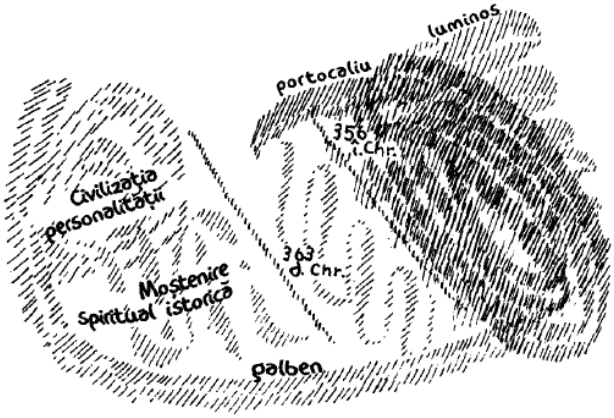

Tabla 9

Desenul 9

Ceea ce venise direct erau lucrările de logică ale lui Aristotel, gândirea lui Aristotel. Şi acestea au continuat să trăiască în scolastica medievală.

Da, acum avem aici cele două curente. În mentalităţile Europei Centrale se întâlneşte întotdeauna primul curent, insesizabil şi reprezentat de oameni relativ simpli. Vedeţi cum sămânţa dusă de Alexandru în Asia şi trecută în Arabia prin toate căile posibile, apoi readusă în Europa pe drumuri de ţară şi pe căile cruciaţilor, vedeţi cum trăieşte ea peste tot, dar în mod secret, în locuri tăinuite. De aici vin oameni ca *Jacob Böhme* [Nota 26] ca *Paracelsus*, ca atâţia alţii care preiau ceea ce pe aceste căi ocolite ajunge în cercurile inculte ale Europei. Înţelepciunea populară s-a inspirat din ea într-o măsură cu mult mai mare decât ne-o putem imagina. Şi ea trăieşte. Curge în rezervoare ca Valentin Weigel, Paracelsus, Jacob Böhme şi mulţi alţii ale căror nume sunt mai puţin cunoscute. În *Basilius*

Valentinus [Nota 27] străluceşte din belşug acest alexandrinism sosit târziu în Europa. În mănăstiri se cultiva o adevărată înţelepciune alchimistă ce nu se mulţumea să dea explicaţii asupra transformărilor materiei, ci dădea lămuriri cu privire la schimbările omeneşti cele mai intime în interiorul Universului. Numeroşi învăţaţi cunoscuţi s-au ocupat cu operele lui Aristotel – evident desfigurate, fragmentate –, punându-se mai mult accentul pe logică, dar pe baza cărora totuşi scolastica şi mai târziu ştiinţa au elaborat filosofia modernă, acest Aristotel devine pentru Occident o binecuvântare. Căci abia în secolul XIX – când nimeni nu mai înţelege nimic din Aristotel, când Aristotel este studiat ca şi cum ar trebui doar citit în loc să fie exersat, în loc să se facă din el o carte de meditaţie –, abia în secolul XIX se ajunge că nimeni nu mai înţelege nimic din Aristotel, fiindcă el nu mai acţionează şi nici nu mai trăieşte în ei, fiindcă ei nu fac altceva decât să-l studieze, nu mai este o carte de exerciţii, ci un obiect de studiu. Până în secolul XIX el rămăsese o carte de exerciţii practice. Dar, vedeţi dumneavoastră, în cursul secolului XIX totul merge în aşa fel încât ceea ce era mai înainte exerciţiu practic, capacitate, devine ştiinţă abstractă.

În Grecia, să urmărim acest alt curent prin care se pot de asemenea caracteriza lucrurile. În Grecia mai există convingerea că din omul întreg provine înţelegerea, judecata omenească, învăţătorul este gimnastul. Din omul întreg, din mişcările sale corporale în care acţionează zeii, apare, să zicem, ceea ce devine înţelegere, concepţia omenească; deci gimnastul este profesorul. În Roma, cel ce-i ia locul este retorul. Se sustrage deja ceva din omul complet; dar cel puţin mai rămâne încă o legătură cu o activitate exercitată într-o parte a organismului. Cum intră

totul în mişcare când vorbim! Noi trăim vorbirea din inima noastră, în plămânii noştri, până în diafragma noastră, şi chiar mai jos. Această activitate nu este tot atât de intensă ca în exerciţiile de gimnastică, dar ea trăieşte totuşi într-o mare parte a omului, şi gândurile nu sunt atunci decât un extract a ceea ce trăieşte în vorbire. Retorul ia locul gimnastului. Gimnastul avea de-a face cu omul întreg; retorul, cu ceea ce într-o anumită măsură se separă de ansamblul membrelor şi proiectează în cap ceea ce este gândire, judecată omenească. Şi cea de-a treia treaptă apare numai în timpurile moderne: aceasta este doctorul [Nota 28], care nu mai prelucrează, nu mai are în vedere decât capul, nu se ocupă decât de gânduri. S-a ajuns ca, în secolul XIX, în câteva universităţi să se mai afle încă profesori de elocinţă, dar ei nu mai puteau preda fiindcă nu se mai punea preţ pe vorbire, ci numai pe gând. Retorii dispar; iar cei care îl reprezintă cel mai puţin pe om, universitarii, care nu ţin seama decât de cap, aceia devin îndrumătorii formării tineretului.

Pe când trăia adevăratul Aristotel, de la el pleca practica mişcării, exerciţiul, asceza, toate urmările lor. Şi aceste două curente supravieţuiesc. Cel care nu mai este foarte tânăr şi care a participat în mod conştient la ceea ce s-a întâmplat chiar în ultimii ani ai secolului XIX, ştie bine că ideile lui Paracelsus au pătruns printre oamenii de la ţară; el ştie că ultimele vestigii ale înţelepciunii populare medievale din care s-au inspirat Jacob Böhme, Paracelsus s-au păstrat până în anii '70, '80 ai secolului XIX; că în interiorul anumitor Ordine şi în viaţa anumitor cercuri închise, s-a menţinut încă un fel de practică aristoteliană, o practică sufletească, până în ultimii ani ai secolului XIX. Se poate deci spune că s-au putut cunoaşte, pe de o parte, ultimele prelungiri ale aristotelismului transportate de

Alexandru în Asia, şi readuse prin Asia de Sud-Vest şi Africa înspre Spania de astfel de oameni cum s-a întâmplat cu Basilius Valentinus şi reînviate în înţelepciunea populară din care s-au inspirat, de asemenea lacob Bohme, Paracelsus şi numeroşi alţii. De asemenea, o altă cale de înapoiere a fost prin intermediul cruciaţilor. Ele existau în masa largă a poporului. Şi până în ultimele decade ale secolului XIX se putea încă spune: Mulţumescu-ţi Doamne că, chiar dacă nu se mai recunosc, chiar pervertite, au supravieţuit totuşi ultimele prelungiri ale acestei antice ştiinţe a naturii, duse în Asia de Alexandru. Vechea alchimie, vechea cunoaştere a legăturilor care unesc substanţele cu forţele naturii, care trăiau încă atât de remarcabil în masele populare, sunt ultimele lor ecouri. Astăzi, ele s-au stins; au dispărut, nu se mai pot găsi, nu se mai poate şti nimic de ele.

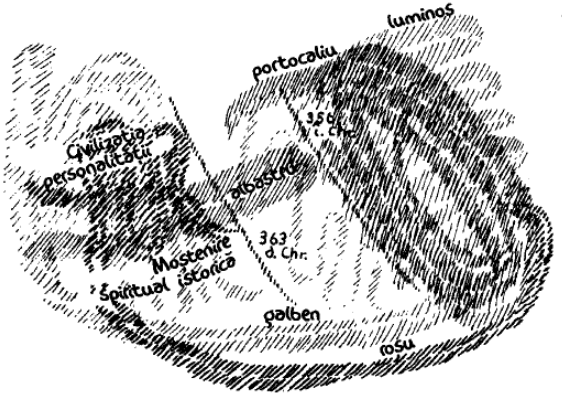

Tabla 9

Desenul 9

La fel a fost cu educaţia spirituală aristotelică a unor învăţaţi. Aceasta nu mai există, nici ea. A rămas numai ceea ce fusese dus spre Est (vezi desenul 9: roşu, de la dreapta la stânga) şi ceea ce prin intermediul discipolului Theofrast

a fost readus în Vest (albastru, în mijloc, spre stânga). Ceea ce a fost în Orient a revenit. Şi se poate spune: În anii '70, '80 ai secolului XIX aceste ultime vestigii puteau fi legate de o nouă cunoaştere spirituală. Şi aceasta este o relaţie într-adevăr extraordinară, căci se vede din ea cum expediţiile lui Alexandru şi aristotelismul au existat pentru a menţine o legătură corectă cu vechea spiritualitate, pentru a le infiltra în ceea ce trebuia să devină o cultură materială, infiltrare care se prelungeşte până când survine o nouă revelaţie spirituală.

Vedeţi dumneavoastră, din asemenea puncte de vedere se revelează faptul că ceva aparent nerodnic este de fapt plin de sens când se cuprinde ansamblul devenirii istorice a omenirii. În mod superficial, se poate afirma că expediţiile lui Alexandru spre Asia şi Egipt, la urma urmei, au fost neizbutite. Dar ele nu au fost nereuşite. În secolul XIX se poate spune că aristotelismul a încetat să existe, dar el nu a încetat să existe. Cele două curente au persistat până în momentul când este posibil să se înceapă o nouă viaţă spirituală.

În diverse locuri, eu am spus că primele semne ale acestei renaşteri spirituale s-au manifestat la sfârşitul anilor '70 ai secolului XIX şi că ea s-ar accentua la sfârşitul secolului. Astăzi, avem datoria să captăm curentul de viaţă spirituală care, aş spune, vine de sus înspre noi. Noi ne aflăm într-adevăr la mijlocul unei tranziţii foarte reale de expansiune spirituală a omenirii. Dacă noi nu devenim conştienţi de această remarcabilă legătură, de această legare de ceea ce a fost anterior, atunci dormim faţă de evenimentele importante care se desfăşoară în viaţa spirituală în jurul nostru. Şi ce se mai poate dormi astăzi faţă de evenimentele cele mai importante! Antroposofia trebuia însă să fie aici, pentru a trezi oamenii.

Eu cred că pentru toţi cei care sunt prezenţi la această întâlnire de Crăciun există un impuls spre o trezire posibilă. Vedeţi dumneavoastră, în curând aniversăm ziua în care s-a aprins focul care a distrus Goetheanumul. Lumea poate gândi ce vrea despre această distrugere a Goetheanumului prin foc; în dezvoltarea Mişcării antroposofice, acest incendiu are o semnificaţie enormă. Totuşi, dragii mei prieteni, nu se judecă în toată profunzimea sa dacă nu se vede cum, în lumea fizică, aceste flăcări, aceste limbi de foc ţâşneau într-un mod straniu, metalul în fuziune cu tuburile orgilor şi altor instrumente metalice ardeau cu flăcări, amestecându-se acolo în nuanţe remarcabile. Trebuie să luăm în noi amintirea anului trecut, dar în această amintire trebuie să trăiască ideea că fizicul este Maya, că noi trebuie să căutăm adevărul dincolo de aceste flăcări, în acel foc spiritual pe care trebuie întotdeauna să-l păstrăm în inimile noastre deasupra Goetheanumului arzând în mod fizic, trebuie întotdeauna să se ridice Goetheanumul activ spiritual.

Eu nu cred că acest eveniment poate dobândi întregul său sens istoric dacă nu se vede, în arierplanul Goetheanumului care ne era atât de scump, prăbuşindu-se în flăcările uriaşe celălalt incendiu nelegiuit din Efes atunci când Herostrat, dirijat de puterile demonice, a aruncat în templu făclia aprinsă. Din sentimentele care se leagă de ceea ce se ridică în prim-plan cu ceea ce este în arierplan, va rezulta poate o imagine care să se poată întipări profund în inimile noastre, privind ceea ce am pierdut acum un an, şi pe care noi trebuie să-l reconstruim cu toate forţele de care dispunem.

CONFERINŢA a VII-a
PIERDEREA CUNOŞTINŢEI DESPRE LEGĂTURA OMULUI CU COSMOSUL ÎN EPOCA MODERNĂ

Dornach, 30 decembrie 1923

În dezvoltarea istorică a omenirii, ultima mare cotitură s-a produs aproximativ în prima treime a secolului XV, în momentul trecerii de la ceea ce se numeşte sufletul înţelegerii la sufletul conştienţei. Noi trăim în epoca în care se dezvoltă cu precădere sufletul conştienţei. În această epocă s-a pierdut vederea reală a legăturii care unea omul cu impulsurile profunde şi cu forţele naturii, adică a spiritului prezent în natură. Astăzi, când se vorbeşte despre om şi despre constituţia sa fizică, se vorbeşte despre substanţele chimice aşa cum le stabileşte chimistul modern. Dar pentru cunoaşterea fiinţei omeneşti, faptul de a şti că un aliment conţine carbon, azot ş.a.m.d. nu are mai multă valoare decât a spune că mecanismul unui ceas este făcut din sticlă, argint sau alte materiale. Dar tot ce reduce substanţialitatea la abstracţia materială exterioară, la hidrogen, oxigen ş.a.m.d. nu furnizează în fond nici o cunoaştere reală a fiinţei omeneşti. Aşa cum mecanismul ceasului nu poate fi înţeles decât prin jocul sistemelor de forţe, tot aşa entitatea omenească nu poate fi înţeleasă decât prin maniera în care diversele impulsuri ale universului, din regnurile naturii acţionează în lume, deci acţionează direct în om. Dar ceea ce mai exista, oarecum degenerat, până prin secolele XIV, XV, astfel încât naturile instinctive mai puteau apela la ea, deci cu excepţia unor oameni ca Paracelsus, Jacob Böhme ş.a., s-a pierdut treptat complet: o adevărată privire în corelaţia omului cu Universul.

Ce ştie, de exemplu, ştiinţa modernă, dezvoltată după secolul XV, despre relaţiile dintre lumea plantelor, lumea animalelor şi om? Ea face cercetări asupra compoziţiei chimice a plantelor, le studiază efectele asupra fiinţei omeneşti, asupra sănătăţii sale. Dar toate acestea nu furnizează în fond omului decât cunoştinţe destul de obscure. Dacă dorim astăzi să propulsăm înainte cunoaşterea omului pe o bază istorică, este vorba să reluăm relaţiile omului cu natura care-l înconjoară.

Până la ultima mare schimbare, până în secolul XV, oamenii au avut un sentiment foarte clar faţă de diferenţa dintre metalele care există în natură şi cele care, într-o manieră oarecare, intră în compunerea organismului omenesc: fierul, de exemplu, şi diferitele sale combinaţii, sau magneziul etc. În organismul omenesc se găsesc anumite metale, iar la o primă vedere alte metale nu se găsesc. În ceea ce priveşte această diferenţă în metalitatea Pământului, se avea până în secolul XV o viziune foarte clară. Se spunea: omul este un microcosmos; deci în el se găseşte, într-o manieră oarecare, tot ce se găseşte în lumea exterioară, în macrocosmos. Acesta nu este un principiu general, abstract, dar el este în mod necesar legat de concepţia pe care şi-o face faţă de fiinţa omului şi de fiinţa lumii cel care s-a apropiat cândva de ştiinţa iniţiatică. Căci nu se ajunge la o cunoaştere reală a omului decât atunci când cuprindem natura întreagă cu toate impulsurile şi substanţele sale; atunci se obţine o imagine, o imaginaţiune a fiinţei omului. Şi această imagine, această imaginaţiune s-ar tulbura dacă un lucru care există în natură nu s-ar regăsi în om. Aşa gândea o personalitate care la început, să zicem secolele IX, X, XI, era cercetător al naturii. Dar se ştia de asemenea pe atunci că hrana fizică a omului, alimentaţia sa, nu este decât o parte a ceea ce întreţine organizaţia sa

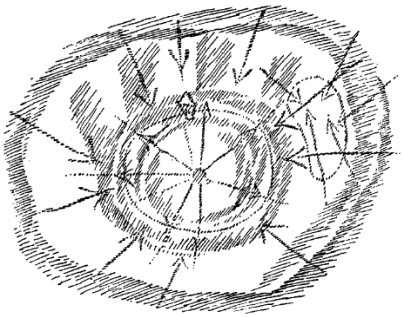
fizică şi în general organizaţia sa, şi poate nu cea mai importantă.

Se poate urca de la alimentaţia fizică la respiraţie, unde de asemenea se operează o transformare de substanţă. Omului actual nu-i vine ideea să urce mai sus. Dar pentru cel care studia natura înainte de secolul XV, era clar că omul îşi îndreaptă ochii pentru a percepe nu numai ce vede cu ochiul, ci şi faptul că în timpul procesului de percepţie, prin ochi pătrunde, în stare infinit de subtilă, substanţialitate din Univers. La fel este şi pentru ureche şi pentru toate părţile componente ale organizaţiei umane. Şi se considera drept cel mai important faptul că omul preia în el ceea ce nu este perceptibil – să spunem, de exemplu, plumb – acolo unde el se află în stare de extremă diluţie şi unde mai întâi nu-l bănuim. Plumbul este un metal pe care omul îl are în el fără ca să se poată dovedi; dar plumbul este un metal răspândit în stare de diluţie foarte fină în întregul Cosmos accesibil omului fizic. Şi omul preia acest plumb cosmic printr-un proces cu mult mai subtil decât cel al respiraţiei. Omul elimină în mod continuu substanţă la suprafaţa corpului său. Dumneavoastră nu vă tăiaţi numai unghiile, ci eliminaţi continuu substanţă şi prin piele. Dar nu are loc numai o eliminare, căci în timp ce se elimină o substanţă, sunt preluate altele.

Vedeţi dumneavoastră, cel care studia natura prin secolele IX, X, XI, XII trăia încă în acest flux de gânduri. El nu dispunea încă de balanţă, nici de instrumente materiale pentru a determina cum acţionează substanţele şi forţele, dar gândirea sa pătrundea până la calităţile interioare ale naturii, până la impulsurile naturii, şi sesiza legătura care uneşte natura cu omul. Se ştiau astfel până la acel secol al XV-lea multe lucruri pe care omul ar trebui într-adevăr să

reînceapă să le cunoască, pentru că în fond astăzi nu se mai ştie nimic despre fiinţa umană.

Când expunem constituţia omului, noi enumerăm un fel de clasificare, de plan general: trupul fizic, trupul eteric, trupul astral şi Eul sau organizaţia-Eu. Bine, dar acestea sunt înainte de toate cuvinte. Este bine să începem prin cuvinte, fiecare îşi poate imagina ceva în spatele acestor cuvinte. Dar dacă vrem să utilizăm aceste concepte în viaţa practică, dacă vrem mai ales să le utilizăm în arta de a vindeca, pentru că în viaţa practică ea este cea mai importantă ce poate rezulta din cunoaşterea omului, atunci nu putem rămâne la cuvinte, ci trebuie să atingem conţinutul real al cuvintelor. Să ne întrebăm deci mai întâi: Cum ajungem noi la reprezentarea trupului fizic? Ei bine, când considerăm pe Pământ un obiect oarecare exterior omului, să spunem o piatră, ea cade pe pământ; noi spunem despre ea că este grea, că este atrasă de pământ, că are o anumită greutate. Noi mai găsim şi alte forţe care acţionează. Când piatra cristalizează, asupra ei acţionează forţe formatoare, dar care sunt înrudite cu forţele pământeşti. Pe scurt, privind în lume în jurul nostru, vedem substanţe legate de Pământ. Să reţinem bine aceasta: substanţele sunt legate de fiinţa Pământului.

Desenul 11.1

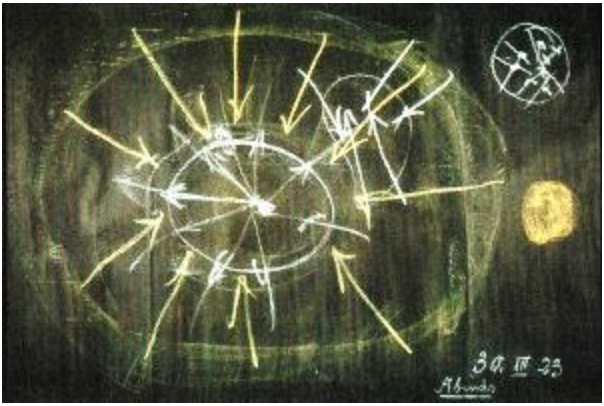

Tabla 11

Cel care nu vede această dependenţă, va veni şi vă va arăta o bucată de cărbune, de cărbune negru. Ce este aceasta în realitate? El nu este cărbune negru decât în vecinătatea Pământului, căci în momentul în care s-ar îndepărta acest cărbune de Pământ, chiar la o distanţă relativ mică, el nu ar mai fi cărbune. Ceea ce face din el cărbune, sunt forţele Pământului. Astfel că dumneavoastră vă puteţi spune: Pământul fiind aici, toate forţele Pământului sunt în Pământ, dar ele sunt de asemenea în fiecare obiect prezent pe Pământ. Şi trupul fizic al omului, deşi este foarte complex, el este de asemenea un obiect expus acestor forţe fizice ale Pământului care vin din centrul Pământului (vezi desenul 11.1). Iată trupul fizic al omului supus forţelor venind din centrul Pământului (săgeţile dirijate spre exterior). Dar pe Pământ există şi alte forţe, care vin din spaţiu (săgeţi dirijate spre interior). Reflectaţi la faptul că din acest spaţiu nelimitat acţionează forţe opuse forţelor Pământului: ele acţionează de peste tot. Da, există aceste forţe care acţionează de pretutindeni, care se îndreaptă din toate direcţiile lumii spre centrul

Pământului. Ne putem face o idee cu totul concretă despre aceste forţe, în felul următor:

Substanţa cea mai importantă care este la baza organismului vegetal, animal şi uman este albumina. Albumina se află însă şi la baza germenului unui organism vegetal, animal şi uman. Dintr-o celulă germene fecundată iese ceea ce evoluează într-un organism vegetal, animal, uman. Substanţa acestui germene este albumina. Astăzi oamenii îşi imaginează, fiindcă peste tot fantezia înlocuieşte ştiinţa adevărată, că albumina este o substanţă foarte complexă compusă din carbon, oxigen, hidrogen, azot, sulf, ceva fosfor. Astfel încât albumina ar fi pentru atomist o combinaţie ideală de substanţe. Şi apoi, în animalul-mamă sau planta-mamă se formează această complicată moleculă de albumină – sau oricum vrem s-o denumim –, ea se dezvoltă şi se formează un nou animal după legile pure ale eredităţii.

Tabla 11

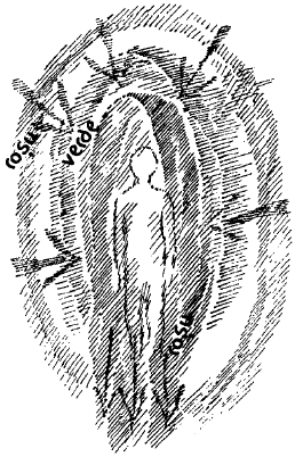
Desenul 11.2

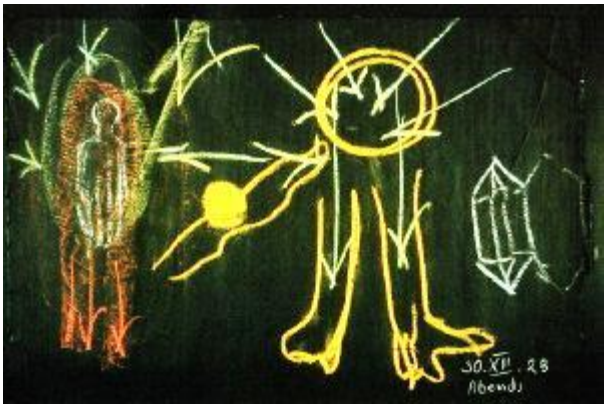
Dar din punct de vedere spiritual, toate acestea apar ca un nonsens. În realitate, albumina mamei-animal nu este deloc complexă, ci ea este în întregime denaturată şi devine haotică. Albumina pe care o conţine corpul în el este oarecum organizată, ordonată; dar albumina care este utilizată în reproducere se remarcă prin faptul că este în interior cu totul perturbată; materia este readusă la starea

de haos complet, nu are nici o structură, nu mai este decât o grămadă de substanţă descompusă, desfăcută, şi de aceea ea nu mai este supusă acţiunii Pământului. Atâta vreme cât albumina rămâne o coeziune internă, ea este supusă forţelor venind din centrul Pământului. În momentul în care această coeziune se descompune, ea ajunge sub influenţa întregii sfere cosmice. De pretutindeni acţionează asupra ei forţe şi se naşte un mic bulgăraş de albumină, care se află la baza reproducerii, şi care este ca o copie minusculă a întregului Univers, vizibil deasupra noastră. Fiecare din aceste bulgăraşe de albumină este o imagine a întregului Univers, fiindcă substanţa albuminei este descompusă, distrusă, este adusă la starea de haos şi că prin această sămânţă de praf cosmic devine aptă a se supune acţiunii Cosmosului. Astăzi nu se mai ştie nimic despre aceasta.

Căci astăzi se crede că găina adultă dispune şi ea de o albumină complexă. Aceasta ajunge în ou, şi puiul care se naşte nu este altceva decât albumina a cărei dezvoltare continuă. Apoi se formează un nou germene de substanţă şi aşa mai departe, de la găină la găină. Dar nu aşa merg lucrurile. De fiecare dată când se face trecerea de la o generaţie la alta, albumina este expusă acţiunii Cosmosului întreg. Avem deci pe de o parte substanţele pământeşti supuse forţelor din centrul Pământului; dar noi putem de asemenea gândi că în anumite împrejurări ele sunt expuse şi forţelor care radiază din limitele Universului. Aceste forţe din urmă sunt cele care acţionează în trupul eteric uman; el este supus forţelor din Cosmos. Vedeţi, avem acum o imagine reală ale trupului fizic şi asupra trupului eteric.

Tabla 12

Desenul 12.1

Puneţi-vă acum întrebarea: Ce este trupul dumneavoastră fizic. El este cel ce este supus forţelor venind din centrul Pământului. Ce este trupul dumneavoastră eteric? El este ceea ce în dumneavoastră este supus forţelor care vin de la periferie. Le puteţi de asemenea desena. Gândiţi-vă: Avem aici omul. Trupul său fizic este cel ce depinde de forţele care vin din centrul

Pământului (roşu). Trupul său eteric, cel care primeşte forţele ce se revarsă spre el de la marginile Universului (verde). Avem astfel în om un sistem de forţe: forţele care trag în jos, care există în toate organele, care se dirijează pe verticală, şi forţele care vin din exterior indicate în această manieră (vezi săgeţile). Puteţi citi din forma omului, care tip este preponderent. Dacă priviţi picioarele, veţi vedea că forma lor se adaptează la forţele Pământului. Capul este adaptat mai mult pentru forţele de la periferie. În acelaşi fel puteţi considera braţele. Căci este foarte interesant: Dacă strângeţi braţele lângă corp, ele sunt supuse forţelor care merg spre centrul Pământului. Dacă le mişcaţi, le supuneţi dumneavoastră înşivă forţelor care, plecând de la periferie, vin înspre noi.

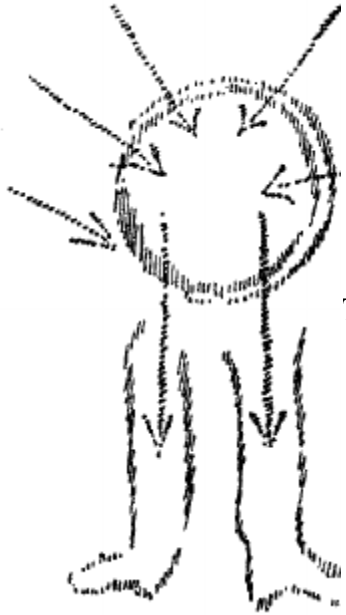

Tabla 12

Desenul 12.2

Aceasta este diferenţa între picioare şi braţe. Picioarele sunt clar supuse forţelor din centrul Pământului; braţele nu sunt supuse acestora decât în anumite condiţii, în anumite atitudini. Omul le poate sustrage forţelor Pământului şi le poate include în forţele pe care noi le numim „forţe eterice", care vin de la periferie, de peste tot. La fel se poate urmări încadrarea fiecărui organ în Univers.

Aceasta este situaţia pentru trupul fizic şi trupul eteric. Cum stăm cu trupul astral? în spaţiu, nu mai există un al treilea tip de forţe. Nu mai există aşa ceva. Trupul astral îşi primeşte forţele din afara spaţiului. Trupul eteric le primeşte de la periferie, trupul astral le primeşte de dincolo de spaţiu.

Se poate vedea în anumite locuri din natură cum forţele fizice ale Pământului pătrund în forţele eterice, care vin din toate părţile. Gândiţi-vă numai: Albumina există mai întâi în pământul fizic. Atâta vreme cât în albumină se poate constata în mod chimic prezenţa sulfului, carbonului, oxigenului, azotului, hidrogenului, albumina este supusă forţelor fizice pământeşti. Dacă albumina intră în sfera reproducerii, ea este sustrasă forţelor fizice. Forţele periferice ale Universului încep a acţiona asupra albuminei descompuse, şi se formează o nouă albumină, care este o copie a întregului Univers.

Dar, vedeţi dumneavoastră, câteodată se întâmplă ca descompunerea să nu se realizeze în întregime. Substanţa albumină ar trebui, în vederea reproducerii unui animal de exemplu, să fie descompusă în oul depus pentru ca ea să se poată îmbina cu forţele întregului Univers. Animalul, să spunem, poate fi împiedicat într-un mod oarecare să formeze această substanţă de albumină capabilă de reproducere, care se poate integra în întregul macrocosmos. Să presupunem că ceva împiedică animalul

să formeze această substanţă albumină: acesta este cazul viespii de ristic. Ce face atunci viespea de ristic? Depune oul său într-o plantă. Dumneavoastră găsiţi atunci aceste gogoşi pe frunzele stejarilor sau ale altor arbori, în care viespile îşi depun ouăle lor.

Această curioasă gogoaşă de ristic cuprinde un ou de viespe (desenul de mai jos).

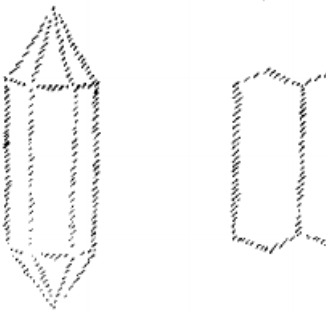
Tabla 12 mijloc
Tabla 11 dreapta

Desenul 12.3

De ce viespea îşi depune oul pe frunza de stejar, producând această gogoaşă de ristic, unde oul se poate dezvolta? Singur, el nu s-ar putea dezvolta. Motivul este că frunza plantei are un trup eteric; acesta este adaptat la eterul cosmic şi vine în ajutorul oului de viespe. Oul viespii nu se poate ajuta: iată de ce viespea îl depune într-o parte a plantei al cărui trup eteric se adaptează la eterul cosmic. Astfel viespea încredinţează stejarului substanţa albuminei destinată reproducerii, pentru ca, prin intermediul frunzei de stejar, aceasta să poată fi descompusă şi să primească acţiunea periferiei lumilor; lăsat singur oul de viespe ar pieri, căci el nu poate fi descompus, el este prea compact.

Aceasta ne dă posibilitatea de a vedea cât este de minunată munca naturii. Această muncă o găsim însă şi altundeva în natură: Presupuneţi că animalul nu este numai incapabil să ofere eterului lumilor germenele

destinat reproducerii, ci că el nu este în stare să transforme prin el însuşi substanţa necesară în aliment lăuntric, s-o utilizeze pentru propria hrană. Este tocmai exemplul albinelor [Nota 29]. Albina nu poate mânca totul. Ea nu poate ingera decât ceea ce-i este rezervat de către plantă. Dar atunci se întâmplă ceva foarte interesant. Albina zboară spre plantă, caută sucul melifer, îl ia, îl elaborează în ea însăşi şi-l prelucrează pentru a-l depune – ceea ce noi admirăm atâta la albine – în acel ansamblu de căsuţe-faguri care se află în stup. Să considerăm aceste două procese remarcabile: albina care se aşează pe floare, îi aspiră sucul, apoi intră în stup unde, în comun cu celelalte albine, construieşte acele alveole de ceară pe care le va umple cu miere. Ce se întâmplă aici? Priviţi forma acestor alveole. Ele sunt formate în acest fel (vezi desenul 12.4): iată una, a doua alături ş.a.m.d. Acestea sunt mici celule; intervalele care le separă sunt pline; ele sunt formate puţin altfel decât cristalele de cuarţ, cristalele de siliciu. Când mergeţi la munte şi găsiţi cristale de cuarţ, puteţi să le desenaţi în acelaşi fel. Forma lor este puţin neregulată, dar desenul este asemănător cu cel al celulelor de albină plasate unele lângă altele, doar că celulele sunt făcute din ceară, iar cele de cuarţ, din acid silicic.

Desenul 12.4

Tabla 12

Dacă se aprofundează lucrurile, se descoperă că sub influenţa eterului general, astralul, la un anumit moment al evoluţiei pământeşti, a format cu ajutorul acidului silicic cristalele de cuarţ din munţi. Vedeţi aici forţe eterice şi astrale care vin din jurul Pământului şi care alcătuiesc cristalele de cuarţ în silice. Peste tot în munţi găsiţi aceste minunate cristale hexagonale; ceea ce este acolo alcătuit din cuarţ, se regăseşte ca negativ, ca gol în fagurii stupului de albine. Albina ia de la floare forţele care au fost aduse Pământului pentru a forma cristalele de cuarţ: ea le extrage de la floare, şi cu propriul său corp construieşte reproducerile acestor cristale de cuarţ. Între albină şi floare se întâmplă ceva asemănător cu ceea ce s-a petrecut altădată în macrocosmos.

Menţionez aceste lucruri pentru ca dumneavoastră să vedeţi cât este de necesar să nu vă mulţumiţi cu aceste jalnice abstracţiuni care sunt termenii de carbon, azot, oxigen ş.a.m.d.; şi cât este de necesar să pătrundem minunatele procese ale creaţiei formelor şi circumstanţele cele mai intime ale fenomenelor naturii. Acestea se aflau cândva în mod instinctiv la baza cunoaşterii, dar ele s-au pierdut în cursul evoluţiei istorice a omenirii, cam prin secolul XV. Noi trebuie să recucerim, să redescoperim corespondenţele intime care există între procesele naturale şi om. Numai când le vom regăsi ne vom putea face o idee justă despre boală şi sănătate. Studiul remediilor va rămâne empiric atâta timp cât nu vom găsi corelaţiile exacte.

Perioada din secolul XV până în zilele noastre a fost un fel de perioadă nerodnică în evoluţia spiritului omenesc. Ea a apăsat asupra omenirii, căci, în timpul ei, omul care observa mineralele, plantele, animalele şi pe el însuşi, în realitate n-a învăţat nimic, a fost absolut desprins

de lume. Şi finalmente el a intrat în acest haos în care trăieşte astăzi în faţa Universului. El nu ştie dacă mai are vreo legătură oarecare cu acest Univers. În vremea în care el cunoştea încă această legătură, omul ştia că în fiecare procreaţie se exprima întregul macrocosmos, că în germene sau în sămânţa destinată reproducerii apare o copie a întregului Cosmos. El ştia că în exterior era marea lume, dar că în cel mai mic germene se afla rezultatul activităţii forţelor marii lumi, radiind de peste tot.

În om acţionează în primul rând forţele care vin din centrul Pământului. Ele acţionează în toate organele umane. Dar împotriva lor acţionează peste tot forţele care vin de peste tot, şi care sunt forţele eterice. Gândiţi-vă la ficat, la plămâni; dumneavoastră nu le veţi înţelege decât atunci când ştiţi că în ele colaborează forţele care vin din centrul Pământului şi cele care vin din ansamblul Universului. Anumite organe sunt pătrunse şi de puterile trupului astral şi de organizaţia-Eu, în timp ce altele sunt mai puţin pătrunse de acestea; iar când omul doarme, nu are în el nici trupul astral, nici organizaţia-Eu a sa. Să presupunem un organ oarecare: plămânul de exemplu (vezi desenul 12.1; roşu la dreapta). Se poate întâmpla ca forţele care vin din tot Universul (vezi săgeţile) să acţioneze prea puternic asupra plămânului omenesc. Ele vor îmbolnăvi plămânul, deoarece trebuie să se stabilească un echilibru între forţele care acţionează din centrul Pământului şi cele care vin de la periferie. Dacă reuşiţi să găsiţi substanţele minerale care vor face contrabalansarea la forţele eterice a căror acţiune este prea puternică asupra plămânului, veţi avea remediul care va elimina surplusul acestor forţe. Se poate produce de asemenea contrariul: forţele eterice pot deveni prea slabe, iar forţele fizice care acţionează de la centrul Pământului, prea puternice.

Dumneavoastră puteţi căuta de această dată în regnul vegetal înconjurător ceea ce poate întări acţiunea forţelor eterice prin intermediul unui organ, şi aveţi remediul corespunzător.

Numai prin observarea trupului fizic este imposibil de găsit chiar şi cel mai mic remediu, căci nimic în trupul fizic nu ne poate informa asupra constituţiei sale. Căci aşa-numitul proces normal care se desfăşoară în el,este un proces natural; dar şi boala este un proces natural. Dacă aveţi un ficat normal, în el se desfăşoară procese naturale; dar dacă aveţi un ficat în care se dezvoltă o tumoare, acolo au loc de asemenea procese naturale. În trupul fizic nu vom sesiza niciodată diferenţa: se poate numai constata faptul că într-un caz se vede altceva decât într-altul; dar cauza nu se cunoaşte. Dacă aveţi o tumoare la ficat, dumneavoastră nu veţi găsi cauza formării acesteia decât dacă ştiţi că, într-un asemenea caz, trupul astral este cel care cuprinde mai puternic ficatul decât ar trebui. Dumneavoastră trebuie atunci să slăbiţi această pătrundere a trupului astral. Nu există deci nici o posibilitate de a spune lucruri exacte asupra sănătăţii şi bolii, dacă nu ne ridicăm deasupra trupului fizic până în mădularele superioare ale naturii omeneşti; iar o ştiinţă a remediilor nu va exista cu adevărat decât în momentul când ne vom ridica deasupra trupului fizic, căci în acesta nu se poate găsi natura bolii.

De astă dată nu intenţionez să vă expun lucrurile decât din punct de vedere istoric. Dar trebuie ştiut că pe măsură ce s-a pierdut ştiinţa care fusese transmisă din timpurile vechi, orice cunoaştere a fiinţei omeneşti a dispărut cu totul. Ne aflăm astăzi în faţa necesităţii de a o regăsi, şi noi o vom putea dobândi numai dacă vom sesiza relaţiile care unesc fiinţa omenească cu natura exterioară.

Să pornim acum de la organizaţia-Eu a omului. Dacă dobândim prin cunoaşterea imaginativă a ştiinţei iniţiatice o concepţie despre organizaţia-Eu, ne putem întreba cu ce este ea în relaţie în mod deosebit în organismul omenesc. Ea este în relaţie, în mod mai deosebit cu ceea ce este mineral în om. Iată de ce când dumneavoastră ingeraţi ceva mineral, cu adevărat mineral, de exemplu puneţi puţină sare pe limbă, organizaţia-Eu este cea care abordează acest mineral; sarea este împinsă mai departe, ajunge în stomac; organizaţia-Eu o însoţeşte, deşi sarea este în stomac; organizaţia-Eu se menţine foarte aproape de ea; sarea merge mai departe, suferă evident transformări, traversează intestinul, merge mai departe... dar niciodată sarea din organism nu va fi abandonată de organizaţia-Eu a dumneavoastră. Organizaţia-Eu şi sarea care pătrunde în om se comportă ca nişte lucruri care îşi aparţin unul altuia.

Vedeţi dumneavoastră, nu este tot aşa când mâncaţi un ou-ochi, de exemplu, care este mai ales în raport cu albumina. Organizaţia-Eu nu se interesează decât puţin de el, anume atunci când substanţa oului este pe limbă. Apoi trupul astral este cel care se ocupă de ou, mai puţin când acesta a ajuns în stomac. Apoi merge mai departe: atunci trupul eteric acţionează intens, apoi trupul fizic. Acestea descompun în dumneavoastră substanţa albumină pe care aţi absorbit-o cu oul în organism. Şi acum, oul-ochi este în întregime mineralizat în dumneavoastră; el este descompus, lui îi este retrasă toată viaţa. El este descompus în intestin, unde această substanţă albumină primită din exterior încetează să mai fie albumină şi devine în întregime mineral. De aici, ea este din nou preluată de organizaţia-Eu, unde este primită fiindcă este mineralizată.

Putem deci spune că organizaţia-Eu nu se ocupă decât de minerale, dar prin această acţiune a organizaţiei-Eu fiecare mineral devine în organism altceva decât este în exterior. Nici o substanţă nu poate rămâne în organismul omenesc ceea ce este în exterior. Iată de ce organizaţia-Eu trebuie să acţioneze într-un fel atât de radical. Nu numai substanţe ca sarea de bucătărie sau altele sunt sesizate de organizaţia-Eu şi transformate în altceva decât sunt ele în exterior, ci şi căldura exterioară în care se află omul nu poate pătrunde ca atare în el. Dumneavoastră nu o puteţi lăsa să pătrundă nici măcar în vârful degetului. Căldura nu trebuie să acţioneze asupra dumneavoastră decât ca senzaţie, iar cea pe care o aveţi în lăuntru trebuie să o produceţi dumneavoastră înşivă. În momentul în care deveniţi asemeni unui simplu obiect, când nu mai creaţi căldura sau frigul din dumneavoastră, când undeva în dumneavoastră căldura creşte ca într-un obiect exterior oarecare, cădeţi bolnav prin acţiunea acestei călduri exterioare; nu a substanţei, ci a căldurii exterioare. Presupuneţi că aici este un prosop sau un burete de baie, şi de asemenea o sobă; căldura emisă de sobă se comunică prosopului şi buretelui, care nu fac decât să păstreze această căldură. Când ajunge la pielea dumneavoastră, această căldură a sobei trebuie să se oprească. Dacă se exercită stimulul, trebuie să se producă o reacţie: căldura dumneavoastră internă trebuie să fie creată din interior. Răcelile apar din faptul că nu ne expunem doar stimulului pentru a ne crea propria noastră căldură internă, ci lăsăm frigul exterior să pătrundă în noi sub piele, în sensul că nu ne încadrăm ca om pe deplin activ în lume, nu reacţionăm prin propriile noastre impulsuri, ci ne dăruim ca un obiect acţiunii lumii exterioare. Aceasta este esenţa organizaţiei-

Eu, faptul că ea pune stăpânire pe mineral pe care îl modifică în întregime, şi face din el ceva cu totul diferit.

Numai când murim, mineralul redevine mineral al naturii exterioare; dar atâta timp cât trăim, cât mineralul se află în noi, în lăuntrul pielii noastre, organizaţia-Eu îl transformă continuu. Vegetalul pe care îl absorbim este conţinuu transformat de organizaţia astrală, de trupul astral. Putem deci spune că organizaţia-Eu a omului transformă mineralul în mod radical, nu numai mineralul în stare solidă, ci şi pe cele în stare lichidă, gazoasă şi de asemenea cele ce sunt de natură calorică. Se poate spune, desigur, la modul grosier: iată apă, eu o beau, acum apa este în interiorul meu. Dar în momentul în care organismul absoarbe apa, sub acţiunea organizaţiei-Eu a mea, ceea ce este în mine nu mai este asemănătoare apei exterioare. Aceasta nu redevine apă decât atunci când transpir sau fac din ea apă într-o altă manieră. În lăuntrul pielii mele, apa nu este apă; este un lichid viu.

O infinitate de lucruri ar trebui regândite în acest mod. Eu am putut să vă dau astăzi doar câteva indicaţii, dar reflectaţi la faptul că albumina trebuie să fie descompusă pentru a ajunge sub acţiunea întregului macrocosmos, că apa pe care o bem este în interior un lichid viu, o apă pătrunsă de organizaţia-Eu, şi nu o apă anorganică, că îndată ce un obiect din exterior – să zicem varză – este în interiorul dumneavoastră, trupul astral îl preia în sine imediat şi îl transformă în cu totul altceva. Noi ajungem aici la observarea unor procese extraordinar de importante, ajungând până la concepţia că în metabolismul nostru avem procese care diferă doar cu un grad de procesele metabolice din creier, de exemplu, care formează sistemul nervos. Despre acest lucru voi vorbi mâine, pentru ca să ajung la diferenţa radicală ce separă omenirea secolului XII

după Iisus Christos de cea a secolului XX, şi pentru a ne convinge de necesitatea noilor impulsuri, dacă vrem să vedem progresând înţelegerea despre sănătate şi boală şi, în general, a întregii fiinţe omeneşti. Deci, pe mâine.

CONFERINŢA a VIII-a
INCENDIUL DE LA EFES ŞI INCENDIUL DE LA GOETHEANUM

Dornach, 31 decembrie 1923

Ne aflăm astăzi sub semnul unei dureroase amintiri, şi am vrea să expunem conţinutul acestei conferinţe sub semnul acestei comemorări. Cei care erau prezenţi la conferinţa pe care am putut-o ţine acum un an [Nota 30] în vechiul nostru edificiu îşi vor reaminti cum am procedat, cum de la descrierea circumstanţelor pământeşti naturale am urcat până la lumile spirituale şi la revelaţiile înscrise de aceste lumi spirituale în stele; cum apoi s-a oferit posibilitatea de a lega fiinţa întreagă, inima omenească, sufletul omenesc, spiritul uman de ceea ce se putea găsi pe calea care merge de la Pământ nu numai spre întinderile înstelate, dar şi spre ceea ce, datorită stelelor, formează o scriere cosmică. Ultimele cuvinte pe care le-am putut scrie pe tablă în acea sală, care curând apoi ne-a fost răpită, erau destinate ridicării sufletului în înălţimile spirituale. Şi astfel, Goetheanumul nostru a fost în acea seară imediat unit cu această lume spirituală, căreia trebuia să-i fie consacrat cu toată fiinţa sa spirituală. Permiteţi-mi acum să vă vorbesc mai întâi ca în continuarea conferinţei pe care am ţinut-o acum un an.

Când se vorbea în epoca în care a avut loc incendiul din Efes despre misterii, toţi cei care în sufletul lor

înţelegeau puţin natura misteriilor, spuneau aproximativ aceasta: Cunoaşterea omenească, înţelepciunea omenească are un lăcaş, un lăcaş secret în misterii. Şi când, în acele timpuri de demult, între conducătorii spirituali ai lumii se vorbea despre misterii, deci când în lumile suprasensibile se vorbea despre misterii – eu mă pot servi de aceste expresii, deşi ele nu desemnează decât în mod figurat maniera în care în lumile suprasensibile erau gândite lucrurile de aici de jos şi cum se acţiona în lumea sensibilă –, când deci în lumile suprasensibile se vorbea despre misterii, aceste cuvinte răsunau cam aşa: În misterii sunt locuri unde noi, zeii, putem găsi oamenii care ne pot înţelege prin jertfă. Căci, de fapt, era conştienţa generală a lumii vechi, extinsă în întreaga lume veche, că în lăcaşurile misteriale se întâlneau zeii cu oamenii, şi că tot ceea ce poartă şi susţine lumea asta depinde de ceea ce se desfăşoară în misterii între zei şi între oameni.

Există însă un cuvânt, care ne-a fost transmis şi de tradiţia istorică externă, care din această tradiţie istorică poate vorbi în mod emoţionant inimilor oamenilor, dar care vorbeşte extrem de emoţionant mai ales atunci când vedem că ia naştere în cursul unor evenimente deosebite, înscrise în istoria omenirii cu litere de aur, care însă sunt vizibile doar în spirit, pentru o clipă. Şi vă spun că acea vorbă poate fi văzută mereu când ne îndreptăm privirea spirituală spre fapta lui Herostrat, incendierea Templului din Efes. În flăcările acelui incendiu se poate găsi vechiul cuvânt: gelozia Zeilor.

Eu cred, în orice caz, că printre numeroasele expresii pe care ni le-au transmis epocile vechi şi care se pot vedea, în maniera pe care tocmai v-am expus-o în viaţa din vechile timpuri, în această lume fizică în care suntem noi, aceasta este una dintre cele mai cumplite: Gelozia zeilor. Altădată,

prin cuvântul zeu se desemnau întotdeauna entităţile suprasensibile pentru care nu era niciodată necesar să apară pe Pământ într-un trup fizic; şi se distingeau, în aceste vechi timpuri, grupele de zei cele mai diverse. În mod sigur, entităţile spiritual-divine legate de omenire, care au conceput-o şi pe care au purtat-o de-a lungul vremurilor, aceste entităţi spiritual-divine pe care le presimţim în spatele splendorii naturii exterioare şi în cele mai mici manifestări ale sale, pe care le presimţim în ceea ce trăieşte în noi, aceste entităţi spiritual-divine nu pot deveni geloase. Dar, cu toate acestea, ceea ce se desemna în epocile vechi prin gelozia zeilor era ceva foarte real. Dacă urmărim perioada în care neamul omenesc s-a dezvoltat până la Misteriile din Efes, găsim evident că individualităţile omeneşti cele mai avansate primiseră în ele ceea ce zeii le dăruiseră în misterii. Căci este cu totul just să spui: între oamenii buni şi zeii buni exista o relaţie strânsă care se adâncea tot mai mult în misterii; astfel încât în sufletul altor entităţi divine, luciferic-ahrimanice, a apărut gelozia pentru faptul că omul se apropia din ce în ce mai mult de divinităţile bune. Şi gelozia zeilor s-a ridicat împotriva oamenilor. Istoria nu încetează de a ne repeta că în timpurile vechi, când un om care se străduia înspre spirit cădea pradă unui destin tragic, se considera că acest destin tragic se datorează geloziei zeilor.

Grecii ştiau că această gelozie a zeilor există, şi că o mare parte a evoluţiei exterioare omeneşti depindea de această gelozie a zeilor, începând de la incendiul din Efes, a devenit evident că niciun progres în evoluţia spirituală a omenirii nu este posibil decât dacă oamenii sunt conştienţi că există zei, adică entităţi suprasensibile care sunt geloase pe progresul oamenilor. Aceasta dă întregii istorii care a urmat după incendiul din Efes – aş putea spune chiar

începând cu naşterea lui Alexandru – un colorit deosebit. Şi pentru înţelegerea exactă a Misteriului de pe Golgotha trebuie avut de asemenea în vedere că privirea se cufundă într-o lume care este plină de gelozia anumitor entităţi divine. Da, în Grecia, începând cu epoca de după războaiele persane, atmosfera sufletească era deja invadată de efectele acestei gelozii a zeilor. Şi ceea ce a fost înfăptuit în epoca macedoneană a trebuit să fie realizat cu deplina conştienţă a faptului că gelozia zeilor stăpânea deasupra suprafeţei Pământului, până în atmosfera spirituală. Dar acest lucru a fost îndeplinit cu mult curaj, în mod îndrăzneţ, în ciuda neînţelegerii dintre zei şi oameni.

Şi în această atmosferă plină de gelozia zeilor a coborât acel zeu capabil de cea mai mare iubire care poate exista în lume. Nu putem vedea Misteriul de pe Golgotha într-o lumină justă decât atunci când la toate acestea se adaugă imaginea norilor care acopereau vechea lume: în Helada, Macedonia, Asia Mică, Africa de Nord, Europa de Sud, nori care sunt expresia geloziei zeilor. Şi radiind o căldură minunată, străluceşte, în această atmosferă grea de nori, iubirea care izvorăşte din Misteriul de pe Golgotha.

Ceea ce în acea epocă era – dacă mă pot exprima astfel – o problemă între zei şi oameni, trebuie să treacă astăzi, în epoca libertăţii omeneşti, jos, în viaţa fizică a oamenilor. Şi putem descrie modul în care se desfăşoară. În timpurile vechi, când oamenii se gândeau la misterii, spuneau pe Pământ: Cunoaşterea omenească, înţelepciunea omenească îşi găseşte un lăcaş în misterii. Când zeii vorbeau despre asta, spuneau: Când coborâm în misterii, noi găsim acolo jertfa oamenilor, şi noi suntem înţeleşi de oamenii care jertfesc.

În fond, incendiul din Efes marchează începutul acelei epoci în care misteriile, sub forma lor veche, dispar. Eu am povestit cum ele s-au menţinut ici şi colo, într-o manieră

grandioasă, de exemplu în Misteriile din Hibernia, unde într-o ceremonie cultică a fost celebrat Misteriul de pe Golgotha chiar în momentul în care el se petrecea în mod fizic în Palestina. Nu se cunoştea printr-un mijloc fizic, ci numai printr-o comunicare spirituală între Palestina şi Hibernia. Totuşi, în lumea fizică misteriile s-au şters din ce în ce mai mult. Lăcaşurile exterioare care erau locurile de întâlnire între zei şi oameni şi-au pierdut din ce în ce mai mult importanţa, ele o pierduseră aproape în întregime în secolele XIII-XIV după Christos. Căci cel care voia să afle drumul spre Sfântul Graal, de exemplu, trebuia să înţeleagă că are de parcurs o cale spirituală. În epoca veche, dinaintea incendiului din Efes, se parcurgeau căi fizice, în Evul Mediu trebuia urmată calea spirituală.

Trebuia parcursă în special o cale spirituală, cu începere din secolele XIII-XIV, dar mai ales începând din secolul XV, pentru a obţine o adevărată cunoaştere rosicruciană. Căci templele rosicrucienilor erau adânc ascunse pentru trăirea fizică exterioară. Mulţi adevăraţi rosicrucieni aveau acces la temple, dar nici un ochi fizic omenesc nu le putea descoperi. Au fost totuşi oameni care veneau la aceşti vechi rosicrucieni, eremiţi ai cunoaşterii şi ai sfintei activităţi omeneşti. Îi puteau găsi cei care în blândeţea luminoasă a privirii percepeau limbajul zeilor. Nu spun nimic inexact. Aceasta nu este o imagine, ci o realitate absolută pentru epoca despre care vorbesc. Un maestru rosicrucian era găsit atunci când discipolul dobândise facultatea de a percepe, în blândeţea luminoasă a privirii, limbajul ceresc. Numai atunci, în ambianţa cea mai modestă, în raporturile omeneşti cele mai modeste din secolele XIV-XV în Europa Centrală, se găseau aceste personalităţi remarcabile, pline lăuntric de divinitate, legate lăuntric de templele spirituale care existau, dar la

care accesul era la fel de dificil ca şi cel descris pentru Sfântul Graal din legenda binecunoscută.

Dacă privim asupra a ceea ce se desfăşura între unul dintre aceşti maeştri rosicrucieni şi discipolul său, vom putea asculta o conversaţie care şi în timpurile mai noi reprezintă înţelepciunea divină pe Pământ. Învăţăturile erau absolut concrete. Un maestru rosicrucian era găsit în singurătatea sa de un discipol care ardea de dorinţa de a-l găsi. Şi discipolul privea în ochii luminoşi şi blânzi din care vorbeau zeii, şi el primea cu modestie învăţătura următoare:

Observă, fiul meu, propria ta entitate. Tu porţi acest corp pe care îl văd ochii tăi fizici. Centrul Pământului trimite în acest corp forţele care-l fac vizibil. Acesta este trupul tău fizic. Dar priveşte ceea ce te înconjoară pe Pământ. Vezi pietrele: ele pot exista pentru sine pe Pământ, Pământul este locuinţa lor; după ce şi-au primit forma, forţele Pământului le-o menţine. Iată cristalul: el îşi poartă forma în sine şi menţine această formă a entităţii sale, datorită Pământului. Trupul tău fizic nu poate face acest lucru. Când sufletul tău îl părăseşte, pământul îl distruge până ajunge praf. Pământul nu are nici o putere asupra trupului tău fizic. El are puterea de a forma şi menţine cristalele transparente, cu forme minunate; dar el nu are puterea de a păstra forma trupului tău fizic, el trebuie să-l reducă la praf. Nici trupul tău fizic nu este de pe Pământ. Trupul tău fizic vine dintr-o înaltă esenţă spirituală. Forma sa aparţine Serafimilor, Heruvimilor şi Tronurilor, adică modelul trupului tău fizic. Acest trup fizic nu aparţine Pământului, ci Puterilor spirituale celor mai înalte pe care le poţi atinge. Pământul îl poate distruge, dar niciodată nu-l poate clădi.

Şi în interiorul trupului tău fizic se află trupul tău eteric. Va veni ziua în care trupul tău fizic va fi primit de Pământ, care-l va distruge, şi trupul tău eteric se va împrăştia atunci în întinderile Cosmosului. Întinderile Cosmosului pot dizolva acest trup eteric, dar nu-l pot edifica. Numai ierarhiile divin-spirituale Dynamis, Exusiai, Kyriotetes îl pot clădi. Lor le datorezi tu trupul tău eteric. Tu uneşti în trupul tău fizic materia fizică a Pământului. Dar ceea ce este în tine transformă materia pământească în aşa fel că totul în el devine diferit de ceea ce este fizic în jurul trupului tău. Trupul tău eteric pune în mişcare tot ceea ce, în tine, este fluiditate, tot ceea ce este apă. Aceste seve, aceste umori care circulă astfel, se află sub influenţa trupului eteric. Cât priveşte sângele tău: Exusiaii, Dynamis, Kyriotetes sunt spiritele care fac să circule acest sânge prin arterele tale. Tu nu eşti om decât prin corpul tău fizic. În trupul tău eteric eşti animal, dar un animal spiritualizat de ierarhia a doua.

Ceea ce vă rezum eu aici, evident în câteva cuvinte, era obiectul unui învăţământ lung din partea acestui maestru în a cărui privire blândă discipolul percepea limbajul Cerului. Apoi discipolul era învăţat despre cel de-al treilea element al entităţii omeneşti, cel pe care noi îl numim trupul astral. I se arăta cu claritate că în trupul astral se află principiul respiraţiei din organismul omenesc, că el conţine toate impulsurile pentru ceea ce pulsează ca aer în organismul omenesc. Dar deşi multă vreme după trecerea omului prin poarta morţii pământescul se străduieşte să-şi prelungească agitaţia în elementul aeric, iar prin clarvedere se percepe ani de-a rândul în atmosfera Pământului zgomotul făcut de trupurile astrale ale defuncţilor, Pământul şi ceea ce-l înconjoară nu pot face nimic altceva faţă de impulsurile

trupului astral decât să le stingă. Căci ele pot fi formate numai de entităţile ierarhiei a treia, Arhaii, Arhanghelii şi Îngerii.

Maestrul vorbea astfel, şi ceea ce spunea el pătrundea adânc în inima discipolului: Prin trupul tău fizic, în măsura în care iei în tine regnul mineral, în care îl modifici şi îl reprelucrezi, tu aparţii Serafimilor, Heruvimilor şi Tronurilor. În măsura în care eşti un trup eteric, eşti în eteric asemănător animalului, dar tu aparţii spiritelor celei de-a doua ierarhii, Kyriotetes, Dynamis, Exusiai; în măsura în care te manifeşti în elementul fluid, tu nu aparţii Pământului, ci acestei ierarhii. Şi când tu stăpâneşti în elementul aer, nu aparţii Pământului, ci ierarhiei îngerilor, Arhailor şi Arhanghelilor.

Şi după ce discipolul asimilase această iniţiere în mod suficient, el nu se mai simţea ca aparţinând Pământului. El simţea, ca să spun aşa, cum din trupurile sale fizic, eteric şi astral ies puteri care îl leagă prin lumea minerală de prima ierarhie, prin apa pământească de ierarhia a doua, prin atmosfera de cea de-a treia ierarhie, şi simţea în mod clar că trăia pe Pământ în mod exclusiv datorită elementului căldură, pe care îl purta în el. Astfel, discipolul rosicrucian resimţea căldura pe care o purta în el, căldura fizică pe care o purta în el, ca element esenţial pământesc uman; şi el simţea căldura sufletului, căldura spiritului, înrudindu-se tot mai mult cu această căldură fizică. Şi în timp ce mai târziu omul a nesocotit din ce în ce mai mult legătura elementului său fizic, a elementului său eteric, a elementului său astral cu lumea divină prin elementele solid, lichid şi gazos, discipolul rosicrucian cunoştea şi ştia perfect că elementul pământesc omenesc real este căldura. Din momentul în care îi era revelată această taină a

legăturii elementului căldură cu omul pământesc, el ştia cum să-şi lege natura omenească de spiritual.

Se întâmpla adesea ca în faţa intrării acestor locuinţe modeste unde trăiau aceşti maeştri rosicrucieni, într-o manieră neprevăzută care surprindea, atenţia discipolilor să fie trezită – a unuia într-un fel, a altuia în alt fel, aparent era ceva datorat hazardului – în aşa fel încât gândeau: Tu trebuie să cauţi cum se poate lega spiritul tău de spiritul cosmic. Şi după ce discipolul primise această învăţătură, atunci, iubiţii mei prieteni, el putea spune maestrului său: Acum plec cu cea mai mare consolare care-mi poate fi dată pe Pământ, căci, arătându-mi că omul pământesc are într-adevăr în căldură elementul său propriu, tu mi-ai dat posibilitatea să mă leg din nou cu trupul fizic de sufletesc şi spiritual. Eu nu-mi pot pune sufletul în oasele mineralizate, în sângele fluid sau în respiraţia aerului, ci în elementul căldură.

Cu o pace imensă plecau de la maestrul lor cei care primiseră o astfel de învăţătură. Şi din pacea chipului lor, care exprima rodul acestei mari consolări, din pacea chipului se contura treptat acea privire blândă prin care se putea exprima Dumnezeu. Deci până în prima treime a secolului XV exista un învăţământ cu totul ascuns, tainic, care, dincolo de evenimentele despre care vorbeşte istoria, se adresa sufletului. Şi acesta a fost un învăţământ care cuprindea omul întreg, care lega sufletul uman de sfera spiritual-cosmică, eliberându-l în esenţa sa.

Această atmosferă spirituală a dispărut în cursul ultimelor secole. Civilizaţia noastră nu a mai păstrat-o, şi o civilizaţie exterioară, lipsită de Dumnezeu, s-a răspândit în locurile care au văzut odinioară ceea ce tocmai v-am descris. Numai amintirea poate regăsi astăzi direct din spirit şi lumină astrală multe scene asemănătoare acesteia.

Noi sesizăm de fapt dispoziţia noastră de bază, când privirea ni se întoarce înapoi spre aceste timpuri atât de des denumite ca obscure, şi revine după aceea în epoca noastră. Dar deoarece începând din ultima treime a secolului XIX omului îi pot fi date revelaţii, această privire trezeşte în inimă profunda dorinţă de a vorbi din nou oamenilor despre spiritualitate. Şi aceasta nu se lasă exprimată numai în cuvinte abstracte, ea necesită anumite simboluri, mijloace de expresie pentru a vorbi în mod cuprinzător. Era necesar de găsit un limbaj pentru aceste entităţi spirituale care trebuiau să vorbească omenirii moderne, şi formele Goetheanumului nostru, incendiat acum un an, erau acest limbaj. Într-adevăr, aceste forme [Nota 31] completau ceea ce era exprimat în idei, în conferinţe; şi prin aceasta, într-un anumit fel, Goetheanumul nostru putea reaminti într-o formă nouă ceea ce existase altădată.

Iubiţii mei prieteni, când iniţiatul intra în Templul din Efes, privirea îi era condusă asupra acelei statui despre care v-am vorbit zilele acestea, acea statuie care în limbajul inimii îi spunea literalmente aceste cuvinte: Uneşte-te cu eterul cosmic şi vei privi cele pământeşti din înălţimile etericului. Mulţi discipoli din Efes au contemplat astfel cele pământeşti din înălţimile eterului, şi un anumit grup de zei au devenit geloşi. Dar şi în faţa acestei gelozii a zeilor, cu secole înaintea Misteriului de pe Golgotha, oameni plini de curaj au găsit totuşi posibilitatea de a continua, deşi într-un mod atenuat – dar aceasta nu putea continua să acţioneze decât astfel –, ceea ce acţionase începând de la străvechea origine sacră a evoluţiei omeneşti până la incendiul din Efes. Şi dacă Goetheanumul nostru ar fi fost în întregime terminat, încă de la intrarea situată la vest, privirea ar fi căzut de asemenea pe acea statuie, prin care omul ar fi aflat

chemarea de a se şti pe sine o fiinţă cosmică într-un echilibru lăuntric, lăuntric purtată de Dumnezeu, aflată între puterile luciferice şi ahrimanice. Iar formele coloanelor, formele arhitravelor vorbeau un limbaj, un limbaj care era continuarea a ceea ce se exprima în conferinţe, în idei spirituale, după cum erau interpretate vorbirile. Cuvintele răsunau de-a lungul formelor sculptate, configurate plastic; şi, sus, scenele pictate pe cupolă retrasau evoluţia omenească aşa cum era ea dată privirii spirituale. În acest Goetheanum exista, pentru cel care putea resimţi, o amintire a Templului din Efes.

Dar această amintire a devenit extrem de dureroasă când, într-o manieră foarte puţin diferită, chiar în momentul evoluţiei în care Goetheanumul ar fi trebuit să-şi împlinească misiunea prin el însuşi, să devină suportul unei noi vieţi spirituale, tocmai în acest moment torţa incendiară a fost aruncată în acest Goetheanum.

Da, iubiţii mei prieteni, durerea noastră a fost adâncă, durerea noastră a fost indescriptibilă. Dar am luat hotărârea de a nu ne lăsa împiedicaţi de cel mai trist, cel mai tragic dintre evenimentele ce ni se putea întâmpla, şi să continuăm munca noastră pentru lumea spirituală. Căci în lăuntrul inimii ne puteam spune: Privind flăcările care urcau la Efes, se vedeau înscriindu-se acolo gelozia zeilor într-o epocă în care oamenii, încă neliberi, trebuiau să asculte de voinţa – bună sau rea – a zeilor.

În epoca noastră, oamenii sunt organizaţi în vederea libertăţii. Acum un an, în noaptea Sfântului Silvestru, noi priveam flăcările devoratoare. Focul urca spre cer. Flăcări de un albastru închis sau galben-roşiatic se desprindeau din marea de foc, provenind din instrumentele metalice aflate în Goetheanum. O gigantică mare de foc cu nuanţe

multiple, şi în aceste linii colorate, vorbind durerii sufletului, trebuia citit: gelozia oamenilor.

Astfel se leagă ceea ce vorbeşte în evoluţia omenească de la o epocă la alta, chiar din cea mai mare nefericire. Un fir leagă cuvântul care exprimă cea mai mare nefericire din timpul în care omul încă neliber – dar care trebuia să se elibereze de nelibertate – se întorcea spre zei, un fir de evoluţie spirituală leagă această nefericire în care în flăcări se înscria: gelozia zeilor, cu nefericirea noastră, în această epocă în care omul trebuia să găsească în el însuşi puterea libertăţii, şi în care, în flăcări, se înscria: gelozia oamenilor. La Efes, statuia zeiţei, aici, în Goetheanum, statuia omului, statuia Reprezentantului Omenirii, a lui Christos Iisus care trebuia – identificându-ne cu el cu toată umilinţa – să ne conducă la cunoaşterea pe care altădată, într-un fel în care omenirea nu l-ar mai înţelege astăzi, discipolii din Efes o primeau de la statuia lui Arthemis.

Durerea nu este mai puţin mare când privim în lumina istorică ceea ce ne-a adus anul trecut seara de Sfântul Silvestru. Atunci când eu îmi ţineam conferinţa ultima dată de pe acel podium ridicat în acord cu edificiul întreg, a trebuit să dirijez privirea auditorilor de atunci, privirea sufletului, dinspre acest domeniu pământesc spre domeniul stelelor care exprimă voinţa şi înţelepciunea, lumina cosmosului spiritual. Şi ştiu că atunci multe spirite care în Evul Mediu îşi instruiseră discipolii aşa cum v-am descris, se aflau aproape de noi. Iar la o oră după ce a fost pronunţat ultimul cuvânt, am fost rechemat fiindcă Goetheanumul ardea; şi ne-am petrecut toată noaptea Sfântului Silvestru la incendiul Goetheanumului.

Este suficient să pronunţăm aceste cuvinte pentru ca ceva de negrăit să se trezească în inimile noastre, în toate sufletele noastre. Dar de fiecare dată când ceva sacru a fost

răpit astfel omenirii, au existat întotdeauna persoane care după dispariţia fizică au făcut legământ să continue să muncească în spiritul în care fusese consacrat obiectul dispărut. Şi fiindcă suntem reuniţi la data aniversară a nefericirii noastre, ne putem gândi că sufletele noastre vor avea dispoziţia care trebuie dacă facem legământ să ducem în spirit, spre progresul omenirii, ceea ce a fost edificat într-o formă fizică, într-o imagine fizică, într-o creaţie fizică, ceea ce a fost smuls privirii fizice de un nou Herostrat. Durerea noastră rămâne legată de vechiul Goetheanum. Dar noi nu vom fi demni de toate cele pe care ni le-am impus prin construirea acestui Goetheanum decât dacă formulăm astăzi legământul, fiecare în faţa a ceea ce poartă el ca instanţă în sufletul său, să rămână fidel impulsurilor spirituale care au primit forma lor exterioară în acest Goetheanum! Acest Goetheanum a putut să ne fie luat. Spiritul Goetheanumului nu ne poate fi luat, dacă voinţa noastră este onestă şi corectă. Şi el va fi cu atât mai puţin, dacă în acest ceas grav şi solemn, care tocmai ne separă de momentul când acum un an flăcările se ridicau din dragul nostru Goetheanum, dacă în acest moment noi retrezim nu numai durerea noastră, ci şi dacă în această durere facem legământul de a rămâne fideli spiritului căruia i-am consacrat această muncă de zece ani. Dacă acest legământ lăuntric, onest şi just ţâşneşte astăzi din inimile noastre, dacă putem transforma durerea noastră, suferinţa noastră, într-un impuls la acţiune, atunci vom fi schimbat acest trist eveniment în binecuvântare. Durerea nu va fi mai mică, dar ea ne va angaja spre acţiune, spre acţiune în spirit.

Şi aşa, iubiţii mei prieteni, să privim în urmă la cumplitul foc ce ne umple de o tristeţe inexprimabilă. Dar să simţim astăzi în noi consacrând celor mai bune puteri

divine prezente în noi înşine, sfânta flacără care în inimile noastre trebuie să lumineze şi să încălzească ceea ce voia să fie Goetheanumul. Aducând această voinţă la valul progresului omenirii, noi repetăm cu mai multă gravitate cuvintele pe care eu le-am pronunţat acum un an pe această vreme. Vă spuneam atunci cam aşa: Astăzi este Sfântul Silvestru, şi trebuie să ne îndreptăm spre un an nou al lumii. Dacă Goetheanumul ar fi încă printre noi, această urare ar putea fi reînnoită în acest moment. El nu mai este printre noi; ea poate fi pronunţată – tocmai fiindcă el nu mai este printre noi în această seară de Sfântul Silvestru – cu o putere sporită. Să purtăm sufletul Goetheanumului în noul an al lumii şi să căutăm să înălţăm în noul Goetheanum o mărturie, un monument comemorativ, demn de cel vechi.

Acestea, iubiţii mei prieteni, să lege inimile noastre de vechiul Goetheanum, pe care a trebuit să-l cedăm elementelor. Dar fie să lege inimile noastre de spiritul, de sufletul Goetheanumului. Şi cu acest legământ care ne angajează în faţa fiinţei noastre celei mai bune, să păşim pur şi simplu într-un an nou, dar să păşim cu forţa noastră de acţiune, cu spiritul pe care îl purtăm în noi, conducându-ne sufletul în noul an cosmic.

Dumneavoastră, dragii mei prieteni, m-aţi primit, în amintirea vechiului Goetheanum, cu toţii în picioare, într-un acord comun. Amintirea acestui vechi Goetheanum este vie în dumneavoastră. Să ne înălţăm deci acum, pentru a manifesta legământul pe care îl facem, în numele spiritului Goetheanumului, de a continua munca noastră cu cele mai bune puteri pe care le putem găsi în imaginea fiinţei noastre omeneşti. Da, aşa să fie. Amin.

Şi vrem să respectăm acest legământ, dragii mei prieteni, atât timp cât vom putea, după voinţa care uneşte

sufletele noastre omeneşti cu sufletele zeilor, cărora noi vrem să le rămânem fideli în spiritul care ne-a purtat spre această fidelitate într-un moment decisiv al vieţii noastre, când noi am căutat ştiinţa spirituală a Goetheanumului.

Şi să ştim să menţinem această fidelitate.

CONFERINŢA a IX-a
RESPONSABILITATEA CARE REVINE ANTROPOSOFIEI

Dornach, 1 ianuarie 1924

Deoarece ne adunăm acum pentru ultima oară în cadrul acestui congres, din care trebuie să rezulte ceva plin de forţă, ceva de mare importanţă pentru Mişcarea antroposofică, daţi-mi voie să structurez această ultimă conferinţă în aşa fel încât ea să se conecteze din interior, conform impulsurilor, cu diversele elemente care au fost puse în discuţie în acest ciclu de conferinţe, şi, pe de altă parte, într-un anumit fel, aş putea spune conform sensibilităţii noastre, prin aceasta să ne fie indicat viitorul, în special viitorul spre care se îndreaptă străduaniile antroposofiei.

Dacă în ziua de astăzi privim lumea exterioară, ni se înfăţişează, de câţiva ani încoace, extraordinar de mult material distructiv. Acţionează forţe care ne fac să intuim până în ce abisuri va mai coborî civilizaţia occidentală. S-ar putea spune: Dacă ne uităm la cei care exercită în mod relativ exterior conducerea spirituală în diverse domenii ale vieţii, putem să observăm că aceşti oameni sunt cuprinşi de un îngrozitor somn lumesc. Ei gândesc aproximativ aşa, şi poate pentru scurt timp majoritatea oamenilor au gândit în acest fel: Până în secolul XIX

omenirea avea concepţii şi mentalităţi copilăreşti, primitive.Apoi s-a dezvoltat noua ştiinţă, care a acoperit diverse domenii şi acum există ceva care va rămâne pentru vecie un adevăr ce trebuie cultivat mai departe.

Oamenii care gândesc în acest fel trăiesc de fapt cu o mentalitate extrem de arogantă, dar nu-şi dau seama de acest lucru. În contrapondere uneori se ivesc chiar în sânul omenirii contemporane unele presentimente că lucrurile nu stau totuşi aşa cum v-am arătat că sunt văzute de majoritatea oamenilor.

Cu ceva timp în urmă, când am ţinut în Germania conferinţele organizate de Biroul Wolff [Nota 32], la care s-a înregistrat o afluenţă extraordinară a publicului, astfel că mulţi au remarcat deja cât de apreciată este de fapt antroposofia, printre numeroasele voci potrivnice stupide, s-a ivit una care sub aspectul conţinutului nu era cu mult mai deşteaptă decât celelalte, dar care trăda o remarcabilă presimţire. Este vorba despre o notă dintr-un ziar, care se referea la una dintre conferinţele pe care le ţinusem la Berlin. Această voce gazetărească spunea: Când asculţi astfel de lucruri – aşa cum le prezentasem eu în acea conferinţă de la Berlin – începi să-ţi dai seama că nu numai pe Pământ – citez cu aproximaţie din acea notiţă –, ci în întregul Cosmos se petrece ceva ce cheamă omul spre o altă spiritualitate, aşa cum se întâmpla mai înainte. Trebuie să se observe că în prezent se poate spune că nu doar impulsurile pământeşti, ci chiar forţele cosmice promovează ceva pentru oameni; este un fel de revoluţie în Cosmos, care trebuie să aibă ca rezultat aspiraţia spre o nouă spiritualitate.

O astfel de opinie a fost prezentă mereu şi este cu totul demnă de atenţie. Căci un lucru este adevărat: Ceea ce urmează să dea în mod direct un avânt celor ce trebuie să

rezulte din întrunirea de la Dornach, aşa cum a reieşit în aceste zile din cele mai diverse puncte de vedere, trebuie să fie un impuls care nu ia fiinţă pe Pământ, ci este un impuls care porneşte din lumea spirituală. Vrem să dezvoltăm aici forţa de a urma impulsurile venite din lumea spirituală. De aceea în conferinţele de seară ţinute în cadrul acestui Congres de Crăciun v-am vorbit despre diversele impulsuri care s-au manifestat în decursul dezvoltării istorice, pentru ca inimile să poată purcede la preluarea impulsurilor spirituale, care trebuie mai întâi să se reverse în lumea pământească, nu să fie luate de-a dreptul din lumea pământească. Căci tot ce a fost realizat până în prezent în mod corespunzător în lumea pământească şi-a avut punctul de pornire în lumea spirituală. Şi dacă dorim să realizăm ceva care să aducă roade în lumea pământească, este necesar ca impulsurile în această direcţie să fie preluate din lumea spirituală.

Acest fapt ne arată, dragi prieteni, că imboldurile pentru acţiunile noastre ulterioare, pe care le-am primit în cadrul acestei întruniri, trebuie să se coreleze cu o mare responsabilitate.

Să zăbovim câteva minute asupra a ceea ce în această întâlnire a noastră ni se impune ca o mare responsabilitate. În ultimele decenii a fost posibil ca cei cu preocupări pentru lumea spirituală, venind în contact cu diverse persoane, să le observe sub raport spiritual şi în urma acestor observaţii să rămână cu un sentiment de amărăciune cu privire la destinul care îi aşteaptă în viitor pe pământeni. S-a putut intra în contact cu semenii noştri chiar prin intermediul spiritului, observându-i pe oamenii respectivi când îşi părăsiseră în timpul somnului corpul fizic şi corpul eteric şi erau activi cu Eul lor şi cu corpul astral în lumea spirituală. Da, în ultimele decenii realizarea

de călătorii pentru a vedea care este situaţia Eurilor şi a corpurilor astrale în timp ce oamenii dorm a constituit un prilej de descoperiri care indică responsabilităţi grele pentru cei care pot să afle aceste lucruri. Sufletele care din momentul adormirii şi până la trezire îşi părăsesc corpul fizic şi corpul eteric au putut fi văzute adesea ajungând până la Păzitorul Pragului.

În decursul dezvoltării omenirii acest Păzitor al Pragului lumii spirituale s-a manifestat în moduri foarte variate în conştienţa oamenilor. Unele legende, unele povestiri – căci sub această formă s-au păstrat cele mai importante lucruri, nu sub formă de relatări istorice –, deci unele legende, unele povestiri ne indică tocmai felul cum în vechime o personalitate sau alta s-a întâlnit cu Păzitorul Pragului şi a primit de la el îndrumări privind modul în care va putea să pătrundă în lumea spirituală şi să se întoarcă apoi din nou în lumea fizică. Căci orice pătrundere adecvată în lumea spirituală trebuie să fie însoţită de posibilitatea ca în orice clipă să fie realizabilă revenirea în lumea fizică, unde cel în cauză să fie întru totul pe picioarele sale, ca un om cu simţ practic, perfect echilibrat, nu ca un visător, nu ca un mistic exaltat.

În fond acest lucru a fost cerut de la Păzitorul Pragului de-a lungul mileniilor de năzuinţă a oamenilor de a pătrunde în lumile spirituale. Totuşi, îndeosebi în ultima treime a secolului XIX, aproape că nu a mai fost nimeni care să ajungă în stare de veghe până la Păzitorul Pragului. Însă cu atât mai mult în vremurile noastre, când întregii omeniri i se cere din punct de vedere istoric să ajungă într-o formă sau alta până la Păzitorul Pragului, cu atât mai mult, aşa cum am spus, cu prilejul unor călătorii corespunzătoare în lumea spirituală, se observă că sufletele celor adormiţi ajung ca Euri şi în corpuri astrale

până la Păzitorul Pragului. Sunt imagini de mare semnificaţie pe care le putem percepe astăzi: Păzitorul sever al Pragului, iar în jurul lui grupuri de suflete ale oamenilor adormiţi, care în stare de veghe nu au puterea să ajungă până la acest Păzitor al Pragului, dar vin la el în timpul somnului.

Apoi, după ce vedem scena ce se desfăşoară acolo, ne vine un gând legat tocmai de ceea ce aş putea numi încolţirea cu necesitate a unei mari răspunderi. Sufletele care ajung astfel, în timpul somnului, până la Păzitorul Pragului, solicită, cu acea conştienţă pe care o are omul în somn – care rămâne necunoscută sau insuficient cunoscută omului treaz – admiterea în lumea spirituală, păşirea dincolo de Prag. Şi în nenumărate cazuri se aude apoi vocea severului Păzitor al Pragului: Pentru propria ta siguranţă, nu ai voie să treci dincolo de Prag. Nu îţi este permis accesul în lumea spirituală. Trebuie să te întorci. Căci dacă Păzitorul Pragului le-ar permite acestor suflete, lipsite de pregătirea corespunzătoare, accesul în lumea spirituală, ele ar trece dincolo de Prag şi ar pătrunde în lumea spirituală cu concepţiile furnizate de şcoala actuală, de instruirea actuală, de civilizaţia actuală, cu noţiuni şi idei cu care aceşti oameni au fost nevoiţi să crească începând de la şase ani şi cu care rămân de fapt până la sfârşitul vieţii lor pământeşti.

Aceste concepţii şi idei au o proprietate: dacă, aşa cum le-ai deprins ca urmare a civilizaţiei actuale şi a şcolii, păşeşti cu ele în lumea spirituală, vei fi paralizat sufleteşte. Şi te vei întoarce în lumea fizică golit de gânduri şi de idei. Dacă Păzitorul Pragului nu ar întoarce din drum, cu strictețe, aceste suflete, multe dintre sufletele oamenilor din ziua de astăzi, dacă ar fi lăsate să pătrundă în lumea spirituală, atunci când s-ar întoarce, trezindu-se din somn,

când ar reveni la trezirea completă, ar avea această senzaţie: Nu pot să mai gândesc, creierul meu nu mai este străbătut de gânduri, trebuie să trec prin lume lipsit de gândire. – Căci aşa este lumea ideilor abstracte, pe care oamenii le asociază astăzi cu orice: poţi pătrunde cu ele în lumea spirituală, dar nu mai poţi să revii de acolo cu ele. Şi când vezi această scenă, pe care astăzi o trăiesc în timpul somnului mai multe suflete decât se crede în mod obişnuit, îţi spui: O, dacă aş reuşi să protejez aceste suflete, ca ceea ce li se întâmplă în somn să nu li se întâmple şi în ceasul morţii. Căci dacă starea trăită în felul acesta în faţa Păzitorului Pragului s-ar continua un timp destul de îndelungat, adică dacă civilizaţia umană ar rămâne multă vreme la ceea ce se preia astăzi din şcoală, la ceea ce îi este oferit prin intermediul civilizaţiei, această stare ar trece din somn în viaţă. Sufletele oamenilor ar pătrunde prin porţile morţii în lumea spirituală, dar nu ar mai putea să aducă în următoarea viaţă de pe Pământ forţa ideilor. Căci omul poate să intre în lumea spirituală cu gândurile din ziua de astăzi, dar nu mai poate ieşi din nou de acolo cu ele. Nu ar mai putea ieşi din nou de acolo decât cu sufletul paralizat.

Vedeţi dumneavoastră, civilizaţia prezentului se întemeiază pe o formă a vieţii spirituale, care a fost cultivată de foarte mult timp, dar viaţa nu se poate întemeia pe aceasta. Această civilizaţie ar putea să mai continue o perioadă de timp în acest fel. În stare de trezie, sufletele nu vor avea nici cea mai vagă idee despre Păzitorul Pragului, care le-a trimis înapoi în timpul somnului, pentru ca să nu ajungă să fie paralizate. În cele din urmă aceasta ar face ca în viitor să se nască un gen de oameni care să nu posede nicio înţelegere, nicio posibilitate de a aplica ideile în viaţă, în această viaţă

pământească care s-ar desfăşura în viitor; ar dispărea de pe Pământ gândirea, viaţa bazată pe idei. În mod inevitabil Pământul ar urma să fie populat de un gen de oameni nesănătoşi, pur instinctivi. Sentimentele rele şi emoţiile izolate, lipsite de forţa călăuzitoare a ideilor, ar fi singurele care ar acapara terenul dezvoltării omenirii. Căci privitorului spiritual i se oferă o viziune tragică nu numai în modul descris mai sus, prin observarea sufletelor care stau în faţa Păzitorului Pragului şi nu pot avea acces în lumea spirituală, ci şi sub încă un alt aspect.

Dacă în acea călătorie pe care am descris-o, în care putem observa sufletele oamenilor adormiţi stând înaintea Păzitorului Pragului, am lua cu noi o fiinţă omenească provenită nu din civilizaţia occidentală, ci din civilizaţia răsăritului, am lua cu noi o entitate din lumea orientală, am putea auzi cum se înalţă din spiritul său cuvinte care constituie un teribil reproş la adresa întregii civilizaţii occidentale: Aveţi grijă, dacă lucrurile se continuă în acest fel, în curând, atunci când oamenii care trăiesc acum pe Pământ se vor încarna din nou, Pământul va cădea pradă barbariei. Oamenii vor fi lipsiţi de idei, vor trăi doar după instincte. Aţi împins lucrurile atât de departe, deoarece v-aţi îndepărtat de vechea spiritualitate a Orientului.

De fapt tocmai o astfel de privire în lumea spirituală, aşa cum v-am prezentat-o, ne dezvăluie că există o foarte mare responsabilitate faţă de sarcina care le revine oamenilor. Şi aici, la Dornach trebuie să fie un loc în care să se poată vorbi, pentru acei oameni care vor să audă, despre toate evenimentele importante care se petrec direct în lumea spirituală. Aici trebuie să fie unul din locurile unde să fie găsită forţa nu doar ca, în spiritul ştiinţific dialectic-empiric actual, despicând firul în patru, să se indice că ici-colo se regăsesc mici urme ale spiritualului, ci, dacă

Dornachul vrea să-şi îndeplinească menirea, aici să putem auzi vorbindu-se în mod deschis despre ce se petrece în lumea spirituală sub aspect istoric, sub aspectul impulsurilor care ajung apoi în existenţa naturală şi domnesc în natură, trebuie să auzim vorbindu-se la Dornach despre evenimentele adevărate, despre forţele adevărate, despre entităţile adevărate ale lumii spirituale a omului. Aici trebuie să se afle şcoala superioară a adevăratei ştiinţe spirituale. Şi de acum înainte nu ne este permis să cedăm în faţa pretenţiilor ştiinţei actuale, care, după cum v-am arătat, îi aduce pe oameni dormind în faţa severului Păzitor al Pragului. Trebuie să izbutim la Dornach să dobândim forţa ca – în sens spiritual – să putem, ca să zicem aşa, să stăm cu adevărat ochi în ochi în faţa lumii spirituale, să cunoaştem lumea spirituală.

De aceea nu mă voi lansa în tirade dialectice despre neajunsurile teoriilor ştiinţifice actuale, ci va trebui să vă atrag atenţia în ce situaţie faţă de Păzitorul Pragului ajunge să fie omul ca urmare a acestor teorii ştiinţifice care se reflectă şi în învăţământul obişnuit. Dacă în urma acestei întruniri vă veţi fixa acest lucru cu seriozitate în sufletele voastre, acest congres al nostru de Crăciun va trimite în suflete un puternic impuls, care va putea apoi determina sufletele voastre să acţioneze cu putere, aşa cum este necesar pentru omenirea de astăzi, pentru ca în următoarea încarnare să fie în situaţia de a putea să ajungă cu adevărat la Păzitorul Pragului, adică pentru ca civilizaţia însăşi să poată să se prezinte în faţa Păzitorului Pragului.

Comparaţi civilizaţia actuală cu civilizaţiile mai vechi. În toate civilizaţiile anterioare au existat idei, concepţii care se ridicau mai întâi spre lumea suprasensibilă, spre zei, spre univers, unde erau zămislite, create, produse; apoi, cu concepţiile care aparţineau în primul rând zeilor,

în lumea de sus se putea coborî în lumea pământească, pentru a înţelege şi această lume prin concepţii şi idei demne de zei. Dacă se ajungea cu astfel de idei, formate într-un mod demn de zei şi cu valoare divină în faţa Păzitorului Pragului, acesta îi spunea celui în cauză: Tu poţi să treci, căci duci cu tine, în lumea suprasensibilă, ceea ce încă din timpul vieţii tale pe Pământ, în corpul fizic, a fost orientat spre lumea suprasensibilă. De aceea la întoarcerea în lumea fizică, senzorială îţi va rămâne suficientă putere, nu vei deveni infirm ca urmare a pătrunderii în lumea suprasensibilă.

Astăzi omul dezvoltă concepţii şi idei pe care, conform spiritului timpului, vrea să le utilizeze în lumea fizic-senzorială. Aceste concepţii şi idei se referă la tot ce se poate cântări, măsura şi aşa mai departe, dar nu şi la zei. Ele nu sunt demne de zei, nu au valoare divină. De aceea acestor suflete care sunt căzute cu totul în materialismul ideilor nedemne de zei şi lipsite de valoare divină, când trec dormind pe lângă Păzitorul Pragului, acesta le strigă cu glas tunător: Să nu păşeşti dincolo de Prag! Tu ai folosit în mod greşit ideile în lumea sensibilă. De aceea tu trebuie să rămâi cu ele în lumea sensibilă, nu poţi să pătrunzi cu ele în lumea zeilor, dacă nu vrei ca sufletul să-ţi fie paralizat.

Vedeţi voi, astfel de lucruri trebuie spuse nu pentru ca apoi să se facă diverse speculaţii asupra lor, ci trebuie spuse pentru ca omul să lase ca spiritul să-i fie pătruns şi inundat de ele şi să ajungă la dispoziţia sufletească potrivită, pe care fiecare trebuie să o ia cu sine de la această foarte serioasă întrunire de Crăciun a Societăţii Antroposofice. Căci mai importantă decât toate celelalte lucruri pe care le luăm cu noi de aici va fi această dispoziţie sufletească pe care o preluăm, deschiderea spre lumea

spirituală, care ne dă certitudinea că la Dornach se va crea un centru al cunoaşterii spirituale.

De aceea s-a afirmat deja azi-dimineaţă, când dr. Zeylmans [Nota 33] a vorbit despre un domeniu care urmează să fie practicat aici la Dornach, domeniul medicinii, că în prezent nu se va mai putea realiza o punte dinspre ştiinţa obişnuită către cea care urmează să fie întemeiată aici la Dornach. Dacă am descrie în acest fel ceea ce porneşte din corpul nostru în domeniul medicinii, dacă am avea ambiţia să susţinem că studiile noastre pot contracara concepţiile clinice actuale, nu am ajunge niciodată să ne atingem scopul propus pentru lucrurile care sunt într-adevăr în sarcina noastră, căci atunci ceilalţi oameni ar spune: Da, este o nouă metodă; dar şi noi am realizat deja metode noi.

Este însă vorba de faptul că efectiv va fi introdusă în viaţa antroposofică o astfel de ramură a vieţii practice cum este medicina. Am înţeles clar în această dimineaţă că aceasta este dorinţa dr. Zeylmans. Căci în vederea acestui scop el a afirmat că cel care ajunge astăzi să fie medic îşi spune: Am devenit medic – dar nu năzuieşte spre ceva care să-i dea impulsuri dintr-o nouă lume. Şi vedeţi, în domeniul medicinii lucrurile trebuie să fie făcute în viitor la Dornach în mod clar aşa cum s-a acţionat şi în alte ramuri ale muncii antroposofice, care au rămas în sânul antroposofiei, tocmai având-o ca ajutor pe doamna dr. Wegman [Nota 34] va fi elaborat acest sistem medical ieşit în întregime din antroposofie, de care are nevoie omenirea şi care de acum va fi accesibil oamenilor. De asemenea, am intenţia de a stabili o strânsă legătură cu Institutul clinic-terapeutic din Arlesheim, care are o activitate atât de rodnică, de a realiza o legătură cât mai intimă a Goetheaneumului cu acest Institut, cât mai curând posibil, în viitorul apropiat, astfel

ca ceea ce se realizează acolo să fie aşezat de fapt pe adevărata linie de orientare a antroposofiei. Aceasta este şi intenţia doamnei dr. Wegman.

Prin aceasta dr. Zeylmans a indicat doar unul dintre domeniile a ceea ce conducerea de la Dornach a preluat ca sarcină în toate domeniile de acţiune ale antroposofiei. Se va şti în viitor cum stau lucrurile. Nu se va spune: Hai să introducem aici euritmia; dacă oamenii vor învăţa mai întâi euritmia fără să audă nimic despre antroposofie, o să le placă euritmia. Poate că după aceea vor reveni, pentru că le-a plăcut euritmia, şi aflând că în spatele euritmiei stă antroposofia, le va plăcea şi antroposofia. – Sau: Trebuie să le arătăm oamenilor mai întâi practica terapeutică, trebuie să le arătăm că aceasta este din punct de vedere terapeutic corectă; atunci oamenii le vor încerca. După aceea vor afla, mai târziu, că acestea se bazează pe antroposofie şi atunci vor fi atraşi şi de antroposofie.

Trebuie să avem curajul să considerăm că astfel de procedee sunt înşelătoare. Doar dacă avem curajul să le considerăm înşelătoare, să le detestăm în esenţa lor, antroposofia îşi va găsi drumul în lume. Şi în funcţie de aceasta va trebui ca tocmai năzuinţa spre adevăr să fie cea care să fie susţinută aici la Dornach, fără fanatism, ci cu o dragoste de adevăr autentică, onestă. Poate că vom reuşi tocmai prin aceasta să remediem greşelile atât de mari făcute în ultimii ani.

De la această întrunire, care a dus la întemeierea Societăţii Antroposofice Generale, nu trebuie să plecăm cu gânduri uşoare, ci cu gânduri foarte serioase. Dar cred că nimeni, pornind de la cele petrecute aici în preajma Crăciunului, nu ar trebui să se simtă nevoit să ia cu sine o atitudine pesimistă. Într-adevăr am trecut în fiecare zi pe lângă tristele ruine ale Goetheanumului, dar cred că fiecare

suflet care a trecut pe lângă aceste ruine, urcând dealul pentru a veni la întrunire, a trecut în acelaşi timp prin ceea ce s-a petrecut aici, după cum se poate observa vizual, ceea ce este înţeles de prietenii noştri pe deplin în inimile lor, din toate izvorând un gând: Vor exista în viitor limbi de foc spirituale, care vor porni chiar din adevărata viaţă spirituală a Goetheanumului apărut din nou pentru binecuvântarea omenirii, flăcări care trebuie să se înalţe prin străduinţa noastră, prin dăruirea noastră. Şi cu cât plecăm de aici cu mai mult curaj pentru îndeplinirea sarcinilor antroposofiei, cu atât mai bine am preluat ceea ce în aceste zile a fost mereu o orientare spirituală plină de speranţă în cadrul întrunirii noastre.

Căci de fapt scena pe care v-am descris-o, care poate fi văzută adeseori în acest fel: Omul actual cu şcoala şi civilizaţia sa decadentă, adormit în faţa Păzitorului Pragului, nu s-a petrecut niciodată în cercurile antroposofilor care au capacitatea de percepere. Acolo se petrece un lucru, care în anumite împrejurări are nevoie de un îndemn, îndemn care sună aşa: Pentru perceperea glasului venit din lumea spiritelor trebuie să ai curajul ferm să te recunoşti vizat de acest glas, să te dezvolţi, căci ai început să veghezi. Curajul te va ţine treaz; doar lipsa de curaj te poate face să adormi.

Glasul care îndeamnă la curaj, glasul care îndeamnă prin curaj la starea de veghe, este cealaltă variantă, varianta pentru antroposofi, din viaţa civilizaţiei prezentului. Cei care nu sunt antroposofi aud spunându-li-se: Rămâi în afara lumii spirituale, tu ai întrebuinţat greşit ideile, pentru situaţii exclusiv pământeşti, nu ai adunat idei care să fie demne de zei şi cu valoare divină. Din această cauză vei fi paralizat la reîntoarcerea în lumea fizică, senzorială. – Însă acelor suflete care sunt suflete de

antroposofi li se va spune: Trebuie doar să vă mai fie pus la încercare curajul de a recunoaşte ceea ce poate fi preluat pe deplin ca glas prin înclinaţia firii voastre, prin înclinaţia inimii voastre.

Dragii mei prieteni, aşa cum ieri, când a fost ajunul Anului Nou, ne-am amintit de flăcările care se înălţau mistuind vechiul Goetheanum, astăzi putem deja – noi care, chiar când afară flăcările ardeau, anul trecut, nu am lăsat ca activitatea noastră să fie perturbată –, astăzi putem deja să sperăm că noi, când Goetheanumul fizic va fi refăcut, vom fi lucrat în aşa fel încât Goetheanumul fizic să fie doar simbolul exterior pentru Goetheanumul nostru spiritual, idee pe care am vrea să o luăm cu noi când vom ieşi în lumea din afară.

Am pus aici o Piatră Fundamentală. Pe această Piatră Fundamentală trebuie să se înalţe clădirea ale cărei pietre vor fi reprezentate, una câte una, de lucrările pe care toate grupele noastre le vor realiza, fiecare în parte, afară în lumea largă. La aceste lucrări vrem să privim acum în spirit şi să conştientizăm responsabilitatea despre care am vorbit astăzi, faţă de oamenii din ziua de astăzi, care stau în faţa Păzitorului Pragului şi cărora trebuie să li se interzică accesul în lumea spirituală.

În mod sigur nu putem să simţim niciodată altceva decât o adâncă durere şi o adâncă tristeţe faţă de ceea ce ni s-a întâmplat înainte de Anul Nou. Dar orice pe lumea asta – de aceasta trebuie să ne aducem aminte – tot ceea ce a atins o măreţie pozitivă s-a născut din durere. Fie deci ca această durere să fie în aşa fel transformată, încât din ea să se ivească o Societate Antroposofică puternică, strălucitoare, prin munca voastră, dragii mei prieteni.

În vederea acestui scop ne-am adâncit în acele cuvinte cu care am început, în acele cuvinte cu care aş dori

să închei acest Congres de Crăciun, acest Congres de Crăciun care ar trebui să fie pentru noi o noapte de sfinţire, o sărbătoare de inaugurare, nu numai a începutului unui nou an, ci, mai ales, pentru un început al schimbării lumii şi timpurilor, pe care dorim să o dedicăm, cultivării vieţii spirituale [Nota 35]:

Suflete omenesc!
Tu trăieşti în membrele,
Care te poartă prin lumea spaţiului
În fiinţa ca marea a spiritului:
Exersează *amintire în spirit*
În profunzimile sufletului
Unde în stăpânitoare existenţă creatoare de lumi
Eul propriu
În Eul lui Dumnezeu
Fiinţează;
Şi tu vei *trăi* cu adevărat în fiinţa cosmică a omului.
Căci domneşte Spiritul-Tată al înălţimilor,
În adâncurile lumilor existenţă creând.
Serafimi, Heruvimi, Tronuri,
(Voi, Spirite-forţă)
Faceţi să răsune din Înalturi
Ceea ce în adâncuri ecoul îşi găseşte;
Aceasta spune:
Ex Deo nascimur.
(Din dumnezeiesc fiinţează omenirea.)
Aceasta aud Spiritele elementare,
În Răsărit, Apus, Miazănoapte, Miazăzi:
Fie ca şi oamenii să audă.
Suflete omenesc!
Tu trăieşti în pulsaţia inimii şi a plămânilor,
Care prin ritmul timpurilor
Te conduce la simţirea propriei fiinţe sufleteşti:

Exersează *cugetare în spirit*
În echilibrul sufletului,
Unde faptele tălăzuitoare ale devenirii lumilor
Eul propriu
Cu al lumilor Eu
Îl unesc;
Şi tu vei *simţi* cu adevărat,
În acţiunea sufletului omenesc.
Căci domneşte voinţa lui Christos împrejur
În ritmurile lumilor sufletelor har dăruind.
Kyriotetes, Dynamis, Exusiai,
(Voi, Spirite-lumină)
Faceţi să se înflăcăreze în Răsărit
Ceea ce în Apus se formează;
Aceasta spune:
In Christo morimur.
(în Christos moartea devine viaţă.)
Aceasta aud Spiritele elementare
În Răsărit, Apus, Miazănoapte, Miazăzi:
Fie ca şi oamenii să audă.
Suflete omenesc!
Tu trăieşti în capul liniştit,
Care din temeliile veşniciei
Îţi deschide gândurile-cosmice.
Exersează *contemplare în spirit*
În liniştea gândurilor,
Unde eternele ţeluri ale zeilor
Lumina fiinţei lumilor Eului propriu
Spre liberă voinţă
O dăruiesc;
Şi tu vei *gândi* cu adevărat
În temeliile spiritului omenesc.
Căci domnesc ale Spiritului cosmice gânduri,

În fiinţa lumilor, lumină implorând.
Archai, Archangeloi, Angeloi,
(Voi, Spirite-suflete)
Faceţi să se ceară din adâncuri
Ce în înalturi va fi ascultat;
Aceasta spune:
Per Spiritum Sanctum reviviscimus.
(În ale Spiritului cosmice gânduri se trezeşte sufletul.)
[Aceasta aud spiritele elementare
În Răsărit, Apus, Miazănoapte, Miazăzi,
Fie ca şi oamenii să audă.][1]
La răspântie de vremuri
Lumina Spiritului lumilor
A intrat în curentul fiinţelor pământene;
Întunericul de noapte
Şi-a încheiat stăpânirea,
Lumina clară de zi
Se radia în sufletele omeneşti;
Lumină,
Ce încălzeşte
Sărmanele inimi de păstori;
Lumină,
Ce luminează
Înţeleptele capete de regi.
Dumnezeiască lumină,
Christos-Soare,
Să încălzească
Inimile noastre;

[1] Conform stenogramei cuvintele puse între paranteze [] nu au fost pronunţate aici.

Să lumineze
Capetele noastre;
Ca bun să fie
Ce noi
Din inimi să întemeiem,
Din capete
Spre ţel să conducem
Vrem.

Şi aşa, dragii mei prieteni, duceţi în afară inimile voastre calde, în care aţi aşezat aici Piatra Fundamentală a Societăţii Antroposofice, duceţi în afară aceste inimi calde pentru a acţiona cu tărie, cu putere tămăduitoare în lume. Şi veţi avea ca ajutor, care să vă lumineze minţile, ceea ce dumneavoastră doriţi să puteţi întreprinde cu temei. Acestea vrem să ni le propunem astăzi, cu toată puterea. Şi atunci veţi vedea: Dacă ne arătăm demni de acestea, o stea călăuzitoare va veghea asupra acelor fapte care am dorit să pornească de aici. Urmaţi, dragii mei prieteni, această stea norocoasă. Vom vedea unde ne vor conduce zeii prin lumina acestei stele.

Dumnezeiască lumină,
Christos-Soare,
Să încălzească
Inimile noastre;
Să lumineze.

NOTE

Relativ la această ediţie

Despre conferinţe: Conferinţele din ciclul de faţă au fost ţinute în fiecare seară a „Congresului de Crăciun pentru înfiinţarea Societăţii Antroposofice Generale".

Alocuţiunile şi cuvântările, împreună cu saluturile prilejuite de întemeierea Societăţii Antroposofice Generale, dezbaterile asupra statutului şi punerea Pietrei Fundamentale au fost publicate în GA 260.

Textul de bază: Conferinţele au fost stenografiate de către stenografa profesionistă Helene Finckh, a cărei primă transcriere dactilografiată în text cursiv a stat la baza ediţiilor de până acum. Pentru cea de a patra ediţie din 1980 s-a realizat o nouă confruntare cu stenograma originală, ceea ce a dus la efectuarea unor corecturi. În rest, această ediţie se bazează pe prima ediţie realizată de Marie Steiner. Ediţiile a doua şi a treia au fost editate de Johann Waeger. Textul pentru ediţia a cincea din 1991: U. Trapp.

Titlul ciclului: *Die Weltgeschichte in anthroposophischer Beleuchtung und als Grundlage der Erkenntnis des Menschengeistes* (***Istoria lumii în lumina antroposofiei şi ca bază a cunoaşterii lumii spirituale***), a fost dat de Rudolf Steiner.

Desenele din text: Au fost realizate pentru prima ediţie de către Assja Turgenieff, după desenele pe tablă ale lui Rudolf Steiner, în tehnica de haşuri elaborate de el. Pentru această ediţie, desenele de la p. 29, 69, 83, 92, 97, 105 şi 108 au fost refăcute de Leonore Uhlig.

Despre desenele pe tablă: Desenele pe tablă originale cu notaţiile lui Rudolf Steiner de la aceste conferinţe au fost păstrate, deoarece pe atunci tablele erau acoperite cu

hârtie neagră. Ele sunt reunite ca o completare la conferinţe într-un volum separat din seria *Rudolf Steiner, Wandtafelzeichnungen zum Vortragswerk* (*Rudolf Steiner, desene la tablă în cadrul conferinţelor*). Transpunerile grafice introduse în text în ediţiile anterioare au fost menţinute şi în această ediţie.

Publicate în: „Nachrichtenblatt", 1926, an. III, nr. 44—52; an. IV, 1927, nr. 1-14.

Note pentru text

Operele lui Rudolf Steiner apărute în cadrul ediţiei complete (GA) sunt redate în note prin numărul de bibliografie şi anul de apariţie al ultimei ediţii.

1. *Evanghelia aminteşte acest lucru*: vezi Ioan, 8,6.

2. Rudolf Steiner, *Das Cristentum als mystische Tatsache und Mysterium des Altertem* (***Creştinismul ca fapt mistic şi misteriile Antichităţii***), GA 8.

3. *Mai bine să fii un cerşetor pe Pământ...*: Vezi Homer, *Odiseea* cântul 11, v. 489-491; spuse de Ahile în Infern.

4. *Homer a exprimat aceasta într-un mod, într-adevăr, minunat*: vezi, de ex., *Iliada*, cântul 20, v. 424 ş.u.

5. *La Stuttgart, într-un ciclu de conferinţe*: *Okkulte Geschichte. Esoterische Betrachtungen karmischer Zusammenhänge von Persönlichkeiten und Ereignissen der Weltgeschichte* (***Istorie ocultă.*** *Consideraţii esoterice asupra relaţiilor karmice dintre personalităţi şi evenimente din istoria lumii*), (şase conferinţe 1910/11), GA 126.

6. *Cinci mari epoci de cultură succesive*: Vezi Rudolf Steiner *Die Geheimwissenschaft im Umriß* (***Ştiinţa ocultă***), GA 13. Din nenumăratele expuneri din volumele ce cuprind conferinţe, vezi, de exemplu, *Der Orient im Lichte des Okzidents. Die Kinder des Luzifer und die Brüder Christi*

(***Orientul în lumina Occidentului.*** *Copiii lui Lucifer şi fraţii lui Christos*) (nouă conferinţe, Miinchen, 1909), GA 113.

7. *Acel document istoric legendar*: *Epopeea lui Ghilgameş* a fost descoperită pe douăsprezece tăbliţe de argilă arsă cu scriere cuneiformă pe colina din Kujundschik,în ruinele unui palat al lui Assurbanipal. Este preluată după originalul vechi sumerian, din care s-au păstrat unele fragmente.

8. *Erek*: Oraşul este numit Erek în Biblie, I. Moise, 10, 10. Textul cuneiform îl numeşte Uruk.

9. *Eabani*: În textul cuneiform este numit Enkidu sau Engidu.

10. ...*despre care vorbeşte Pitagora*: Vezi Diogenes Laertius, *Filosofi celebri*, vol. II, cartea 8, Pitagora; vezi şi Platon, printre alţii.

11. *Xisuthros*: Aşa l-a grafizat Berossos, preot al lui Bel din Babilon, care a scris, în jurul anului 280 î.Chr., în limba greacă, o istorie babilo-chaldeeană inspirată din arhivele Templului din Balilon; numele sumerian, Ziusudra. În textele cuneiforme: Utnapiştim.

12. *Lăcaşurile misteriale din Efes*: Despre acestea a vorbit Rudolf Steiner pe larg în 2 decembrie 1923; vezi *Mysteriengestaltungen* (***Configurarea misteriilor***) (14 conferinţe, Domach, 1923), GA 232.

13. *Stărilor primordiale ale Pământului*: Vezi Rudolf Steiner, ***Ştiinţa ocultă***; de asemenea, *Die Evolution vom Gesichtspunkte des Wahrhaftigen* (***Evoluţia din punctul de vedere al adevărului***) (cinci conferinţe, Berlin, 1911), GA 132, şi conferinţa din 1 decembrie 1923 din ***Configurarea misteriilor***, GA 232.

14. *Heraklit*: Heraklit din Efes (535-475 î.Chr.), filosof presocratic. Vezi Rudolf Steiner, ***Creştinismul ca fapt mistic şi misteriile Antichităţii*** (Indice).

15. *Aristotel*, 384-322 î.Chr.; vezi Rudolf Steiner, *Die Rätsel der Philosophie in ihrer Geschichte als Umriß dargestellt* (***Enigmele filosofiei expuse pe scurt în istoria lor***), GA 18.

16. *Alexandru cel Mare*, 356-323 î.Chr.; rege al Macedoniei începând din anul 336; a murit la Babilon.

17. *Misteriile din Hibemia*: Rudolf Steiner vorbise cu puţin timp înainte, pe 7, 8 şi 9 decembrie 1923 (în ***Configurarea misteriilor***, GA 232). Compararea celor două descrieri poate duce la întrebarea dacă nu este vorba de două descrieri ale aceluiaşi lucru care se exclud, căci procesul care este descris în conferinţa despre *Configurarea misteriilor* – trăirea imaginaţiunilor de iarnă datorită influenţei coloanei Soarelui, şi a trăirilor imaginaţiunilor de vară datorită influenţei coloanei Lunii – este aparent în contradicţie cu expunerea din 27 decembrie, unde imaginaţiunile de iarnă sunt create tocmai în faţa coloanei Lunii, iar imaginaţiunile de vară în faţa coloanei Soarelui. Totuşi, printr-o comparaţie mai exactă a celor două descrieri rezultă că este vorba de două aspecte de trăiri diferite: în conferinţa de faţă este vorba de trăiri care au loc nemijlocit *în faţa* celor două coloane, trăiri prin care discipolul se recunoştea pe sine ca fiinţă solară, respectiv lunară; dimpotrivă, în conferinţa din 8 decembrie este vorba despre trăirea ce se instalează treptat *ulterior* vieţuirilor avute în faţa coloanelor, şi care revela discipolului din afară efectul cosmic al Soarelui şi al Lunii. – Vezi mai multe în acest sens în *Beitragen zur Rudolf Steiner Gesamtausgabe* (*Contribuţii la Opere complete ale lui Rudolf Steiner*), nr. 69.

18. „*Cântecul lui Alexandru*": Compus de preotul franc Lamprecht, pe la anul 1125; prima epopee laică

germană. – Episodul cu florile: vezi Scrisorile lui Alexandru către mama sa şi Aristotel, versurile 5004—5205.

19. *Theophrast* (390-305 î.Chr.), discipol al lui Aristotel, care l-a numit drept succesor al său la conducerea Şcolii peripatetice din Atena.

20. *Misteriile greco-htonice, misteriile din Samotrace*: Vezi conferinţele din 14 şi 21 decembrie 1923, în ***Configurarea misteriilor***, GA 232.

21. *Herodot* din Halikarnas, sec. V î.Chr., cel mai vechi istoric grec. A scris istoria războaielor cu perşii.

22. *Tirania romanităţii bizantine*: Justinian, împărat al Imperiului Roman de Răsărit din 527 până în 565, fiu de ţăran, a emis în anul 529 un edict la Atena, ca nimeni să nu mai predea acolo filosofia şi nici să nu mai explice Dreptul, în urma căruia ultimii şapte înţelepţi atenieni au părăsit Imperiul Roman, mergând în Persia. Vezi Ernst von Lasaulx, *Der Untergang des Hellenismus und die Einziehung seiner Tempelgüter durch die christliche Kirche* (*Apusul elenismului şi confiscarea bunurilor templelor datorită Bisericii creştine*), 1854; reapare în Ernst von Lasaulx, *Verschüttetes deutsches Schrifttum* (*Scrieri germane uitate*), ediţie de H. E. Lauer, Stuttgart, 1925, p. 196 ş.u.

23. *Iulian Apostatul*: Flavius Claudius lulianus, numit de creştini Apostatul, renegatul, împărat roman din 361 până în 363. Vezi conferinţa din Berlin, 19 aprilie 1917 în *Bausteine zu einer Erkenntnis des Mysteriums von Golgatha* (***Pietre de construcţie pentru cunoaşterea Misteriului de pe Golgotha***),GA 175.

24. *În cartea mea «Teosofie»*: *Theosophie. Einführung in übersinnliche Welterkenntnis und Menschenbestimmung* (***Teosofie****. Introducere în cunoaşterea suprasensibilă a lumii şi menirea omului*) (1904), GA 9. – Vezi capitolul „Cele trei lumi".

25. *În nişte conferinţe recent ţinute*: Vezi nota 17.

26. *Jakob Böhme* (1575-1624), *Theophrastus Paracelsus* (1493-1541). *Valentin Weigel* (1533-1588). Vezi Rudolf Steiner, *Die Mystik im Aufgange des neuzeitlichen Geisteslebens und ihr Verhältnis zu modernen Weltanschauung* (***Mistica la începutul vieţii spirituale moderne şi relaţia sa cu concepţia modernă despre lume***), GA 7.

27. *Basilius Valentinus*: Alchimist din secolul XV, probabil călugăr benedictin din Erfurt. Sub numele său au fost publicate în jurul anului 1600 o serie de opere alchimiste. – Vezi conferinţa lui Rudolf Steiner din 26 aprilie 1924 în *Esoterische Betrachtungen karmischer Zusammenhänge* (***Consideraţii esoterice asupra legăturilor karmice***>), volumul II (17 conferinţe, Dornach, 1924), GA 236.

28. *Gimnast... retor... doctor.* Rudolf Steiner a vorbit amănunţit despre acestea, de exemplu, pe 6 august 1923, în ciclul *Gegenvärtiges Geistesleben und Erziehung* (***Viaţa spirituală a prezentului şi educaţia***) (14 conferinţe, Ilkley, 1923), GA 307; de asemenea, conferinţa din 24 iulie 1924, în ciclul *Der pädagogische Wert der Menschenerkenntnis in der Kulturwelt der Pädagogik* (***Valoarea pedagogică a cunoaşterii omului în lumea culturii pedagogice***) (nouă conferinţe, Amheim, 1924), GA 310.

29. *Exemplul albinelor*: Vezi conferinţa de la Dornach din 1 decembrie 1923, în *Mensch und Welt. Das Wirken des Geistes in der Natur – Uber das Wesen der Bienen* (***Om şi Univers. Acţiunea spiritului în natură – Despre natura albinelor***) (15 conferinţe pentru cei ce lucrau la Goetheanum, 1923, volumul V), GA 351.

30. *La conferinţa... pe care am putut-o ţine acum un an*: Dornach, 31 decembrie 1922, în ciclul *Das Verhältnis*

der Sternenwelt zum Menschen und des Menschen zur Sternenwelt. Die geistige Kommunion der Menschheit (***Relaţia lumii stelelor cu omul şi a omului cu lumea stelelor. Comuniunea spirituală a omenirii***) (12 conferinţe, Dornach, 1922), GA 219.

31. *În aceste forme*: Vezi Rudolf Steiner, *Der Baugedanke des Goetheanum* (***Ideea construcţiei Goetheanumului***), conferinţa de la Berna din 29 iunie 1921, GA 290, Stuttgart, 1958.

32. *Acele conferinţe... care au fost organizate de Biroul Wolff*: În toamna, iarna şi primăvara 1921/1922 cea mai mare agenţie germană organizatoare de concerte din acea vreme, Hermann Wolff şi Jules Sachs din Berlin, i-a organizat lui Rudolf Steiner turnee de conferinţe. El a vorbit, la Berlin, Stuttgart, Frankfurt, München, Koln şi în alte mari oraşe, despre teme ca: Esenţa antroposofiei; Antroposofie şi ştiinţă; Antroposofie şi cunoaşterea spiritului (materiale prevăzute pentru GA 80). După un atentat nereuşit la München în mai 1922 s-a văzut că protecţia conferenţiarului nu era asigurată. De atunci Rudolf Steiner nu s-a mai angajat în susţinerea de conferinţe publice.

33. *Dr. Zeylmans*: E W. Zeylmans van Emmichoven (1893-1961), doctor în medicină, medic şi scriitor olandez, secretar general al Societăţii naţionale olandeze (de antroposofie). A scris, printre altele, *Rudolf Steiner, eine Biographie* (*Rudolf Steiner, o biografie*), Stuttgart, 1961.

34. *Ita Wegman* (1876-1943), doctor în medicină, a studiat şi a activat la Zürich, iar apoi, în 1921, a înfiinţat Institutul clinic terapeutic (în prezent Clinica Ita Wegman) din Arlesheim. De la Crăciunul anului 1923 şi până în 1935 a fost secretară a Comitetului Societăţii Antroposofice Generale şi şefă a secţiei medicale a Şcolii Superioare

Libere. În 1924/1925 medic curant al dr. Steiner şi coautoare la lucrarea *Grundlegendes für eine Erveiterung der Heilkunst nach geisteswissenschaftlicher Erkenntnissen* (***Fundamente pentru o extindere a artei medicale pe baza cunoştinţelor ştiinţei spirituale***), GA 27.

35. Versetul este redat aici aşa cum a fost spus de Rudolf Steiner, conform stenogramei. În ediţiile anterioare versetul a fost preluat din prima redactare, în manuscris, realizată de Rudolf Steiner. A se vedea, în această privinţă, nota din volumul *Die Weihnachtstagung zur Begründung der Allgemeinen Anthroposophischen Gesellschaft 1923/1924* (***Congresul de Crăciun pentru întemeierea Societăţii Antroposofice Generale 1923/1924***), GA 260, ediţia 1985, pagina 300.

DESENELE LA TABLĂ

Desenele şi notaţiile originale de pe tablă ale lui Rudolf Steiner s-au păstrat începând din toamna anului 1919, deoarece la dorinţa auditorilor tabla a fost acoperită cu hârtie neagră, care s-a putut păstra ulterior. De multe ori lui Rudolf Steiner îi stăteau la dispoziţie două sau chiar trei table pregătite în felul acesta. În urma unei conferinţe, desenele executate cu creta albă sau colorate erau fixate pe hârtie, datate şi păstrate. În cadrul Ediţiei Complete Rudolf Steiner („Rudolf Steiner Gesamtausgabe“), ele se găsesc, drept completări la conferinţe, în seria Rudolf Steiner, *Desene la tablă în cadrul conferinţelor* («Wandtafelzeichnungen zum Vortragswerk»), GA K 58/1 – 58/30, reproduse fotografic la dimensiuni micşorate.

Desenele şi notaţiile la tablă făcute de Rudolf Steiner pe parcursul acestui ciclu de conferinţe se gasesc în

volumul XIV (GA K58/14), împreună cu desenele aferente volumului GA 232.

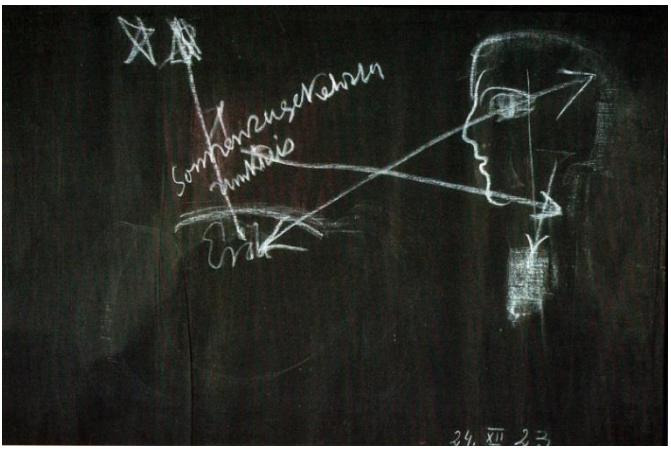

Tabla 1 Conferința 1 — Dornach, 24 decembrie 1923

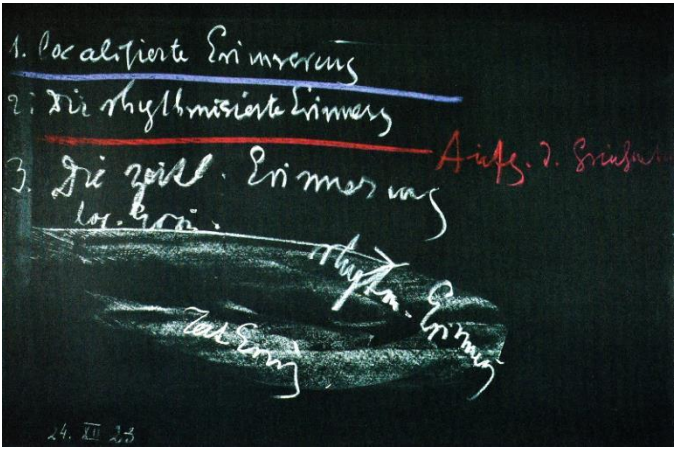

Tabla 2 Conferința 1 — Dornach, 24 decembrie 1923

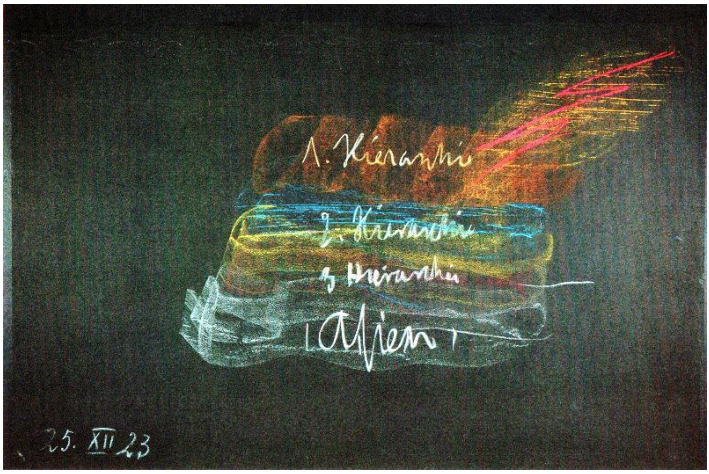

Tabla 3 Conferința 2 — Dornach, 25 decembrie 1923

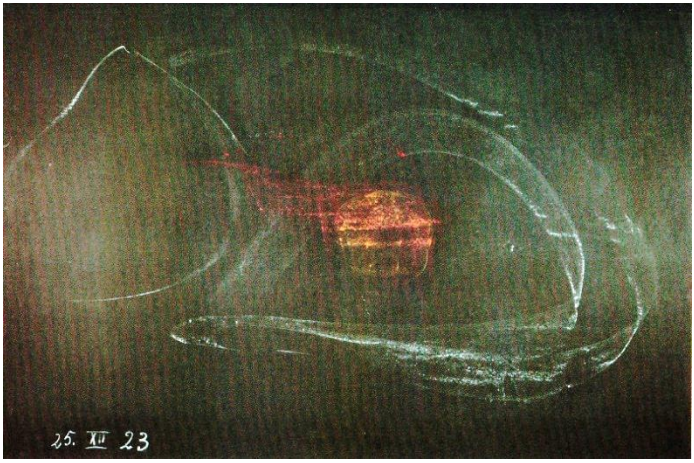

Tabla 4 Conferința 3 — Dornach, 25 decembrie 1923

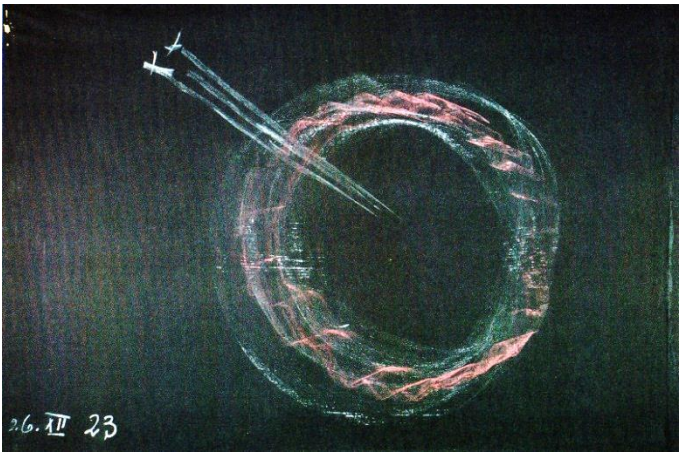

Tabla 5 Conferința 3 — Dornach, 26 decembrie 1923

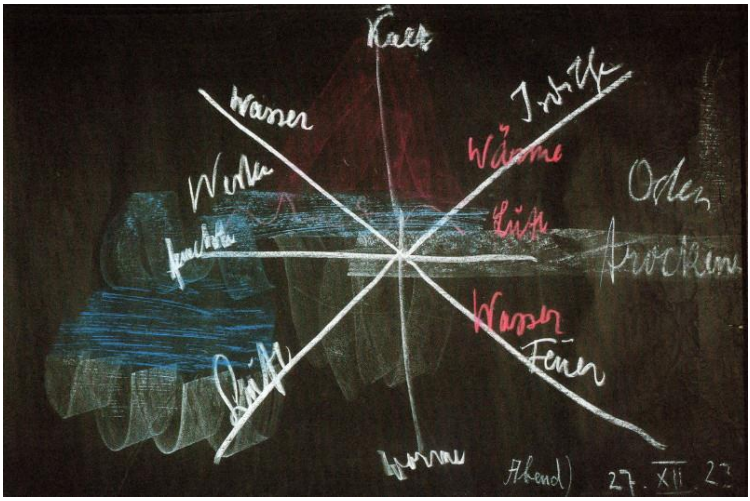

Tabla 6 Conferința 4 — Dornach, 27 decembrie 1923

Tabla 7 Conferința 4 — Dornach, 27 decembrie 1923

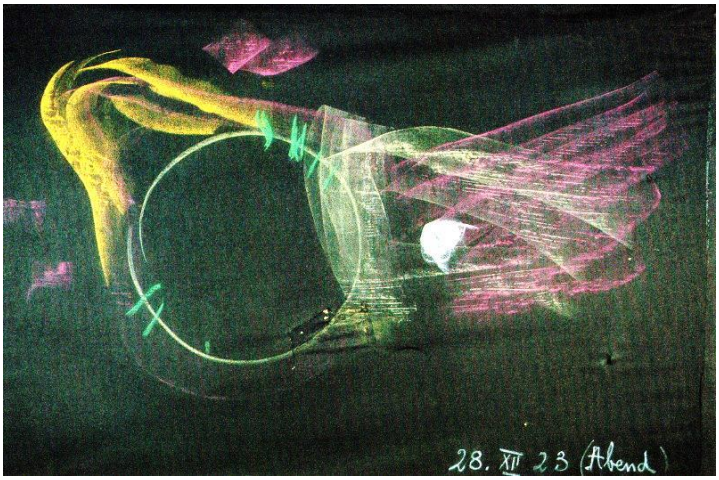

Tabla 8 Conferința 5 — Dornach, 28 decembrie 1923

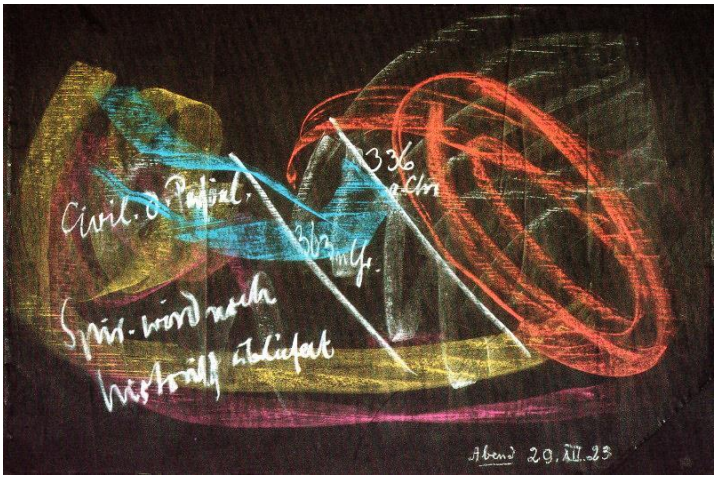

Tabla 9 Conferința 6 — Dornach, 29 decembrie 1923

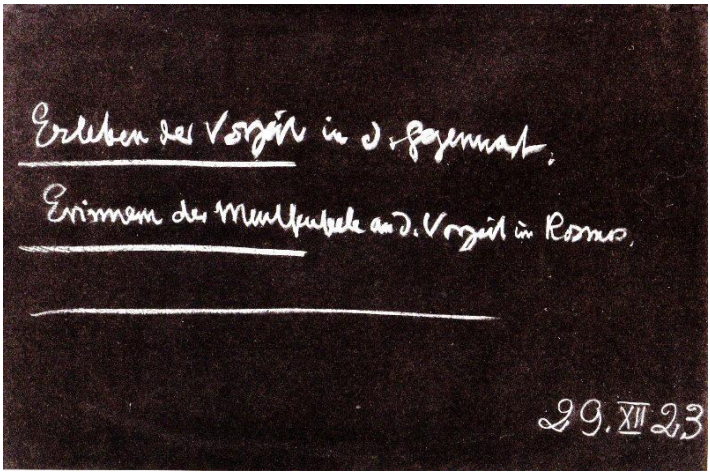

Tabla 10 Conferința 6 — Dornach, 29 decembrie 1923

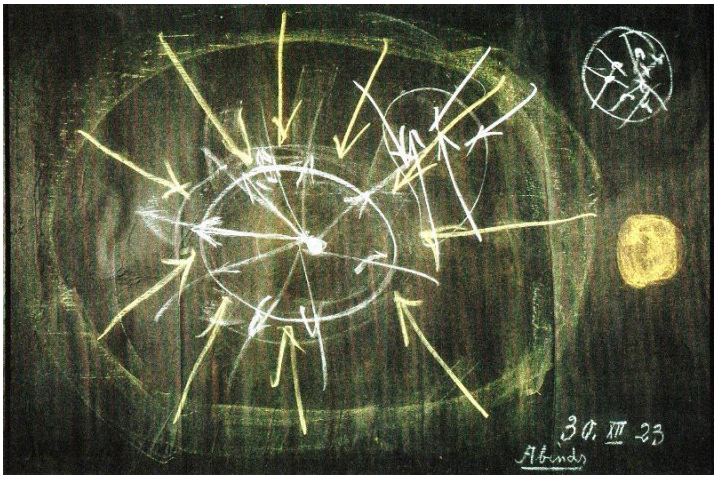

Tabla 11 Conferința 7 — Dornach, 30 decembrie 1923

Tabla 12 Conferința 7 — Dornach, 30 decembrie 1923

CENTRE DE MISTERII ALE EVULUI MEDIU

ROSICRUCIANISMUL ŞI PRINCIPIUL INIŢIERII MODEME. SĂRBĂTOAREA PAŞTELUI CA PARTE A ISTORIEI MISTERIILOR OMENIRII

GA 233a

Zece conferinţe ţinute la Dornach,
în 4 –13 ianuarie şi 19 – 22 aprilie 1924

CUPRINS PE LARG

Partea I[2] CENTRE DE MISTERII ALE EVULUI MEDIU. ROSICRUCIANISMUL ŞI PRINCIPIUL MODERN DE INIŢIERE

CONFERINŢA I — *Dornach, 4 ianuarie 1924*

Cercetarea evoluţiei lumii în secolele IX-X, pornită încă din înţelegerea ierarhiilor: Prima ierarhie şi existenţa saturniană; căldura. A doua ierarhie şi evoluţia solară; lumina şi aerul. A treia ierarhie şi evoluţia lunară; apariţia şi esenţa culorilor. A patra ierarhie, omul primordial şi Pământul; apariţia vieţii, a solidului, a sufletului. Lipsa de esenţă a concepţiei actuale despre lume.

CONFERINŢA a II-a — *Dornach, 5 ianuarie 1924*

O instruire în misterii în secolul XII: legătura dintre înţelegerea revelaţiei spirituale pe un munte înalt şi explicarea condiţiilor din natură în adâncul Pământului mai putea încă să-l ducă pe om la înţelepciune şi la cunoaşterea de sine. Raimundus Lullus şi relaţia sa cu cuvântul cosmic. Începuturile iniţierii rosicruciene.

CONFERINŢA a III-a — *Dornach, 6 ianuarie 1924*

Caracterul revelaţiei spirituale în Evul Mediu târziu. Frăţia rosicruciană a cunoaşterii. Revelaţia prin intermediul simbolurilor şi semnificaţia ei; îndoielile legate de răspândirea ei. Începutul fricii de cunoaştere. Raimund din Sabunda şi Pico della Mirandola. Jertfirea cunoaşterii stelelor şi impulsul libertăţii. Înţelepciunea afectivităţii întâlnită la unele persoane izolate, până în secolul XIX.

[2] Prima parte: traducere din limba franceză de Nicolae Ioan Crăciun şi revizuită, după ediţia germană, de Cristina Muică.

CONFERINŢA a IV-a — *Dornach, 11 ianuarie 1924*

Învăţătura despre inteligenţa planetelor şi demonul planetelor; Agrippa von Nettesheim. Omul primordial ca fiinţă solară şi ca inteligenţă a planetei Pământ. Legătura sa prea strânsă cu materia terestră. Modificarea raporturilor dintre Soare şi Pământ; Impulsul Christic. Faust şi Spiritul Pământului. Învăţătura rosicruciană despre raportul real dintre sistemul cosmic al lui Ptolemeu şi cel al lui Copernic. Înstrăinarea de sine şi aspiraţiile oamenilor din epoca modernă. Începutul epocii michaelice.

CONFERINŢA a V-a — *Dornach, 12 ianuarie 1924*

Două învăţături ale unei şcoli de ştiinţă spirituală ajunse până în secolul XIX: înţelegerea formelor simbolice ale ştiinţei spirituale prin trăirea scheletului şi a interiorului oaselor. Formarea structurii coloanei vertebrale şi a creierului; raporturile cu Soarele şi Luna; reflectarea lor în ochi şi în organul mirosului. Organul din cap situat la rădăcina nasului: „un mic om”. Cunoaşterea esenţei materiei prin organul din cap, a esenţei formei prin trăirea în interiorul oaselor. Învăţătura lui Aristotel despre modul de a concepe materia şi forma în mineral, în plantă, în animal şi în om.

CONFERINŢA a VI-a — *Dornach, 13 ianuarie 1924*

Caracterul subiectiv al vechilor iniţieri: ce a fost pus de zei în membrele oamenilor a fost înălţat în afară; datorită rezistenţei oferite de elemente, a fost posibilă înscrierea în lumina astrală. Lumina astrală ca memorie a evoluţiei omenirii. Pulverizarea vieţii ideilor moderne în eterul căldurii. Christian Rosenkreutz şi transformarea ştiinţelor modeme ale naturii. Caracterul orientat spre obiectivitate al iniţierii modeme: să învăţăm să citim cele înscrise de epocile anterioare în lumina astrală. Despre esenţa lui Michael.

Partea a II-a SĂRBĂTOAREA PAŞTELUI CA PARTE A ISTORIEI MISTERIILOR OMENIRII

CONFERINŢA I — *Dornach, 19 aprilie 1924*

Legăturile sărbătorii creştine a Paştelui cu cultele misteriale păgâne. Ceremonialul şi structura cultului lui Adonis desfăşurat toamna: moartea, depunerea în mormânt, învierea. Ceremonialul de cult ca imagine a procedeelor de iniţiere ascunse în misterii; acestea ca imagine a proceselor reale care au loc în natură. Conştientizarea tainei morţii. Misteriul de pe Golgotha. Ceea ce în vechea iniţiere se petrecea cu sufletul, s-a realizat prin Christos în întreaga natură omenească. Ceea ce fusese înainte o înălţare spaţială spre entitatea solară a devenit după Golgotha contemplare în timp a unui proces pământesc-istoric. Noua sărbătoare a învierii, desfăşurată primăvara. Natura omului devine materialistă. Ideea învierii şi antroposofia.

CONFERINŢA a II-a — *Dornach, 20 aprilie 1924*

Marea sărbătoare: Conştientizarea legăturilor omului cu Cosmosul. Relaţia existentă în vechime cu puterile paterne ale Lunii, în vremuri şi mai vechi cu puterile filiale ale Soarelui. Naşterea pământească: naştere lunară; acţiunea necesităţii. „A doua naştere" în jurul celui de al treizecilea an de viaţă: naşterea solară; posibilitatea automodelării libere. Regresul cunoaşterii, îndeosebi a celei legate de forţele solare, în misterii. Cele cinci trepte ale iniţierii, până la mormântul „celui care învie". Conţinutul lăuntric al sărbătorii Paştelui ca trăire a omului pe această treaptă a evoluţiei. – Pătrunderea forţelor solare la nivelul Pământului, atunci când s-a pierdut posibilitatea acelei iniţieri. Misteriul de pe Golgotha.

CONFERINŢA a III-a — *Dornach, 21 aprilie 1924*

Aspectul astronomic al sărbătorii Paştelui şi legătura sa cu taina Lunii. Acţiunea Lunii. Formarea prenatală a corpului eteric cu ajutorul entităţilor lunare pe baza celor aflate de pe alte planete. Participarea comună la acest proces de formare şi îndeosebi acţiunea comună a Lunii şi Soarelui în cadrul iniţierii; trăirea omenească a Paştelui. Abstractizarea acestei trăiri în fixarea datei Paştelui pe baza legăturilor dintre Pământ, Lună şi Soare. Confuzia rezultată din comasarea misteriilor de toamnă cu cele de primăvară. Misteriile de toamnă: se sărbătorea înălţarea spiritului după evenimentul morţii; legătura lor cu taina Soarelui. Misteriile de primăvară: se trăia coborârea spiritului din pre-pământesc.

CONFERINŢA a IV-a — *Dornach, 22 aprilie 1924*

Esenţa misteriilor, dezvoltarea libertăţii şi antroposofia. Incendiul de la Efes şi cel de la Goetheanum; în ce măsură o nedreptate atât de mare a putut deveni o oportunitate pentru progresul omenirii. Înţelepciunea misteriilor efesiene. Iehova. Omul cosmic pre-pământesc în sunet şi lumină. Trecerea, în urma incendiului, a înţelepciunii din templu în eterul lumii ca scriere cosmică; renaşterea ei în Aristotel şi Alexandru cel Mare şi noua sa configuraţie în scrierile referitoare la gândirea omenească: categoriile aristotelice. – Antroposofia şi învierea înţelepciunii cosmice, care fusese ascunsă în perioada intermediară. Reconfigurarea impulsului dat de Goetheanum prin incendiul de la Goetheanum. Dispoziţia pascală antroposofică.

Partea I
CENTRE DE MISTERII ALE EVULUI MEDIU. ROSICRUCIANISMUL ŞI PRINCIPIUL MODERN DE INIŢIERE
CONFERINŢA I

Dornach, 4 ianuarie 1924

Continuând comunicările făcute în timpul întâlnirii noastre de Crăciun, aş vrea în aceste trei conferinţe [Nota 1] să vă vorbesc despre cercetările privind dezvoltarea vieţii spirituale în timpurile moderne. S-a vorbit de multe ori, sub denumirea de rosicrucianism şi sub alte denumiri oculte, despre această dezvoltare spirituală nouă, şi aş vrea să vă descriu acum aspectul lăuntric al acestei cercetări a vieţii spirituale. Pentru aceasta, va trebui în chip de introducere să vă spun ceva despre caracterul cu totul deosebit al reprezentărilor din secolele IX, X, XI după Christos, care au dispărut, încetul cu încetul, de-abia spre sfârşitul secolului XVIII, ba chiar, în mod izolat, s-au mai păstrat la unii urmaşi până la începutul secolului XIX. Astăzi aş dori să nu abordez istoric problema, ci să vă vorbesc despre un ansamblu de reprezentări trăite de anumite personalităţi. În mod obişnuit nu se realizează în ce măsură s-au modificat, într-un timp relativ scurt, concepţiile celor care în acea epocă erau consideraţi printre oamenii instruiţi. Se vorbeşte acum despre elemente chimice, 70 sau 80 de elemente chimice şi oamenii nu realizează cât de îngrozitor de puţin se spune prin faptul că un element chimic este numit oxigen sau azot ş.a.m.d. Căci oxigen este ceva care există doar în anumite condiţii de temperatură sau alte condiţii pământeşti, şi un spirit raţional nu poate într-adevăr ataşa conceptul de

„realitate” de un element chimic care există fără nicio îndoială în condiţiile în care omul trăieşte ca om pământesc, fizic, dar care încetează de a mai exista, cu aceeaşi masă atomică şi în acelaşi mod, dacă se ridică temperatura cu un anumit număr de grade. Or, tocmai astfel de noţiuni, astfel de reprezentări, această tendinţă de a depăşi relativitatea existenţei, pentru a atinge existenţa reală, acest scop constituie baza cercetărilor la începutul şi mijlocul Evului Mediu.

Iată de ce eu consider o perioadă de tranziţie de la secolul IX la secolul X după Christos, căci mai înainte toate conceptele erau încă foarte spirituale; nu i-ar fi venit ideea unui adevărat învăţat din secolul IX că realitatea Îngerilor, Arhanghelilor sau Serafimilor, de exemplu, nu era identică – eu înţeleg prin asta calitatea de realitate – cu cea a oamenilor fizici pe care îi vedea cu ochii. Înainte de secolul X, când aceşti învăţaţi vorbeau de entităţile spirituale, de aşa-numitele inteligenţe cosmice, ei vorbeau ca de entităţi care puteau fi întâlnite realmente. Deşi se ştia pe atunci că trecuse de mult timpul în care clarvederea generală fusese o proprietate a oamenilor, se ştia şi că în anumite circumstanţe precise acţiunea acestor entităţi se făcea simţită. Nu trebuie neglijat faptul că pentru nenumăraţi preoţi, preoţi catolici, până în secolele IX şi X era absolut clar că în cadrul celebrării sacrificiului în timpul slujbei întâlneau, datorită unei acţiuni sau alteia, entităţi spirituale, inteligenţe cosmice.

Dar începând cu secolele IX şi X s-a pierdut, încetul cu încetul, pentru conştienţa omului, raportul direct cu inteligenţele cosmice, şi tot mai mult s-a impus numai conştienţa elementelor cosmice: cele ale Pământului, cele lichide sau apoase, cele aeriene, cele de felul căldurii şi al focului. Şi în timp ce înainte se vorbise despre inteligenţele

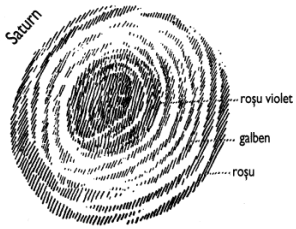
cosmice ca reglatoare ale mişcărilor planetelor în trecerea lor prin faţa stelelor fixe ş.a.m.d., se vorbea acum doar de elementele situate imediat în apropierea Pământului. Se vorbea despre elementele pământ, apă, aer, foc. Elementele chimice aşa cum le concepem noi astăzi nu au fost luate în considerare decât mai târziu. Dar, vedeţi dumneavoastră, v-aţi face o idee cu totul falsă despre lucruri dacă v-aţi imagina că şi în secolele XIII-XIV şi într-o anumită măsură până în secolul XVIII cunoscătorii atribuiau termenilor: căldură, aer, apă, pământ, sensul pe care li-l dăm noi astăzi. În prezent când oamenii vorbesc despre căldură au în vedere numai o stare a corpurilor; de un eter al căldurii propriu-zis nu se mai vorbeşte. Aerul, apa au devenit în fond pentru omul actual culmea abstracţiei. Şi este necesar să aprofundăm felul în care erau ele concepute altădată; iată de ce aş vrea să vă dau un exemplu de modul în care se exprimau învăţaţii în epoca de care este vorba.

Când am scris *Geheimwissenschaft* (***Ştiinţa ocultă***), am fost obligat să pun expunerea mea despre evoluţia Pământului în acord – cât de cât – cu ideile şi conceptele folosite actualmente. În secolele XIII, XII, s-ar fi putut face altfel. Într-un anumit capitol, de exemplu, s-ar fi găsit aceasta: Mai întâi, o evocare a entităţilor care se pot desemna drept cele ale primei ierarhii: Serafimi, Heruvimi, Tronuri. S-ar fi caracterizat Serafimii ca fiind acele entităţi pentru care nu există subiect şi obiect, pentru care subiectul şi obiectul sunt una; care nu ar fi spus „Obiectele sunt în afara mea", ci „Lumea există şi eu sunt lumea, şi lumea sunt Eu"; care ştiu ceva numai despre sine, şi anume aceste entităţi, aceşti Serafimi ştiu despre sine printr-o experienţă a cărei slabă reflectare îi apare omului atunci când trăieşte un sentiment de entuziasm ardent.

Câteodată este dificil pentru omul actual să înţeleagă clar ce este un entuziasm ardent; la începutul secolului XIX se ştia acest lucru mai bine decât astăzi: încă se mai întâmpla ca un poem citit de cutare sau cutare poet să transporte oamenii într-o asemenea stare de entuziasm încât – scuzaţi-mă, dar într-o exprimare foarte exactă – astăzi am spune: „aceşti oameni au înnebunit cu toţii!", atât de mult se înfierbântau şi se agitau. Astăzi oamenii rămân reci, chiar şi când credem că ar trebui să fie entuziasmaţi. Şi în acest element de entuziasm care era cu totul familiar îndeosebi în Centrul şi Estul Europei, în acest entuziasm al sufletului ridicat până la conştienţă, până la a nu mai fi decât una cu ea, poate fi imaginată viaţa lăuntrică a Serafimilor. Şi printr-un asemenea element în întregime luminat în conştienţă, atât de luminos încât gândirea devine nemijlocit lumină, aşa îşi puteau reprezenta oamenii conştienţa Heruvimilor. În sfârşit, elementul Tronuri era reprezentat ca ceva care poartă lumea în har.

Toate acestea nu sunt decât o schiţă; eu aş putea vorbi încă mult relativ la acest subiect. Voiam numai să vă spun că în acea epocă se căuta să se caracterizeze mai întâi esenţa proprie a Serafimilor, a Heruvimilor şi a Tronurilor. Apoi s-ar fi spus: Corul Serafimilor, al Heruvimilor şi al Tronurilor acţionează în comun în aşa fel, încât Tronurile creează un nucleu (vezi desenul; mijlocul – roşu-violet). Radiind din acest nucleu central, Heruvimii răspândesc propria lor esenţă luminoasă (inelul galben). Serafimii învelesc totul într-o mantie de entuziasm ardent care radiază în spaţiul cosmic (învelişul roşu).

Tabla 1

Desenul 1: Saturn

Dar ceea ce am desenat eu aici, sunt entităţi: la mijloc Tronurile, în jurul lor Heruvimii şi în exterior Serafimii. Sunt entităţi care plutesc, se întrepătrund, acţionează, gândesc, vor, simt împreună: aceasta este o reală esenţă de entităţi. Şi dacă o fiinţă înzestrată cu facultatea de a simţi corespunzătoare ar fi mers prin spaţiu înspre locul unde Tronurile au creat un astfel de nucleu înconjurat de Heruvimi şi delimitat în exterior de Serafimi, dacă această fiinţă ar fi pătruns în sfera de activitate a primei ierarhii, ar fi resimţit o căldură diferenţiată în funcţie de loc. Ici o căldură mai puternică, colo mai puţin puternică, dar întotdeauna sufletească şi spirituală; în aşa fel încât această căldură sufletească, resimţită în suflet de fiinţa respectivă, ar fi fost tot atât de reală ca aceea pe care noi o resimţim în mod fizic într-o încăpere încălzită. O asemenea colaborare a entităţilor primei ierarhii s-a format cândva în Univers, constituind existenţa saturniană. Căldura este pur şi simplu expresia faptului că aceste entităţi sunt acolo. Nu este nimic altceva decât manifestarea lor.

Aş dori să folosesc o imagine care, poate, ar explica mai bine lucrurile. Presupuneţi că ţineţi la cineva; dumneavoastră simţiţi că prezenţa acestuia vă încălzeşte sufletul. Presupuneţi acum că intervine o persoană cu un spirit înfiorător de abstract, care vă spune: „Acest om nu

mă interesează absolut deloc; pentru mine, el nu este aici, ceea ce mă interesează este căldura care radiază din el". Dar el nu spune nici măcar: „Mă interesează numai căldura pe care o radiază...", ci spune: „Mă interesează numai căldura". El spune, desigur, o absurditate, dumneavoastră înţelegeţi bine, căci dacă omul ce radiază căldura nu mai este acolo, nici căldura nu mai este acolo. Ea nu există în sine. Omul trebuie să fie prezent, ca să existe căldura. Tot aşa, trebuie ca Serafimii, Heruvimii şi Tronurile să existe, în caz contrar nici căldura nu ar fi: căci ea nu este decât manifestarea Serafimilor, Heruvimilor şi Tronurilor.

Vedeţi dumneavoastră, în epoca despre care vă vorbesc exista de fapt, aşa cum rezultă din desenul în culori (desenul 1: Saturn) ceea ce tocmai v-am descris: când se vorbea despre elemente, de elementul căldurii, se aveau în vedere de fapt Heruvimii, Serafimii şi Tronurile; şi aceasta este existenţa saturniană.

Dar se mergea mai departe şi se spunea: Numai Serafimii, Heruvimii şi Tronurile au puterea să edifice aşa ceva în Cosmos. Numai această ierarhie, care este cea mai înaltă, are capacitatea de a aduce aşa ceva în Cosmos; şi evoluţia s-a putut desfăşura pentru că ea a creat acest punct de plecare al unei deveniri cosmice, iar apoi evoluţia începută de Serafimi, Heruvimi şi Tronuri a putut fi continuată de descendenţii acestora. Într-adevăr, entităţile ierarhiei a doua – Kyriotetes, Dynamis, Exusiai –, provenite din prima, au pătruns atunci în acest spaţiu alcătuit din căldură saturniană; entităţile mai tinere (mai tinere din punct de vedere cosmic, bineînţeles) au pătruns acolo. Cum au acţionat aceste entităţi mai tinere din punct de vedere cosmic? Pe când Heruvimii, Serafimii şi Tronurile se manifestă în elementul căldură, aceste entităţi ale ierarhiei a doua se revelează în elementul lumină. Sfera saturniană

este întunecată (în desenul 1, fondul roşu); ea produce căldură şi, în interiorul lumii întunecate a existenţei saturniene, apare ceea ce poate fi elaborat de descendenţii primei ierarhii, de Exusiai, Dynamis, Kyriotetes.

Ceea ce se naşte aici în această căldură saturniană se naşte deoarece prin pătrunderea ierarhiei a doua, globul începe a luci interior. Această luminare interioară este legată de o condensare a căldurii; în ceea ce era căldură pură apare acum aer şi, pătrunzând de o parte, în manifestarea luminii, avem ierarhia a doua. Dar trebuie să vă reprezentaţi în mod clar că în realitate entităţile sunt cele care pătrund astfel. Pentru o fiinţă care are capacitatea de percepere adecvată lumina este cea care pătrunde, ea este cea care desemnează căile urmate de aceste entităţi.

Or, atunci când undeva se iveşte lumina, apar în anumite condiţii umbra, întunericul, tenebrele. Pătrunderea ierarhiei a doua sub formă de lumină, a făcut să se nască umbra. Ce era deci această umbră? Aerul. Şi de fapt, până în secolele XV-XVI, se ştia ce este aerul. Astăzi se ştie numai că aerul se compune din oxigen, azot ş.a.m.d...; nu se spune astfel nimic în plus decât atunci când, de exemplu, se spune despre un ceas că este ceva făcut din sticlă şi argint; ceea ce nu ne indică mare lucru despre ceas. Nu se spune nimic despre aer, în calitatea sa de manifestare cosmică, atunci când este definit ca un amestec de oxigen şi azot; dar se ştie cu mult mai mult despre el când se spune: din punctul de vedere al Cosmosului, aerul este umbra luminii. Astfel încât cu pătrunderea ierarhiei a doua în căldura saturniană, apar lumina (raze albe) şi umbra luminii, aerul (linii şerpuite, verzi). Şi unde se formează toate acestea, este Soarele. Aşa ai fi vorbit în secolele XIII şi XII.

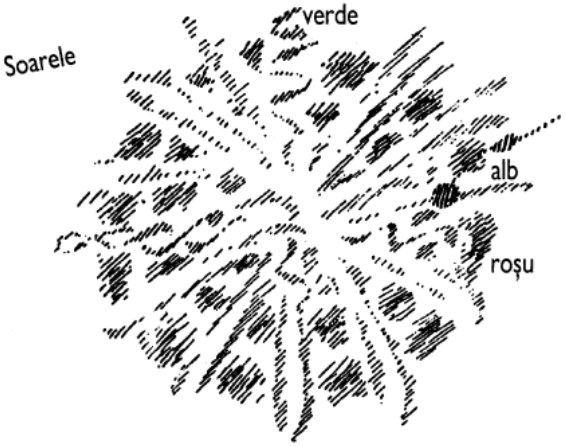

Tabla 1

Desenul 2: Soarele

Dar să mergem mai departe. Etapa următoare a evoluţiei s-a realizat datorită descendenţilor ierarhiei a doua, Arhaii, Arhanghelii, Îngerii. Aceste entităţi aduc ceva nou în elementul luminos introdus mai întâi în ierarhia a doua, şi care a antrenat obscuritatea aeriană – nu obscuritatea indiferentă, neutră a lui Saturn, care era simpla absenţă a luminii –, ci această obscuritate care este chiar contrariul luminii. În această etapă a evoluţiei, Arhaii, Arhanghelii şi Îngerii, ierarhia a treia, aduc, datorită esenţei lor proprii, un element analog impulsurilor noastre, poftelor noastre de a realiza ceva, aspiraţiei noastre spre ceva.

Prin aceasta au rezultat următoarele: să presupunem că un Arheu sau un Înger, pătrunzând aici, întâlneşte un element de lumină (vezi desenul 2 Soare, punct pe raza de lumină din dreapta), aş spune un loc al luminii. În acest loc al luminii, receptivitatea sa faţă de lumină trezeşte în el o nostalgie, o dorinţă de întuneric. Fiinţa angelică aduce deci

lumina în întuneric, întunericul în lumină. Aceste entităţi devin mediatorii, mesagerii între lumină şi întuneric. Consecinţa a fost că în ceea ce nu strălucea mai înainte decât în lumina însoţită de umbra sa, în obscuritatea aerului, au început să strălucească tot felul de culori; lumina a apărut în întuneric şi întunericul în lumină. Ierarhia a treia a creat culoarea din lumină şi întuneric.

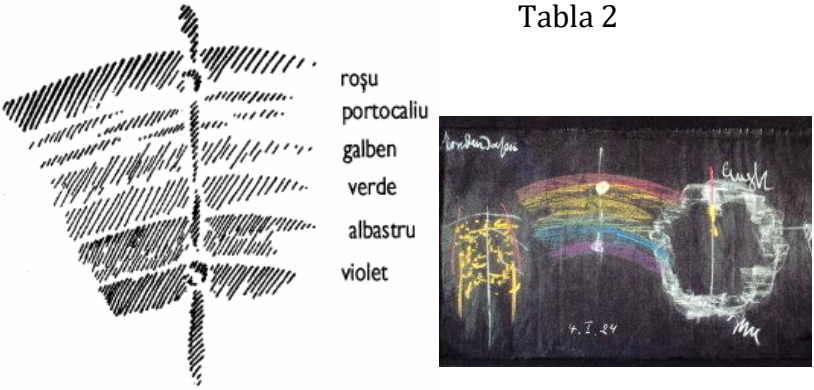
Vedeţi dumneavoastră, aici aveţi, ca să spunem aşa, în faţa sufletului, un fel de documentaţie istorică. Pe vremea lui Aristotel [Nota 2], când se punea în misterii problema de unde provin culorile, se mai ştia că ele erau faptă a ierarhiei a treia. Aristotel vorbeşte despre aceasta în lucrarea sa Armonia culorilor [Nota 3], indicând faptul că o culoare rezultă din interacţiunea luminii cu întunericul. Dar acest element spiritual datorită căruia în spatele căldurii se vedeau entităţile primei ierarhii, în spatele luminii şi umbrei sale, întunericul, entităţile ierarhiei a doua, şi în spatele scânteierii culorilor, colaborarea entităţilor ierarhiei a treia, acest element spiritual s-a pierdut de tot. Din el nu a mai rămas nimic, decât jalnica Teorie a culorilor a lui Newton, de care iniţiaţii au râs până în secolul XVIII, şi care de atunci a devenit profesiune de credinţă pentru fizicieni.

Într-adevăr, trebuie să nu mai ştii nimic despre lumea spirituală, pentru a vorbi despre culori în sensul acestei Teorii a lui Newton. Şi când suntem încă lăuntric stimulaţi de lumea spirituală, cum era cazul lui *Goethe*, ne revoltăm împotriva acestei Teorii. Trebuie prezentată realitatea, aşa cum a făcut-o el, şi criticată vehement teoria respectivă. Goethe nu a criticat niciodată atât de mult ca atunci când a făcut-o la adresa lui Newton: el a combătut vehement acel nonsens. Astăzi nu se mai poate înţelege reacţia sa, pentru simplul motiv că acum cel care nu adoptă Teoria culorilor a

lui Newton trece drept nebun în ochii fizicienilor. În epoca sa, Goethe nu era singurul care se opunea acestei Teorii, dar el era singurul care a vorbit deschis de ea; căci la sfârşitul secolului XVIII, iniţiaţii ştiau foarte bine cum izvorau culorile din lumea spirituală.

Dar, vedeţi dumneavoastră, aerul este umbra luminii. Şi aşa cum în anumite condiţii apare umbra întunecată când se manifestă lumina, tot astfel, când există culoare, şi ea acţionează ca o realitate – şi ea o poate face câtă vreme pătrunde în elementul aerian – când deci culoarea se manifestă şi acţionează în elementul aerian, fiind acolo o realitate, nu o reflectare, şi nici o simplă culoare reflectată. Atunci, aşa cum în anumite condiţii o presiune exercitată provoacă o contrapresiune, această realitate colorată exprimă aerul şi dă naştere elementului lichid, apos. Din punct de vedere cosmic, aerul este umbra luminii; iar apa este strălucirea, creaţia a ceea ce în cosmos este culoare.

Tabla 2

Desenul 3: Culori

Dumneavoastră îmi veţi spune că nu înţelegeţi. Dar încercaţi cel puţin o dată să sesizaţi sensul real al culorii. Roşul — să vedem, credeţi că roşul în esenţa sa reală nu este decât această suprafaţă neutră, cum se crede de

obicei? Roşul este ceva care atacă. Am spus-o adesea: am vrea să fugim din faţa roşului, căci e ceva care ne împinge înapoi. Albastrul-violet am vrea să-l urmăm, el aleargă mereu din faţa dumneavoastră şi se îndepărtează din ce în ce mai mult. În culori trăieşte totul. Culorile sunt o lume, şi sufletul simte în lumea culorilor că nu poate proceda altfel decât să se pună în mişcare atunci când urmăreşte culorile cu trăirea sa sufletească.

Astăzi, omul vede curcubeul fix, inert, or, dacă privim acest curcubeu cu un pic de imaginaţie, vedem acolo fiinţe elementare care sunt foarte active. Ele oferă un aspect minunat. Aici, de la roşu la galben, se văd ieşind în mod continuu din curcubeu anumite fiinţe elementare. Ele coboară din această parte şi în momentul în care ajung la limita inferioară a verdelui, sunt absorbite înăuntru; le vedem dispărând (la verde şi albastru). Ele reapar de cealaltă parte. Pentru cel care contemplă, prin imaginaţie, curcubeul întreg se arată în mod succesiv ca o apariţie a spiritualului şi o dispariţie a lui; ceva ca un minunat dans spiritual. În acelaşi timp se remarcă faptul că acolo unde ies, aceste entităţi spirituale apar cu o mare teamă, şi când reintră, plonjează cu un curaj invincibil. Când privim partea galben-roşie, ne apare teama; când privim partea albastru-violet, avem sentimentul că acolo totul trăieşte cu îndrăzneală.

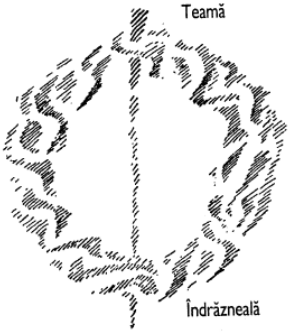

Tabla 2

Desenul 4: Teamă

Acum reprezentaţi-vă nu un întreg curcubeu, ci doar o secţiune, aşa cum am desenat-o eu. Curcubeul este rotit cu 90°. Entităţile apar aici, acolo, ele dispar... aici teama, acolo îndrăzneala (vezi desenul 2) îndrăzneala dispare din nou! Dacă dumneavoastră priviţi curcubeul însuşi, iată roşul, galbenul ş.a.m.d. Acolo, jos, curcubeul s-a îngroşat şi acolo aţi putea deja să vă imaginaţi că se formează elementul apos! Şi în acest element apos trăiesc entităţi spirituale care sunt în mod real un fel de copie, de imagine a entităţilor ierarhiei a treia.

Se poate spune: când ne întoarcem înapoi până la oamenii iniţiaţi ai secolelor XI, XII, XIII, ar trebui înţelese aceste lucruri. Dumneavoastră nu-i mai puteţi înţelege nici pe cei care au venit mai târziu, nu-l puteţi înţelege nici pe *Albertus Magnus* [Nota 4], dacă îl citiţi bazându-vă pe cunoştinţele actuale. Trebuie să-l citiţi ştiind că pentru el acest spiritual era încă o realitate, şi atunci veţi înţelege cum întrebuinţează el cuvintele şi modul în care se exprimă.

În acelaşi fel apar în evoluţie, ca o reflectare a ierarhiilor, aerul şi apa. În timp ce prima ierarhie pătrunde în calitate de căldură, ierarhia a doua pătrunde sub formă

de lumină, ierarhia a treia în forma culorilor. Şi prin ceea ce se formează astfel, ajungem la existenţa lunară.

Şi acum, vine ierarhia a patra. Vă expun lucrurile aşa cum erau ele gândite în secolele XII şi XIII. Acum iată ierarhia a patra. Astăzi nu se mai vorbeşte despre ea, dar în secolele XII şi XIII se vorbea încă mult de această ierarhie a patra. Deci care este această a patra ierarhie? Este omul. Omul însuşi este a patra ierarhie. Desigur, ceea ce se înţelegea atunci prin a patra ierarhie nu era doar acest biped care îmbătrâneşte, această fiinţă atât de ciudată pe care o vedem mergând şi venind pe Pământ; căci în ochii celui de atunci care era într-adevăr cunoscător, omul de astăzi ar fi apărut într-adevăr ca o fiinţă bizară. Pentru el era vorba de omul originar, cel dinaintea căderii în păcat, care încă mai exista într-o asemenea formă încât avea asupra Pământului puterea pe care o aveau Arhaii, Arhanghelii şi Îngerii asupra existenţei lunare, ierarhia a doua asupra existenţei solare şi prima ierarhie asupra existenţei pe Saturn. Era vorba de omul în existenţa sa pământească primordială, şi astfel se putea vorbi de om ca a patra ierarhie. Şi cu această a patra ierarhie a apărut ceva, fără îndoială ca un dar al ierarhiilor superioare, ceva pe care ierarhiile superioare îl aveau, pe care îl păstrau, dar de care nu aveau nevoie pentru sine: aşa a apărut viaţa, în această lume sclipitoare de culori despre care v-am dat o imagine, a pătruns viaţa.

Veţi întreba: Dar nu exista viaţă înainte? Iubiţii mei prieteni, puteţi afla analizând omul însuşi cum se desfăşoară lucrurile în astfel de cazuri. Eul şi trupul dumneavoastră astral nu au viaţă, şi totuşi ele există. Spiritualul, sufletescul nu au nevoie de viaţă. Viaţa nu începe decât cu trupul dumneavoastră eteric şi ea nu este decât un înveliş exterior. Astfel, viaţa a apărut numai după

existenţa lunară în existenţa pământească, în domeniul acestei evoluţii care aparţine tocmai Pământului. Lumea sclipind de culori a fost pătrunsă de viaţă. Nu numai prin faptul că Îngerii, Arhanghelii ş.a.m.d. au simţit dorul de a aduce întunericul în lumină, lumina în întuneric, şi să provoace astfel în planete jocul culorilor, ci a existat tendinţa de a trăi în mod lăuntric acest joc de culori, de a-l interioriza, de a încerca slăbiciunea, oboseala când întunericul domină lăuntric lumina şi, dimpotrivă, de a simţi activitatea când lumina domină întunericul, căci ce se întâmplă când alergaţi? Când alergaţi, când mergeţi, în dumneavoastră lumina domină întunericul; când staţi pe loc, când sunteţi leneşi, întunericul este mai puternic. E acesta un efect sufletesc al culorii, o mişcare sufletească a culorii. Cu apariţia celei de-a patra ierarhii, a omului, a început o mişcare a culorilor însufleţită de viaţă. Şi în acest moment al evoluţiei cosmice, puterile care însufleţeau această strălucire de culori au început să formeze contururi. Viaţa care completa culorile, le rotunjea în mod lăuntric, le cioplea, a început să creeze unghiuri, să facă muchii, a provocat apariţia elementului solid al cristalului. Şi iată-ne într-o existenţă pământească.

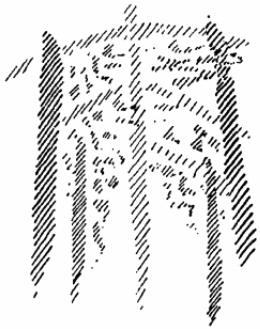

Tabla 2

Desenul 5: Umeraş – Omul

Aceste lucruri, aşa cum tocmai vi le-am descris, erau adevăruri elementare pentru acei alchimişti ai Evului Mediu, pentru ocultişti, rosicrucieni ş.a.m.d. care, deşi istoria nu vorbeşte prea mult despre ei, au prosperat din secolele IX-X până în secolele XIV-XV, şi care şi-au avut încă descendenţi – consideraţi de altfel ca excepţii – până în secolul XVIII şi chiar începutul secolului XIX. Numai că aceste lucruri au fost în întregime voalate, iar concepţia modernă asupra lumii nu a ajuns în fond decât la a proceda în maniera următoare: imaginaţi-vă că acolo este un om. Eu încetez să mă interesez de el, şi nu îi preiau decât hainele, pe care le pun pe un umeraş, al cărui vârf ar avea forma unui cap, şi neglijez cu totul omul real. Şi îmi imaginez apoi că acest lucru este omul! (vezi desenul de deasupra). Ce-mi pasă ce acoperă veşmintele lui, acest umeraş este omul! – Da, ei bine, vedeţi dumneavoastră, aşa s-a întâmplat şi cu elementele naturii: nu mai interesează pe nimeni că în spatele căldurii se află prima ierarhie, că în spatele luminii şi aerului este a doua ierarhie, că în spatele a ceea ce se cheamă eterul chimic, eterul culorii ş.a.m.d. şi al apei, se află a treia ierarhie, şi că în spatele elementului viaţă şi al Pământului se află ierarhia a patra, adică omul. Nu s-a mai păstrat decât umeraşul cu veşmintele de pe el! Iar acesta este doar primul act! Al doilea act începe cu teoriile lui Kant. Kantianismul procedează astfel: în faţa umeraşului – veşmintele fiind pe el – începe a filosofa asupra a ceea ce poate fi „lucrul în sine" al acestor veşminte, şi se descoperă că acest „lucru în sine" al veşmintelor rămâne „incognoscibil". Foarte ingenios! Desigur! După ce am suprimat mai întâi omul şi nu mai avem în faţa noastră decât un umeraş cu haine, putem întotdeauna filosofa asupra acestuia şi clădi speculaţiile cele mai subtile. Se

poate spune în stilul lui Kant că omul nu poate cunoaşte „lucrul în sine", sau în stilul lui Helmholtz [Nota 5]: aceste veşminte nu au nici măcar formă, înăuntru nu se află nimic altceva decât minuscule particule de praf, vârtejuri de atomi care se ciocnesc, şi aceasta este ceea ce desemnează veşmintele în forma lor.

Da, iată cum a evoluat gândirea! Dar acestea sunt abstracţiuni, umbre ale gândirii! Şi totuşi în această gândire, în această speculaţie trăim noi astăzi. Din ea ne formăm concepţia ştiinţifică asupra naturii. Şi dacă refuzăm să admitem că gândim „în mod atomistic", tocmai atunci o facem cel mai mult; căci multă vreme încă nu se va admite că este inutil să ne imaginăm aceste vârtejuri de atomi, ci că trebuie reintrodus omul în veşmintele sale. Şi la aceasta trebuie să tindă reînnoirea datorată ştiinţei spirituale.

Astăzi am vrut să vă expun cu ajutorul câtorva imagini cum se gândea altădată, şi ce s-ar putea încă citi în scrierile de atunci. Dar deoarece în zilele noastre toate acestea s-au stins treptat, apar manifestări interesante ca aceasta: un chimist nordic contemporan [Nota 6] a reprodus un pasaj din *Basilius Valentinus* [Nota 7] interpretându-l în sensul chimiei actuale. Şi desigur că văzut din exterior şi exprimat după metodele actuale folosite într-un laborator de chimie modernă, cu creuzete şi alte instrumente, ceea ce spunea Basilius Valentinus nu poate părea decât absurd. Dar ceea ce se află în Basilius Valentinus este un fragment de embriologie, exprimat sub formă de imagini. După felul actual de a gândi, nu vedem în el decât o simplă experienţă de laborator, şi atunci rezultă ceva absurd, căci într-un laborator – chiar dacă nu suntem experimentatorul însuşi, dar ne mai situăm încă în punctul

de vedere al secolelor precedente – nu se poate realiza nicio fărâmă de embriologie.

Astăzi trebuie înţelese aceste lucruri. Şi corelându-le cu marile adevăruri pe care am avut îngăduinţa să le expun în cursul întâlnirii noastre de Crăciun, aş vrea să vă mai vorbesc despre destinele vieţii spirituale lăuntrice în cursul ultimelor secole ale evoluţiei lumii.

CONFERINŢA a II-a

Dornach, 5 ianuarie 1924

Ieri am început să vă vorbesc despre eforturile cercetării spirituale începând din secolele IX-X ale erei noastre, şi ajungând până la momentul în care această cercetare încă mai era făcută serios, adică până la sfârşitul secolului XVIII şi începutul celui de-al XIX-lea. Şi am încercat să vă expun în ce au constat aceste eforturi. Astăzi aş vrea să abordez mai mult problema istorică. Este vorba mai ales de faptul că, prin însăşi esenţa misteriilor care se celebrau în acele vechi centre misteriale, aşa cum vi le-am descris în conferinţele de seară din timpul Congresului de Crăciun, putea realmente să se producă o întâlnire a oamenilor, a iniţiaţilor şi a aspiranţilor la iniţiere, cu zeii, şi de asemenea că în aceste locuri de iniţiere se mai păstrase posibilitatea de a se găsi locurile „oficiale” – dacă îmi este îngăduit să folosesc această expresie pedantă – care, chiar datorită amplasamentului lor, erau pregătite pentru o astfel de întâlnire.

Aceste centre astfel organizate, care constituiau baza impulsurilor date întregii civilizaţii antice, au dispărut încetul cu încetul, şi se poate spune că începând din secolul IV după Christos ele nu mai puteau fi găsite în forma lor

veche. Ici-colo mai existau unele centre, dar ele nu mai aveau forma riguroasă de altădată. Totuşi, în fond, iniţierea nu a încetat niciodată să existe; numai formele, căile pe care le parcurgeau aspiranţii la iniţiere s-au schimbat. Şi eu am arătat deja cum în Evul Mediu existau unii oameni fără pretenţii, care trăiau foarte modest şi nu se înconjurau în mod oficial de un cerc de elevi într-un anumit loc determinat, ci îşi aveau elevii lor ici-colo, în acord cu karma omenirii sau a poporului lor. Eu am citat unul din aceste cazuri când am discutat despre *Johannes Tauler* [Nota 8] în lucrarea mea *Mistik im Aufgange des neuzeitlichen Geistesleben* (***Mistica în zorii vieţii spirituale moderne***); nu voi mai reveni la ea. Totuşi, astăzi aş vrea să vorbesc de un alt caz, un caz caracteristic, un caz tipic aş spune, care a avut o mare influenţă încă din secolele XII – XIII până în secolul XV, şi ale cărui efecte s-au făcut simţite în toate curentele spirituale ale epocii. Aş vrea să-l caracterizez pe scurt.

El a avut loc cam pe la 1200. În acea epocă exista un mare număr de oameni, de tineri care resimţeau în ei nevoia imperioasă a unei cunoaşteri superioare, dorinţa arzătoare de a găsi o legătură cu lumea spirituală, se poate spune chiar de o întâlnire cu zeii. Şi era cu totul în conformitate cu condiţiile epocii ca o fiinţă având acest gen de aspiraţii să-şi găsească învăţătorul ca „din întâmplare”; căci pe atunci nu se puteau folosi cărţi: trebuia să aibă loc o întâlnire personală. Desigur că era vorba de o conjunctură adusă de destin, şi nu era decât în aparenţă o întâmplare. Despre un asemenea discipol aş vrea să vă vorbesc acum.

A fost deci aparent o întâmplare faptul că el şi-a găsit un învăţător într-o localitate din Europa Centrală. A întâlnit un bărbat de o anumită vârstă în prezenţa căruia a încercat imediat sentimentul că el i-ar putea conduce eforturile în

sensul aspiraţiei celei mai profunde a sufletului său. Şi aş vrea să vă prezint mai întâi o conversaţie a lor. Desigur că aceasta nu a fost singura conversaţie dintre Maestru şi discipol, de fapt eu vă rezum aici mai multe conversaţii.

Discipolul i-a mărturisit Maestrului că el se străduieşte să poată arunca o privire în lumea spirituală; dar că i se pare că natura omenească aşa cum era ea atunci – vorbesc de secolul XII aproximativ – nu putea pătrunde în această lume. Ar trebui totuşi – spunea discipolul – să vedem în natură opera, creaţia entităţilor spirituale divine. În lucrurile naturii, în sensul lor profund, în modul în care se desfăşoară fenomenele naturale, ar trebui să se poată găsi, în spatele acestor creaţii, activitatea entităţilor spirituale divine. Or, se pare că în prezent natura omenească nu le poate găsi.

Şi era deja foarte ancorat în sufletul acestui discipol, al acestui tânăr – vorbesc de un tânăr de douăzeci şi cinci, douăzeci şi opt de ani – sentimentul că în starea de atunci a omenirii, din cauza unirii speciale pe care o avea cu sufletul, trupul fizic nu mai putea avea acces la lumea spirituală, obstacolul fiind în el însuşi.

Maestrul i-a răspuns mai întâi, pentru a-l încerca: Să vedem! Tu ai ochi, ai urechi, observă cu ochii tăi lucrurile naturii, ascultă ceea ce se întâmplă în natură cu urechile tale şi, datorită culorilor şi sunetelor în care se manifestă spiritualul, tu ar trebui să simţi revelarea spiritualului prin ele. Discipolul răspunse: Dar când mă servesc de ochii mei şi când privesc această lume colorată, mi se pare că ochiul meu opreşte culoarea; că ea se fixează în ochii mei. Şi când ascult sunetele cu urechile mele, îmi pare că acestea se osifică în urechile mele, şi este ca şi când culorile care încremenesc şi sunetele ce se osifică prin simţurile mele nu lasă să treacă spiritul naturii. Maestrul îi spuse atunci: Cu

toate acestea, există şi o revelaţie: cea a vieţii religioase. Acolo se istoriseşte cum au format zeii lumea, cum a intervenit Christos în cursul evoluţiei, cum a devenit El om. Astfel, în afară de natură există şi o revelaţie. Nu-ţi poate oferi revelaţia ceea ce natura nu-ţi poate da? Discipolul răspunse: Desigur că revelaţia vorbeşte foarte puternic inimii mele, dar în realitate eu nu o pot înţelege. Îmi este imposibil să leg ceea ce văd afară, în natură, de ceea ce-mi spune revelaţia. Şi aşa, pentru că nu înţeleg natura, căci ea nu-mi revelează nimic, nu înţeleg nici revelaţia religioasă.

Bine! Spuse atunci Maestrul: fiindcă aşa cum eşti tu acum în lume, eşti determinat să vorbeşti astfel; dispoziţia inimii tale şi a sufletului tău sunt în aşa fel încât tu trebuie să vorbeşti astfel, tu nu poţi într-adevăr înţelege nici natura, nici revelaţia, căci trăieşti într-un corp omenesc pradă păcatului – aşa se vorbea în acea epocă –, şi acest corp omenesc atins de păcat nu se adaptează cadrului pământesc în care trăieşti. Acest cadru pământesc nu-ţi oferă condiţiile necesare pentru a utiliza simţurile tale şi afectivitatea în aşa fel încât să poţi găsi în natură şi în revelaţie o lumină care vine de la zei. Dacă vrei, eu te voi conduce în afara naturii care te înconjoară şi care, pur şi simplu, nu este adaptată la fiinţa ta, şi îţi voi da ocazia de a înţelege mai bine revelaţia şi natura.

Şi ei au convenit asupra momentului în care Maestrul urma să-l conducă pe elev. Deci, într-o zi el l-a condus mai întâi pe un munte înalt, un munte foarte înalt, un munte de la care nu se mai vedea suprafaţa pământului cu copacii, câmpiile ş.a.m.d.; de acolo de sus, Maestrul şi discipolul nu puteau vedea sub ei – cum ştiţi şi dumneavoastră – decât un fel de mare de nori acoperind pământul, şi ei erau acolo sus – în aparenţă cel puţin – sustraşi agitaţiei pământeşti. Privirea nu întâlnea decât norii din spaţiul aerian şi,

dedesubt, un fel de mare, o mare unduioasă făcută tot din nori; era o ceaţă matinală, o atmosferă de dimineaţă. Maestrul a vorbit despre diverse lucruri: de întinderile lumii, de depărtările cosmice; el a expus cum în întinderile unde se pierde privirea, se aprind stelele în timpul nopţii; el mai spunea multe alte lucruri, datorită cărora simţirea discipolului, dăruită în întregime acestei existenţe proprie naturii, fu aşa-zicând răpită de pe Pământ.

Şi această pregătire a durat destul de multă vreme pentru ca în fapt discipolul să poată avea impresia durabilă, şi nu de moment, în sufletul său, de a nu fi făcut decât să viseze tot ceea ce trăise el în cursul vieţii sale pământeşti în decursul acelei încarnări. Şi ceea ce parcurgea privirea sa era atât de puţin variat, atât de uniform: această mare de ceaţă, această mare de nori unduioasă, ondulată, de unde nu ieşeau la suprafaţă decât câteva vârfuri în vecinătate; această imensitate cosmică presărată pe deasupra ici-colo cu câteva pâlcuri de nori, dar numai la orizont! Toate acestea erau aşa de sărace comparativ cu diversitatea a ceea ce putuse el cunoaşte pe Pământ! Şi totuşi, toate acestea îi apăreau drept conţinutul conştienţei sale de zi. Iar tot ceea ce el trăise pe Pământ îi părea a fi amintirea unui vis din care tocmai se trezea. Şi în timp ce se trezea tot mai mult, dintr-o deschizătură de rocă pe care n-o remarcase apăru aproape de el un băiat de zece-unsprezece ani, care-i făcu o impresie stranie, căci el se recunoscu imediat pe el însuşi la vârsta de zece-unsprezece ani; ceea ce-i apărea aici era Spiritul tinereţii sale. Dumneavoastră ar trebui uşor să ghiciţi, iubiţii mei prieteni, că această scenă între altele este cea care mi-a inspirat ideea de a face să apară chipul din tinereţe al lui Johannes [Nota 9] în una din dramele-misteriu. Numai

motivul apare acolo: nu trebuie să vă gândiţi că ar fi o copie fidelă. Dramele-misterii nu sunt romane oculte încifrate.

El se găsea deci în faţa spiritului copilăriei sale, în faţa lui însuşi. Şi el era de asemenea acolo, cu cei douăzeci şi cinci, douăzeci şi opt de ani ai săi, alături de Spiritul tinereţii sale. S-a putut angaja o discuţie pe care a condus-o Maestrul, dar care de fapt a avut loc între discipol şi propriul său Eu mai tânăr. Un asemenea schimb de cuvinte – dumneavoastră îl puteţi vedea chiar în stilul dramei-misteriu – se face într-un fel cu totul aparte. Căci atunci când ne întâlnim Spiritul tinereţii – ceea ce se poate întâmpla oricând – se împrumută puţin din maturitatea noastră reprezentărilor copilăreşti, şi Spiritul tinereţii aduce prospeţimea sa, din ingenuitatea sa la ceea ce am devenit cu anii. Şi datorită acestui schimb, o asemenea discuţie poate deveni deosebit de rodnică. Şi ea a condus discipolul la a înţelege revelaţia, revelaţia religioasă.

Discuţia s-a purtat înainte de toate asupra Genezei, asupra începutului Vechiului Testament, şi după aceea asupra întrupării lui Christos. Sub conducerea Maestrului şi datorită eficacităţii cu totul speciale a acestui dialog, discipolul ajunse în final să-şi spună: „Acum înţeleg Spiritul care stăpâneşte în revelaţie. Aceasta nu se întâmplă decât atunci când ne îndepărtăm de ceea ce este pământesc şi suntem ca transpuşi în înălţimile eterice, pentru a-i sesiza sensul cu ajutorul puterilor copilăriei luminate de o putere mentală adultă; numai atunci vom înţelege bine revelaţia. Şi acum văd de ce zeii au dat oamenilor revelaţia: fiindcă aşa cum sunt ei pe Pământ, nu mai pot să regăsească opera zeilor în spatele faptelor naturii. Şi atunci le-au dat revelaţia, care desigur că nu poate fi înţeleasă numai prin maturitate, dar care poate fi înţeleasă când copilăria este revivifiată la vârsta matură. Aşadar este într-adevăr ieşit

din comun să înţelegi revelaţia. Aceasta a făcut asupra discipolului o impresie covârşitoare. Impresia a durat. Ea a rămas în el, neuitată. Spiritul tinereţii dispăru. Prima fază a învăţării se încheiase.

O a doua trebuia să urmeze; ea s-a produs în felul următor: din nou Maestrul îl conduse pe elev, dar pe o cale care de această dată nu mai ducea pe vârful unui munte, ci într-o grotă adâncă pe care Maestrul o cunoştea. Ei urmară un culoar interior, care îi conduse foarte adânc în munte, astfel încât Maestrul şi discipolul se găseau în adâncurile Pământului; ei nu se mai aflau acum pe înălţimile eterice de deasupra suprafeţei Pământului, ci în adâncurile lui, ca scufundaţi sub suprafaţa terestră.

Din nou, pentru conştienţa discipolului, tot ceea ce trăise el pe Pământ a devenit ca un vis îndepărtat; căci ambianţa aceasta îi trezea conştienţa într-un mod cu totul deosebit: Acum se simţea înrudit cu adâncurile Pământului. Vedeţi dumneavoastră, ceea ce s-a desfăşurat acolo s-a aflat apoi la baza legendelor despre viaţa lui Friedrich Barbarossa la Kyffhäuser, sau a lui Carol cel Mare în caverna de la Salzburg. Ceva analog s-a produs realmente, dar într-un interval de timp scurt: o astfel de viaţă în adâncurile Pământului, departe de viaţa pământească omenească. Şi din nou a putut aduce învăţătorul, printr-o anumită conversaţie, sentimentul de legătură cu adâncurile Pământului până în conştienţa ucenicului. Dintr-un perete apăru atunci în faţa discipolului un bătrân, care îi era mai puţin cunoscut decât Spiritul tinereţii sale, dar în care el îl presimţea pe cel care va deveni el după câţiva zeci de ani: el se vedea pe sine însuşi la bătrâneţe. Şi s-a angajat o conversaţie analogă între discipol şi Eul său mai în vârstă, Eul bătrâneţii sale, tot sub conducerea Maestrului său.

Această conversaţie a condus la cu totul altceva decât prima conversaţie, căci de astă dată elevul a început să devină conştient de propria sa organizare fizică. El şi-a simţit sângele circulând în el; şi-a simţit fiecare celulă sangvină circulând prin venele sale, până în vasele capilare; el şi-a putut simţi ramificaţiile nervoase; el a simţit importanţa fiecăruia din organele din corp în raport cu întregul organism. El a resimţit, de asemenea, acţiunea în el însuşi a ceea ce, în afară, în Cosmos, este înrudit cu omul – forţele înfloririi vegetale, ale rădăcinilor vegetale, ale mineralelor solului pământesc, acţionând în organismul omenesc. Şi acolo, în adâncurile Pământului, el simţi chiar forţele Pământului organizate în el, circulând în fiinţa sa, creând, transformându-se, distrugând substanţe şi structurând altele. El simţi în el însuşi Pământul creând şi ţesând, simţi în sine fiinţa Pământului. Iar când bătrânul, care era el însuşi, dispăru, discipolul putu exprima rezultatul acestei conversaţii în următoarele cuvinte: Pământul în care sunt încarnat mi-a vorbit acum într-adevăr prin însăşi esenţialitatea sa; eu am trăit un moment datorită căruia am putut arunca o privire în lucrurile şi procesele naturii spre a vedea ceea ce este opera zeilor din spatele acestor lucruri şi procese pământeşti.

Maestrul şi-a condus discipolul din nou afară şi, înainte de a se despărţi, îi spuse: Vezi, omul actual şi Pământul actual se potrivesc atât de puţin, încât a trebuit să primeşti revelaţia religioasă de la spiritul propriei tale tinereţi, acolo sus, pe munte, deasupra Pământului; revelaţia naturii a trebuit s-o primeşti sub Pământ, într-o grotă adâncă, sub suprafaţa terestră. Şi dacă reuşeşti, cu lumina pe care sufletul tău a resimţit-o pe vârfuri, să clarifici ceea ce sufletul tău a resimţit în adâncurile pământeşti, vei ajunge la înţelepciune.

În acest fel, vedeţi dumneavoastră, sub această formă se provoca în acea epocă – era pe la anul 1200 – aprofundarea sufletului, care se pătrundea cu înţelepciune. Chiar prin aceasta, acest discipol fu iniţiat, şi el a ştiut pe viitor ce puteri trebuiau trezite în sufletul său pentru a face active lumina înălţimilor şi sentimentul adâncurilor. Maestrul i-a dat şi alte indicaţii, care constau în esenţă în aceea că îi spunea discipolului: Cunoaşterea de sine constă de fapt în a percepe mereu în lăuntrul propriei tale fiinţe, pe de o parte, ceea ce depăşeşte cu mult omul pământesc şi, pe de altă parte, ceea ce se află cu mult dedesubtul lui: amândouă trebuie să se întâlnească în lăuntrul omului, şi atunci acesta găseşte în el însuşi puterea Dumnezeului creator.

Vedeţi dumneavoastră, de la astfel de iniţieri cum este aceasta pe care tocmai v-am descris-o ca tip caracteristic, a pornit acest efort care poate fi numit mistica Evului Mediu şi care avea tendinţa de cunoaştere de sine, dar în scopul de a găsi în sine însuşi calea spre Dumnezeu. Mai târziu, această mistică a devenit abstractă: nu s-a mai căutat această unire concretă cu lumea exterioară aşa cum a fost realizată la acest discipol, prin răpire în înalturile eterice şi cufundare în adâncurile pământeşti. De aceea nu s-a mai atins nici acea zguduire, nici întreaga intensitate a vieţuirii lăuntrice. S-a continuat totuşi căutarea sub acest impuls, în interiorul omenesc; în interior a fost căutat Dumnezeu, creaţia divină. În fond, toate eforturile lui Meister Eckhart, ale lui Johannes Tauler şi ale acelor mistici târzii despre care am vorbit în cartea mea ***Mistica în zorii vieţii spirituale moderne*** au fost făcute sub impulsul acestor adevărate iniţieri medievale. Dar cei care au lucrat într-adevăr în sensul acestor iniţieri din Evul Mediu au fost adesea necunoscuţi; şi nu ajungem

decât foarte greu să ştim cine au fost în realitate aceşti discipoli ai iniţiaţilor Evului Mediu.

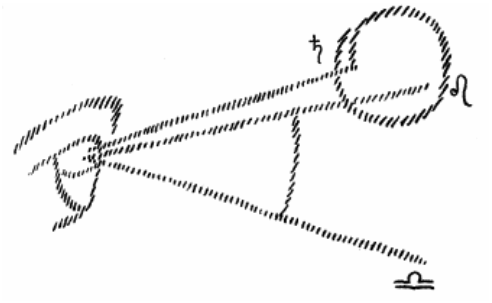
Totuşi, putem ajunge destul de departe urmărind căile care au dus în lumea spirituală. Şi cei care urmăresc într-adevăr energic sfaturile pe care le-am dat în cartea *Wie erlangt man Erkenntnisse der höheren Welten?* (***Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare?***) vor găsi deja calea ce duce în lumile spirituale. Tot ceea ce a fost realitate fizică în trecut nu poate fi regăsit astăzi decât în lumea spirituală, şi tot aşa astfel de scene ca aceea pe care v-am descris-o, căci niciun document fizic nu informează cu privire la ele. Anumite domenii rămân totuşi greu accesibile chiar şi pentru o capacitate spirituală avansată; pentru a le explora trebuie să fi ajuns să stabileşti cu entităţile lumii spirituale relaţii tot atât de personale ca acelea pe care le avem cu oamenii. Atunci se descoperă şi legătura care unea aceşti iniţiaţi despre care v-am vorbit cu discipolii lor, cu acel discipol, de exemplu, care, prin ceea ce ne spune istoria, ne pare atât de enigmatic: *Raimundus Lullus* [Nota 10], care a trăit de la 1234 la 1315.

Ceea ce puteţi cunoaşte despre Raimundus Lullus prin documentele istorice este foarte puţin, dar ceea ce se poate şti despre el când intrăm aşa-zicând personal în relaţie cu el – scuzaţi-mi această expresie aparte, dar după ceea ce v-am arătat în decursul acestor ultime două săptămâni nu o veţi mai găsi atât de paradoxală – este cu totul diferit de ceea ce spun despre el documentele istorice. Atunci se vede că este o foarte mare personalitate care, stimulat de acel iniţiat despre care v-am spus că era discipolul Maestrului, a ajuns să dorească din toate puterile sale să reînnoiască pentru timpul său ceea ce fusese în Antichitate misteriul Cuvântului, al Logosului. El a vrut să

reînnoiască misteriile Logosului, şi să le reînnoiască datorită cunoaşterii de sine care a fost, v-am spus, atât de puternic stimulată în secolele XII-XIII, Din acest punct de vedere trebuie să judecăm ceea ce se cheamă „Ars Magna" a lui Raimundus Lullus. El spunea: Când omul vorbeşte, în facultatea sa de a vorbi se manifestă şi un adevărat microcosmos. Cuvântul pe care îl face să răsune, este într-adevăr omul întreg concentrat în organul vorbirii; dar misterul fiecărui cuvânt se află în omul întreg, şi fiindcă se află în omul întreg, se regăseşte de asemenea în Univers.

Şi aşa ajunge el la ideea că ar trebui căutat misterul limbajului mai întâi în om – plecând de la organul vorbirii, prin cufundarea în organizarea sa totală, şi după aceea în Cosmos, fiindcă numai Cosmosul ne permite să înţelegem organizarea omenească. Să presupunem, de exemplu, că vrem să sesizăm sensul real al vocalei A; vom vedea că sunetul A, care ia formă în expiraţie, depinde şi de o anumită atitudine lăuntrică a trupului eteric, de o atitudine a trupului eteric pe care astăzi dumneavoastră o puteţi cunoaşte. Euritmia ne arată ce atitudine a trupului eteric corespunde sunetului A, căci trupul fizic o preia şi o manifestă exterior în gestul euritmic al vocalei A.

Raimundus Lullus nu vedea acestea cu toată claritatea, dar el avea presentimentul lor; şi acest presentiment mergea atât de departe, încât el urmărea oarecum atitudinea lăuntrică, gestul lăuntric al omului până în Cosmos. El spunea de exemplu: Dacă îţi îndrepţi privirea spre constelaţia Leului şi după aceea spre Balanţă, din întâlnirea celor două direcţii se formează un A. Dacă îţi dirijezi privirea spre Saturn, Saturn o opreşte, şi dacă Saturn se găseşte, de exemplu, în faţa Berbecului, trebuie să înconjori Berbecul împreună cu Saturn. Asta îţi dă, pornind din Cosmos, sentimentul lui O.

Desenul 6: Misterele Logosului

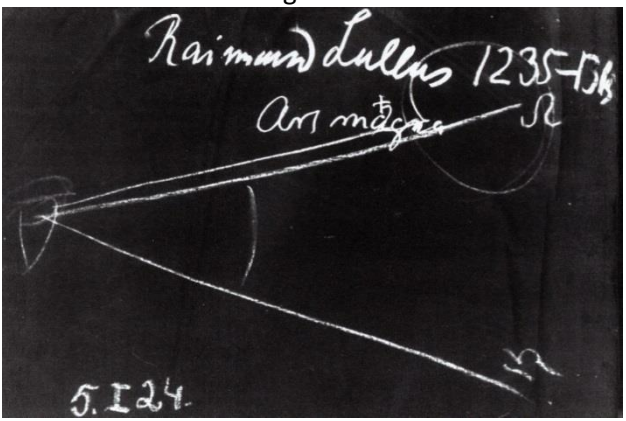

Tabla 3

Aceste presentimente l-au făcut pe Raimundus Lullus să găsească anumite figuri în unghiurile şi pe laturile cărora el a plasat literele. Şi el ştia clar că dacă se resimte impulsul de a trasa anumite linii, diagonale sau altele, într-un pentagon de exemplu, prin unirea într-un anume fel a vârfurilor a, b, c, d, e, trebuie să vedem cum în aceste legături dintre sunete se exprimă anumite taine ale Universului, ale Cosmosului.

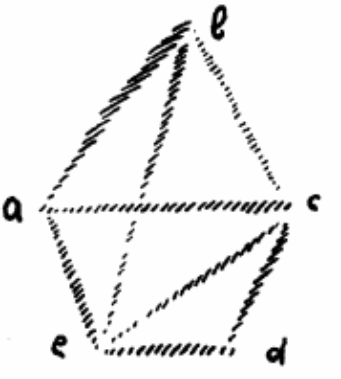
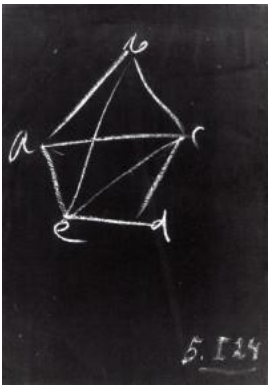

Tabla 4

Desenul 7: Pentagon

Aşadar, Raimundus Lullus a încercat un fel de renaştere a misterelor Logosului, aşa cum erau ele cunoscute în vechile misterii. În documentele istorice, toate acestea sunt deformate; dar când se ajunge încetul cu încetul la a stabili relaţiile personale cu Raymundus Lullus, se descoperă că eforturile sale tindeau să descifreze din nou enigma Cuvântului cosmic. Şi aceloraşi eforturi s-au consacrat discipolii iniţiaţilor Evului Mediu timp de încă câteva secole. Cu toate puterile lor, ei au încercat mai întâi să se cufunde în lăuntrul omenesc şi apoi, datorită acestei coborâri, să urce după aceea din nou deasupra omului, în tainele Cosmosului.

Astfel, aceşti înţelepţi – îi putem numi înţelepţi – au căutat să unească revelaţia cu natura. Şi ei credeau — credinţa lor era în mare măsură profund întemeiată –, ei credeau că ajung în acest fel să pătrundă dincolo de revelaţia religioasă şi de revelaţia naturii. Căci pentru ei era clar că omul, aşa cum trăia pe vremea lor pe Pământ,

era într-adevăr destinat să devină a patra ierarhie; dar căderea omului îl făcuse să ajungă sub propria sa natură şi să se scufunde mai profund decât ar fi trebuit să o facă în existenţa fizică; şi că, prin aceasta, el nu are puterea necesară să-şi dezvolte sufletesc-spiritualul său într-un mod corespunzător din punct de vedere spiritual. Din astfel de strădanii s-a născut atunci mişcarea rosicrucienilor.

Într-un centru de şcolire al rosicrucienilor, al primilor rosicrucieni, cu totul la început, scenele între Maestru şi discipol pe care vi le-am descris – cea din vârful muntelui şi cea din adâncul unei grote – se reproduceau ca un fel de Fata Morgana temporală, într-un fel spectral, şi se reflectau ca viziuni într-un centru de iniţiere rosicrucian. S-a recunoscut astfel că prin munca sa lăuntrică, omul trebuie să atingă un dublu scop înainte de a ajunge la o adevărată cunoaştere de sine, înainte de a regăsi mijlocul spre a se adapta la Pământ, pentru ca după aceea să devină realmente un membru al ierarhiei a patra. Căci posibilităţile oferite de această şcoală rosicruciană au făcut să se ştie ce se întâmpla când elevul vedea înaintea lui apărând întrupat Spiritul propriei tinereţi. Aceasta era o eliberare a trupului astral mai puternică decât cea care se producea oricând altcândva în viaţă; şi această eliberare a trupului astral dăduse acestui discipol sensul revelaţiei. Pe de altă parte, ceea ce se întâmplase cu discipolul în profunzimile Pământului se clarifică de asemenea în această şcoală a rosicrucienilor. Acolo, trupul astral se retrăsese în întregime în interior; acolo, el se contractase atât de puternic încât discipolul percepea tainele propriului său for lăuntric. Şi, în această şcoală, găsim exerciţii, un antrenament relativ simplu constând în figuri simbolice cărora discipolul se dăruia cu toată simţirea sa,

meditând. Şi, datorită puterii care se dezvolta în sufletul dăruit unor asemenea figuri, se reuşea, pe de o parte, ca trupul astral să se desprindă, ca şi la elevul de pe vârful muntelui, şi să se ridice în înalturile eterice; pe de altă parte, trupul astral se contracta, se strângea, şi discipolul era ca scufundat în adâncurile Pământului. Şi atunci fără a avea acea ambianţă exterioară, dar cu ajutorul unui antrenament lăuntric serios, putea pătrunde în interiorul omenesc.

Vă descriu aici ceva la care am făcut aluzie în prefaţa noii ediţii a lucrării mele ***Mistica în zorii vieţii spirituale moderne***. Am spus acolo că ceea ce se manifestă la Meister Eckhart, Johannes Tauler, Nicolaus Cusanus, cardinalul, Valentin Weigel şi alţii, este un produs ulterior al unei străduanii omeneşti anterioare colosale. Începutul acestui efort omenesc, această pătrundere concretă în Spirit, această căutare a cunoaşterii de sine în om, în legătură cu revelaţia şi iluminarea naturii, este ceea ce am vrut să vă expun astăzi ca unul din curenţii care parcurg acest Ev Mediu despre care se spune că a fost atât de întunecat; dar în această pretinsă obscuritate pe care şi-o imaginează omul modern trăiau în realitate spirite foarte luminate, atât de luminate încât cele mai luminate spirite de astăzi nici nu pot înţelege această lumină şi rămân în întunericul lor. Aceasta este, de altfel, caracteristica dominantă a timpului nostru, de a califica lumina drept întuneric, şi întunericul drept lumină.

Totuşi, rămâne o impresie puternică, minunată, când ne cufundăm privirea în profunzimile a ceea ce trăia în literatură ca o reflectare a acestei epoci. Astăzi am vrut să vă prezint câte ceva din aceasta, mâine vă voi descrie ceea ce completează imaginea într-un întreg.

CONFERINŢA a III-a

Dornach, 6 ianuarie 1924

V-am vorbit ieri despre forma specială pe care a luat-o în Evul Mediu împărtăşirea rezultatelor cercetărilor ştiinţei spirituale. Această formă a fost ultima înainte de a se închide în faţa omenirii poarta deschisă de secole, poartă care permitea accesul la lumea spirituală datorită unei înzestrări naturale acordate omenirii. Ea s-a închis atunci când a trebuit ca oamenii, cu facultăţile lor în oarecare măsură involuntare, să fie sustraşi voinţei divin-spirituale care îi stăpânea pentru a găsi în lăuntrul sufletului lor, a voinţei lor proprii, posibilitatea de a dezvolta libertatea, o libertate conştientă. Dar toate progresele evoluţiei nu se fac decât în mod lent, treptat, pas cu pas. Ceea ce putuse fi încă atins – nu în forma vechilor misterii, ci prin acea urcare în înălţimile eterice şi acea coborâre în adâncurile pământeşti care dădeau omului posibilitatea trăirii naturii, chiar dacă nu la suprafaţa Pământului –, a fost ulterior dobândit într-un mod inconştient. Gândiţi-vă numai, iubiţii mei prieteni, la ceea ce a trebuit să simtă acele personalităţi care prin anul 1200 şi în cursul secolului XIII s-au străduit să atingă cunoaşterea, şi care desigur ştiau că nişte discipoli mai găsiseră un Maestru ca acela despre care v-am vorbit. Gândiţi-vă la ceea ce a trebuit să simtă ei când s-au văzut constrânşi să nu mai găsească cunoaşterea decât cu ajutorul gândirii omeneşti.

În perioada următoare a Evului Mediu vedem cultivându-se această gândire omenească în cercurile cele mai vaste, într-o manieră într-adevăr remarcabilă. Noi o vedem avântându-se pe căile deschise prin zelul cel mai

lăuntric, darul sufletului cel mai integru: sunt căile urmate printr-o reală dăruire a întregului suflet. Aceasta era calea celor mai largi cercuri de căutători ai cunoaşterii. Dar cunoaşterea ştiinţifică propriu-zisă a Spiritului se continuă şi ea. Şi ajungem, câteva secole mai târziu, la epoca în care a fost întemeiat adevăratul rosicrucianism. Acest rosicrucianism se leagă de acea transformare completă a relaţiilor dintre om şi lumea spirituală; şi cea mai bună manieră de a o descrie este de a recurge din nou la o imagine.

Începând din acel moment pe care vi l-am indicat, misteriile, în sensul vechi al cuvântului, nu mai erau posibile; şi totuşi anumiţi oameni, care tânjeau după cunoaşterea ce se putea dobândi acolo şi al căror suflet se zbătea în lupte lăuntrice, când auziră vorbindu-se despre calea trecând prin înălţimi şi de cea trecând prin adâncurile Pământului, aceşti oameni încercară tot felul de metode, de strădanii pentru a-şi ridica sufletul în vederea găsirii căii cunoaşterii. Cel care poate vedea aceste lucruri nu îşi cufundă privirea în lăcaşurile misteriale, ci în locuri modeste unde, într-o atmosferă încălzită de pietate, mai mulţi oameni reuniţi caută cunoaşterea. Atât rosicrucianismul autentic, cât şi cel care a degenerat în şarlatanie îşi au originea în reunirile acestor oameni care, cu simplitate, căutau să-şi modeleze sufletul pentru a mai putea atinge o adevărată cunoaştere. Într-un loc absolut modest, într-o încăpere a unui fel de castel, câţiva oameni, datorită exerciţiilor practicate în comun, pe jumătate meditaţie-gândire, jumătate rugăciune, au dezvoltat un fel de stare sufletească mistică: această ambianţă mistică a fost după aceea cultivată de cei care s-au numit „Fraţii vieţii comune" [Nota 11], şi mai târziu de discipolii lui *Comenius* [Nota 12] şi de alte multe comunităţi fraterne, dar care se manifestaseră mai întâi în astfel de mici cercuri,

cu o intensitate cu totul deosebită. Şi pe când aceşti oameni se aflau împreună într-o dispoziţie mistică intensă, cu o adevărată dăruire a conştienţei obişnuite, cu o dăruire a întregului intelect, se întâmpla să le apară o fiinţă, dar nu o fiinţă în carne şi oase ca acel învăţător pe care-l întâlnea discipolul când era condus pe munte sau în adâncurile Pământului, ci o fiinţă care putea apărea propriu-zis în această mică societate doar în trup eteric. Şi această fiinţă s-a dezvăluit a fi chiar Maestrul care îşi îndrumase elevul în anul 1200; dar el se afla acum într-o stare postmortem. El coborâse din lumea spirituală înspre aceşti oameni care îl atrăseseră prin pietatea lor mistică şi starea meditativ-gânditoare.

Iubiţii mei prieteni, pentru a nu apărea nicio neînţelegere, afirm clar că nu era în joc nicio putere mediumică, de niciun fel, căci tocmai acea comunitate reunită acolo ar fi considerat – datorită unor anumite premise ce ţineau de vechea tradiţie demnă de respect – folosirea oricărei forţe mediumice, şi chiar orice nuanţă de forţă mediumică, drept un păcat foarte grav. În realitate, în această societate de care vorbesc eu recurgerea la un medium şi tot ceea ce era înrudit cu aceasta era considerat nu numai drept ceva periculos, ci şi un adevărat păcat, cu atât mai condamnabil cu cât aceşti oameni ştiau că mediumismul este legat de o constituţie specială a trupului fizic, care cedează mediumului forţele sale spirituale. Or, pentru aceşti oameni trupul fizic ar fi fost considerat căzut în păcat, şi ei ar fi privit orice comunicare obţinută cu ajutorul forţelor mediumice drept ahrimanică sau luciferică. În acea epocă, aceste lucruri erau încă foarte bine cunoscute. Deci atunci nu era niciun fel de mediumism, ci, dimpotrivă, o ambianţă pur mistic-meditativă. Şi această ambianţă meditativ-mistică,

amplificată de comunitatea sufletelor, a atras acest om neîncarnat, această fiinţă pur spirituală, dar omenească, să apară în acel cerc prin propria sa voinţă.

Şi această fiinţă a spus cu un ton foarte solemn: Voi nu sunteţi pregătiţi pentru venirea mea; dar eu sunt printre voi neîncarnat, fără trup fizic, fiindcă a sosit timpul în care, pentru o perioadă scurtă din existenţă pământească, iniţiaţii de altădată să nu poată apărea într-un trup fizic. Această posibilitate va reveni când va începe epoca lui Michael. Eu am venit la voi pentru a vă revela că fiinţa lăuntrică a omului a rămas aceeaşi, şi că acest lăuntric omenesc poate găsi calea spre existenţa spirituală şi divină dacă se comportă în mod corect. Dar raţiunea omenească este astfel făcută încât, un anumit timp, va trebui reprimată pentru ca spiritul să poată vorbi sufletului omenesc. De aceea, rămâneţi în starea voastră sufletească mistic-evlavioasă. Eu nu vă pot arăta decât printr-o imagine, o imaginaţiune generală, ce se va întâmpla cu voi; dar veţi afla mai târziu continuarea celor trăite de voi acum.

Şi, vedeţi: din grupul care era reunit acolo, trei membri au fost realmente aleşi pentru a stabili o legătură specială cu lumea spirituală şi, o repet, fără vreo umbră de mediumitate, ci numai prin continuarea acestei dispoziţii meditativ-pioase şi mistice. Aceştia trei, care au fost în mod special protejaţi de către ceilalţi, şi la care s-a realizat într-adevăr o cultivare lăuntrică, au putut din timp în timp să absenteze, aşa-zicând, şi să trăiască în spirit. Corpul lor exterior devenea de o frumuseţe minunată, chipul lor strălucea, ochii lor erau plini de soare, şi în acest timp ei notau revelaţiile simbolice pe care le aveau din lumea spirituală. Aceste revelaţii simbolice au fost primele imagini datorită cărora a fost revelat rosicrucienilor ceea

ce trebuia să ştie ei cu privire la lumea spirituală. Aceste revelaţii simbolice cuprindeau un fel de filosofic, teologie şi medicină.

Şi a rezultat ceva remarcabil: ceilalţi – se pare că erau patru, deci ansamblul comunităţii cuprindea şapte membri –, datorită a ceea ce resimţiseră în faţa ochilor plini de lumina solară, în faţa chipurilor radiind ale celor trei fraţi ai lor, puteau exprima în vorbirea obişnuită ceea ce conţineau simbolurile. Fraţii destinaţi a primi aceste simboluri din lumea spirituală nu puteau decât să le aştearnă pe hârtie şi să spună, la revenirea în starea lor de conştienţă normală: Am fost printre stele şi Spirite stelare, şi am regăsit acolo pe vechii maeştri ai ştiinţei oculte. Ei înşişi nu puteau traduce în limbajul obişnuit omenesc aceste imagini simbolice pe care le desenau. Ceilalţi o puteau face, şi o făceau. Şi multe din cele care au fost transmise în parte prin filosofic şi teologie – dar nu cea a Bisericii, ci mai curând teologia profană – şi în literatura medicală provin din această sursă. Ceea ce se primise prin aceste simboluri din lumea spirituală s-a răspândit apoi în mici cercuri organizate de primii rosicrucieni.

Şi a fost mereu posibil de a reînnoi aceste experienţe între secolele XIII şi XV, dar în grupe foarte restrânse. Oamenilor le-au fost revelate multe lucruri din lumea spirituală în acest fel sau într-altul, între secolele XIII şi XV. Totuşi, cei care trebuiau să traducă aceste revelaţii primite sub formă de imagini nu erau întotdeauna în stare să le interpreteze în mod într-adevăr fidel; iată de ce ceea ce a transmis filosofia din acel timp nu este foarte clar, şi trebuie să căutăm noi înşine din nou sensul exact în lumea spiritului. Dar cei care cunoşteau acest gen de revelaţii din lumea spirituală au putut întotdeauna să se refere în mod corect la ele.

Dumneavoastră trebuie să vă gândiţi însă cât de ciudată trebuia să devină starea lăuntrică a acestor oameni, ce deţineau aceste cunoştinţe – care erau cele mai înalte – provenite dintr-o sursă ce devenea pentru ei cu atât mai necunoscută cu cât privirea lor nu putea pătrunde în lumea de unde veneau aceste mistere, şi cu cât nici conştienţa lor obişnuită nu putea ajunge acolo. Iată de ce se poate înţelege că aceste lucruri au condus atât de uşor la şarlatanie, la înşelătorie. În nicio perioadă a evoluţiei omeneşti nu a existat o apropiere atât de strânsă între pura şarlatanie şi ceea ce este mai înalt în domeniul revelaţiei. Şi fiindcă era atât de dificil de făcut distincţie între adevăr şi fals în acea perioadă, mulţi oameni au considerat întregul rosicrucianism drept o şarlatanie. Se poate înţelege de ce este extrem de dificil de făcut distincţie între adevăraţii rosicrucieni şi şarlatani, căci trebuie întotdeauna să ne imaginăm faptul că revelaţia spirituală provine din surse a căror natură face ca acestea să rămână ascunse.

Iar cei care încetul cu încetul au fost reuniţi de către primii rosicrucieni într-o mare fraternitate, apăreau în fapt ca necunoscuţi; ei apăreau la această epocă ici-colo în lume, de cele mai multe ori în calitate de medici, îngrijeau bolnavii şi, cu această ocazie, exercitându-şi profesiunea, răspândeau cunoştinţele. Se poate spune despre această răspândire de cunoştinţe că era destul de dificilă, deoarece oamenii care o făceau nu puteau vorbi de relaţia pe care o aveau cu lumea spirituală.

Dar altceva a luat formă în acest efort de cercetare şi de cunoaştere spirituală. Şi este extrem de frumos când vezi că sunt trei fraţi, şi alţi patru; trei fraţi care nu pot reuşi pe de-a-ntregul în ceea ce vor ei să ofere lumii, decât dacă ceilalţi patru colaborează cu ei. Ei depind în mod absolut unii de alţii. Cei trei îşi primesc revelaţiile din

lumea spirituală, cei patru le pot traduce în limbaj obişnuit. Ceea ce oferă cei trei ar rămâne imagini neînţelese, dacă ceilalţi patru nu le-ar putea interpreta. Şi invers, cei patru nu ar fi transmis nimic, dacă cei trei nu ar fi primit revelaţiile din lumea spirituală sub formă de imagini.

Aşa a luat formă în cadrul unor astfel de comunităţi ceea ce în decursul acelor secole a fost considerat în anumite cercuri drept element omenesc dintre cele mai înalte: o fraternitate sufletească lăuntrică, fraternitate în cunoaştere, fraternitate în viaţa spirituală. Prin efortul lor, asemenea mici grupuri au învăţat să cunoască valoarea reală a fraternităţii. Şi ei au înţeles din ce în ce mai bine că evoluţia omenească spre libertate este astfel încât legătura între oameni şi zei ar fi cu totul întreruptă dacă nu ar fi menţinută datorită acestei fraternităţi în care, realmente, fiecare depinde într-adevăr de ceilalţi.

Ceea ce am descris aici este de o frumuseţe extraordinară din punct de vedere sufletesc. Şi asupra multor scrieri ale acestei epoci planează un farmec ce nu devine inteligibil decât prin cunoaşterea acestei atmosfere de fraternitate umană născută din viaţa spirituală a numeroase cercuri europene şi care a luminat acest gen de scrieri. Totuşi, la cei care tindeau spre cunoaştere, toate acestea erau cufundate într-o stare sufletească care făcea ca oamenii să fie neliniştiţi. Deoarece nu se mai ajungea la sursele revelaţiei spirituale, nu se mai putea deloc şti dacă aceste revelaţii erau bune sau rele. Şi astfel s-a făcut simţită o anumită teamă faţă de unele influenţe care ar fi putut să apară în aceste curente, pe lângă lucrurile bune. Această neliniște a cuprins cercuri largi, de la care a trecut în popor, şi oamenilor le-a fost groază, o groază puternică de orice cunoaştere.

Putem studia în mod cu totul deosebit această stare de spirit, luând în considerare doi oameni. Unul dintre ei a trăit în secolul XV: s-a născut probabil în 1430 – este *Raimund din Sabunda* [Nota 13]. Acest Raimund din Sabunda era un om remarcabil. Când ne adâncim în ceea ce a gândit el, în scrierile pe care le-a lăsat, avem impresia că a avut aproape aceeaşi revelaţie ca aceea care a fost transmisă de Maestru discipolului său pe vârful muntelui şi în grotă, cam pe la 1200, în deplină conştienţă. Şi totuşi, toate acestea reapar cu un caracter mai general, mai impersonal, într-un fel de tratat – filosofic, teologic, medical – la Raimund din Sabunda, în secolul XV. Aceasta provine din faptul că Raimund din Sabunda îşi primise revelaţia pe calea ocolită a adevăratului rosicrucianism, deci pe această cale deschisă prin aceea că marele iniţiat din secolul XII, ale cărui intervenţii vi le-am descris, a continuat să inspire din înaltul lumii spirituale tot ceea ce v-am făcut să cunoaşteţi astăzi. Căci în fond de la el şi de la cei care erau cu el în lumea spirituală provine orice revelaţie care este propagată prin rosicrucieni, aşa cum am descris-o adesea. El a dat impulsul. Cu toate acestea, frica a pus stăpânire pe astfel de spirite; Raimund din Sabunda era un spirit curajos, îndrăzneţ, unul din acei oameni capabili să aprecieze ideile, şi înţelegea să trăiască în idei. Iată de ce se remarcă la el ceva din imprecizia care ţine de faptul că revelaţiile provin din lumea spirituală; dar nu găsim la el nimic care să se asemene cu teama, cu frica de cunoaştere. Dimpotrivă, ceea ce provine ca atare din acest curent spiritual se manifestă deosebit de caracteristic la un alt spirit, la *Pico della Mirandola* [Nota 14], în secolul XV.

Pico della Mirandola, care a murit tânăr, este un spirit foarte curios. Dacă am intra profund în ceea ce a gândit şi a raţionat el, găsim peste tot activă aceeaşi inspiraţie pe care

am caracterizat-o deja: continuarea înţelepciunii acestui vechi iniţiat pe calea ocolită a curentului rosicrucian. Dar la Pico della Mirandola se constată ca un fel de dare înapoi în faţa acestei cunoaşteri. De exemplu, el afirmă: Tot ceea ce se întâmplă pe Pământ, formarea rocilor, viaţa plantelor, creşterea lor, roadele pe care le aduc, viaţa animalelor, toate acestea nu provin de la forţele Pământului. Dacă cineva ar crede că Pământul, forţele Pământului realizează ceea ce se află pe el, ar avea o concepţie greşită. Concepţia justă după Pico della Mirandola este că aceasta este opera stelelor şi că tot ce se întâmplă pe Pământ depinde de stele. Cel mai mic din lucrurile pământeşti, după Pico della Mirandola, depinde de stele. Dacă vrem să înţelegem ce se întâmplă pe Pământ, trebuie să privim spre Cer. Şi vorbim în sensul lui Pico della Mirandola când afirmăm: Tu-mi dai mâna, fratele meu omenesc, dar la aceasta nu te angajează numai sentimentul, ci steaua care străluceşte deasupra ta îţi dă impulsul să-mi dai mâna. În cele din urmă totul este determinat de ceea ce este întemeiat în Ceruri, în Cosmos, iar ceea ce se întâmplă pe Pământ nu este decât reflectarea acestora.

Pico della Mirandola afirmă aceasta cu o convingere absolută; şi totuşi, în acelaşi timp, el spune: Dar oamenii sunt datori să nu caute aceste cauze în stele, şi să ia în consideraţie numai cauzele imediate, care există pe Pământ. Plecând de la acest punct de vedere, Pico della Mirandola combate – şi aceasta este extrem de caracteristic – astrologia tradiţională. El ştie că antica, adevărata, autentica astrologie se revelează în destinul oamenilor. El o ştie, el ştie că acesta este un adevăr. Totuşi el spune că nu trebuie deloc să practicăm astrologia, şi că nu trebuie căutate decât cauzele imediate.

Remarcaţi ce se manifestă în acest fel? La el apare, pentru prima dată, într-o manieră caracteristică, ideea limitelor cunoaşterii, dar într-o formă, ca să spunem aşa, întru totul omenească. Dacă veţi privi mai târziu spre Kant [Nota 15], spre Du Bois-Reymond [Nota 16], ei vor spune că dacă omul nu poate depăşi limitele cunoaşterii, aceasta ţine de o necesitate internă. Pico della Mirandola nu spune aşa; el afirmă: Ceea ce există pe Pământ provine din cauze cosmice, dar omul trebuie să renunţe să cunoască aceste cauze cosmice; omul trebuie să se limiteze la cauzele pământeşti. Astfel că în secolul XV ni se revelează renunţarea voluntară la adevărata cunoaştere, printr-o personalitate atât de caracteristică cum este Pico della Mirandola. Iubiţii mei prieteni, acesta este un fapt spiritual în istoria civilizaţiilor cu cea mai mare influenţă ce se poate imagina. Este o realitate faptul că la acel moment, oamenii şi-au zis: noi vrem să renunţăm la cunoaştere. Şi ceea ce s-a manifestat astfel în mod exterior într-o personalitate ca aceea a lui Pico della Mirandola are, din nou, corespondentul său în lumea spirituală.

Tot într-una din acele locuinţe modeste unde îşi ţineau rosicrucienii reuniunile, în secolul XV, în a doua jumătate a secolului XV, în cursul unei ceremonii cultice celebrate în mod special cu această intenţie, s-a efectuat în modul cel mai solemn sacrificarea cunoaşterii stelelor. Şi s-ar putea spune că ceea ce s-a desfăşurat în această ceremonie unică şi s-a elaborat cu o solemnitate cu totul deosebită, este aceasta: Oamenii se aflau în faţa unui fel de altar, şi spuseră: Noi vrem să ne simţim acum responsabili nu numai pentru noi înşine şi colectivitatea noastră, pentru poporul nostru sau contemporanii noştri, ci pentru toţi oamenii care au trăit vreodată pe Pământ. Noi vrem să ne simţim membri ai întregii omeniri. Noi simţim că omenirea

a făcut ceva care este ca o renunţare la rangul său de ierarhie a patra, o coborâre prea adâncă în materie (astfel se concepea păcatul originar). Pentru ca omenirea să poată să ajungă din nou la rangul său de ierarhie a patra şi să regăsească prin libera sa voinţă ceea ce mai înainte zeii încercaseră pentru ea şi împreună cu ea, sacrificăm pentru un timp cunoaşterea superioară! Şi anumite entităţi ale lumii spirituale care nu aparţin neamului omenesc, care nu coboară pe Pământ într-o încarnare omenească, au acceptat sacrificiul pentru ca anumite ţeluri să fie atinse în lumea spirituală, ţeluri a căror expunere ne-ar conduce prea departe şi de care vom vorbi altă dată. Dar, în felul acesta, omul a putut primi impulsul libertăţii din lumea spirituală.

V-am expus această scenă cultică, fiindcă aş vrea să vă spun că de fapt tot ceea ce se întâmplă în viaţa exterioară fizică are corespondentul său spiritual; numai că trebuie să-l căutăm acolo unde se află. Căci se întâmplă uneori ca o simplă ceremonie celebrată – nu voi spune cu această ocazie: „de oameni cunoscători", ci de personalităţile aflate în legătură cu lumea spirituală – să poarte impulsuri care radiază asupra unui întreg curent de civilizaţie. Cel care vrea să cunoască coloritul fundamental al unei epoci trebuie să caute originea spirituală a puterilor care traversează acea epocă.

Opera spirituală, spiritualitatea reală a timpurilor care au urmat a fost un ecou a ceea ce s-a creat astfel într-o lume spirituală necunoscută. Şi, paralel cu materialismul care s-a dezvoltat după aceea, până în plin secol al XIX-lea, au putut fi cunoscute unele spirite care au continuat să trăiască efectele acestei renunţări la cunoştinţele superioare.

Aş dori să vă caracterizez, cel puţin în câteva linii, unul din acei oameni care au existat cu începere din secolul XV şi în decursul secolelor XVI, XVII şi XVIII – un tip de om pe care-l puteam întâlni în împrejurimile unui sat culegând „plante medicinale" pentru farmacist, sau practicând alte meserii modeste. Să evocăm o personalitate de acest gen: o descoperim când ne interesăm noi înşine de o anumită rezonanţă omenească în cutare sau cutare individualitate. Atunci, se întâlneşte această personalitate. La început, ea este extrem de rezervată, vorbeşte puţin sau chiar abate atenţia de la ceea ce se aşteaptă de la ea, dirijând conversaţia asupra unor subiecte fără importanţă, cu un caracter în mod intenţionat banal, pentru a lăsa să se creadă că nu merită osteneala să se discute cu ea. Totuşi, dacă înţelegem că nu trebuie să ţinem cont numai de sensul cuvintelor spuse de cineva, că trebuie de asemenea ascultată rezonanţa cuvintelor sale, maniera în care ele sunt spuse, atunci continuăm a asculta, în ciuda a tot ceea ce spune acest om. Şi, în acest caz, dacă în virtutea unei legături karmice oarecare el are impresia că trebuie să vorbească, începe a o face prudent; şi descoperim că avem în faţa noastră un fel de înţelept. Dar ceea ce spune el nu este o înţelepciune stelară, şi nici una pământească. El nu posedă nici mult din ceea ce se numeşte acum ştiinţa spirituală, ci sunt mai curând cuvinte călduroase care vin din inimă, sfaturi morale de un mare răsunet, dar prezentate fără sentimentalism, în felul unor proverbe.

Astfel, se putea auzi cam aşa ceva: Ne apropiem de acest arbore. Sufletul meu poate intra în acele şi conurile acestui brad, căci sufletul meu este peste tot. Când se caţără şi intră până în conurile de brad şi acele sale, el priveşte de acolo în profunzimile şi depărtările cosmice, şi atunci devenim una cu lumea întreagă. Şi aceasta este

adevărata pietate, când devenim una cu lumea întreagă. Unde este Dumnezeu? În fiecare con de brad, şi cine nu-l recunoaşte pe Dumnezeu în fiecare con de brad, cine îl caută pe Dumnezeu altundeva decât în fiecare con de brad, acela nu-L cunoaşte pe adevăratul Dumnezeu. – Eu vreau numai să caracterizez felul în care vorbeau oamenii care puteau fi găsiţi în modul pe care l-am indicat. Ei mai spuneau: Când ne strecurăm până în conurile şi acele brazilor, vedem cât se bucură Dumnezeu de oamenii care trăiesc în lume. Când coborâm adânc în propria noastră inimă, în adâncurile lăuntrice ale esenţei omeneşti, îl aflăm de asemenea pe Dumnezeu, dar atunci aflăm cât se întristează El de păcatele oamenilor.

Iată cum se exprimau aceşti înţelepţi modeşti. Un mare număr dintre ei posedau exemplare – pentru a întrebuinţa termenii actuali – ale vechilor simboluri rosicruciene. Ei le arătau celor care se arătau demni să li se vorbească. Dar, în fapt, când era vorba despre aceste simboluri a căror reproducere era destul de nepretenţioasă, chiar prost imprimată, conversaţia lua o întorsătură foarte curioasă. Mulţi oameni, cu toată preferinţa lor pentru o înţelepciune cu totul simplă, încercau o anumită curiozitate faţă de ceea ce însemnau în mod exact aceste ciudate semne rosicruciene. Ei întrebau atunci, şi nu primeau de la aceşti înţelepţi solitari un răspuns direct, ci numai o indicaţie de acest gen: Când te adânceşti asupra lor, aceste figuri devin ca o fereastră spre lumea spirituală. Aceşti înţelepţi descriau ceea ce se putea resimţi în suflet la vederea acestor figuri, mai curând decât să fi dat o explicaţie sau o interpretare oarecare. Şi adesea, după ce fuseseră auziţi expunând astfel sentimentele în legătură cu aceste simboluri, nu se putea ajunge la a transpune în idei cele auzite, căci ceea ce ofereau ei nu

erau idei. Dar efectul era extrem de important – oamenii plecau de acolo nu numai cu sufletul plin de căldură, ci şi cu sentimentul: Tocmai ai primit o cunoaştere care trăieşte în tine, şi pe care nu o poţi aduce în forme de concepte.

Şi aceasta era una dintre căile de care v-am vorbit, pe care, într-o formă plină de simţire, s-au propagat în acea epocă a secolelor XIV-XV, până la sfârşitul secolului XVIII, conceptele de umanitate şi de divinitate în cercuri vaste; nu putem spune că întru totul „fără cuvinte", dar se poate spune: fără idei, însă nu fără conţinut. În acea perioadă s-au desfăşurat multe între oameni, prin această muţenie a gândirii. Şi nimeni nu poate avea idee justă privind acel timp, dacă ignoră cât a fost de rodnică această muţenie a gândirii în timp ce oamenii schimbau între ei nu cuvinte, ci conţinuturi sufleteşti.

Cu acestea am vrut, iubiţii mei prieteni, să vă indic încă una din trăsăturile acestei epoci de tranziţie, în timpul căreia libertatea se maturiza printre oameni. Data viitoare voi descrie alte aspecte din acest domeniu. Acum am vrut numai să stabilesc anumite puncte de legătură – completându-le – cu ceea ce s-a spus şi făcut în timpul acestei întâlniri.

CONFERINŢA a IV-a

Dornach, 11 ianuarie 1924

Îmi revine sarcina să completez explicaţiile date în ultimul timp. Am încercat să expun mersul cunoaşterii spirituale în decursul secolelor şi forma pe care a luat-o în ultima vreme; şi am putut descrie cum, începând aproximativ din secolul XV până la sfârşitul secolului XVIII, şi chiar până la începutul secolului XIX, ceea ce mai înainte fusese o cunoaştere concretă, deşi instinctivă, s-a transformat în acea epocă într-o devoţiune a sufletului faţă de spiritualitatea lumii.

Vedem într-adevăr că în secolele XI, XII şi XIII mai existau încă cunoştinţe reale ale oamenilor în legătură cu natura şi cu activitatea lumii spirituale în natură. La o persoană ca *Agrippa von Nettesheim* [Nota 17] – despre care am vorbit în cartea mea asupra misticii – putem chiar vedea că el cunoştea încă, de exemplu, faptul că în planetele sistemului nostru planetar există entităţi spirituale cu caracteristici spirituale foarte precise. Pentru fiecare planetă, Agrippa von Nettesheim menţionează în scrierile sale ceea ce el numeşte inteligenţa planetei şi, de asemenea, el vorbeşte despre un demon al planetei. El lega aceste cunoştinţe de tradiţia foarte veche, ce se menţinea în timpul său, dar care, chiar în acea epocă, nu era numai pură tradiţie. Conceperea unei planete aşa cum s-a procedat mai târziu de către astronomie şi cum se procedează şi în ziua de azi, ar fi fost absolut imposibilă la un spirit ca Agrippa von Nettesheim. Corpul exterior al planetelor şi mai ales al stelelor nu era decât o semnalare a entităţilor spirituale pe care privirea sufletului le întâlnea când se dirija spre un anumit astru. Agrippa von

Nettesheim ştia că entităţile legate de fiecare astru sunt cele care reglează nu numai existenţa internă a planetei, ci şi mişcările sale în Univers şi toată activitatea sa; şi el reunea aceste entităţi sub numele de Inteligenţa astrelor.

Dar el ştia de asemenea şi că, în acelaşi astru, acţionau şi entităţi care frânau sau, putem spune, subminau faptele bune ale astrelor. Pe acestea le reunea sub numele de Demoni ai astrelor. Asemenea cunoştinţe la acea epocă erau legate de faptul că Pământul era de asemenea considerat drept un corp cosmic ce îşi avea Inteligenţa şi Demonul său. Dar ceea ce era esenţial în această concepţie despre Inteligenţa astrală şi demonologia astrală s-a pierdut cu totul, căci ea se exprima tocmai în cele ce urmează.

Se considera de asemenea că o sumă de Inteligenţe, care erau grupate sub numele de Inteligenţe ale planetei Pământ, dirijează activitatea internă şi mişcarea Pământului în Cosmos. Dar ce era această Inteligenţă a planetei? Pentru oamenii acestui timp, este deosebit de dificil chiar şi să vorbească despre astfel de lucruri, căci reprezentările oamenilor s-au îndepărtat atât de mult de ceea ce în acea epocă era considerat de oamenii instruiţi ca fiind de la sine înţeles! Inteligenţa planetei era omul însuşi; se vedea în om fiinţa care primise de la spiritualitatea cosmică misiunea – nu numai cum crede omul actual, de a merge pe pământ sau de a călători cu trenul, de a cumpăra sau a vinde mărfuri, de a scrie cărţi şi altele asemenea –, ci omul era considerat drept cel care a primit de la spiritualitatea cosmică misiunea să intervină în tot ceea ce este în legătură cu situaţia Pământului în Cosmos, de a-l dirija, de a-l organiza după legile cosmice. Se considera că omul, datorită a ceea ce este el, datorită puterilor pe care el le cuprinde în fiinţa sa, dă Pământului

impulsul pentru mişcarea sa în jurul Soarelui, pentru mişcarea sa în spaţiul cosmic.

Se mai avea pe atunci sentimentul că odinioară omului îi fusese destinat de către spiritualitatea cosmică să fie realmente Domnul Pământului, dar că în decursul evoluţiei sale el nu se arătase la înălţimea sarcinii sale şi decăzuse din măreţia sa originară. Astăzi nu se găsesc decât foarte rare ecouri ale acestei idei, acolo unde este vorba de cunoaştere. La urma urmei, tot ceea ce se gândeşte în legătură cu păcatul originar în religie se leagă în cele din urmă de această idee că omul avea la origine o cu totul altă situaţie pe Pământ şi în Univers decât cea pe care o ocupă astăzi, dar că el a căzut de la înălţimea sa. Totuşi, în afara acestei concepţii religioase, acolo unde se crede că există cunoştinţe metodic dobândite nu mai apar decât ecouri ale acestei cunoaşteri, provenite din vechea clarvedere instinctivă, asupra misiunii atribuite altădată omului şi a căderii care l-a redus la nişte limite atât de înguste.

Se mai întâmplă, de exemplu, şi în zilele noastre să ajungem să vorbim cu cutare sau cutare persoană (eu citez fapte reale), să intrăm în conversaţie cu persoane care au reflectat mai profund, care au meditat, care au dobândit cunoştinţe mai profunde într-un domeniu spiritual sau altul; intrăm în conversaţie şi ajungem să ne întrebăm dacă omul, aşa cum este el astăzi pe Pământ, este într-adevăr o creatură izolată în ea însăşi şi dacă îşi poartă într-adevăr fiinţa în sine. Aceste persoane afirmă atunci: Nu poate fi aşa, căci omul ar trebui să fie — altfel nu ar avea în el această aspiraţie de care face dovadă prin reprezentanţii săi cei mai nobili, dezvoltând un idealism atât de mare cum o face adesea –, omul ar trebui deci să fie prin însăşi natura sa o fiinţă cuprinzătoare, care s-a încărcat însă cândva cu

păcatul cosmic, din care cauză a fost limitat în ziua de azi la existenţa terestră, în care se simte ca într-o cuşcă.

Desigur că se mai găsesc ici-colo vestigii ale acestei vechi concepţii; dar unde se găseşte, la urma urmei, printre cei care se consideră savanţi, vreunul care să se ocupe în mod serios de aceste probleme importante, care sunt de fapt singurul lucru ce îi poate da omului o importanţă într-adevăr demnă de el?

Astfel, omul era considerat drept purtătorul Inteligenţei Pământului; dar acestui Pământ, o personalitate ca aceea a lui Agrippa von Nettesheim îi atribuia şi un Demon. Şi acest demon pământesc, dacă ne întoarcem în urmă până în secolele XII şi XIII, este o fiinţă care nu a putut deveni ceea ce este pe Pământ, decât găsind chiar în oameni instrumentele activităţii sale.

Pentru a înţelege aceasta, trebuie să ne familiarizăm cu modul în care erau gândite în acea epocă relaţiile Pământului cu Soarele, cu alte cuvinte ale omului pământesc cu Soarele. Şi dacă e să vi le caracterizez cum erau ele concepute, trebuie din nou să recurg la imaginaţii, căci aceste lucruri nu se lasă cuprinse în concepte abstracte: perioada conceptelor abstracte a început mai târziu, şi aceste concepte abstracte sunt departe de a putea cuprinde adevărul. Aceste lucruri trebuie deci descrise cu ajutorul imaginaţiunilor.

După cum am spus în lucrarea mea ***Ştiinţa ocultă***, Soarele, după ce s-a separat de Pământ – sau Pământul s-a separat de Soare – este de fapt locul de origine al omului, deoarece omul, începând cu existenţa saturniană, era legat cu întregul sistem planetar, inclusiv cu Soarele. Patria omului nu este Pământul, el nu poposeşte decât temporar pe Pământ; în realitate, conform acestei vechi concepţii, el este o fiinţă solară. El este legat de Soare cu toată fiinţa sa,

şi în calitate de fiinţă solară situaţia sa pe Pământ ar trebui să fie total diferită de cea actuală. El ar trebui să fie pe Pământ în aşa fel încât acţiunea forţelor Pământului să producă germenele eteric omenesc din regnurile mineral şi vegetal, şi radiaţia solară să fecundeze apoi acest germene furnizat de Pământ. Forma eterică a omului ar fi apărut atunci neîncărcată cu materie fizică pământească, decât în măsura stabilită de el însuşi şi după propriul său raport cu materialitatea Pământului. Agrippa von Nettesheim avea din nefericire deja o tulburare în cunoaşterea sa, dar cei mai buni din contemporanii săi gândeau că de fapt omul nu ar fi trebuit, cum o face actualmente, să se nască într-un corp fizic pământesc, ci ar fi trebuit să ajungă în stare de entitate eterică prin acţiunea conjugată a Soarelui şi Lunii, şi să nu i se dea decât după aceea o configuraţie pământească, după coborârea sa pe Pământ. Într-o puritate vegetală, ca să spunem aşa, ar fi trebuit să crească germenii omeneşti pe Pământ, apărând ici şi colo ca roade pământeşti cu strălucire întunecată, fiind apoi iradiate de lumina solară în anumite momente ale anului şi, datorită acestei iluminări, luând o formă eterică în chip omenesc; căci nu din corpul mamei sale, ci de la Pământul însuşi şi de la ceea ce există pe el ar fi trebuit omul să-şi încorporeze substanţa fizică. Aşa se considera că trebuie omul să păşească pe Pământ, în acord cu sensul intenţiilor spiritualităţii divine.

Iar ceea ce s-a întâmplat mai târziu se datorează faptului că omul a lăsat să se trezească în el o înclinare prea profundă, o dorinţă prea intensă după materialitatea pământească. El s-a privat astfel de unirea sa cu Soarele şi Cosmosul, şi nu şi-a putut găsi calea existenţei pe Pământ decât sub forma curentului ereditar. Dar în felul acesta şi-a început oarecum activitatea Demonul Pământului, căci

asupra oamenilor născuţi din Soare Demonul Pământului nu ar fi putut acţiona. Şi omul ar fi trăit atunci pe Pământ ca ierarhia a patra.

Vorbind despre om, ar fi trebuit în acest caz să enumerăm: Prima ierarhie – Serafimi, Heruvimi, Tronuri; a doua ierarhie – Exusiai, Dynamis, Kyriotetes; a treia ierarhie – Îngeri, Arhangheli, Arhai; a patra ierarhie – Omul, în trei etape omeneşti, dar formând într-adevăr o a patra ierarhie. Dar pentru că omul a pus prea mare preţ pe înclinarea sa pentru fizic, el nu a devenit ultimul născut al ierarhiilor, ci, dimpotrivă, cea mai înaltă treaptă a regnurilor pământeşti: mineral, vegetal, animal, omenesc. Iată cum era văzut altădată locul omului în Univers.

Dar prin faptul că omul nu şi-a descoperit misiunea sa pe Pământ, nici acesta nu ocupă locul său just în Cosmos; căci căderea omului l-a privat de adevărata sa regenţă. Deci ce s-a întâmplat? Adevăratul regent al Pământului lipsind, devine necesar ca, în Cosmos, Pământul să nu-şi regleze el însuşi activitatea, ci ca el să fie dirijat de Soare, astfel încât Soarelui i-au revenit sarcinile care trebuiau să fie efectuate pe Pământ. Astfel, omul Evului Mediu privea Soarele şi îşi spunea: Pe Soare trăiesc anumite Inteligenţe; ele reglează mişcarea Pământului în spaţiu, ele dirijează ceea ce se produce pe Pământ. Omul ar fi trebuit să o facă; prin intermediul omului, puterile solare trebuiau să asigure existenţa Pământului. De aici provine această idee atât de importantă a oamenilor din Evul Mediu, care este cuprinsă în aceste cuvinte: Soarele, prinţul ilegitim al acestei lumi.

Şi acum gândiţi-vă, iubiţii mei prieteni, cât de infinit de profund trebuia să fie prin asemenea idei, pentru oamenii acelui timp, Impulsul lui Christos. Christos a devenit cel care nu a mai dorit să-şi continue sarcina Sa pe

Soare, care a refuzat să rămână printre cei care dirijau Pământul din afară. El a vrut să-şi afle drumul din Soare pe Pământ şi să se facă părtaş la soarta omului şi a Pământului, să parcurgă evenimentele şi evoluţia pământească. Din cauza aceasta, Christos era pentru omul Evului Mediu singura entitate care în Cosmos a salvat misiunea pământească a omului. Şi acum dumneavoastră vedeţi legătura: acum puteţi înţelege de ce în epoca rosicrucienilor se repeta mereu discipolului: Omule, tu nu eşti ceea ce eşti în realitate; a trebuit să vină Christos pentru a lua asupra Sa misiunea ta, pentru a îndeplini sarcina ta.

În *Faust* al lui *Goethe* sunt multe lucruri pe care Goethe însuşi nu le-a înţeles, şi care provin din concepţii medievale foarte profunde. Reamintiţi-vă, iubiţii mei prieteni, evocarea de către Faust a Spiritului Pământului; când ne gândim la această concepţie medievală, resimţim în mod profund ceea ce spune acest Spirit al Pământului evocat de Faust; că „el se ridică şi coboară în uraganul acţiunii. Naştere şi mormânt,o eternă ţesere, o viaţă arzătoare"... că „el creează la războiul de ţesut al timpului şi ţese veşmântul viu al Divinităţii". Căci pe cine evocă Faust de fapt? Goethe, scriind *Faust*, nu a ştiut acest lucru în toată profunzimea sa. Dar dacă ne întoarcem înapoi de la Faustul lui Goethe la Faustul medieval, dacă ascultăm acest Faust medieval în care trăia înţelepciunea rosicrucienilor, aflăm că şi acest Faust medieval voia să evoce pe cineva. Pe cine voia el să evoce ca Spirit al Pământului? El nu vorbea despre un Spirit al Pământului, ci de un Om. Era dorinţa omului medieval să fie Om; căci el resimţea în mod profund că omul pământesc nu este Omul. Cum se poate recuceri caracterul uman? Felul în care Faust este respins de Spiritul Pământului este o imagine a modului în care omul,

în forma sa pământească, este respins de propria sa entitate. Şi din cauza aceasta, fiindcă lucrurile erau astfel concepute, multe din acele – cum să le spun? –, din acele convertiri la creştinism în perioada Evului Mediu aveau un caracter extrem de profund: anumiţi oameni se străduiau într-adevăr să regăsească caracterul uman pierdut, dar ei erau reduşi la disperare şi trebuiau pe drept să dispere în privinţa posibilităţii de a trăi în sine, în cadrul vieţii fizice pământeşti, în acest caracter cu adevărat uman; şi acest punct de vedere îi făcea să-şi spună: „Aşadar efortul omenesc spre Umanitate trebuie să fie abandonat, şi omul pământesc trebuie să lase lui Christos grija de a împlini misiunea Pământului".

În epoca la care se mai concepeau într-o manieră suprapersonală, şi personală în acelaşi timp, raporturile omului atât cu omenirea însăşi, cât şi cu Christos, cunoaşterea spiritului, viziunea spiritului erau încă reale. Ele mai erau conţinutul unei trăiri. Dar acest lucru a încetat aproape complet în secolul XV, şi atunci s-a produs acea răsturnare pe care nimeni nu a înţeles-o în mod clar.

Dar, iubiţii mei prieteni, pentru cei care ştiu, a existat în secolele XV şi XVI, şi mai târziu încă, o şcoală rosicruciană abia recunoscută de restul lumii, unde se formau în mod constant un mic număr de discipoli şi unde înainte de toate se veghea la păstrarea unei tradiţii considerate sacre. Vă voi expune acum această tradiţie sacră sub formă de povestire.

Să presupunem că în acest loc solitar se prezintă un nou discipol, în vederea pregătirii sale. Lui îi era prezentat mai întâi, sub forma sa reală, aşa-numitul sistem solar al lui Ptolemeu, aşa cum îl transmisese Antichitatea, nu acest sistem simplist care ne este prezentat astăzi drept ceva depăşit, ci cu totul altfel. I se arăta că Pământul poartă

efectiv în el forţa de a-şi determina prin el însuşi parcursul său în spaţiu. Dacă se expunea sistemul cosmic în mod corect, trebuia să se ajungă tocmai la descrierea în vechiul sens al lui Ptolemeu: că Pământul se află pentru om în centrul Universului, iar celelalte astre, pe care le dirijează, se rotesc la distanţe diferite în jurul lui. Apoi se spunea discipolului: când se studiază temeinic cele mai bune forţe ale Pământului, nu se poate ajunge la alt sistem decât acesta. Totuşi nu este aşa, şi nu este aşa din vina omului. Din vina omului, Pământul a trecut în mod nejustificat în domeniul Soarelui, şi acesta a devenit regentul activităţilor pământeşti. Astfel că sistemului cosmic ce urma să fie dat de zei oamenilor, în sensul lui Ptolemeu, pentru care Pământul se afla în centrul Universului, i se poate opune un altul, unde Soarele este în centru, Pământul rotindu-se în jurul lui: sistemul solar al lui Copernic.

Şi i se spunea discipolului că există acolo o eroare cosmică, o eroare din vina omului. După aceea se rezuma pentru acest discipol ceea ce el trebuia să întipărească profund în sufletul său şi în inima sa: oamenii au respins vechiul sistem cosmic şi au adoptat un altul, şi ei nu ştiu că acela pe care-l consideră just este rezultatul greşelii comise de om. Ceea ce nu este decât expresia, manifestarea greşelii omeneşti, este considerat drept corect în faţa unei concepţii greşite. Şi ce s-a întâmplat în timpurile moderne? – spunea Maestrul discipolului –, ştiinţa s-a depreciat din cauza greşelii omului. Ştiinţa a devenit o ştiinţă a demonicului. Până la sfârşitul secolului XVIII, când aceste lucruri au devenit imposibile, au existat întotdeauna cel puţin câţiva discipoli care şi-au primit hrana spirituală din această cunoaştere afectivă, din această concepţie trăită, într-o şcoală solitară a rosicrucienilor. Astfel că *Leibniz* [Nota 18], marele filosof, s-a simţit îmboldit să caute aceste

centre de învăţământ în care se mai putea găsi interpretarea justă a sistemelor lui Copernic şi Ptolemeu. El nu le-a putut găsi.

Trebuie să cunoaştem aceste lucruri pentru a cunoaşte nuanţa exactă a răsturnării care s-a produs în cursul ultimelor secole în concepţia pe care şi-a făcut-o omul despre el însuşi şi despre Univers. Şi prin dispariţia legăturii vii pe care o avea omul cu sine însuşi, prin această înstrăinare de sine însuşi, omul a ajuns să se agaţe de această raţiune exterioară care stăpâneşte astăzi totul. Această raţiune exterioară este trăire umană? Nu, căci dacă era, în omenire nu ar fi putut trăi într-un mod atât de exterior cum trăieşte azi. În fond, raţiunea nu este legată de personalitate, de omul individual, ea este aproape o convenţie. Ea nu izvorăşte din trăirea lăuntrică a omului, ea vine spre om din exterior.

Şi cât de exterioară a devenit, putem resimţi când comparăm maniera în care *Aristotel* preda logica discipolilor săi (care logică, conform aprecierii lui Kant, n-a progresat de atunci) şi felul în care se preda în secolul XVII. În epoca lui Aristotel, logica era încă ceva realmente omenesc. Căci atunci când omul era determinat să gândească în mod logic, el avea senzaţia – pentru a mă exprima din nou în manieră imaginativă – că şi-ar scufunda capul în apă rece, şi devenea astfel, pentru un moment, străin de el însuşi; sau avea senzaţia pe care Alexandru i-a comunicat-o lui Aristotel, când acesta voia să-i predea logica: îmi comprimi toate oasele capului. Impresia a ceva exterior. În secolul XVII, această exterioritate era resimţită ca fiind absolut de la sine înţeleasă: se afla cum, din premisa majoră şi premisa minoră, se putea găsi concluzia. Se preda ceea ce găsiţi prezentat în mod ironic în *Faust* al lui Goethe: „Primul este aşa [Nota 19], al doilea este aşa,

deci al treilea şi al patrulea sunt astfel; şi dacă nu erau primul şi al doilea, nu ar fi fost nici al treilea şi al patrulea; şi iată Spiritul dumneavoastră bine dresat, şi cu cizme spaniole încălţat". Dacă omul simţea, ca Alexandru, că îi sunt comprimate oasele capului, sau se simţea strâns în cizme spaniole, din cauza primului, celui de-al doilea, al treilea şi al patrulea, este la urma urmei imaginea unui aceleiaşi senzaţii resimţite de om.

Acest caracter exterior al gândirii abstracte nu mai era resimţit în perioada în care se preda în mod conştient logica în şcoli. Astăzi a dispărut mai mult sau mai puţin: nu se mai învaţă logica în şcoli într-un mod conştient. Este aproximativ ca şi cum ar fi existat un timp în care sute de oameni ar fi îmbrăcat cu entuziasm aceeaşi uniformă conform unei indicaţii date, iar după aceea ar fi venit o epocă în care, fără să mai reflecteze, ei ar fi îmbrăcat-o din proprie voinţă. Dar în răstimpul în care logica abstractă a devenit preponderentă, vechea cunoaştere spirituală nu mai poate progresa. Iată de ce o vedem devenind exterioară şi luând forma pe care o găsim, de exemplu, în lucrările lui *Eliphas Lévi* [Nota 20] sau în operele publicate de *Saint-Martin* [Nota 21]. Aceste scrieri destinate publicului cuprind ultimele supravieţuiri ale vechii cunoaşteri şi clarvederi spirituale.

Dar ce conţine o lucrare ca aceea a lui Eliphas Lévi: *Dogmă şi ritual al Înaltei Magii?* Mai întâi, acolo găsim tot felul de semne, de triunghiuri, de pentagrame ş.a.m.d.; apoi găsim anumite cuvinte din limbile aflate altădată în circulaţie, ebraica între altele; acolo se află ceea ce mai înainte fusese „viaţă", dar şi „cunoaştere", ceea ce putuse trece în faptele şi ideile oamenilor; pe acestea le găsiţi, neexprimate în idei, pe de o parte, şi formulate într-o magie exterioară, pe de altă parte, speculaţii asupra

sensului simbolic al unui semn sau altul, în care omul modern, dacă vrea să fie onest, trebuie să admită că nu este conţinut nimic important, ci că este vorba numai de nişte operaţii oribile legate de tot felul de rituri, ale căror corelaţii spirituale nu erau nici pe departe clare pentru cei care vorbeau despre ele şi care adesea le şi practicau. Cărţi de acest gen indică lucruri care erau înţelese în vechile timpuri, şi trăite lăuntric prin cunoaştere, dar care, la epoca în care Eliphas Lévi, de exemplu, îşi scria lucrările sale, nu mai erau deloc înţelese. În ceea ce priveşte pe Saint-Martin, m-am exprimat relativ la el în săptămânalul „Goetheanum" [Nota 22]. Şi vedem tratat cu o deplină neînţelegere, ceea ce făcea altădată parte integrantă din viaţa sufletului şi spiritului, dar care nu se putea menţine acolo.

Este foarte adevărat, foarte exact că din secolul XV până în secolele XVIII – XIX ceea ce a fost o aspiraţie generală spre divin s-a manifestat în afectivitate. Sunt aici lucruri foarte frumoase, minunat de frumoase, sublime şi mai ales, ceea ce se remarcă foarte puţin astăzi, un suflu realmente încântător de spiritualitate. Dar alături de toate acestea încep a se ivi germenii – care se întăresc – ai neînţelegerii faţă de vechile adevăruri spirituale şi, legat de aceasta, creşte incapacitatea de a accede la spirit în felul corespunzător epocii. Se pot găsi oameni care vorbesc în secolul XVIII de o distrugere a tot ceea ce este omenesc şi de apropierea unui materialism cumplit. Adesea, ceea ce spun aceşti oameni ai secolului XVIII pare a se aplica de asemenea la epoca noastră; şi totuşi nu se aplică nici la ultimele două treimi ale secolului XIX. Căci acest caracter demonic, pe care secolul XVIII îl privea încă, într-un anumit sens, drept o oroare, a devenit în secolul XIX ceva cu totul normal. Nu exista puterea de a spune: Sistemul lui

Copernic este foarte frumos, dar este o concepţie care nu s-a putut naşte decât fiindcă omul nu a devenit pe Pământ ceea ce ar fi trebuit să devină aici, pentru că Pământul a rămas fără regent şi suveranitatea a trecut la „Prinţul ilegitim" al Lumii – cuvântul revine în mod constant în Evul Mediu –, iată de ce Christos a părăsit Soarele pentru a se uni cu destinul Pământului.

Şi de fapt numai la sfârşitul secolului XIX a devenit posibil ca aceste lucruri să fie privite cu claritatea omenească originară. A devenit posibil în epoca lui Michael: noi am vorbit adesea despre începutul şi caracterul acestei epoci. Dar există sarcini legate de această epocă michaelică, pe care le vom putea indica acum, după cele prezentate în expunerea făcută de Crăciun şi după aceea privind dezvoltarea viziunii spirituale de-a lungul secolelor.

CONFERINŢA a V-a

Dornach, 12 ianuarie 1924

Am văzut cum vechea cunoaştere dobândită de omenire datorită unei clarvederi instinctive s-a întunecat încetul cu încetul, ca într-un fel de crepuscul. Este extrem de dificil de găsit urme ale acestei vechi cunoaşteri în epoca modernă, mai ales după secolul XVIII, căci, aşa cum v-am spus, ceea ce s-a păstrat, sau mai exact ceea ce apare şi este nou, este observarea exterioară a naturii şi logica, această înlănţuire de idei abstracte. Dar nici prin observarea exterioară a naturii, prin observarea senzorială, nici prin succesiunea de simple idei logice, abstracte, nu se poate crea puntea de la om la adevărata realitate. Dar printr-o anumită supravieţuire a tradiţiilor, până în timpurile cele mai recente, se poate chiar spune că

până la mijlocul secolului XIX s-a menţinut ceva din vechea cunoaştere; şi pentru ca în studiile pe care ne propunem să le facem şi care vor fi importante, sufletul nostru să poată adopta o atitudine justă, aş vrea astăzi să mai spun câte ceva despre anumite reprezentări care mai existau chiar şi în prima jumătate a secolului XIX, ca ultime vestigii ale acestei vechi cunoaşteri.

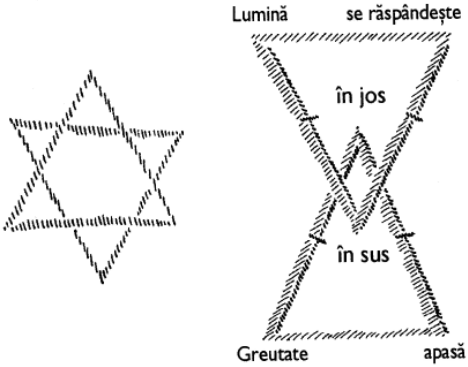
Vă povestesc aceste lucruri pentru ca să vedeţi cum, într-o epocă relativ recentă, felul de a gândi al oamenilor era cu totul altul decât este actualmente, dar, o repet, este extrem de dificil de a ne face o idee despre aceasta căci, aşa cum v-am spus, nu era vorba decât de unele persoane izolate, cel mult cu un mic cerc de discipoli, care mai existau pe ici-colo şi care au continuat, în secretul cel mai absolut, câte ceva din această veche cunoaştere, fără să o înţeleagă ei înşişi în toată profunzimea. Trebuie presupusă o asemenea situaţie şi pentru o epocă mai veche, căci este absolut sigur că personalitatea pe care dumneavoastră o cunoaşteţi sub numele de Faust, ca şi cea care vă este cunoscută sub numele de Paracelsus au intrat, în timpul călătoriilor lor, în contact cu solitarii de acest gen – am putea spune: cu eremiţii retraşi în grotele sufletului – care le-au spus multe din lucrurile pe care ei le-au dezvoltat ulterior datorită unor facultăţi lăuntrice mai degrabă instinctive.

Ceea ce vreau să vă povestesc acum este faptul că mai exista încă în primele decenii ale secolului XIX în Europa Centrală ceea ce se poate numi, dacă vreţi, o „şcoală”, o şcoală retrasă. Acolo se dădea unui foarte mic cerc de discipoli, o învăţătură foarte profundă asupra omului. Deja de mult timp, pe o cale spirituală, am aflat de existenţa acestei mici comunităţi, într-un anumit loc din Europa Centrală. Precizez că am cunoscut-o pe o cale spirituală; nu

aş fi putut-o observa în lumea fizică, deoarece în momentul când exista această comunitate, eu nu mă aflam în lumea fizică. Am aflat în mod spiritual de existenţa acestei mici comunităţi. Şi nu aş vorbi despre ceea ce se învăţa acolo, dacă esenţialul a ceea ce era tăinuit acolo nu mi s-ar fi revelat ulterior, prin cercetarea spirituală, dacă nu aş fi regăsit, ca să spunem aşa, eu însumi faptele. Căci numai redescoperind tu însuţi lucrurile, ajungi la atitudinea justă faţă de această imensă înţelepciune ce s-a păstrat din timpurile vechi. Şi de la această comunitate despre care vreau să vă vorbesc, se poate urmări, mergând înapoi în timp, pe firul istoriei, o tradiţie care străbate prin întregul Ev Mediu până în Antichitate, până la epoca pe care v-am descris-o de Crăciun, până la epoca lui Aristotel; o tradiţie care totuşi n-a venit direct din Grecia, ci din Asia, prin ceea ce fusese adus acolo de Alexandru cel Mare din Macedonia.

Acolo, în această comunitate mică, se dădea o învăţătură foarte profundă cu privire la două facultăţi omeneşti, cu cea mai mare precizie disponibilă. Se putea vedea acolo cum un Maestru adevărat, un ocultist, explica discipolilor pe care îi instruia în această privinţă, că nu se putea începe nimic cu vechile simboluri, cu acele simboluri care s-au păstrat din misteriile străvechi, constând din anumite forme geometrice, cum ar fi de exemplu această formă pe care o desenez, şi care au de obicei cuvinte ebraice la câte o extremitate (vezi Tabla 6, stânga).

Desenul 8: Pentagon

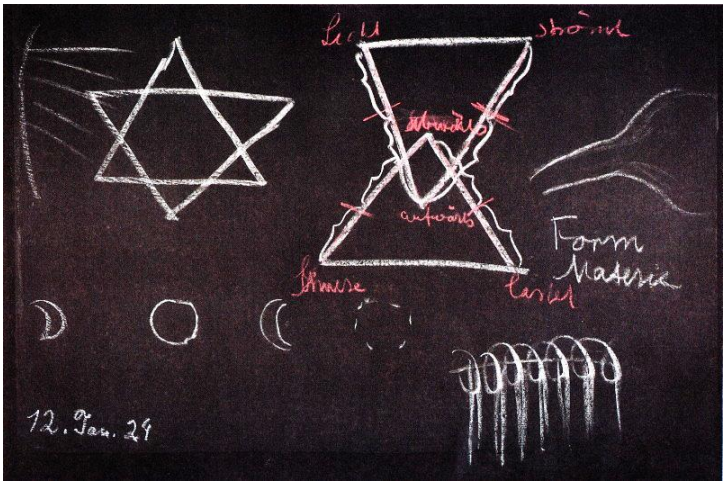

Tabla 6

Şi discipolii acestui Maestru ştiau, datorită învăţăturii primite, că de exemplu ceea ce spune Eliphas Lévi nu este decât o discuţie care ocoleşte esenţa problemei. Căci ei învăţau că nu se descoperă sensul exact al acestor simboluri decât regăsindu-le în esenţa organizării omeneşti.

Mai ales un anumit simbol juca un mare rol în această comunitate. Dumneavoastră îl obţineţi când separaţi cele

două părţi ale peceţii lui Solomon, cum este denumită în mod obişnuit, când trageţi un triunghi în jos şi pe celălalt în sus (vezi desenul de sus, dreapta). Chiar şi în secolul XIX acest simbol mai juca încă un rol important în această comunitate. Maestrul îi punea pe discipolii săi să ia o anumită poziţie a corpului, care reproducea oarecum acest simbol: îi punea să îndepărteze picioarele şi să întindă lateral braţele ridicate. Prelungind liniile braţelor în jos şi ale picioarelor în sus, cele patru linii (liniile mai groase) din desen erau scoase în evidenţă de însuşi organismul omenesc. O altă linie uneşte apoi picioarele, următoarea uneşte sus mâinile. Acestea două erau sesizate de conştienţă ca adevărate linii de forţă; în acest moment discipolului îi devenea clar că nişte curenţi asemănători celor electromagnetici treceau de la vârful degetelor mâinii stângi la vârful degetelor mâinii drepte, ca şi de la piciorul stâng la piciorul drept, astfel încât organismul omenesc însuşi înscria în spaţiu cele două triunghiuri care pătrundeau unul în altul.

După aceea, discipolul trebuia să înveţe să resimtă ce conţin aceste cuvinte: „Lumina se răspândeşte în sus, greutatea apasă în jos". Elevii trebuiau să resimtă aceasta în cursul unei profunde meditaţii făcute în poziţia corporală pe care am descris-o. Şi încetul cu încetul, Maestrul ajungea să le poată spune: Acum veţi face o experienţă care a fost întotdeauna practicată în vechile misterii. Şi ei trăiau experienţa vie şi reală a măduvei existente în oasele braţelor şi picioarelor lor; ei se simţeau trăind în măduva oaselor, în interiorul oaselor lor.

Vedeţi dumneavoastră, iubiţii mei prieteni, putem încă resimţi aceste lucruri când stabilim o relaţie între ceea ce v-am spus ieri şi ceea ce vă spun acum. Ieri v-am spus că atunci când omul se comportă într-adevăr numai în felul

care a ajuns în decursul timpului să fie considerat ca ceva obişnuit, când se limitează la o gândire pur abstractă, el rămâne exterior, străin – ca să spunem aşa – de el însuşi. Şi se produce exact contrariul când apare conştienţa interiorului oaselor.

Mai există şi altceva care vă poate conduce la înţelegerea acestor lucruri. Vedeţi dumneavoastră, oricât de paradoxal vă poate apărea, trebuie totuşi să vă spun că o carte ca *Die Philosophie der Freiheit* (***Filosofia libertăţii***) [Nota 23], nu poate fi înţeleasă numai prin logică, ci trebuie să fie înţeleasă prin omul întreg. Şi de fapt ceea ce am spus în ***Filosofia libertăţii*** despre gândire, nu va fi înţeles dacă nu ştim că omul vieţuieşte gândirea cu ajutorul cunoaşterii lăuntrice, a resimţirii lăuntrice a scheletului său. În realitate nu cu creierul său, ci cu scheletul său gândeşte omul când gândirea urmează nişte linii riguroase. Când gândirea devine concretă, cum este cazul în ***Filosofia libertăţii***, ea pătrunde în omul întreg.

Dar discipolii acestui Maestru mergeau şi mai departe, şi învăţau a resimţi chiar interiorul oaselor. Ei au realizat astfel o ultimă experienţă vie, frecvent practicată în şcolile vechilor misterii: să vieţuiască simbolul, transformând în simbol propriul lor organism. Căci numai astfel putem resimţi şi trăi realmente simbolul. A vrea să explicăm un simbol este ceva absurd, şi toate speculaţiile asupra simbolurilor sunt în mod absolut lipsite de sens. Atitudinea justă în privinţa lor constă în a le realiza şi a le trăi; în acelaşi fel, nu trebuie niciodată să interpretăm în mod abstract fabulele, legendele sau basmele, ci trebuie să ne identificăm cu ele. Există întotdeauna ceva în om care îi permite să se pună în locul tuturor personajelor unui basm şi să se unească în mod intim cu basmul. Aşa este şi cu aceste simboluri adevărate, născute din cunoaşterea

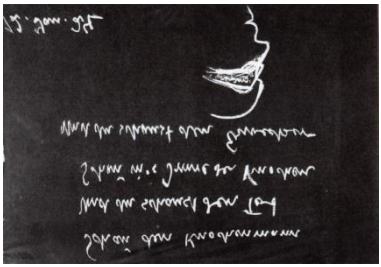
spirituală a vechilor timpuri. Pentru acest simbol, eu v-am tradus cuvintele (vezi desenul 8).

Desigur că pentru timpurile moderne este mai mult sau mai puţin o incorectitudine să reproducem astfel de cuvinte ebraice care nu mai sunt pe deplin înţelese; căci omul nu este atunci lăuntric vivifiat, el nu trăieşte simbolul, ci îşi stâlceşte limba şi este ca şi cum i s-ar rupe oasele. Şi aceasta este ceea ce se întâmplă, bineînţeles în mod spiritual, când se iau în serios lucrări ca aceea a lui Eliphas Lévi.

Aceşti discipoli învăţau deci a vieţui interiorul oaselor lor. Dar când începi a face această experienţă vie a interiorului oaselor, nu mai eşti în om. Dacă aţi ţine degetul arătător la patruzeci de centimetri în faţa nasului şi aţi avea acolo un obiect oarecare, acest obiect nu ar fi în dumneavoastră; tot aşa de puţin s-ar afla în dumneavoastră ceea ce vieţuiţi în interiorul oaselor dumneavoastră – mergeţi spre interior, dar ieşiţi din dumneavoastră înşivă, ieşiţi într-adevăr din dumneavoastră înşivă. Şi această ieşire din sine însuşi, această mergere spre zei, mergere în lumea spirituală, aceasta este ceea ce învăţau să înţeleagă elevii acelei mici şcoli solitare, căci lor li se revelau liniile care au fost trasate de zei pentru a alcătui lumea. Ei găseau pe această parte, prin om, calea către zei.

Apoi, Maestrul concentra ceea ce simţeau discipolii într-o frază paradoxală, care ar apărea desigur hilară multor oameni de astăzi, dar care – dumneavoastră o recunoaşteţi după ceea ce tocmai v-am spus – conţine un adevăr profund:

Tabla 7

Priveşte scheletul,
Şi vei vedea moartea.
Priveşte în interiorul oaselor,
Şi vei vedea Trezitorul

]

cel care trezeşte omul la spirit, fiinţa care leagă omul de lumea zeilor.

În acea epocă şi pe această cale nu se putea ajunge la mare lucru, dar se ajungea totuşi la ceva. Discipolilor le erau accesibile unele din învăţăturile asupra evoluţiei Pământului, trecând prin diversele metamorfoze. Ei învăţau, tocmai pentru că se puteau transpune în această natură spirituală a omului, să privească în urmă în vremurile atlanteene şi chiar dincolo de acestea. De fapt o mare parte din ceea ce oamenii îşi povesteau asupra evoluţiei pământeşti şi care la acea epocă nu era nici scris, nici tipărit, provenea din aceste investigaţii. Aceasta a fost una dintre învăţăturile date în acea şcoală.

A mai existat şi o alta, la fel de interesantă. Ea consta în a ajunge la înţelegerea practică a superiorităţii omului faţă de animale. Se poate spune că ceea ce se utilizează în tot felul de scopuri atât de apreciate astăzi, era cunoscut încă până în secolul XIX acestor oameni care se sprijineau pe tradiţii vechi şi bune. Oamenii sunt astăzi foarte mândri că au câini poliţişti care pot repera urmele a tot felul de delicte. Altădată nu se folosea aşa ceva; dar acest simţ al câinilor se cunoştea mai bine chiar decât astăzi. Se ştia că omul este înconjurat de o substanţialitate mai fină decât

cea care se poate vedea sau percepe prin miros, şi se ştia şi că lumea are de asemenea fluidul său subtil; se identificau toate acestea cu un ansamblu de curenţi de căldură, diferenţiaţi, şi legaţi de tot felul de curenţi consideraţi ca fiind electromagnetici, se făcea o apropiere între simţul olfactiv al câinilor şi aceşti curenţi, şi se arăta discipolilor de la micile şcoli despre care v-am vorbit că acelaşi lucru se producea şi pentru alte animale. Li se arăta în ce măsură era răspândită percepţia acestui fluid subtil prezent în lume în regnul animal. Şi li se arăta atunci că ceea ce animalele dirijează în jos, spre materia grosieră, la om se dezvoltă în sus, în domeniul sufletului.

Vedeţi dumneavoastră, ceea ce se învăţa în această mică şcoală este într-adevăr extrem de interesant. Se învăţa cu ajutorul observaţiei anatomice exterioare, dar se aveau în vedere lucruri profund spirituale. Şi se spunea discipolului: vezi, omul este un microcosmos. Organizarea sa reproduce tot ceea ce există deja în sistemul cosmic. Omul era văzut ca un microcosmos, ca o mică lume, nu numai în privinţa substanţelor care există în el, ci şi a proceselor care se desfăşoară în el. Anumite lucruri, forţe care există plastic în el, se raportau la fenomene ale lumii exterioare. Astfel, se observa foarte atent cum Luna trece din primul pătrar la Lună plină, la ultimul pătrar, la Lună nouă... cum trece prin douăzeci şi opt până la treizeci de faze. Aceste aspecte succesive pe care le ia Luna se observau în Cosmos.

Tabla 6

Desenul 9: Fazele Lunii

Se urmărea cu privirea acest curs al Lunii; se vedea cum în timpul deplasării sale, ea descria douăzeci şi opt până la treizeci de vârtejuri succesive.

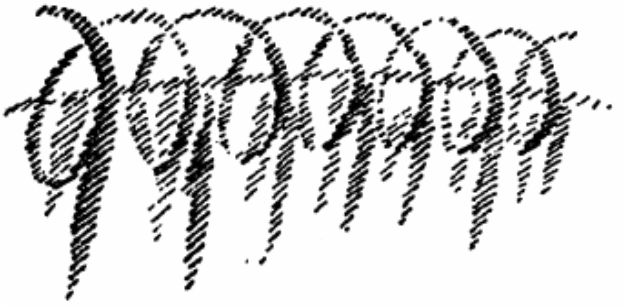

Tabla 6

Desenul 10: Vârtejurile Lunii

Se înţelegea atunci de ce omul are de la douăzeci şi opt la treizeci de vertebre în coloana vertebrală şi cum, în embrionul omenesc, coloana vertebrală se formează în raport cu mişcările şi forţele Lunii.

Tabla 6

Desenul 11: Forţele Lunii

Constituţia mişcărilor Lunii care au loc în fiecare lună se regăsea în formaţia coloanei vertebrale şi în ce priveşte nervii acesteia, cei douăzeci şi opt la treizeci de nervi ai săi care se extind în întregul organism.

Se vedea în aceşti douăzeci şi opt – treizeci de nervi reproducerea curenţilor pe care Luna, în cursul diferitelor faze ale evoluţiei sale, îi trimite în mod constant pe Pământ; chiar în forma coloanei vertebrale, în succesiunea vertebrelor, se vedea acţiunea curenţilor lunari. Pe scurt, în ansamblul coloanei vertebrale şi al nervilor care se desprind din ea, în tot ceea ce omul poartă în el, se vedea ceea ce îl uneşte cu Cosmosul, ceea ce-l leagă de Cosmos într-o relaţie vie. Şi toate acestea erau spuse discipolilor.

Tabla 6

Desenul 12: Curenţi lunari

Apoi li se atrăgea atenţia şi la altceva. Li se spunea: Observaţi nervul optic, modul cum se prelungeşte el de la creier până în ochi şi cum se ramifică în ochi în fibre foarte fine. Care este numărul lor? Numărul acestor fibre nervoase este egal cu acela al nervilor care pleacă de la măduva spinării: douăzeci şi opt – treizeci. Astfel încât un fel de mică organizare tip măduvă a spinării pleacă de la

creier şi pătrunde în ochi prin nervul optic (vezi desenul 13). Astfel – spunea Maestrul discipolilor săi –, omul a primit de la zeii care, la început, în străvechime, i-au format existenţa, această ramificaţie în treizeci de curente a sistemului nervos al coloanei vertebrale. Însă el însuşi a creat în ochiul ce priveşte aspectul sensibil al lumii, o copie

a acesteia; în partea anterioară a capului său el a creat o imagine a ceea ce au făcut zeii din el.

După aceea se atrăgea atenţia discipolului asupra relaţiei care există între organizarea măduvei spinării şi Lună. Dar, pe de altă parte, se constata că din cauza raportului particular al Lunii cu Soarele, anul se divizează în douăsprezece luni, iar din creierul omenesc pleacă doisprezece nervi spre diferite părţi ale organismului: cei doisprezece nervi cranieni mai importanţi. Din acest punct de vedere, în organizarea capului său omul este un microcosmos şi reproduce relaţia Soarelui cu Luna. Chiar în configurarea omului se remarcă această imitare a ceea ce sunt în afară fenomenele Cosmosului.

Atenţia discipolului era apoi readusă la faptul că în capul său, prin nervul optic, prin cele treizeci de fibre ale nervului optic, el reproduce organizarea lunară a coloanei vertebrale. De la creier pleacă doisprezece nervi. Dar iată că, din nou, dacă se studiază acea parte a creierului de unde se desprinde nervul olfactiv pentru a merge spre nas, se constată că această mică parte a creierului reproduce în întregime creierul. Aşa cum sistemul nervos al măduvei spinării este imitat în ochi, la fel creierul întreg este imitat în organizarea mirosului; căci sunt douăsprezece fibre nervoase pe care nervul olfactiv le dirijează spre nas. Astfel încât omul, la partea anterioară a coloanei sale vertebrale şi a capului, poartă în realitate un mic om (vezi desenul de mai jos).

Tabla 7

Desenul 13: Nervul optic şi nervul olfactiv

Dar se preciza discipolului că acest mic om nu este decât schiţat din punct de vedere anatomic. Elementele concresc, şi numai un examen anatomic minuţios poate constata aceste fapte. Elementele concresc, dar ele există ca atare. Însă de aceea ele se configurează în mod deosebit în trupul astral. Şi pentru că ele rămân în starea de schiţă, în viaţa obişnuită omul nu poate dispune de ele, dar el poate învăţa să dispună de ele. Şi aşa cum se procedase pentru interiorul oaselor, discipolul era stimulat să resimtă în mod viu, să trăiască această parte a corpului.

Vedeţi dumneavoastră, aici intervine cu totul altceva, ceva care este în mod sigur mult mai aproape de concepţia occidentală decât ceea ce preluăm adesea din Orient. Orientul cunoaşte de asemenea această concentrare asupra rădăcinii nasului, asupra punctului situat între cele două sprâncene. Cu aceasta este indicat locul. Dar în realitate este vorba de o concentrare asupra micului om care există acolo în interior, şi care se percepe în mod astral. Şi dacă el este perceput din punct de vedere astral, dacă meditaţia este concepută în aşa fel încât să acceseze ceva în regiunea de care vorbim, este ca şi cum am voi să concepem lăuntric un mic om, ca pe un embrion. Această îndrumare a fost o

instrucţiune primită de către discipolul de la această mică şcoală, ca un fel de configurare efectivă a unui mic om printr-o gândire puternic concentrată.

Astfel se forma, la discipolii înzestraţi cu facultatea necesară, floarea de lotus cu două petale. Apoi li se spunea: animalul orientează lucrurile, le coboară spre ceea ce este fluidul electromagnetic îmbibat de căldură. Omul acţionează asupra a ceea ce este la rădăcina nasului, care pare a nu fi decât simţ olfactiv, dar unde intervine de asemenea activitatea simţului vizual, şi îl modelează în astral. Datorită acestui fapt el nu se limitează la a urmări fluidul, ci devine capabil să provoace un schimb continuu cu lumina astrală şi să perceapă cu ajutorul florii de lotus cu două petale ceea ce înscrie el în mod continuu în timpul întregii sale vieţi în această lumină astrală. Câinele nu adulmecă decât ceea ce a rămas, ceea ce este prezent acolo. Omul procedează altfel: deoarece floarea sa de lotus intră în mişcare, chiar dacă el nu se poate servi de ea pentru a percepe, el înscrie fără încetare în lumina astrală tot ce se află în gândirea sa. Aceasta îi dă atunci facultatea de a urmări, de a percepe ceea ce scrie, şi de asemenea de a percepe adevărata diferenţă între Bine şi Rău.

Mai existau deci ecouri din aceste comori de înţelepciune primordială ale căror rudimente erau învăţate într-un mod practic. Şi aceasta ne arată tot ceea ce s-a pierdut sub influenţa acestor curente materialiste care s-au impus atât de puternic spre mijlocul secolului XIX. Căci nişte lucruri ca acelea pe care vi le-am indicat au fost resimţite şi cunoscute, cel puţin până la un anumit grad, într-un anumit cerc – ce trăia, evident, foarte izolat, în felul eremiţilor. Din această sursă, s-au răspândit în domeniile cele mai variate cunoştinţe, cărora nu li s-a mai acordat deloc atenţie după aceea, dar la care astăzi aspiră din nou

mulţi oameni. Totuşi, din cauza metodelor grosiere care stăpânesc astăzi, aceste cunoştinţe nu mai sunt accesibile pentru ştiinţa exterioară.

O învăţătură cu totul precisă se lega de ceea ce comunica Maestrul, în acest mic cerc, discipolilor săi. Discipolului îi devenea limpede faptul că atunci când utiliza acest organ, care este un organ al mirosului în lumina astrală, învăţa să cunoască adevărata substanţialitate a tuturor lucrurilor, adevărata materie. Şi când el învăţa să cunoască interiorul sistemului său osos şi, prin aceasta, adevărata geometrie a Lumii, maniera în care zeii imprimă forţele în Lume, el învăţa în fapt să recunoască ceea ce acţionează ca formă în lucruri.

Prin urmare, dacă vrei să cunoşti materia unui cuarţ – i se spunea discipolului – contemplă-l cu floarea de lotus cu două petale. Dacă vrei să cunoşti forma sa de cristalizare, cum este modelată materia, cum ia formă, tu trebuie să percepi această formă din Cosmos prin ceea ce poţi resimţi când pătrunzi de o manieră vie în interiorul sistemului tău osos. Sau i se spunea discipolului: Când îţi foloseşti organul din cap, tu poţi cunoaşte însuşirea substanţială a unei plante. Când înveţi să vieţuieşti în interiorul sistemului tău osos, poţi recunoaşte cum creşte o plantă, de ce frunzele sale au o formă sau alta, de ce sunt inserate într-un anumit fel pe tijă, de ce florile sale se desfac într-un fel sau altul.

Astfel, tot ceea ce este formă ar trebui să fie înţeles într-un fel, iar tot ceea ce este materie, într-alt fel. Şi este într-adevăr interesant de văzut, când ne reîntoarcem la *Aristotel*, că în tot ceea ce există, el distingea forma şi materia. Dar acestea au fost învăţate mai târziu într-o formă pur abstractă; şi în curentul care a trecut din Grecia în Europa, lucrurile au fost prezentate atât de abstract că la citirea cărţilor care tratează aceste lucruri în Evul Mediu, te

apucă disperarea. În ceea ce priveşte timpurile moderne, nu te apucă numai disperarea, ci îţi vine de-a dreptul să te urci pe pereţi când vezi cum sunt expuse lucrurile. Dar dacă ne întoarcem la Aristotel, descoperim că la el formele ne duc într-adevăr la această trăire – care a trecut în Asia –, la această reală percepere într-adevăr interioară a lucrurilor cu organul din cap care permite să se vadă în aceste lucruri ceea ce el numeşte materia.

Această cunoaştere lăuntrică a ceea ce se învăţa în Grecia sub numele de filosofic, această cunoaştere după Cronica Akasha ne orientează spre ceva ce, desigur, nu am putut semnala în *Rätseln der Philosophie* (***Enigmele filosofiei***) decât într-o manieră cu totul exterioară; eu expun acolo ceea ce gândea Aristotel în realitate: anume că la om, forma şi materia se întrepătrund; materia este formă, forma este materie. Dumneavoastră puteţi găsi aceasta în descrierea mea referitoare la Aristotel, din ***Enigmele filosofiei***.

Cu toate acestea, Aristotel îşi preda învăţătura într-un cu totul alt mod. El spunea: Când abordăm elementul mineral, resimţim mai întâi forma prin trăirea interiorului oaselor gambelor, şi resimţim materia prin organul din cap; cele două sunt situate departe una de alta. Omul separă astfel în mod clar forma şi materia, cu alte cuvinte în regnul mineral, cristalizarea. Dar când observă planta, el sesizează forma prin trăirea interiorului osului coapsei sale, şi materia, prin acelaşi organ din cap: floarea de lotus cu două petale. Cele două organe de percepţie sunt deja mai apropiate. Şi dacă omul vieţuieşte animalul, el îi sesizează forma prin interiorul osului antebraţului, iar materia din nou cu organul din cap, prin floarea de lotus cu două petale, deci prin organe foarte apropiate. În sfârşit, dacă omul vrea să vieţuiască omul, atunci el vieţuieşte

forma prin interiorul osului braţului, care, prin intermediul instrumentului vorbirii, se leagă chiar de creier. Eu am vorbit adesea de aceasta în introducerile pe care le-am făcut la euritmie [Nota 24]. Acolo se întâlneşte floarea de lotus cu două petale cu ceea ce din interiorul braţului merge la creier. Şi omul vieţuieşte un alt om în vorbire, nu divizat în formă şi conţinut, ci ca o unitate în care forma şi conţinutul sunt una.

Vedeţi dumneavoastră, această învăţătură se mai dădea încă într-un mod foarte concret pe vremea lui Aristotel. Şi, după cum v-am spus, se mai găsesc urme ale acesteia până în secolul XIX. După aceea, iubiţii mei prieteni, s-a săpat o adevărată prăpastie. În fond, aceste lucruri s-au pierdut cu totul spre anii 40 ai secolului XIX, iar prăpastia a persistat până la sfârşitul secolului XIX când, datorită epocii lui Michael, lucrurile au putut fi regăsite. Dar prin faptul că au trecut peste această prăpastie, oamenii trec realmente un Prag. Şi pe acest Prag se află un păzitor. Oamenii care treceau prin faţa lui între anii 1842 şi 1879 [Nota 25] nu l-au putut remarca. Dar, pentru salvarea sa, omenirea trebuie de acum înainte să privească înapoi şi să ţină cont de el. Căci faptul de a nu-l remarca şi a continua să trăiască în secolele care vin fără să ţină cont de el, ar duce omenirea la cele mai cumplite dezastre.

Despre aceasta vom vorbi mai mult mâine.

CONFERINŢA a VI-a

Dornach, 13 ianuarie 1924

Epoca lui Michael în care a intrat lumea deja din ultima treime a secolului XIX şi în care oamenii trebuiau să intre din ce în ce mai conştient, se distinge în mod considerabil de perioadele michaelice precedente. Evoluţia omenirii pe Pământ se desfăşoară în aşa fel încât în viaţa omenească intervine din când în când câte unul din cele şapte mari spirite arhanghelice, în aşa fel încât după o perioadă determinată conducerea lumii revine din nou lui Gabriel, lui Uriel, lui Rafael, lui Michael ş.a.m.d. Dar perioada noastră este în mod esenţial diferită de perioadele precedente ale conducerii michaelice, şi asta datorită faptului că, începând cu prima treime a secolului XV, omul se află într-o cu totul altă relaţie faţă de lumea spirituală decât înainte. Şi această relaţie cu lumea spirituală determină totodată şi un anume raport cu Spiritul care conduce destinul oamenilor, şi care poate fi desemnat prin vechiul nume de Michael.

Ceea ce v-am descris sub numele de mişcare rosicruciană – după cum v-am arătat – a fost deviată în direcţiile cele mai variate spre şarlatanie, şi marea majoritate din ceea ce a ajuns la omenire sub acest nume nu este decât şarlatanie. Dar, după cum v-am arătat în expuneri anterioare [Nota 26], a existat o anumită individualitate care poate fi desemnată cu numele de *Christian Rosenkreutz*. Acesta a fost, într-un anumit fel, iniţiatorul modului în care, la începutul unei noi faze a vieţii omenirii, un spirit luminat, un spirit în căutarea cunoaşterii poate intra în legătură cu lumea spirituală.

S-ar putea spune că i-a fost hărăzit lui Christian Rosenkreutz să pună într-un mod cu totul nou cele mai diverse, cele mai elevate probleme care pot fi concepute, cele mai enigmatice întrebări în privinţa existenţei, de o manieră în întregime nouă, în comparaţie cu experienţele anterioare ale oamenilor. Căci concomitent cu rosicrucianismul şi cu ceea ce se numeşte mai târziu aspiraţia faustiană, aspiraţie care dirija gândirea omenească spre lumea spirituală, apărea pe de altă parte ştiinţa abstractă şi naturalistă. Şi purtătorii – evident, cei mai demni de acest nume – ai acestui nou curent al spiritului, un Galilei, un Giordano Bruno, un Copernic, un Kepler, aveau o atitudine cu totul diferită faţă de lume, în contrast cu cea a oamenilor care voiau să păstreze o cunoaştere adevărată şi nu o cunoaştere formală şi abstractă. Căci aceştia din urmă remarcau în propria lor condiţie umană cât se schimbase epoca şi, odată cu ea, relaţia zeilor cu omenirea.

Se poate spune că până în secolele XII – XIII, într-o manieră rudimentară, dar care era încă foarte clară până în secolul IV d. Chr., omul putea extrage din el însuşi cunoştinţe reale asupra lumii spirituale. Practicând exerciţiile din vechile misterii, omul putea afla din propria sa fiinţă secretele existenţei. Şi este adevărat că în această omenire mai veche iniţiaţii scoteau din profunzimile sufletului lor ceea ce aveau să spună oamenilor, şi le aduceau la suprafaţa gândirii lor, în lumea ideilor. Ei erau conştienţi de faptul că-şi extrăgeau cunoştinţele din lăuntrul sufletului lor.

Exerciţiile practicate aveau ca scop să impresioneze simţirea în cel mai înalt grad şi să-i impună experienţe pe care omul nu le face în viaţa obişnuită. Astfel că, oarecum, tainele zeilor izbucneau chiar dinlăuntrul omului. Dar omul

nu poate, în timp ce desprinde astfel din propria sa fiinţă, din profunzimile sale, aceste taine, concomitent să le şi contemple. În timpul vechii clarvederi instinctive se contemplaseră misterele lumii; ele fuseseră contemplate în imaginaţiuni, clarauzite în inspiraţie, oamenii se uniseră cu ele prin intuiţie, dar toate acestea nu sunt posibile dacă omul este lăsat relativ singur. Este la fel de imposibil să realizezi acest lucru astfel, pe cât este de imposibil să desenezi un triunghi dacă nu ai o tablă. Triunghiul pe care îl desenez pe tablă mă face sensibil la ceea ce este pur spiritual în mine; vreau să spun că triunghiul însuşi şi legile triunghiului sunt în mine; dar eu trasez triunghiul pe tablă; în acest fel cunosc din afară ceea ce este în realitate în mine. În acest caz este vorba de o reproducere exterioară; dar când este vorba să extragem din fiinţa omenească, în sensul vechilor misterii, cunoştinţe reale, aceste cunoştinţe trebuie să fie înscrise într-un fel undeva. Ele trebuie să fie înregistrate, pentru a putea fi văzute, în ceea ce, începând din Antichitate, se numeşte lumina astrală, în fina substanţialitate a Cronicii Akasha. Acolo trebuie să se înscrie totul; dar pentru aceasta trebuie să ne putem dezvolta capacitatea de a scrie în lumina astrală.

Iar această capacitate a depins de diferite lucruri în cursul evoluţiei omenirii. Voi neglija pentru început cele mai vechi timpuri. Nu voi vorbi de prima epocă postatlanteană, epoca protoindiană, acolo lucrurile erau puţin diferite. Dar vreau să încep cu epoca protopersană, aşa cum am descris-o în ***Ştiinţa ocultă***. Pe atunci exista o clarvedere instinctivă, existau cunoştinţe asupra lumii spiritual-divine, care puteau fi înscrise în lumina astrală, şi oamenii le puteau contempla fiindcă pământul, pământul solid le oferea rezistenţă. Înscrierea se făcea, desigur, prin organe spirituale, dar organele spirituale au nevoie de o rezistenţă: desigur că cele

văzute în acest mod nu sunt înscrise în acest pământ, ele sunt înscrise în lumina astrală, dar pământul oferă rezistenţa care permite reflectarea. Şi fiindcă în acea epocă protopersană rezistenţa pământului putea fi percepută de cei cunoscători, cunoştinţele pe care aceştia le scoteau din adâncul fiinţei lor puteau să devină viziuni.

În epoca următoare, epoca egipteano-chaldeeană, cunoştinţele scoase din sufletele iniţiaţilor se înscriau în lumina astrală datorită elementului lichid. Faceţi-vă o idee justă despre aceasta. Iniţiatul epocii protopersane îşi îndrepta privirea spre pământul solid, şi peste tot unde se aflau plante, roci, lumina astrală îi reflecta propria sa viziune. Iniţiatul epocii egipteano-chaldeene privea marea, fluviile, el privea şi ploaia care cade, ceaţa care se ridică. În fluvii, în mare, el contempla tainele durabile. Acele taine care se referă la ceea ce este efemer, la creaţia zeilor în cele trecătoare, el le contempla în ploaia care cade şi în ceaţa care se ridică. Trebuie să vă daţi seama că maniera banală, prozaică în care noi percepem azi ploaia şi ceaţa nu era şi maniera celor vechi. Ploaia şi ceaţa le spuneau multe lucruri celor vechi: ele le dezvăluiau secretele zeilor.

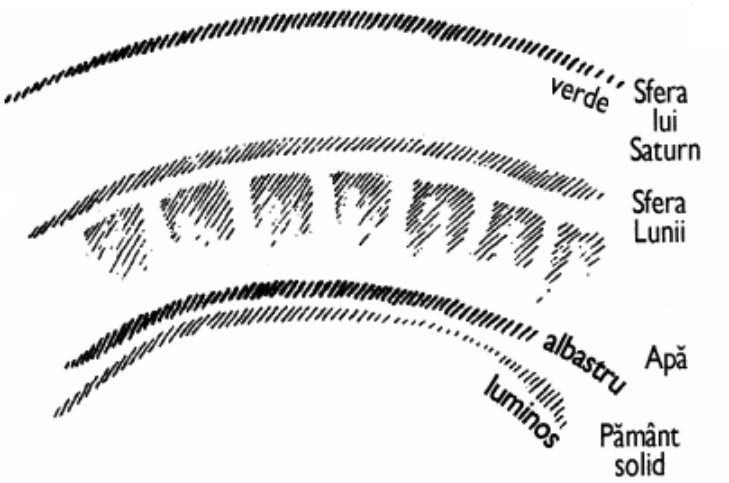
În perioada greco-latină, viziunile urcau în văzduh ca o Fata Morgana. Grecul vedea şi pe Zeus, îşi vedea zeii în lumina astrală, dar el avea şi sentimentul că lumina astrală reflectă zeii în jos spre el în anumite condiţii. Iată de ce îşi instalase el zeii în locuri în care aerul putea oferi o rezistenţă adecvată pentru înscrierea în lumina astrală. Şi aceasta a durat până în secolul IV d. Chr.

Chiar şi printre primii Părinţi ai Bisericii, mai ales cei greci – după cum se poate dovedi din scrierile lor –, care vedeau în lumina astrală această Fata Morgana a propriilor lor viziuni datorită rezistenţei aerului, aveau astfel o cunoaştere clară a faptului că Logosul, Cuvântul divin, se

manifesta în om prin natură. Apoi această cunoaştere s-a atenuat din ce în ce mai mult; din aceasta au mai existat ecouri la unii oameni deosebit de dotaţi până în secolele XII şi XIII. Dar când a survenit cunoaşterea abstractă, când a venit timpul în care oamenii au fost reduşi la înlănţuirea logică a gândurilor şi a datelor observaţiei sensibile, pământul, apa, aerul au încetat de a mai oferi rezistenţă pentru lumina astrală; şi o mai poate face numai eterul căldurii.

Vedeţi dumneavoastră, iubiţii mei prieteni, cei care recurg întru totul la gândirea abstractă, desigur că nu mai ştiu că şi aceste gânduri abstracte se înscriu în lumina astrală. Ele sunt înscrise acolo, dar singurul element care să ofere rezistenţă este eterul căldurii.

Şi iată urmarea: Să ne reamintim că în epoca protopersană, Pământul compact servea oamenilor de reflector pentru a vedea ceea ce era înregistrat în lumina astrală; şi ceea ce era păstrat astfel în lumina astrală pe baza Pământului solid ca element de rezistenţă, radia mai departe (vezi desenul de mai jos). Totuşi, nu depăşea sfera Lunii. Nu mergea mai departe. De acolo revenea pe Pământ şi, ca să spunem aşa, rămânea acolo; secretele se vedeau reflectându-se cu ajutorul Pământului. Ele rămâneau acolo fiindcă sfera lunară le respingea. Să trecem la perioada egipteano-chaldeeană. Apa (albastru) care este pe Pământ serveşte atunci ca reflector, şi ceea ce este reflectat ajunge la sfera lui Saturn. Aceasta îl respinge, şi devine posibil omului să rămână unit cu viziunile sale pe Pământ.

Desenul 14: Lumina

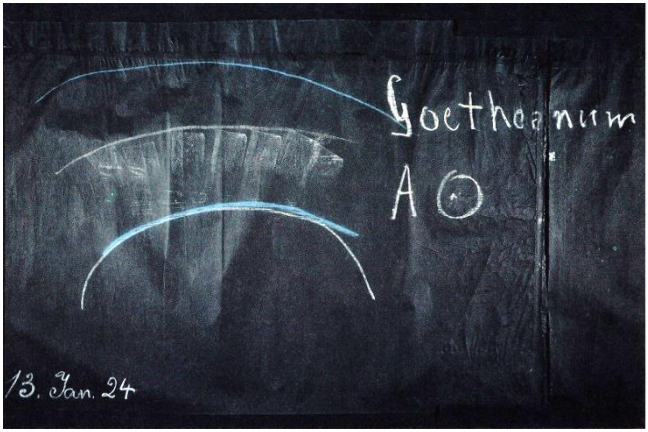

Tabla 8

Dacă trecem la perioada greco-latină, deci până în secolele XII-XIII, viziunile erau înregistrate în lumina astrală datorită aerului; reflectarea se extinde în realitate până la limitele sferei cosmice, apoi revine. Este elementul cel mai volatil, mai puţin dens, dar omul mai rămâne totuşi

unit cu viziunile sale. Iniţiaţii din toate aceste epoci au putut întotdeauna să spună: viziunile care ne-au fost reflectate de pământ, apă, aer, sunt aici, ele există. Dar când s-a ajuns la epoca mai recentă, numai elementul eterului căldurii a putut servi de reflector. Acest element poartă tot ceea ce este înscris în el în întinderile cosmice, dincolo de spaţiu, până în lumile spirituale. Şi de această dată, nu mai este aici.

Şi deja lucrurile se petrec în acest fel: Luaţi profesorul cel mai pedant care are idei – el trebuie evident să le aibă, fiecare caz ar trebui să fie examinat în particular, căci se întâmplă rar să le aibă – dar atunci când are idei, ele sunt înregistrate în lumina astrală prin eterul căldurii. Dar acest eter al căldurii este atât de volatil că totul se confundă în curând. Lucrurile trec în întinderile cosmice.

O personalitate cum a fost Christian Rosenkreutz ştia că iniţiaţii timpurilor vechi trăiseră cu viziunile lor, şi că ei le putuseră consolida fiindcă ei ştiau că ele erau acolo, că ele se reflectau undeva în cer, fie în sfera Lunii, fie în cele ale planetelor, fie la marginile Universului: se reflectau undeva. Acum nu se mai reflectă nimic. Nu se mai reflectă nimic pentru viziunea directă în stare de veghe. Oamenii au putut dobândi idei asupra naturii; a putut fi adoptat sistemul lui Copernic, au putut apărea tot felul de idei. Ele se pulverizează în eterul căldurii şi dispar în depărtările cosmice.

Dar a fost să fie ca, inspirat de un Spirit superior, Christian Rosenkreutz să găsească mijlocul de a percepe totuşi radiaţia reflectată, deşi este vorba de o radiaţie reflectată de eterul căldurii. Pentru aceasta el a recurs la alte stări de conştienţă, mai atenuate, subconştiente, analoage somnului, şi în care omul este în afara corpului său şi în stare normală. Atunci se putea percepe reflectarea

ideilor moderne, abstracte, asupra lucrurilor; reflectarea nu este înscrisă în spaţiu, dar este totuşi în lume, în lumea spirituală. Şi în rosicrucianism s-a produs acest lucru remarcabil că într-un anumit stadiu de tranziţie, rosicrucienii au luat cunoştinţă de tot ceea ce se putuse descoperi despre natură până atunci; ei au asimilat şi au prelucrat aceste cunoştinţe cum o poate face doar un om. Ei au ridicat la nivel de înţelepciune ceea ce ceilalţi nu duseseră decât până la nivelul ştiinţei. Apoi le păstrau în sufletul lor, şi se străduiau în cea mai mare puritate posibilă să mediteze profund înainte de a adormi. Şi atunci, lumile spirituale divine – nu marginile Universului, ci lumile spirituale divine – le aduceau înapoi ceea ce fusese conceput în idei abstracte într-un limbaj spiritual concret.

În şcolile rosicruciene se preda, de exemplu, sistemul lui Copernic; dar în stări de conştienţă deosebite, reveneau ideile pe care vi le-am explicat eu în aceste zile. Astfel încât, de fapt, rosicrucienii au înţeles perfect că ceea ce este dobândit mai întâi în forma cunoaşterii moderne trebuie oarecum dus spre zei, pentru ca aceştia să-l transpună în limbajul lor înainte de a-l reda oamenilor.

Şi asta mai este posibil şi în ziua de azi. Căci, iubiţii mei prieteni, dacă aţi fost pătrunşi de principiul de iniţiere rosicrucian în sensul de care am vorbit noi aici şi studiaţi acum haeckelianismul cu întreg materialismul său, studiaţi şi lăsaţi-vă pătrunşi de tot ceea ce este descris ca metodă de cunoaştere în ***Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare?*** [Nota 27] şi învăţaţi ceea ce spune *Haeckel* în a sa *Anthropogenie* (*Antropogenia*) [Nota 28] despre strămoşii oamenilor într-un mod poate respingător pentru dumneavoastră; învăţaţi în acest mod respingător tot ceea ce se poate învăţa prin ştiinţele naturii exterioare, şi le duceţi apoi zeilor; veţi primi ceea ce este descris cu

privire la evoluţie în cartea mea ***Ştiinţa ocultă***. Aceasta este, vedeţi dumneavoastră, ceea ce leagă ştiinţa slabă şi opacă pe care o poate dobândi omul aici jos, prin trupul său fizic, de ceea ce îi pot da zeii din cele învăţate de el astfel, dacă are mentalitatea şi pregătirea necesare. Dar omul trebuie să ducă zeilor ceea ce poate el învăţa pe Pământ, căci timpurile s-au schimbat.

A mai intervenit şi altceva: Astăzi un om poate face orice efort vrea, dar el nu mai poate extrage din el însuşi cum au făcut-o anticii iniţiaţi. Sufletul nu mai dăruieşte în acelaşi fel în care dăruia altădată iniţiaţilor antici. Toate acestea devin tulburi, amestecate cu tendinţe instinctive cum se constată la mediumuri sau la stările maladive, patologice. Însă tot ceea ce vine doar din lăuntru este tulbure, căci epoca în care se puteau desprinde cunoştinţele din însăşi esenţa fiinţei a trecut. Ea era deja trecută în secolele XII-XIII, şi ceea ce s-a produs se poate exprima aproximativ în felul următor.

Iniţiaţii epocii protopersane au înscris multe lucruri în lumina astrală cu ajutorul rezistenţei oferite de Pământ. Când a apărut primul iniţiat al acelei epoci, lumina astrală destinată oamenilor era o tablă în întregime nescrisă. După cum am spus, voi vorbi mai târziu despre epoca protoindiană; astăzi nu mă întorc înapoi decât până la Persia. Natura întreagă, toate elementele, solid, lichid, aerian, căldura erau ca o tablă nescrisă. Iniţiaţii epocii protopersane au înscris în lumina astrală tot ceea ce putea fi înscris cu ajutorul rezistenţei Pământului şi, în primul rând, secretele pe care oamenii trebuiau să le primească de la zei. Tabla era în parte acoperită de inscripţii, în parte încă neatinsă. Iniţiaţii epocii egipteano-chaldeene au putut continua să înscrie, în felul lor, viziunile pe care le reflecta apa. Aşa s-a completat o altă parte din tablă.

Au venit apoi iniţiaţii greci; ei au înscris pe a treia parte a tablei, şi această tablă a naturii a fost astfel acoperită cu inscripţii; în secolele XIII-XIV ea a fost acoperită în întregime. Apoi s-a început înscrierea în eterul căldurii; dar acesta se pierde în depărtare. S-a înscris un anumit timp în eterul căldurii, până în secolul XIX; oamenii nu-şi dădeau deloc seama că şi aceasta se situa în lumina astrală. Dar a venit timpul când oamenii trebuie să ştie că ei nu mai pot afla tainele lumii din ei înşişi, ca în Antichitate, ci numai pregătindu-şi sufletele să citească ceea ce acoperă deja întreaga tablă. Pentru aceasta trebuie să ne pregătim astăzi, pentru aceasta trebuie să ne maturizăm; nu pentru a extrage din adâncul nostru, cum făceau vechii iniţiaţi, ci pentru a citi în lumina astrală ceea ce se află înscris acolo. Atunci, ceea ce se primeşte din eterul căldurii acţionează ca o inspiraţie, fiindcă zeii vin în întâmpinarea noastră şi ne aduc însăşi realitatea, ceea ce a fost elaborat aici pe Pământ; din nou reapare ceea ce este înscris pe tablă cu ajutorul aerului, apei, pământului.

Şi aşa este astăzi ştiinţa naturii într-adevăr punctul de plecare pentru viziuni. Dacă învăţăm mai întâi într-un mod ştiinţific proprietăţile aerului, ale apei, ale pământului şi dobândim facultăţile lăuntrice, atunci, dacă ne îndreptăm privirea spre ceea ce este aerian, lichid, pământesc, se revarsă în afară lumina astrală. Dar ea nu se revarsă în afară ca o ceaţă nedeterminată, ci se revarsă în aşa fel încât putem citi în ea secretele existenţei cosmice şi ale vieţii omeneşti. Şi ce anume citim?

Citim astăzi, ca omenire actuală, ceea ce am înscris noi înşine. Căci ce înseamnă că vechii greci, vechii egipteni şi chaldeeni, perşii au înscris acele lucruri? Înseamnă că le-am înscris noi înşine în vieţile noastre pământeşti anterioare.

Vedeţi dumneavoastră, aşa cum memoria noastră lăuntrică este păstrătoarea lucrurilor pe care le experimentăm în viaţa noastră pământească, la fel lumina astrală, cu tot ceea ce noi am înscris în ea, cu ceea ce se extinde de jur-împrejurul nostru, este ca o tablă plină de tainele pe care noi înşine le-am înscris acolo. Şi este tocmai ceea ce trebuie să citim dacă vrem să regăsim tainele înscrise, aceasta este ca un fel de memorie a evoluţiei care trebuie să apară în omenire. Şi trebuie, încetul cu încetul, să devenim conştienţi că există o memorie a evoluţiei, şi că astăzi omenirea trebuie să citească în lumina astrală cele privitoare la civilizaţiile sale trecute, la fel cum, la o vârstă mai înaintată, noi citim în tinereţea noastră cu ajutorul memoriei noastre obişnuite. Şi tocmai pentru că omenirea trebuie să devină conştientă de aceasta, eu am orientat conferinţele ţinute de Crăciun în aşa fel încât să vă arăt că este vorba într-adevăr de a regăsi secretele de care avem astăzi nevoie, în lumina astrală. Astfel, iniţierea antică era orientată mai ales spre subiectiv, noua iniţiere se îndreaptă spre obiectiv. În aceasta rezidă marea diferenţă dintre cele două; căci subiectivul este acum în întregime înscris în lumea exterioară. Secretele pe care le-au depus zeii în om, cele pe care ei le-au ascuns în trupul său senzitiv, s-au revelat în epoca protopersană; cele pe care le-au ascuns în sufletul senzaţiei s-au revelat în timpul perioadei egipteano-chaldeene, iar cele pe care ei le-au ascuns în sufletul afectivităţii şi raţiunii s-au revelat în timpul epocii greceşti. Dar sufletul conştienţei, pe care noi trebuie să-l dezvoltăm acum, este independent, el nu mai presupune necesitatea a ceva exterior; el se află în faţa a ceea ce există deja. Ca oameni, noi trebuie să ne regăsim caracterul uman în lumina astrală.

Ceea ce face particularitatea rosicrucianismului este că, într-o epocă de tranziţie, el a trebuit să ajungă într-o anumită stare de vis şi, ca să spunem aşa, să viseze adevărul superior a ceea ce aici, jos, ştiinţa găseşte în mod raţional în natură. Dar ceea ce caracterizează timpul nostru de la începutul epocii lui Michael, începând din ultima treime a secolului XIX, este că acum se poate atinge într-un mod conştient ceea ce, pe vremea rosicrucienilor, a fost dobândit în felul pe care l-am indicat; se poate spune deci că astăzi nu mai avem nevoie de acea stare semiconştientă, ci de o stare de conştienţă mai lucidă. Omul se poate cufunda atunci, cu cunoştinţele despre natură pe care le-a dobândit, în lumea superioară; cunoaşterea naturii vine în întâmpinarea sa de sus, din lumea spirituală; în timp ce el citeşte din nou în lumina astrală ceea ce este înscris acolo, aceasta revine spre el în realitatea sa spirituală. Ducând spre lumea spirituală cunoştinţele despre natură dobândite aici jos, sau creaţiile artei naturaliste, sau sentimentele religioase active în lăuntrul sufletului în mod naturalist – căci în fond religia a devenit de asemenea naturalistă –, ducând toate acestea în sus, îl întâmpinăm de fapt pe Michael, dacă dezvoltăm facultăţile necesare în acest sens. Putem deci spune că spiritele cele mai luminate ale rosicrucianismului se disting prin dorinţa lor arzătoare de a-l întâlni pe Michael. Ele nu o puteau face decât într-un fel de vis. Din ultima treime a secolului XIX, oamenii îl pot întâlni pe Michael în mod conştient, îl pot întâlni în spirit.

Dar Michael este o entitate foarte aparte. Este o entitate care în definitiv nu revelează nimic, dacă nu i se aduce rezultatul unei munci spirituale făcute cu hărnicie pe Pământ. Michael este un spirit tăcut. Michael este un spirit foarte rezervat. În timp ce ceilalţi arhangheli conducători sunt spirite comunicative – în sens spiritual desigur –,

Michael este un spirit închis, puţin vorbăreţ, şi care nu dă decât foarte rar directive. Căci ceea ce primim de la Michael nu este cuvântul, ci – dacă mă pot exprima aşa – privirea, puterea privirii.

Aceasta ţine de faptul că Michael se ocupă în mod esenţial de ceea ce creează omul din spirit. El urmăreşte consecinţele celor create de oameni. Celelalte Spirite se ocupă mai mult de cauze; Michael intervine în rezultate. Celelalte Spirite dau omului impulsul a ceea ce trebuie el să facă. Michael va fi adevăratul Erou spiritual al libertăţii. El lasă oamenii să acţioneze, dar preia ceea ce au făcut ei pentru a duce în Cosmos, şi să continue acolo ceea ce oamenii nu pot termina aici jos.

Faţă de alte entităţi ale ierarhiei Arhanghelilor ai sentimentul că de la ei vin impulsurile de a face una sau alta, într-o măsură mai mare sau mai mică. Dar Michael este Spiritul de la care nu ne vin impulsuri, căci perioada de suveranitate care poartă marca sa autentică este cea care tocmai începe, şi în care lucrurile vin din libertatea omenească. Când însă omul, stimulat de lectura luminii astrale, face una sau alta în deplină libertate, fie conştient, fie inconştient, Michael poartă acest fapt terestru omenesc până în Cosmos, astfel încât el devine un act cosmic. El se ocupă mai mult de efecte, celelalte Spirite mai ales de cauze.

Dar Michael nu este numai un Spirit închis şi tăcut; când se apropie de oameni, el refuză în mod clar multe lucruri pe care aceştia le adoptă încă astăzi în viaţa pământească; de exemplu toate cunoştinţele privind omul, sau viaţa animală, sau vegetală, şi care au legătură cu caracterul ereditar, cu tot ceea ce în natura fizică se transmite prin ereditate; Michael le refuză, le respinge. El vrea să arate prin aceasta că astfel de cunoştinţe rămân

nerodnice pentru lumea spirituală. Numai ceea ce descoperă omul independent de ereditate în oameni, animale şi plante este purtat de Michael în sus, şi în acest caz omul nu are parte de gestul atât de expresiv al refuzului, ci de privirea aprobatoare care spune: această gândire este justă în faţa înţeleptei conduceri a Cosmosului. Căci spre asta trebuie să tindem din ce în ce mai mult: să medităm, pentru a străbate până la lumina astrală, la a vedea tainele existenţei şi a ne prezenta atunci în faţa lui Michael, primindu-i privirea aprobatoare care spune: Aceasta este bine, aceasta este justificată înaintea conducerii Cosmosului!

Michael opune, de asemenea, un refuz ferm la tot ceea ce, de exemplu, separă limbile omeneşti. Atât timp cât ne limităm doar la a îmbrăca cunoştinţele noastre în cuvinte, fără a le ridica până la gândire, nu ne apropiem de Michael. În această privinţă se dă astăzi o luptă foarte semnificativă în lumea spirituală; căci pe de o parte impulsul lui Michael a intrat în dezvoltarea omenirii, el este prezent; dar, pe de altă parte, există în dezvoltarea omenirii multe elemente care nu vor să accepte acest impuls al lui Michael, care vor să-l respingă. Şi printre acestea se află, de exemplu, sentimentele naţionaliste. Ele s-au aprins în secolul XIX şi au devenit din ce în ce mai puternice în secolul XX. În ultimul timp, nu putem spune că s-au reglat multe conform principiului naţionalităţii, ci că s-au dereglat; căci acestea au fost într-adevăr dereglate. Toate acestea contrazic în mod înspăimântător principiul lui Michael; toate acestea conţin forţe ahrimanice care se străduiesc să împiedice acţiunea şi impulsul puterilor lui Michael în viaţa pământească a omului. Astăzi se vede această luptă a spiritelor ahrimanice care năvălesc din înălţimi, care ar vrea să ducă în înălţimi ceea ce provine din

impulsurile naţionale moştenite şi transmise, şi pe care Michael le refuză şi le respinge în mod energic.

Este o realitate faptul că astăzi se dă în această direcţie o luptă spirituală din cele mai vii, fiindcă într-o mare parte a omenirii nu există idei, căci oamenii nu gândesc decât în cuvinte. Calea care duce la Michael nu este aceea de a gândi în cuvinte. Nu se ajunge la Michael decât atunci când s-a trecut dincolo de cuvinte şi s-a ajuns la trăiri spirituale lăuntrice reale, atunci când nu ne ataşăm de cuvinte, ci se ajunge la adevărata trăire spirituală lăuntrică. Şi acesta este secretul iniţierii moderne: trecerea dincolo de cuvinte şi vieţuirea spiritualului. Iar aceasta nu este ceva care să se opună simţirii frumuseţii unei limbi; căci tocmai atunci când nu mai gândim în cuvinte, atunci începem să simţim limba care, ca element al afectivităţii, se află în noi şi se revarsă din noi. Dar, actualmente, omul nu se poate decât strădui să ajungă acolo.

Poate că la început oamenii vor putea ajunge acolo nu prin vorbire, ci mai întâi prin scriere. Căci şi în privinţa scrierii lucrurile stau astfel, că nu oamenii posedă scrierea, ci scrierea îi posedă pe oameni. Ce înseamnă deci aceasta: scrierea îi posedă pe oameni? Aceasta vrea să spună că omul are în încheietura mâinii, în mână un anumit fel de a scrie. Omul scrie în mod mecanic, pornind din mâna. Aceasta încătuşează omul. El nu se eliberează decât atunci când scrie cum ar picta sau desena; când literele una alături de cealaltă devin un desen:

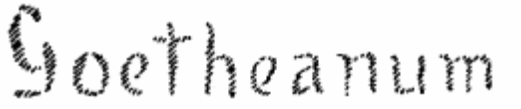

Tabla 8

când nu avem ceea ce se numeşte în mod obişnuit scriere, ci atunci când se desenează forma fiecărei litere,

încât ne raportăm obiectiv la litere în aşa fel, încât esenţialul este de a le contempla.

Pentru acest motiv în anumite şcoli rosicruciene era interzisă – oricât de paradoxal poate apărea aceasta astăzi – învăţarea scrierii înainte de paisprezece – cincisprezece ani, pentru ca această formă, acest mecanism care se descarcă prin scriere să nu pătrundă în organismul omenesc înainte de a se fi format viziunea formei literelor, să fi ajuns la forma literelor. Şi în acelaşi timp când învăţa literele convenţionale care servesc relaţiilor omeneşti, elevul trebuia să înveţe şi alte litere, cele specifice rosicrucienilor, care sunt văzute drept scriere tainică şi despre care se spune că era o scriere secretă. Ea nu era de fapt secretă: intenţia era să se înveţe în acelaşi timp cu litera A un alt semn: ⊙, pentru ca omul să nu rămână la un singur semn, ci pentru a ne elibera de semn, ca sunetul A să devină oarecum ceva superior, în timp ce în rest litera A se identifică cu ceea ce oscilează şi se întreţese ca sunet în jurul nostru.

Tabla 8

Şi de la rosicrucieni ajungeau multe lucruri la popor; căci era un principiu de bază al rosicrucienilor, ca membrii reuniţi în mici grupuri să meargă apoi în lume unde, aşa cum am spus, practicau adesea medicina; dar în calitatea lor de medici, ei răspândeau totodată cunoştinţele în cercurile mai vaste în care ajungeau. Cu aceste cunoştinţe se răspândeau de asemenea şi anumite opinii care se regăsesc peste tot unde se menţin urme ale rosicrucianismului. Şi aceste opinii preluau uneori forme

groteşti. Una dintre ele consta în a vedea drept magie neagră obişnuinţa modernă de a scrie şi tipări. Căci, de fapt, nimic nu împiedică mai mult citirea în lumina astrală, decât scrierea uzuală. Acest mod de a fixa artificial împiedică foarte mult citirea în lumina astrală, şi trebuie mai întâi învinsă această obişnuinţă de a scrie când vrem să citim în lumina astrală.

Şi aici se întâlnesc două lucruri. Despre unul din ele eu am mai vorbit acum câtva timp: anume că în producerea cunoştinţelor spirituale întregul om trebuie să fie prezent cu activitate interioară. Eu v-am spus că am numeroase carnete în care notez sau desenez ceea ce mi se revelează. În general nu mă mai uit apoi în ele. Dar prin aceasta, fiindcă este activat omul întreg, nu numai capul, aceste cunoştinţe care cuprind omul ies la iveală. Cel care procedează aşa se obişnuieşte încetul cu încetul să nu acorde prea multă valoare la ceea ce vede fizic în cele fixate, ci să rămână la activitate, pentru a nu deteriora capacitatea sa de a vedea în lumina astrală. Şi de asemenea să ne reţinem pe cât posibil, atunci când fixarăm în scrisul obişnuit, să ne legăm de scrisul ca atare, ci fie să desenăm după voie literele – şi atunci este ca şi cum am picta, atunci este o artă –, fie să nu reflectăm la scrisul nostru. Numai în felul acesta dobândim capacitatea de a nu altera impresiile din lumina astrală.

Astfel, dacă suntem obligaţi să ne comportăm cu scrisul aşa cum se face în prezent, atunci se deteriorează progresul spiritual. De aceea în şcoala noastră Waldorf se dă o mare importanţă faptului ca elevii să nu se meargă atât de departe cu scrisul – aşa cum este astăzi cazul în pedagogia obişnuită –, încât ei să poată rămâne în spiritual. Căci acest fapt este necesar.

Trebuie ca lumea să poată ajunge din nou să primească principiul iniţierii ca atare, printre principiile civilizaţiei. Căci numai astfel poate aduna omul pe Pământ în sufletul său ceea ce-i va îngădui să se prezinte înaintea lui Michael şi să întâlnească privirea sa aprobatoare: Aceasta e în concordanţă cu cosmosul. Atunci voinţa va fi astfel consolidată, iar omul va fi încorporat în evoluţia spirituală a lumii. Şi prin aceasta el va colabora cu ceea ce, prin intermediul lui Michael şi începând cu epoca sa, trebuie să fie introdus în dezvoltarea omenirii şi a Pământului.

Există aşadar multe, multe lucruri care trebuie luate în considerare dacă omul vrea să treacă în mod corect peste prăpastia de care am vorbit ieri, în faţa căreia se află un Păzitor. Despre modul în care s-a creat această prăpastie în anii patruzeci ai secolului XIX şi cum se poate raporta omul sub influenţa cunoştinţelor pe care vi le-am expus astăzi faţă de această prăpastie şi faţă de Păzitor, despre toate acestea va trebui să discutăm în conferinţele următoare [Nota 29].

Partea a II-a
SĂRBĂTOAREA PAŞTELUI CA PARTE A ISTORIEI MISTERIILOR OMENIRII

Patru conferinţe ţinute la Dornach,
19–22 aprilie 1924

CONFERINŢA I

Dornach, 19 aprilie 1924

Foarte multă lume simte sărbătoarea Paştelui ca fiind ceva care, pe de o parte, ţine de cele mai profunde sentimente şi trăiri ale sufletului omenesc, însă, pe de altă parte, este strâns legată de tainele şi enigmele Universului. Ne atrage atenţia asupra acestei strânse legături între Paşte şi tainele Universului, faptul că este vorba de o sărbătoare cu dată variabilă, calculată an de an în funcţie de acea poziţie a aştrilor despre care aş dori să vorbim mai amănunţit în aceste zile. Însă trebuie să mai vedem, de-a lungul secolelor, cum s-au legat de această sărbătoare diverse practici festive, diverse ritualuri care le merg extraordinar la inimă foarte multor oameni, trebuie să vedem, de asemenea, ce valoare imensă a acordat omenirea în mod treptat, pe parcursul devenirii sale istorice, sărbătorii Paştelui.

În primele secole de creştinism, nu chiar de la întemeiere, dar din primele secole de existenţă a sa, Paştele a devenit o sărbătoare creştină importantă, o sărbătoare creştină care se leagă strâns de ideile fundamentale, de impulsul de bază al creştinismului, de impulsul care a dus la existenţa creştinismului, prin evenimentul esenţial al învierii lui Christos.

Paştele este sărbătoarea Învierii. Dar această sărbătoare ne indică şi ceva ce este mai vechi decât era creştină. Ea ne aminteşte de sărbătorile legate de perioada Echinocţiului de Primăvară, moment care este implicat cel puţin în calcularea datei Paştelui, de sărbătorile care celebrează redeşteptarea naturii, viaţa care încolţeşte, care răsare din nou din pământ.

Şi aşa ajungem în punctul în care, spunând lucrurilor pe nume, ne vom ocupa de tema acestor conferinţe de Paşte: sărbătoarea Paştelui văzută ca un fragment din istoria misterială a omenirii, chestiune care urmează să o abordăm.

Ca sărbătoare creştină, Paştele este o sărbătoare a Învierii. Sărbătoarea păgână corespunzătoare, care avea loc cam în aceeaşi perioadă a anului cu Paştele, era un fel de celebrare a învierii naturii, a revenirii în lume a ceea ce în mod natural pe parcursul perioadei de iarnă a stat în adormire, dacă pot să mă exprim aşa. Dar cu asta ajungem în punctul în care trebuie să afirmăm că Paştele creştin nu este absolut deloc o sărbătoare care, conform spiritului său interior şi esenţei sale, coincide cu celebrarea păgână a Echinocţiului de Primăvară, ci Paştele, gândit ca sărbătoare creştină, ar coincide de fapt, dacă vrem să ne întoarcem la vechile timpuri ale păgânismului, cu vechile sărbători care au provenit din misterii şi care aveau loc toamna. Ceea ce este însă cel mai ciudat în legătură cu modul de stabilire a datei Paştelui este faptul că prin însuşi conţinutul său această sărbătoare este legată foarte clar de anumite vechi personaje ale misteriilor, este ciudat că tocmai această sărbătoare a Paştelui ne aduce aminte ce confuzii radicale, profunde, s-au produs în modul de înţelegere a celor mai importante lucruri din lume în decursul evoluţiei omenirii. Căci nu este deloc lipsit de însemnătate faptul că în

decursul primelor secole ale creştinismului sărbătoarea Paştelui a fost confundată cu o cu totul altă sărbătoare şi ca urmare a fost transformată dintr-o sărbătoare de toamnă într-una de primăvară.

Acest fapt esenţial ne indică ceva enorm în evoluţia omenirii. Dar să vedem mai întâi care este conţinutul sărbătorii Paştelui. Care este esenţa sa? Esenţa sa este: Entitatea care se află în centrul conştienţei creştine, Christos Iisus, trece prin moarte, lucru de care ne aminteşte Vinerea Mare. Christos Iisus se odihneşte în mormânt timp de trei zile, perioadă care reprezintă legătura lui Christos cu existenţa terestră. Această perioadă este petrecută în sânul creştinătăţii ca o perioadă de doliu, între Vinerea Mare şi Duminica Paştelui. Urmează Duminica Paştelui, ziua în care această entitate care ocupă locul central în creştinism se ridică din mormânt. Este ziua în care ne amintim de acest eveniment.

Am prezentat astfel tema esenţială a sărbătorii de Paşte: moartea, punerea în mormânt şi învierea din morţi a lui Christos Iisus. Şi acum privim deja vechea sărbătoare păgână care corespunde cu Paştele sub o altă înfăţişare. Numai aşa ajungem la o pătrundere lăuntrică a legăturilor reciproce între sărbătoarea Paştelui şi unele personaje ale misteriilor. Găsim în multe locuri, la multe popoare vechi, sărbători păgâne, care prin structura lor exterioară, prin structura cultului, se aseamănă pe deplin cu structura tematicii Paştelui creştinătăţii.

Să alegem, din multitudinea de vechi festivităţi, sărbătoarea lui Adonis. La unele popoare din Asia de Sud-Vest aceasta s-a practicat timp îndelungat în Antichitatea precreştină. O imagine constituia punctul său central. Această imagine îl înfăţişa pe Adonis, reprezentantul spiritual a tot ceea ce este în oameni forţa tinereţii care

răsare, reprezentantul a tot ceea ce li se înfăţişează oamenilor ca frumuseţe.

Desigur în multe privinţe popoarele vechi au confundat conţinutul imaginii cu cel pe care îl înfăţişa imaginea. În acest fel aceste vechi religii au de multe ori caracter de fetişism. Mulţi oameni vedeau în imaginea zeului prezentă în faţa lor frumuseţea, forţa tinereţii oamenilor, forţa de germinaţie care se dezvoltă, care se dezvăluie în exterior în plină strălucire, tot ceea ce se dezvăluie în exterior în plină strălucire din ceea ce omul cuprinde în sine sau ar putea cuprinde ca valoare lăuntrică, ca demnitate interioară, ca măreţie interioară.

Această imagine a zeului, însoţită de cântări şi manifestări cultuale care exprimau cea mai adâncă jale, cea mai profundă suferinţă omenească, dacă acţiunea se petrecea într-un loc apropiat de ţărm era scufundată în apele mării şi trebuia să rămână acolo timp de trei zile; dacă era lângă un lac, era scufundată în lac. Dacă acest lucru nu era posibil, lângă lăcaşul de misterii se construia un iaz artificial, pentru ca această reprezentare a zeului să poată fi scufundată în apă şi să rămână acolo timp de trei zile. În acest răstimp în întreaga comunitate care credea în acest cult, care practica acest cult, se instala o atmosferă gravă, domnea cea mai profundă tăcere. După trei zile imaginea zeului era scoasă din apă. În locul cântărilor de jale răsunau cântece de bucurie, imnuri către zeul care a apărut iarăşi, care a revenit la viaţă.

Era o ceremonie deschisă, o ceremonie care zguduia simţirea unor cercuri largi de oameni. Această ceremonie oglindea, printr-o acţiune exterioară, printr-un ritual exterior, cele ce se petreceau în adâncul misteriilor sacre cu fiecare dintre cei care urmau să fie iniţiaţi. În timpurile străvechi, fiecare dintre persoanele pregătite pentru

iniţierea în misterii era condusă într-o încăpere aparte. Pereţii erau negri şi tot acel spaţiu, în care nu se afla decât un sicriu sau numai o structură care sugera un sicriu, era sumbru, întunecat. Lângă sicriu, cei care îl conduseseră acolo pe aspirantul la iniţiere intonau cântări de jale, cântări funerare. Căci cel care urma să fie iniţiat era privit ca o persoană care va muri acolo şi trebuia să i se arate clar că acum, când va fi aşezat în sicriu, va trece prin tot ce trece omul când păşeşte prin poarta morţii şi în următoarele trei zile petrecute acolo.Totul era aranjat în aşa fel încât aspirantului la iniţiere i se înfăţişa lăuntric, cu deplină claritate, ceea ce se petrece cu omul în primele trei zile după moarte.

În cea de a treia zi, într-un loc pe care cel din sicriu îl putea vedea, se înălţa o ramură, reprezentând viaţa care înmugureşte. Locul cântărilor de jale era luat de imnuri, de cântece de bucurie. Persoana vizată se ridica din mormântul său cu o conştienţă profund transformată. I se împărtăşise o nouă limbă, o nouă scriere, limba spiritelor, scrierea spiritelor. I s-a îngăduit acum să privească, a putut să privească lumea din punctul de vedere al spiritelor.

Dacă vom compara acţiunile care se desfăşurau în timpul iniţierii ce avea loc în adâncul misteriilor cu ceea ce se îndeplinea în exterior ca ceremonial, vom vedea că prin conţinutul său, în mod plastic dar prin întreaga sa structură, ritualul reda ceva asemănător cu ceea ce se petrecea cu aleşii care participau la misterii. Iar acest ceremonial – şi luăm ca exemplu reprezentativ cultul lui Adonis – le era explicat celor care luau parte la el la timpul cuvenit. Acest ceremonial se desfăşura toamna, iar celor care participau la el li se spunea cam aşa ceva: vedeţi, este toamnă. Pământul îşi pierde podoaba de ierburi şi de frunziş. Toate se veştejesc. În locul vieţii, al verdeţii, al

lăstarilor care astă-primăvară începuseră să acopere pământul va veni zăpada să învelească pământul sau poate seceta care pustieşte pământul. Natura piere. Dar în timp ce în jurul vostru totul se stinge, voi va trebui să treceţi prin ceva ce pentru om este doar pe jumătate asemănător cu moartea care afectează natura înconjurătoare. Şi omul moare. Toamna vine şi pentru el. Când cineva ajunge la capătul vieţii este de aşteptat ca sentimentele oamenilor care rămân în urmă să se manifeste printr-o jale adâncă. Pentru că în faţa sufletelor voastre s-a prezentat întreaga gravitate a trecerii prin moarte, pentru ca acum să nu simţiţi moartea numai atunci când vi se arată vouă, ci ca să vă puteţi aminti de ea iarăşi şi iarăşi, vi se înfăţişează în fiecare toamnă felul în care chiar acea fiinţă divină care este întruchiparea frumuseţii, a tinereţii, a măreţiei omului, acea fiinţă divină moare, acea fiinţă divină face pasul pe care îl face întreaga natură. Dar tocmai atunci când natura se pustieşte, când în natură vine moartea, voi trebuie să vă amintiţi de altceva. Atunci trebuie să vă amintiţi că omul păşeşte prin poarta morţii, că pe când aici, în existenţa sa pământească, a trăit lucruri similare cu acea pieire care se petrece toamna, pe când aici în existenţa pământească a trăit doar lucruri care sunt pieritoare, el se va desprinde de pământ şi va ajunge să trăiască în spaţiul larg al eterului universal. Va vedea cum devine din ce în ce mai mare, cum întreaga lume ajunge să fie a sa. Timp de trei zile îşi va duce traiul în întinderea Universului. Şi apoi, în timp ce aici ochiul pământesc se apleacă asupra imaginii morţii, în timp ce ochiul pământesc se apleacă spre ceea ce moare, spre ceea ce este pieritor, se trezeşte acolo, în spirit, după trei zile, sufletul nemuritor al omului. Se deşteaptă în lumea de dincolo. Se deşteaptă pentru ca la trei zile după moarte să se nască pentru tărâmul spiritelor.

Acest lucru se realizează în corpul propriu al celui care este iniţiat, printr-o transformare lăuntrică pregnantă care are loc în adâncul misteriilor. Şi cea mai importantă impresie, imboldul imens pe care îl primeşte viaţa omului prin acest vechi mod de iniţiere – vom vedea că în timpurile moderne lucrurile nu mai pot să se desfăşoare aşa, ci în cu totul alt mod – a trezit forţele sufleteşti lăuntrice, a trezit modul de a vedea care l-a făcut pe om să ştie că el se află de acum nu numai în lumea sensibilă, el se află deja în lumea spirituală.

Iar ceea ce la vremea potrivită li se dădea ca învăţătură celor care erau discipoli ai misteriilor ar putea fi sintetizat în următoarele cuvinte. Acestor învăţăcei li se spunea: Ceea ce se petrece în misterii este imaginea a ceea ce se petrece în lumea spirituală, a ceea ce se petrece în Cosmos; cultul este imaginea [Nota 30] a ceea ce se petrece în misterii. Căci fiecărui om admis să ia parte la misterii îi era clar: Misteriile redau procesele terestre care acţionau asupra oamenilor şi care erau întru totul imagini a ceea ce va fi trăit de oameni în vastitatea Cosmosului spiritual-astral, în alte forme de existenţă decât cele pământeşti. Celor care în acele timpuri străvechi nu erau admişi să participe la misterii, deoarece conform stadiului lor de maturizare nu au putut fi aleşi să participe direct la contemplarea lumii spirituale, li se înfăţişau în mod corespunzător aceste lucruri prin cult, deci prin reflectarea celor ce se petreceau în cadrul misteriilor.

Aşa că ceremonialul misteriilor corespunzător, pe care vi l-am prezentat pe baza exemplului sărbătorii lui Adonis, se desfăşura odată cu veştejirea de toamnă, atunci când pământul se pustia, în perioada în care toamna înfăţişa imaginea pieirii şi a morţii, care le aducea oamenilor convingerea sau cel puţin ideea că moartea, care

toamna afectează întreaga natură, care se abate şi asupra oamenilor, îl loveşte şi pe reprezentantul frumuseţii, tinereţii şi măreţiei sufletului omenesc, întruchipat de zeul Adonis. Zeul Adonis moare şi el. El se cufundă în reprezentarea terestră a eterului universal, apa. Dar tot aşa cum se ridică apoi din apă, cum poate fi scos din apă, tot aşa va fi scos şi sufletul omului din apele lumii, adică din eterul Cosmosului, după circa trei zile de la momentul în care omul a păşit, aici pe pământ, prin poarta morţii.

Însăşi taina morţii trebuia să fie reprezentată în aceste vechi misterii prin sărbătoarea corespunzătoare ce avea loc toamna. În mod concret această reprezentare trebuia să se realizeze prin faptul că pe de o parte acel ceremonial coincidea, în prima sa parte, cu moartea, cu pieirea naturii, iar pe de altă parte înfăţişa situaţia opusă ca fiind esenţială pentru însăşi fiinţa omului. Se considera că omul trebuie să contemple moartea naturii pentru a deveni conştient de faptul că el moare conform aparenţelor exterioare, dar în fiinţa sa lăuntrică reînvie pentru lumea spirituală. Scopul acestei vechi sărbători păgâne asociată cu misteriile era să dezvăluie adevărul cu privire la moarte.

În decursul evoluţiei omenirii a avut loc un eveniment important: ceea ce se petrecea, până la un anumit nivel, cu aspirantul la iniţiere în misterii, s-a îndeplinit chiar în trup în cazul lui Christos Iisus. Căci în ce fel i se înfăţişează Misteriul de pe Golgotha unui cunoscător al misteriilor? Cunoscătorul misteriilor priveşte în intimitatea vechilor misterii. El vede cum aspirantul la iniţiere era condus în sufletul său prin moarte la învierea sufletului, adică la trezirea unei conştienţe superioare în sufletul său. Sufletul moare pentru ca să reînvie la o conştienţă superioară. Ceea ce trebuie avut în vedere aici

este că trupul nu murea, dar sufletul murea pentru a fi trezit la o conştienţă superioară.

Christos Iisus însă a trecut în trup, deci la un cu totul alt nivel, prin cele prin care trecea sufletul fiecăruia dintre aspiranţii la iniţiere. Deoarece Christos nu era un om pământean, ci o entitate solară întrupată în Iisus din Nazareth, lui Christos Iisus i-a fost cu putinţă, în conformitate cu întreaga sa natură omenească, să treacă pe Golgotha prin ceea ce trecea vechiul aspirant la iniţiere în misterii în sufletul său.

Cei dintre cunoscătorii vechilor misterii, ai acelor practici de iniţiere care se mai păstraseră erau într-adevăr, şi sunt până acum, oameni care înţelegeau în modul cel mai profund evenimentul petrecut pe Golgotha. Şi atunci, ce ar fi putut ei să-şi spună? îşi puteau spune următoarele: De-a lungul mileniilor oamenii au fost introduşi în tainele lumii spirituale prin moartea şi învierea sufletului lor. Sufletul rămânea despărţit de trup în timpul practicilor de iniţiere. Prin moarte el era condus spre viaţa veşnică. Cele trăite astfel acolo de un număr de oameni aleşi au fost trăite apoi până în trup de entitatea care, în momentul Botezului în apa Iordanului primit de la Ioan, a coborât din Soare şi şi-a însuşit trupul lui Iisus din Nazareth. Şi astfel acţiunea desfăşurată în mod repetat, timp de mai multe milenii, prin practicile de iniţiere a devenit un eveniment istoric.

Se cunoştea acest fapt esenţial: Deoarece o entitate solară a fost cea care şi-a însuşit trupul lui Iisus din Nazareth, a devenit posibil ca ceea ce pentru cei care participau la iniţiere se realiza numai la nivelul sufletului lor, în legătură cu simţirea lor, să se realizeze până la nivelul existenţei corporale. Cu toate că trupul a murit, cu toate că trupul lui Iisus din Nazareth a intrat în pământul pieritor, s-a putut realiza învierea lui Christos, deoarece

acel Christos s-a putut înălţa mai sus decât puteau să se înalţe sufletele celor care participau la iniţiere. Trupul aspiranţilor la iniţiere nu putea să fie dus în regiuni atât de adânci ale suprasensibilului cum a fost dus trupul lui Christos Iisus. De aceea cel care participa la iniţiere nu putea să se înalţe atât de sus prin înviere cum s-a înălţat Christos. Însă lăsând la o parte această deosebire legată de dimensiunile Universului, vechile practici de iniţiere s-au manifestat ca eveniment istoric în locul sacru al Golgothei.

Doar puţini au fost cei care în primele secole ale creştinismului au ştiut că o entitate solară, o entitate cosmică, a trăit în Iisus din Nazareth şi că prin aceasta Pământul a fost fertilizat, că într-adevăr din Soare a coborât o entitate care până atunci de pe Pământ nu putuse fi văzută decât în Soare, prin practicile din lăcaşurile de iniţiere. Iar un lucru esenţial pentru creştinism, după cum au constatat şi adevăraţii cunoscători ai vechilor misterii, este că se poate spune: Christos, la care ne-am ridicat pentru că am fost iniţiaţi, Christos, la care am putut ajunge prin înălţarea noastră spre Soare prin mijlocirea vechilor misterii, s-a pogorât într-un trup muritor, în trupul lui Iisus din Nazareth. El s-a coborât pe Pământ.

Acele suflete, acele inimi, care în vremea Misteriului de pe Golgotha înţelegeau ceva din Misteriul de pe Golgotha s-au simţit cuprinse de o atmosferă de sărbătoare, chiar mai mult decât de o atmosferă de sărbătoare, de o atmosferă de mare sfinţenie. Ceea ce a fost pe atunci un element viu al conştienţei, a devenit treptat, prin procese pe care urmează să le analizăm, o sărbătoare prin care este comemorat evenimentul istoric de pe Golgotha.

Dar pe măsură ce se închega această amintire, se pierdea din ce în ce mai mult conştienţă naturii lui Christos ca entitate solară. Pentru cunoscătorii vechilor misterii nu se putea să nu fie clară adevărata natură a lui Christos. Ei ştiau că adevăraţii iniţiaţi, prin faptul că ajungeau să nu mai fie dependenţi de corpul lor fizic, treceau cu sufletul prin moarte, se înălţau până în sfera Soarelui, îl căutau acolo pe Christos şi primeau de la el, de la Christos din Soare, impulsul pentru reînvierea sufletului. Ei ştiau cine este Christos, deoarece se înălţaseră până la El. Aceşti vechi iniţiaţi, cunoscători ai practicilor de iniţiere, ştiau din cele petrecute pe Golgotha că această entitate, care mai înainte trebuise să fie căutată în Soare, coborâse acum printre oameni, pe Pământ. De ce? Deoarece acţiunea care se realizase în vechile misterii pentru ca aspiranţii la iniţiere să ajungă la Christos, în Soare, nu mai putea fi realizată, căci natura omenească se schimbase în decursul timpului. Vechea ceremonie de iniţiere devenise imposibilă ca urmare a modului în care evoluase firea omenirii. Christos nu mai putea fi căutat în Soare prin ceremonialul de iniţiere. Şi atunci El s-a coborât pe Pământ, pentru a îndeplini aici acţiunea la care oamenii să poată privi de atunci înainte.

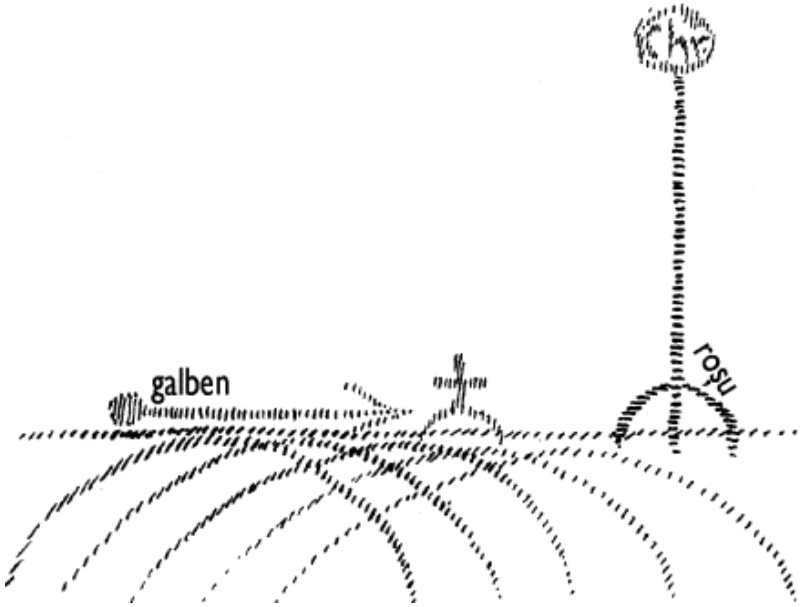
Această taină închide în sine ceva ce aparţine celor mai sfinte lucruri ce pot fi exprimate aici pe Pământ.

Dar cum li s-a înfăţişat oamenilor această situaţie în secolele care au urmat Misteriului de pe Golgotha?

Dacă se pune problema să reprezint schematic această situaţie, trebuie să o desenez în felul următor: Dacă acesta este Pământul, dintr-un vechi lăcaş de misterii (vezi desenul, în dreapta cu roşu) se privea în sus spre existenţa solară şi prin iniţiere se percepea prezenţa lui Christos în

Soare. Se privea în sus, în spaţiu, pentru a-l întâlni acolo pe Christos.

Dacă vreau să reprezint schematic cum au evoluat lucrurile în succesiunea lor în timp, trebuie să reprezint timpul, adică să reprezint Pământul într-un an, în al treilea an şi tot aşa mai departe în timp. Spaţial, Pământul este mereu aici, dar curgerea timpului o reprezentăm în acest fel. S-a desfăşurat Misteriul de pe Golgotha. O persoană care, să zicem, a trăit în secolul VIII nu mai privea acum din Misteriu spre Soare pentru a ajunge la Christos, acum privea la curgerea timpului până la începutul erei creştine, privea în timp la Misteriul de pe Golgotha (vezi desenul, săgeata galbenă). El îl putea găsi pe Christos într-o acţiune terestră, într-un eveniment de pe pământ, în inima Misteriului de pe Golgotha.

Desenul 15

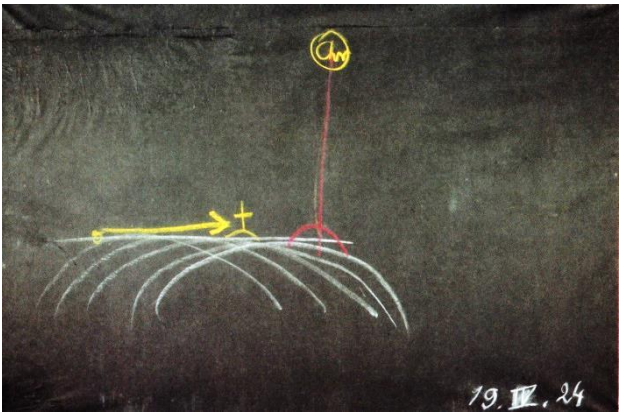

Tabla 9

Ceea ce fusese mai înainte o percepere în spaţiu, trebuia să devină acum perceperea în timp a Misteriului de pe Golgotha. Acesta a fost cel mai important aspect al celor petrecute acolo.

Iar atunci când lăsăm să acţioneze asupra sufletului lucrurile care se petreceau în cadrul misteriilor cu prilejul iniţierii şi ceea ce era o imagine a morţii şi a învierii din morţi a oamenilor, iar la acestea adăugăm desfăşurarea ceremonialului de cult, de exemplu sărbătorirea lui Adonis, care la rândul ei era o imagine a ceea ce se petrecea în misterii, putem vedea ca o supremă înălţare faptul că această întreită acţiune se reuneşte, se concentrează în Evenimentul istoric de pe Golgotha.

Astfel s-a manifestat la vedere, în istorie, ceea ce se realizase în adâncul sacralităţii misteriilor. Ceea ce înainte era accesibil doar iniţiaţilor se înfăţişează acum tuturor oamenilor. Nu mai este nevoie de o imagine care să fie scufundată în mare şi apoi să reînvie simbolic din mare. În schimb, trebuie ca oamenii să se gândească, să

rememoreze ce s-a petrecut în realitate pe Golgotha. În locul unei imagini exterioare, vizibile, căreia i se dedică un ceremonial desfăşurat în spaţiu, trebuie să se ivească gânduri lăuntrice nereprezentate prin imagini senzoriale, gânduri trăite doar în suflet, cu privire la Evenimentul istoric de pe Golgotha.

Observăm însă o evoluţie ciudată a omenirii în secolele care au urmat. Puterea oamenilor de a pătrunde în spiritualitate a scăzut tot mai mult. Conţinutul spiritual al Misteriului de pe Golgotha nu-şi mai poate găsi loc în cugetul oamenilor. Evoluţia duce spre formarea unei simţiri materiale. Se pierde înţelegerea lăuntrică, din inimă, se pierde înţelegerea faptului că acolo unde natura exterioară ni se înfăţişează ca fiind pieritoare, ca fiind ceva pustiit, care moare, de fapt am putea vedea caracterul viu al spiritului. Se pierde şi înţelegerea festivităţii exterioare, a faptului că timpul în care vine toamna, aducând cu ea moartea, este cel mai potrivit moment pentru a simţi că în opoziţie cu moartea celor pământeşti, a celor din natură, stă învierea spiritualităţii.

Şi astfel s-a pierdut posibilitatea ca toamna să mai fie anotimpul în care se celebrează învierea. S-a pierdut posibilitatea ca, pornind de la caracterul trecător al naturii, toamna să ne îndrepte gândurile spre veşnicia spiritului. Se simţea nevoia unui sprijin în materialitate. Omul avea nevoie să se sprijine pe ceea ce nu moare în natură, pe ceea ce înverzeşte în natură, de ceea ce învie în natură ca forţă germinativă a seminţelor ascunse toamna în pământ. Materialul este luat ca simbol al spiritualului, deoarece omul nu mai poate să se lase inspirat de materie pentru a simţi spiritualitatea în deplina ei realitate. Toamna nu mai are puterea să dezvăluie, prin forţa interioară a sufletului omenesc, caracterul pieritor al celor din natură în raport

cu caracterul nepieritor al spiritualităţii. Este nevoie de suportul naturii exterioare, al învierii care are loc în exterior. Omul vrea să vadă cum răsar din pământ ierburile, cum soarele devine tot mai puternic, cum lumina şi căldura prind puteri. Omul are nevoie de reînvierea naturii pentru a celebra ideea reînvierii.

Însă în felul acesta dispare acea relaţie nemijlocită cu sărbătoarea lui Adonis, care ar putea fi raportată la Misteriul de pe Golgotha. Îşi pierde forţa acea trăire lăuntrică care poate fi întâlnită la moartea pământească a fiecărui om, când sufletul omului ştie: Pe pământ omul păşeşte prin poarta morţii şi timp de trei zile trece prin ceva ce le poate părea foarte grav oamenilor. După aceea însă sufletul ar trebui să se veselească lăuntric, să se simtă în sărbătoare în sinea sa, plin de bucurie, căci ştie că după trei zile sufletul omului se va înălţa din moarte în nemurirea spirituală.

Acea forţă care se regăsea în sărbătoarea lui Adonis s-a pierdut. Iniţial îi fusese destinat omenirii ca această forţă să se manifeste cu o intensitate mai mare. Oamenilor li se înfăţişa moartea zeului, ca tot ce este frumos în omenire, ca tot ce este măreţ, plin de forţa tinereţii. Acest zeu era scufundat în mare într-o zi de doliu, ziua jelirii. *Chara* [De la *Chara* (germana veche) vine termenul *Karfreitag* = Vinerea Patimilor (*n.tr.*).] este jale (doliu). Starea sufletească era plină de întristare, căci se dorea ca gândurile să se îndrepte mai întâi spre caracterul pieritor al celor din natură.

După aceea însă trebuia ca această stare sufletească determinată de caracterul trecător al celor din natură să fie înlocuită în sufletul oamenilor de sentimente legate de învierea suprasensibilă, după trei zile, a sufletului omenesc. Când zeul, reprezentat de imaginea sa, se înălţa

iarăşi, credinciosul bine instruit vedea în aceasta imaginea sufletului omenesc la câteva zile după moarte. Ceea ce se petrecea în spirit cu cel decedat iată că li se înfăţişa oamenilor înaintea ochilor prin imaginea învierii zeului frumuseţii şi al forţei tinereţii.

În fiecare toamnă se deştepta direct în sufletul oamenilor un lucru atât de strâns legat de destinul omenesc. În vremurile de atunci nu se credea că ar fi posibil să legi aceste lucruri de natura exterioară. Ceea ce putea fi trăit în spirit era înfăţişat prin ceremonialul de cult, prin acţiuni simbolice. Dar atunci când această imagine din vremurile vechi a trebuit să fie anihilată şi locul ei să fie luat de o amintire – acea amintire lipsită de imagini, lăuntrică, trăită în suflet, a Misteriului de pe Golgotha, care de asemenea înfăţişează aceste lucruri, tocmai atunci omenirea nu a mai avut forţa ca să realizeze aceasta, deoarece spiritul coborâse în străfundul sufletului omenesc. Aşa că până în ziua de astăzi situaţia este aceea că omul are nevoie să-şi găsească sprijin în natura exterioară. Dar natura exterioară nu ne înfăţişează o imagine simbolică, o imagine completă a destinului omenesc în faţa morţii. Ideea morţii a putut să supravieţuiască. Ideea reînvierii s-a şters din ce în ce mai mult. Şi chiar dacă se mai vorbeşte despre înviere ca de un subiect care ţine de credinţă, evenimentul învierii nu mai este viu pentru oamenii din lumea modernă. El va trebui să devină iarăşi viu, va deveni viu deoarece concepţia antroposofică trezeşte din nou simţirea omenească pentru a ajunge la înţelesul adevărat al învierii.

Când pe de o parte, aşa cum am spus la timpul potrivit, simţirea antroposofică trebuie să-şi însuşească ideea de Michael ca idee a buneivestirii, când simţirea antroposofică trebuie să aprofundeze ideea de Crăciun,

ideea de Paşte trebuie să fie ceva deosebit de solemn. Căci antroposofia trebuie să ne conducă de la ideea de moarte la ideea de înviere. Ea însăşi trebuie să devină un fel de sărbătoare lăuntrică a învierii sufletului omenesc. Ea trebuie să imprime o atmosferă pascală în atitudinea oamenilor faţă de lume. Va reuşi să facă acest lucru când se va înţelege cum este posibil ca gândirea vechilor misterii să continue să trăiască, prin cunoaşterea adevăratei esenţe a Paştelui, când interpretarea corectă va apărea din trupul, sufletul şi spiritul oamenilor şi din destinul trupului, sufletului şi spiritului oamenilor, în lumea fizică, sufletească şi spiritual – cerească.

CONFERINŢA a II-a

Dornach, 20 aprilie 1924

S-ar putea spune că ideea iniţială a sărbătorilor a fost să-l facă pe om să privească dincolo de dependenţa sa de lucrurile pământeşti, către dependenţa de lucruri aflate în afara Pământului. În mod deosebit sărbătoarea Paştelui este cea care, dacă este analizată, poate să-l aducă pe om mai aproape de această idee.

Evoluţia sufletesc-spirituală care s-a produs în decursul ultimelor trei, patru, cinci secole în lumea civilizată i-a îndepărtat pe oameni, din ce în ce mai mult, de perceperea legăturii lor cu forţele şi puterile cosmice. Omul a fost constrâns, din ce în ce mai mult, să ia în considerare doar acele raporturi care îl legau de forţele şi puterile terestre. Este adevărat şi faptul că prin acele mijloace de cunoaştere acceptate astăzi ca fiind corecte nici n-ar putea fi percepute altfel de raporturi. Dacă vreo persoană dintre cele care s-au aflat în legătură cu lăcaşurile misteriale din

epoca precreştină sau chiar din primele veacuri ale creştinismului ar fi putut să aibă acces la cunoştinţele noastre actuale, dacă ar fi abordat problemele cu concepţia sufletească din acele vremuri, n-ar fi putut absolut deloc să înţeleagă cum este posibil ca omul să trăiască fără să fie conştient de legătura sa cu ceea ce este în afara Pământului, cu Cosmosul.

Dar mai întâi aş dori să vă prezint schematic ce veţi putea afla mai precis în acest ciclu sau în altele. Deoarece aceste conferinţe sunt menite să ne aducă mai aproape de gândurile legate de Paşte, nu voi putea, desigur, să prezint toate detaliile, ci doar să vă indic despre ce este vorba. Dacă ne întoarcem la diversele sisteme religioase din vechile timpuri – şi am putea lua ca exemplu acel sistem care ne este cel mai apropiat nouă, oamenilor moderni: sistemul religios iudeu-ebraic – vom găsi în anumite sisteme religioase ale Antichităţii, dacă sunt monoteiste, venerarea, adorarea unei divinităţi. Este divinitatea despre care noi, în concepţia creştină, vorbim ca despre prima persoană a Dumnezeirii, ca despre Dumnezeu-Tatăl.

În toate aceste religii în care exista conceptul de Dumnezeu-Tatăl se păstrase mai mult sau mai puţin – la preoţii misteriilor se păstrase chiar în totalitate – ideea legăturii lui Dumnezeu-Tatăl cu forţele cosmice ale Lunii, cu tot ce radiază în jos, înspre Pământ, din forţele Lunii. Din toată această veche convingere cu privire la legătura omului cu forţele Lunii astăzi nu a mai rămas aproape nimic altceva decât impulsul pe care îl primeşte de la forţele Lunii simţirea poetică în fanteziile sale şi, în medicină, calcularea duratei sarcinii la femeie ca fiind egală cu zece luni selenare. Însă în vechile concepţii despre lume se mai păstra o conştienţă clară a faptului că omul, atunci când vine din lumea spirituală unde, în existenţa sa

antepământească, fusese o fiinţă spiritual-sufletească, coborând în existenţa fizică, el este impregnat, fortificat, de impulsurile care pornesc de la Lună. Când omul caută să vadă ce l-a format pentru viaţă, ce vieţuieşte în el ca proces de nutriţie, proces de respiraţie şi aşa mai departe, el nu trebuie să caute acest lucru la forţele terestre, ci trebuie să se îndrepte spre forţele extraterestre. Atunci când omul priveşte la forţele terestre, poate să-şi dea seama cum se păstrează în el aceste forţe terestre. Dacă trupul nostru nu ar fi susţinut de forţe extraterestre, dacă însăşi alcătuirea trupului nostru nu ar fi fost opera acestor forţe din afara Pământului, cum ar fi reuşit forţele terestre să dea coeziune trupului nostru? În momentul în care forţele nepământeşti au ieşit din trupul nostru, acest trup este lăsat în seama forţelor terestre: atunci el se descompune, devine un cadavru. Forţele terestre nu pot face din om decât un cadavru, nu pot să făurească un om. Acele forţe care trăiesc în om, care îl înalţă deasupra nivelului pământesc, care între naştere şi moarte alcătuiesc o structură organizată, coerentă, în lumea pământească nu sunt identice cu cele care pun stăpânire pe el la moarte şi îl distrug. Faptul că omul dispune de-a lungul întregii sale vieţi pământeşti de forţe care luptă împotriva acestei distrugeri – căci ele trebuie să lupte împotriva acestei distrugeri – se datorează influenţei puterilor lunare.

Dacă pe de o parte, teoretic, putem afirma că forţele lunare păstrează alcătuirea corpului pământesc, trebuie însă să vedem, pe de altă parte, cum vechile religii venerau forţele care s-ar putea spune că îl introduceau pe om, prin naştere, în existenţa sa fizică, ca fiind forţele Tatălui, forţele Tatălui divin. Iar iniţiaţii vechiului ebraism păstraseră o conştienţă clară a faptului că din Lună radiază acele forţe care îl introduc pe om în existenţa sa pământească, îl

menţin în această existenţă şi de care el se desprinde ca om fizic când păşeşte prin poarta morţii.

Unele dintre aceste vechi religii monoteiste aveau ca preocupare să iubească din toată inima aceste forţe paterne divine, să contemple aceste forţe divine şi să trăiască din plin, iarăşi şi iarăşi, aceste sentimente în cult, în rugăciune, etc. Vechile religii monoteiste erau mai consecvente decât s-ar putea crede. Istoria a relatat aceste lucruri într-un mod complet fals, căci istoria nu poate recurge decât la documentele exterioare, nu la ceea ce se poate observa prin privirea spirituală.

Religiile care priveau înspre Lună, spre ceea ce există în Lună ca entităţi spirituale, sunt de fapt religii mai târzii. Cele aflate chiar la origini aveau, pe lângă această concepţie privitoare la Lună, o concepţie clară cu privire la forţele solare şi chiar, lucru pe care nu trebuie să-l uităm, la forţele lui Saturn.

Desigur ajungem astfel la o chestiune de istorie pentru care nu sunt accesibile niciun fel de documente, ajungem la o epocă anterioară cu mii de ani întemeierii creştinismului, ajungem la epoca pe care în lucrarea mea *Die Geheimwissenschaft im Umriß* (***Ştiinţa ocultă***) am numit-o protoindiană, pentru a avea totuşi un termen care să o desemneze, deoarece ea a înflorit pe pământul devenit ulterior India. Iar civilizaţia următoare a fost cea protopersană. În aceste civilizaţii omul se dezvolta cu totul altfel decât mai târziu şi de acest mod de dezvoltare depindeau chiar şi convingerile sale religioase.

De peste două mii de ani noi oamenii evoluăm deja în aşa fel încât nu se poate observa o falie propriu-zisă în dezvoltarea noastră terestră. De fapt, nu se poate sesiza corect acest lucru. Nu se observă aproape deloc. Pentru oamenii din ziua de astăzi ceea ce se petrece în interiorul

lor în jurul vârstei de treizeci de ani rămâne în cea mai mare parte în subconştient, rămâne necunoscut. Dar în cazul oamenilor care au trăit cu opt-nouă mii de ani înainte de întemeierea creştinismului lucrurile se desfăşurau cu totul altfel. Pe atunci până în jurul vârstei de 30 de ani dezvoltarea omului avea continuitate. Dar în al treizecilea an de viaţă omul trecea printr-o puternică metamorfoză. Aş putea spune că era vorba de o metamorfoză foarte radicală. Desigur fac acum o afirmaţie foarte categorică, însă această afirmaţie categorică descrie realitatea cu care aveau de-a face oamenii pe atunci.

În acele vremuri străvechi se putea întâmpla următorul lucru: înainte de a împlini treizeci de ani un om făcea cunoştinţă cu cineva mai tânăr ca el, poate cu trei – patru ani mai tânăr. Acesta urma să treacă mai târziu prin acea metamorfoză legată de vârsta de treizeci de ani. Se putea întâmpla ca dacă aceşti oameni nu se mai vedeau mai mult timp şi apoi se reîntâlneau – vorbesc în limbajul de acum, de aceea lucrurile ni se par şi mai radicale – acela care trecuse prin metamorfoza de la treizeci de ani, fiind abordat de cealaltă persoană, să nu mai ştie cine este acela. Atât de fundamental i se modificase memoria.

Iar în acele timpuri străvechi existau unele instituţii aparţinând şcolilor de misterii în care, în micile comunităţi care trăiau pe atunci, se înregistra viaţa tinerilor, deoarece ei înşişi o uitau, deoarece ei înşişi treceau în viaţa lor printr-o puternică răsturnare şi era nevoie să înveţe cum se desfăşurase viaţa lor pământească până la vârsta de treizeci de ani. Şi atunci aceşti oameni îşi dădeau seama: am devenit cu totul altcineva în al treizecilea an, trebuie să mă duc la „registratură” – desigur exprimându-ne în termeni moderni – ca să aflu ce viaţă am avut mai înainte – da, aşa este. În acelaşi timp deveneau conştienţi, prin

învăţătura pe care o primeau, că înainte de treizeci de ani asupra lor acţionau exclusiv forţele lunare, iar din al treizecilea an în evoluţia vieţii lor terestre pătrundeau forţele solare. Iar forţele solare acţionează asupra omului în cu totul alt sens decât forţele lunare. Dar ce ştie omul de astăzi despre forţele solare! El cunoaşte doar aspectul fizic, exterior. El ştie doar că sub acţiunea soarelui – scuzaţi-mă – el transpiră, că i se face cald şi altele de felul acesta – astăzi se fac băi de soare şi altele de felul acesta, ştie câte ceva despre acţiunea terapeutică şi aşa mai departe, dar în mod complet exterior. El nu poate absolut deloc să măsoare cum acţionează asupra lui forţele care sunt legate spiritual de Soare.

Ultimul împărat roman păgân, *Iulian Apostatul* [Nota 31], aflase, din ecourile misteriilor, câte ceva despre aceste forţe solare. Şi din cauză că dorea să le aducă din nou în actualitate el a fost ucis în campania împotriva Persiei. Atât de puternice erau forţele care în primele secole ale erei creştine doreau să facă să se piardă cunoaşterea acestor lucruri. De aceea nu este de mirare că nici astăzi nu se poate ajunge la cunoaşterea acestor lucruri. În timp ce forţele lunare active în om sunt acelea care îl determină pe om, îl impregnează cu o necesitate interioară, astfel că el este nevoit să acţioneze în conformitate cu instinctele sale, cu temperamentul său, cu emoţiile sale, până la urmă în conformitate cu întregul său corp fizic-eteric, forţele solare îl eliberează pe om de această necesitate. S-ar putea spune că ele topesc în ele forţele acestei necesităţi şi omul devine o fiinţă liberă sub acţiunea forţelor solare. În acele timpuri străvechi în dezvoltarea oamenilor exista o separare clară între aceste două situaţii. Atunci, la vârsta de treizeci de ani omul devenea un om solar, un om liber. Până în al treizecilea an de viaţă era un om lunar, lipsit de libertate.

Astăzi aceste lucruri se suprapun. Astăzi forţele solare acţionează deja din copilărie alături de forţele lunare, iar forţele lunare continuă să acţioneze şi la vârste mai înaintate, aşa că astăzi aceste chestiuni, necesitatea şi libertatea, se întrepătrund. Dar nu a fost aşa dintotdeauna. În epoca preistorică de care vă vorbesc, pe parcursul vieţii omului acţiunile lunare erau strict separate de cele solare. Şi de aceea se spunea despre cei mai mulţi dintre oamenii de atunci că omul se naşte nu doar o dată, ci de două ori — căci ar fi fost considerat ca ceva anormal, ca ceva patologic, dacă cineva nu ar fi trecut prin această metamorfoză, prin această cotitură în viaţă, la vârsta de treizeci de ani. Iar când omenirea în evoluţia sa a ajuns atât de departe încât cea de „a doua naştere", naşterea solară a omului – prima naştere era numită naşterea lunară – nu a mai fost atât de evidentă, atunci pentru cei care se iniţiau în misterii se recurgea la anumite exerciţii, anumite acte de cult, în general la anumite acţiuni. Aceştia parcurgeau astfel un drum care nu mai era posibil pentru întreaga omenire. Ei erau cei născuţi a doua oară.

Când întâlnim astăzi expresia „născut de două ori" în textele orientale, această expresie este deja o noţiune derivată. L-aş întreba de fapt pe orice orientalist, pe orice sanscritolog – cred că în mijlocul nostru se află prietenul nostru profesorul *Beckh* [Nota 32], puteţi să-l întrebaţi pe el dacă aşa stau lucrurile şi în conformitate cu studiile sale de specialitate –, putem, deci, să întrebăm pe orice sanscritolog dacă este posibil ca din ştiinţa orientală actuală să aflăm, cu claritate, ce înseamnă în esenţa ei expresia „născut de două ori". Desigur există nenumărate explicaţii formale, dar ce înseamnă în esenţă acest lucru nu se ştie; nu pot să ştie decât cei care îşi dau seama că ţine de o realitate din trecut, cea pe care am expus-o acum. În

aceste lucruri îşi spune deja cuvântul observaţia spirituală. Iar când observaţia spirituală îşi spune cuvântul, aş vrea să-l întreb pe acela care se bazează pe documente, pe ceea ce poate să ne aducă ştiinţa exterioară, dacă această ştiinţă exterioară nu confirmă apoi, piesă cu piesă, cercetarea din domeniul ştiinţei spirituale. Asta se întâmplă, dacă lucrurile sunt privite într-o lumină corectă. Dar trebuie să atragem atenţia asupra anumitor lucruri care preced ştiinţa bazată pe documente. Căci prin ştiinţa bazată pe documente nu putem înţelege viaţa oamenilor.

Aşa că vom privi înapoi, spre vremurile mai vechi, când se vorbea despre naşterea lunară a oamenilor ca fiind crearea oamenilor de către Tatăl. În ce priveşte naşterea solară, oamenilor le era clar că în strălucirea solară spirituală acţionează forţa lui Christos, a Fiului, şi această forţă este cea care îi eliberează pe oameni. Căci, ia gandiţi-vă, ce efect are această forţă, această forţă solară? Această forţă solară acţionează în aşa fel încât noi, ca oameni pământeni, putem să facem ceva din noi. Dacă nu ar acţiona asupra noastră forţele solare eliberatoare, impulsurile care dizolvă complet necesitatea, noi am fi captivi în interiorul necesităţii, am fi determinaţi direct de o necesitate de neînlăturat, dată nu de destin, ci de natură.

Acest lucru era ştiut de omul vechilor concepţii despre lume. Când se uita în sus la Soare îşi spunea: acest ochi al lumii care străluceşte spre noi din forţa lui Christos, acest ochi al lumii face ca eu să nu mai fiu nevoit să rămân supus acelei necesităţi de neclintit cu care m-am născut din forţele Lunii, să nu mai fiu toată viaţa mea un om care se dezvoltă constrâns de necesitate. Aceste forţe solare, aceste forţe ale lui Christos care privesc în jos spre noi prin ochiul cosmic solar, aceste forţe ale lui Christos fac ca, în timpul vieţii mele pe Pământ, prin libertatea mea lăuntrică,

eu să pot face ceva din mine, ceva ce nu aş fi fost sub acţiunea forţelor lunare prin care am fost adus aici, în viaţa pământească.

Această conştienţă a omului că el se poate remodela, că poate să facă ceva din el, este ceea ce vedea omul în aceste forţe solare.

În completare, de fapt ca într-un fel de paranteză, aş vrea să remarc că după aceea, în al treilea rând, se privea spre forţele lui Saturn. În forţele lui Saturn se vedeau toate acele lucruri care îl întâmpină pe om când păşeşte prin poarta morţii, deci când trece prin a treia metamorfoză terestră.

Naştere: Naşterea lunară
A doua naştere: Naşterea solară
A treia naştere: Naşterea saturniană, Moartea,
Moartea pământească.

Acolo omul era susţinut de forţele ocrotitoare ale lui Saturn, care pe atunci se afla în marginea extremă a sistemului planetar. Aceste forţe îl susţineau, îl ridicau în lumea spirituală, făceau ca fiinţa sa să interacţioneze, atunci când avea loc a treia metamorfoză. Aceasta era concepţia generală despre astfel de lucruri în vechime.

Dar omenirea a continuat să evolueze. Aşa că a venit o vreme în care numai în misterii se mai ştia cum acţionează forţele solare asupra omului. Cunoştinţele despre forţele solare s-au păstrat un timp mai îndelungat în ramura medicală a misteriilor, căci tocmai acele forţe care îl eliberează pe om în decursul dezvoltării sale obişnuite, care îi dau posibilitatea să facă ceva din el, aceste forţe solare, forţele lui Christos, în multe privinţe trăiesc de asemenea în unele plante terestre şi în alte făpturi de pe pământ, în unele obiecte de pe pământ şi

toate acestea constituie remedii ale bolilor. Însă omenirea în ansamblu pierduse tocmai legătura cu Soarele. În timp ce s-a mai păstrat încă multă vreme în conştienţă oamenilor ideea că omul depinde de forţele lunare, de forţele Tatălui, conştienţa legăturii cu forţele solare – de fapt ar trebui să spunem conştienţa eliberării prin forţele solare – s-a pierdut mult mai devreme. Iar ceea ce numim astăzi forţe ale naturii, aproape singurele la care ne mai referim în concepţia actuală despre lume, sunt de fapt forţele lunare complet abstractizate.

Însă purtătorul lui Christos, Iisus din Nazareth, a recunoscut forţele solare şi a putut să se îndrepte către ele. Şi era necesar să le cunoască, pentru că el era destinat să primească în propriul său trup aceste forţe solare care s-au pogorât pe Pământ, cele la care în vechile misterii nu se putea ajunge decât prin contemplare. Aceste lucruri vi le-am prezentat ieri. Elementul esenţial în christologie, care a dus la întemeierea creştinismului, a fost faptul că în cel de al treizecilea an al vieţii sale, în trupul lui Iisus din Nazareth s-a realizat o transformare, acea transformare prin care treceau toţii oamenii în vremurile străvechi, cu deosebirea că s-ar putea spune că pe atunci în toţi oamenii pătrundea strălucirea Soarelui spiritual, pe când acum entitatea primordială a Soarelui, Christos însuşi, s-a pogorât în evoluţia terestră şi a locuit în trupul lui Iisus din Nazareth. Este acel element care stă la baza Misteriului de pe Golgotha ca eveniment primordial al întregii vieţi pământeşti.

Vom putea urmări interacţiunea complexă a acestor lucruri dacă privim modul în care se petreceau de fapt lucrurile în vechile misterii, aş zice în acea sărbătoare pascală care pe atunci era întru totul omenească – căci iniţierea era o sărbătoare pascală. De fapt iniţierea trecea

prin trei trepte. Dar prima cerinţă pentru a putea accede la o adevărată cunoaştere, la iniţiere, era aceea ca prin tot ce i se aducea prin misterii omul să ajungă să fie modest, în asemenea măsură, încât astăzi nimeni nu-şi mai poate imagina o modestie lăuntrică atât de mare. Astăzi oamenii cred deja că sunt grozav de modeşti în raport cu cunoştinţele pe care le au când de fapt pentru cel care poate pătrunde aceste lucruri ei sunt încă stăpâniţi de o adevărată trufie.

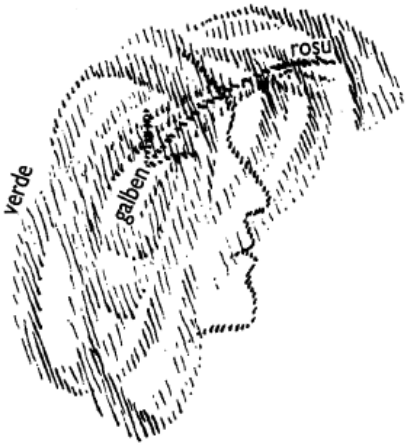
Înainte de orice, atunci când pornea pe calea iniţierii omului trebuia să-i apară clar faptul că el nu se poate considera om, era necesar ca el să-şi spună: Trebuie să devin om! Astăzi nu i se mai poate cere omului ca într-un anumit moment al vieţii sale să nu se mai considere om.

Dar aceasta era într-adevăr cea dintâi cerinţă, să nu se considere om şi să-şi zică în sine aşa: Desigur, eu am fost om înainte de a mă fi coborât într-un trup pământesc; în existenţa antepământească am fost un om spiritual-sufletesc. Apoi spiritual-sufletescul a intrat în trupul fizic pe care l-am primit de la mamă, de la părinţi. Aici el s-a întrepătruns – nu s-a îmbrăcat, această expresie este eronată – el s-a întrepătruns cu acest trup fizic. Oamenii nu sunt conştienţi de modul în care spiritual-sufletescul pătrunde treptat în fizic, în sistemul nervos-senzorial, pătrunde în sistemul ritmic, pătrunde în sistemul metabolic-muscular. Ei devin conştienţi, privesc prin intermediul simţurilor, văd lumea fizică care îi înconjoară. Dar după aceea, ce mai poate face omul după ce a ajuns într-adevăr cu spiritual-sufletescul său să pătrundă atât de mult în trupul fizic, încât el se consideră acum un om pe deplin dezvoltat, un adult pe deplin dezvoltat? Ce mai poate face apoi? Poate doar să privească în jur cu ochii săi, să audă ce se întâmplă în jur cu urechile, să simtă la nivelul

pielii căldura şi frigul de afară, asprimea sau netezimea: el poate să mai perceapă doar ce este afară, nu mai poate să perceapă în interiorul său. El nu-şi poate folosi ochii ca să privească în interiorul său, cel mult ar putea să-şi despice trupul fizic şi să creadă că astfel priveşte în interior. Dar aşa nu priveşte cu adevărat în interior. Ar fi o copilărie să ne imaginăm aşa ceva.

Să zicem că aş avea în faţa mea o casă: are ferestre, dar nu mă uit înăuntru, ci dacă am destulă putere apuc tot felul de unelte şi dărâm casa – apoi am în faţa mea cărămizile şi mă uit doar la acea grămadă. Aşa se procedează în prezent. Se desmembrează, se desface în bucăţi omul pentru a-l cunoaşte, dar aşa nu poţi să-l cunoşti. Nu omul este cel pe care îl cunoşti în acest fel. Dacă vrem să cunoaştem omul, trebuie ca tot aşa cum privim astăzi cu ochii în afara noastră să putem privi cu ochii înăuntrul nostru, să putem cu urechile să ascultăm din nou înăuntrul nostru. Toate acestea la un loc – ochii, urechile, pielea întreagă pentru simţul tactil şi termic, organul mirosului şi aşa mai departe – erau numite în vechile misterii poarta către om, intrarea în om. Iar iniţierea pornea de la faptul că persoana respectivă îşi dădea seama clar că nu ştie nimic despre oameni; deci el nu poate să fie om, dacă nu are conştienţa de sine a unui om. El trebuia să înveţe mai întâi să privească în interiorul său cu ajutorul simţurilor, aşa cum privise până atunci doar în afară.

Aceasta era prima treaptă a iniţierii în vechile misterii. Şi în clipa în care omul învăţa să privească în interiorul său, în acea clipă el trăia în existenţa antepământească. Căci atunci el ştia: eu sunt spiritual-sufletescul meu.

Desenul 16: Privire în interior

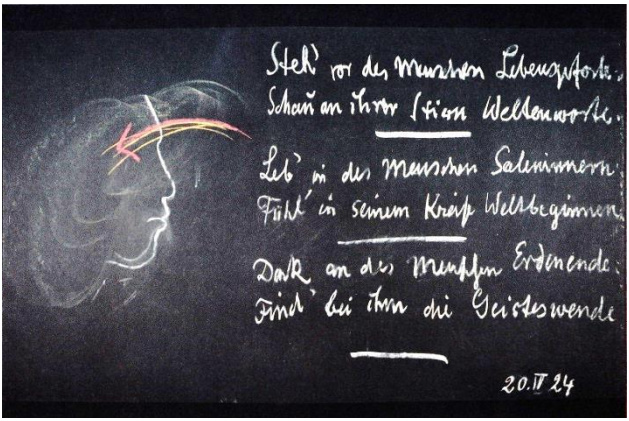

Tabla 10

Reprezentînd lucrurile schematic printr-un desen: omul privea în felul acesta în afară (haşura galbenă spre exterior). În loc de asta el a învăţat să privească în interior (săgeata roşie spre interior). Însă prin această privire în interior a devenit conştient de ceea ce fusese introdus în om ca existenţă antepământească (verde), ceea ce a fost

introdus în interior prin ochi, urechi, piele şi aşa mai departe. Omul devenea conştient de faptul acesta: acolo se afla existenţa sa antepământească. Şi atunci i se vorbea despre ceea ce numim astăzi ştiinţele naturii, doar atunci ajungea să le cunoască. Cum procedăm astăzi când studiem ştiinţele naturii? Facem în aşa fel încât să avem posibilitatea să privim lucrurile din natură, să le descriem şi aşa mai departe. Dar asta este ca şi cum eu aş fi cunoscut încă de multă vreme pe cineva, acum urmează să-l revăd şi mi se pune condiţia: Trebuie să uiţi tot ce ai avut în comun cu acest om când o să-l revezi acum; nu ai voie să-ţi aminteşti absolut nimic din ce ai avut în comun cu el. Ia gândiţi-vă – este ceva de neimaginat – cum ar fi, de exemplu, ca unor soţi să li se ceară, dacă vreodată de reîntâlnesc după mai mult timp, să uite tot, să uite complet prin ce au trecut împreună! Da, aş putea crede că uneori ar fi chiar plăcut, dar viaţa nu ar putea să se bazeze pe astfel de premise. Însă acest lucru li se impune oamenilor moderni prin regulile civilizaţiei. Căci omul a cunoscut domeniul naturii, l-a cunoscut în latura sa spirituală, mai înainte de a se fi coborât pe Pământ. Pe când astăzi omul este determinat să uite tot ce aflase despre minerale, despre plante, despre animale, înainte de a se coborî pe Pământ, în ceea ce se numea întâiul grad al misteriilor vechilor iniţiaţi li se indica: Priveşte acum cuarţul. Şi apoi se făcea totul pentru ca el să-şi amintească ceea ce ştiuse înainte de coborârea pe Pământ despre cuarţ, sau despre crin sau despre trandafir. Ceea ce i se prezenta ca ştiinţă a naturii era o recunoaştere. Iar după ce acela învăţa această ştiinţă a naturii ca pe o recunoaştere a ceea ce contemplase înainte de coborârea în viaţa pământească, era primit în al doilea grad.

În al doilea grad studia muzica, ceea ce era pe atunci arhitectura, ceea ce era pe atunci geometria, ştiinţa măsurătorilor şi aşa mai departe. Deci ce cuprindea al doilea grad? Acest al doilea grad cuprindea tot ceea ce percepea omul atunci când nu numai că privea cu ochii în interiorul său, că auzea cu urechile în interiorul său, ci se ridica cu adevărat în interiorul său. Atunci i se spunea celui care se înălţa: Tu intri în peştera-templu a omului. El învăţa să cunoască această peşteră-templu a omului. Aceasta era cea care fusese fizic străpunsă de forţele spiritual-sufleteşti din care este alcătuit omul înainte de a se fi coborât pe Pământ. Atunci el pătrundea în sine însuşi. Această peşteră-templu are trei încăperi, i se spunea. Una dintre încăperi era a gândirii: acolo omul învăţa să cunoască toate acestea – privită din afară, ea este capul. Şi este mic. Dar dacă pătrunzi înăuntru şi îl vezi din interior, este mare cât lumea şi atunci îţi cunoşti spiritualul. Aceasta era prima încăpere; a doua era cea în care omul îşi cunoştea afectivitatea. A treia încăpere era cea în care se cunoştea voinţa. Şi acolo discipolul învăţa să recunoască cum este organizat omul conform organelor gândirii, afectivităţii şi voinţei, acolo învăţa să recunoască ce are valoare pe Pământ.

Ştiinţele naturii nu au valoare doar pe Pământ. Ştiinţa despre natură se dobândeşte deja dinainte de a coborî pe Pământ. Aici omul trebuie să-şi amintească de ea. Acolo, în lumea spirituală, nu se construiesc case cu o arhitectură ca aceea de pe Pământ. Acolo sus există muzică, dar cu un conţinut melodic spiritual. Muzica pământească este cea care a fost proiectată de sus aici, în aerul pământesc; este o proiecţie a muzicii cereşti, dar prin felul în care o trăieşte omul este pământească. Acelaşi lucru se întâmplă şi atunci când măsurăm Pământul. Noi măsurăm spaţiul terestru;

ştiinţa măsurătorilor, geometria, este o ştiinţă terestră. Pentru cei care erau iniţiaţi în al doilea grad era important să li se atragă atenţia că toată discuţia privind cunoaşterea prin simple mijloace pământeşti este lipsită de sens în cazul în care nu este vorba de geometrie, de arhitectură şi de ştiinţa măsurătorilor. Ei învăţau că adevărata cunoaştere a naturii trebuie să fie o rememorare a ştiinţei antepământeşti. Iar pentru ce este pe Pământ, geometria, arhitectura, muzica şi ştiinţa măsurătorilor sunt lucruri care pot fi învăţate aici. Şi atunci omul pătrundea în sine însuşi, învăţa să cunoască omul universal în opoziţie cu acele reguli terestre pe care le cunoaşte omul atunci când, fără a pătrunde în interior, îi cunoaşte pe oameni din afară.

În al treilea grad învăţau să cunoască omul nu numai când se cufundau în sine, nu numai ca ceva spiritual, ci când acel spiritual încă studia trupul. De aceea al treilea grad, în toate vechile misterii, era cel care trebuia să fie numit Poarta Morţii. Atunci omul conştientiza cum este atunci când omul îşi părăseşte trupul pământesc. Însă există o diferenţă între adevărata moarte şi moartea din timpul iniţierii. Vă voi expune în detaliu în conferinţele următoare de ce trebuie să existe o astfel de diferenţă; acum vreau să vă prezint doar esenţialul.

Când omul moare cu adevărat, el îşi părăseşte trupul fizic. Omul nu mai este legat de trup şi nu mai este supus forţelor terestre, este eliberat de ele. Dar atunci când omul mai este încă legat de corpul fizic, aşa cum era cazul în timpul iniţierilor din vremurile vechi, trebuie ca ceea ce prin moarte se obţine de la sine, această eliberare de trup, să fie dobândită prin forţă lăuntrică, este necesar ca omul să se menţină liber un anumit timp. Pentru iniţiere era necesară dobândirea acelor forţe sufleteşti lăuntrice puternice, prin care omul să poată să se menţină în suflet

liber de corpul pământesc. Şi aceste forţe, care îi dădeau puterea să se menţină liber de corpul pământesc, aceste forţe îi dădeau de asemenea o cunoaştere superioară despre cele ce nu pot fi văzute niciodată cu ajutorul simţurilor, nu pot fi niciodată gândite cu ajutorul raţiunii.

Ele îl plasează ca om în lumea spirituală, aşa cum prin trupul fizic el a fost plasat ca om în lumea fizică. Dar după aceea omul ajungea atât de departe încât se putea recunoaşte ca om spiritual-sufletesc, ca iniţiat, chiar în timpul existenţei sale pe Pământ. De atunci înainte Pământul era pentru iniţiat o stea aflată în afara omului şi el putea în vechile misterii să trăiască cu Soarele, nu cu Pământul. El ştia ce are de la Soare, ce acţionează în el ca forţe solare.

După al treilea grad, cel pe care vi l-am descris acum, urma al patrulea. Cel de al patrulea grad acţiona oarecum în felul următor asupra celor care treceau prin procesul de iniţiere. Când pe Pământ omul se hrăneşte, el ştie că mănâncă varză, vânat, bea diverse lucruri. Ştim că toate acestea se află mai întâi afară, apoi înăuntru. Respirăm aer: el este afară, apoi înăuntru, apoi iar afară. Omul are o astfel de legătură cu forţele terestre, încât preia în sine forţele şi substanţele terestre care se află în afara sa. Celor care se iniţiau li se arăta clar: înainte de a fi iniţiat, tu eşti un purtător al acestor lucruri terestre, un purtător de varză, de vânat, de carne de porc şi aşa mai departe. Însă după ce ai fost iniţiat în al treilea grad şi ţi s-a împărtăşit ceea ce a fost posibil să ţi se împărtăşească când te-ai eliberat de trup, nu vei mai fi un purtător de varză, un purtător de carne de porc, un purtător de carne de viţel, ci vei deveni un purtător al celor date ţie de către forţele solare. Şi ceea ce dau forţele solare în spirit a primit în misterii denumirea generală de Christos. De aceea cel care trecuse

prin cele trei grade, aşa cum pe Pământ se putea simţi un purtător de varză, s-a putut simţi atunci un purtător al forţelor solare, a devenit un Christopher, a fost numit Christophorus. În cele mai multe dintre vechile misterii aceasta era denumirea pentru cel care ajunsese la cel de al patrulea grad.

În gradul al treilea fusese nevoie ca el să înţeleagă anumite lucruri. Înainte de orice, în al treilea grad fusese nevoie să înţeleagă că dorinţa de a avea un trup fizic trebuie să înceteze pentru momentul cunoaşterii, că trebuie conştientizat clar faptul că omul conform trupului său fizic aparţine Pământului, dar că în realitate Pământul are resurse doar pentru distrugerea acestui trup fizic, nu pentru clădirea lui. Acum învăţa să cunoască forţele care clădesc, forţe care provin din Cosmos. Dar acum mai afla şi altceva. Atunci când devenea un Christopher, afla că şi în substanţele de pe Pământ acţionează forţe spirituale, care însă nu sunt vizibile pentru privirile pământenilor. Iar dacă li s-ar fi vorbit oamenilor de atunci cu limbajul actual – ca sens aşa li se vorbea, dar eu nu vă pot spune vouă aceste lucruri decât cu vorbele de acum, nu cu cele de atunci – li s-ar fi explicat următoarele: Dacă vrei să cunoşti materia, să înţelegi cum se combină şi cum se descompun substanţele, trebuie să urmăreşti forţele spirituale care din Cosmos pătrund materia. Nu poţi face acest lucru dacă nu eşti iniţiat. Trebuie să fii iniţiat în al patrulea grad. Trebuie să poţi să priveşti cu forţele sinei solare şi atunci vei putea să studiezi chimia.

Gândiţi-vă acum, dacă în ziua de astăzi unui farmaceut sau unui chimist care vrea să-şi dea doctoratul i s-ar trasa ca sarcină că trebuie mai întâi să se umple de forţele solare aşa cum pe Pământ se hrăneşte cu varză – ia gândiţi-vă ce absurd ar părea! Dar aceste lucruri erau

reale. Şi oamenilor le era clar: cu toate forţele existente în corp, pe care le foloseşte omul pentru cunoaşterea lucrurilor obişnuite, pot fi studiate doar geometria, ştiinţa măsurătorilor, muzica şi arhitectura. Chimia nu poate fi studiată cu aceste forţe. Când se studiază astăzi chimia, se au în vedere doar lucruri exterioare. Aşa stau lucrurile: tot ce se spune în chimie începând din vremea în care s-a pierdut străvechea înţelepciune iniţiatică este ceva exterior. Pentru cei care vor să cunoască cu adevărat este exasperant să fie nevoiţi să studieze chimia oficială actuală, căci ea se bazează doar pe afirmaţii, nu pe o pătrundere în interiorul problemelor. Dacă oamenii nu ar avea idei preconcepute, ar spune: Aici mai este nevoie de ceva, ar trebui să putem cunoaşte altceva, atunci când vrem să studiem chimia. Doar actuala laşitate faţă de cunoaştere care le-a fost sădită oamenilor nu-i lasă să se manifeste în acest fel.

Apoi, când omul ajunsese să se maturizeze atât de mult, el era pregătit să devină astronom, ceea ce era un grad şi mai înalt. Căci era considerat ca ceva absolut irealizabil să vrei să înveţi să cunoşti stelele din exterior, prin calcule şi altele asemenea. În stele trăiesc entităţi spirituale; acest lucru putea fi cunoscut după ce omul îşi depăşea percepţiile corporale, după ce depăşea chiar geometria, când omul putea să trăiască efectiv în Univers şi să cunoască spiritualitatea stelelor. Atunci însă omul era un „înviat din morţi”. Atunci putea într-adevăr să vadă cum acţionează şi în interiorul oamenilor pământeni forţele Lunii şi forţele Soarelui.

Aşa că astăzi a trebuit să vă fac să înţelegeţi, sub două aspecte, cum era trăit lăuntric Paştele în vechile misterii – nu într-un anumit anotimp, ci atunci când omul ajungea la un anumit grad de dezvoltare: Paştele ca înviere a omului

spiritual-sufletesc din trupul fizic în universul spiritual. Aşa au privit Misteriul de pe Golgotha cei care mai cunoşteau ceva din ştiinţa misteriilor la vremea când a avut loc Misteriul de pe Golgotha. Ei şi-au spus: Ce ar fi devenit omenirea, dacă nu s-ar fi produs Misteriul de pe Golgotha? În vremurile străvechi era posibil să fii iniţiat în tainele Cosmosului, căci în timpurile cele mai îndepărtate omul trăia ca pe ceva de la sine înţeles a doua sa naştere în jurul vârstei de treizeci de ani. Apoi s-a mai păstrat măcar amintirea şi o ştiinţă a instruirii în misterii care păstrase ca tradiţie ceea ce era trăit în vremurile străvechi.

În vremea când a avut loc Misteriul de pe Golgotha toate acestea trecuseră şi fuseseră uitate. Omenirea ar fi ajuns să decadă total, dacă puterea la care ajunseseră cei care fuseseră iniţiaţi în misterii atunci când deveniseră Christophorus, dacă acea putere nu s-ar fi pogorât în Unul, Iisus din Nazareth, astfel că de atunci ea este aici pe Pământ, iar omul, prin Christos Iisus, poate fi legat de această putere.

Aşa că ceea ce ni se înfăţişează astăzi ca sărbătoare pascală se leagă de un fragment din istoria misteriilor. Omul nu poate să-şi dea seama care este de fapt subiectul sărbătorii Paştelui decât dacă reînvie acest vechi fragment din istoria misteriilor. Şi astfel omul va ajunge – acest lucru va constitui obiectul unei alte expuneri – cel puţin, după cum veţi putea vedea, în apropierea celor pe care le trăia un vechi candidat la iniţiere. El putea să-şi spună: Prin iniţiere mi-a devenit clar cum acţionează în mine Soarele şi Luna în raporturile lor cereşti reciproce, căci acum ştiu că sunt alcătuit într-un anumit fel ca om fizic, am ochii de un anumit fel, nasul de o anumită formă, întreaga conformaţie internă şi externă a corpului de un anumit fel, că aceste forme ale corpului au putut să crească, mai cresc şi astăzi

prin nutriţie, sunt lucruri care depind de forţele Lunii. De ele depinde tot ce constituie necesitatea. Faptul că mă pot mişca ca fiinţă lăuntrică liberă în interiorul corporalităţii mele, că pot să mă transform, că sunt pe mâna mea, acestea depind de forţele solare, de forţele lui Christos. Pe ele trebuie să le pun în mişcare în mine, atunci când vreau ca eu însumi, în mod conştient, să fac să acţioneze în mine ceea ce altfel forţele solare ar trebui să realizeze printr-o anumită necesitate.

Aşa ne vom da seama cum chiar şi astăzi omul se uită la Soare şi la Lună şi stabileşte, urmărind relaţiile lor reciproce, data la care se sărbătoreşte Paştele. Doar acest lucru s-a mai păstrat, faptul că se ia în calcul: Când este prima Duminică după prima lună plină după Echinocţiul de Primăvară? În Duminica care urmează după această lună plină se fixează Paştele în anul respectiv, de unde rezultă – voi insista mâine asupra acestui subiect – că în alcătuirea, în structura sărbătorii Paştelui se ştie că este ceva ce trebuie stabilit de sus, din Cosmos.

Dar ideea de Paşte ar trebui regândită. O putem înţelege doar când privim la esenţa vechilor misterii, care i-au atras atenţia iniţial omului cum este el atunci când priveşte în interiorul său: Poarta Omului! Când pătrunde în interiorul său, când se trăieşte lăuntric pe sine: Omul lăuntric tricameral! Când se eliberează: Poarta Morţii! Când se mişcă liber în lumea spirituală: devine Christopher.

Misteriile au intrat în declin deoarece locul lor trebuia să fie luat de evoluţia liberă a omului. Acum a venit timpul în care misteriile trebuie să fie regăsite. Trebuie să fim pe deplin conştienţi că astăzi este nevoie să se întreprindă acţiuni pentru regăsirea misteriilor.

Congresul de Crăciun s-a realizat pornind de la această conştienţă, căci este o necesitate stringentă să existe un loc pe Pământ în care să poată fi din nou întemeiate misteriile. Societatea Antroposofică trebuie prin acţiunile ei viitoare să fie calea spre reînnoirea misteriilor. Aceasta, dragii mei prieteni, va fi sarcina noastră comună: să acţionăm în colaborare, bazându-ne pe conştienţa justă. Dar pentru aceasta este necesar ca viaţa omului să fie analizată în funcţie de cele trei etape: etapa în care se priveşte în interiorul omului; etapa în care omul aspiră la pătrunderea în interiorul său; etapa în care omul ajunge la o conştienţă la care în realitatea exterioară se poate ajunge numai prin moarte.

Aş dori să vă spun că ar trebui, ca reper al celor care s-au prezentat astăzi, la acest curs, să luăm cu noi aceste cuvinte pe care să le lăsăm să acţioneze în sufletul nostru:

Stai în faţa porţii vieţii omului;
Priveşte pe fruntea sa cuvintele lumii.

Trăieşte în interiorul sufletului omului:
Simte în cercul său începutul lumii.

Gândeşte-te la sfârşitul pământesc al omului:
Găseşte în el răscrucea sufletului.

(Versurile acestea au fost scrise pe tablă):

Stai în faţa porţii vieţii omului;
Priveşte pe fruntea sa cuvintele lumii.

Tabla 10

Trăieşte în interiorul sufletului omului:
Simte în cercul său începutul lumii.

Nu se vede deci mereu începutul lumii, ci doar ceva în interiorul lumii.

Gândeşte-te la sfârşitul pământesc al omului:
Găseşte în el răscrucea sufletului. Tabla 10

Acesta este rezumatul cursului nostru de astăzi:

Stai în faţa porţii vieţii omului;
Priveşte pe fruntea sa cuvintele lumii.

Trăieşte în interiorul sufletului omului:
Simte în cercul său începutul lumii.

Gândeşte-te la sfârşitul pământesc al omului:
Găseşte în el răscrucea sufletului.

CONFERINŢA a III-a

Dornach, 21 aprilie 1924

Aş dori, în continuarea celor pe care vi le-am prezentat în aceste zile, să vă vorbesc astăzi despre aspectul astronomic al sărbătorii Paştelui. Pentru a putea să lămuresc acest aspect astronomic este necesar să mă refer la unele elemente esenţiale care sunt legate de aşa-numita taină a Lunii.

În toate perioadele în care era cunoscută înţelepciunea misteriilor s-a vorbit despre taina Lunii şi această taină a Lunii a fost pusă în legătură cu fiinţa omului, întrucât omul este interconectat cu întregul Cosmos. Trebuie să ne fie clar că omul prin toată fiinţa sa este conectat cu întregul Cosmos, tot aşa cum prin corpul fizic este legat de Pământ. Dar epoca materialismului a adus cu sine situaţia că din vastitatea Cosmosului, care în spiritualitatea sa se exprimă în forma constelaţiilor, în mişcarea stelelor, din această spiritualitate a Cosmosului nu a mai rămas nimic în conştienţa oamenilor în afară de

aspectul exterior al stelelor, de calculele referitoare la mişcarea stelelor, de identificarea planetelor şi aşa mai departe.

Ne dăm seama de acest lucru dacă luăm în considerare cum se studiază astăzi astronomia, cum, ignorând total că organismul fizic al omului este impregnat de cel spiritual-sufletesc, se au în vedere doar elementele care se referă la dimensiunile corporale şi mişcările exterioare, mecanice, ale acestui organism omenesc şi se uită complet că în aceste dimensiuni, în aceste mişcări, se exteriorizează spiritual-sufletescul lăuntric.

În om ni se înfăţişează un spiritual-sufletesc unitar, a cărui coeziune este dată de Eu. Dar în ansamblul organismului Universului, pentru cercetarea spirituală nu se înfăţişează un spiritual-sufletesc unitar, ci o pluralitate, o mulţime nemăsurată, nemărginită, de entităţi spirituale, care se exteriorizează prin forma constelaţiilor, prin mişcarea planetelor, prin lumina strălucitoare a stelelor şi aşa mai departe.

Tot ceea ce trăieşte astfel în stele, în pluralitatea spiritualităţii, se află în legătură cu omul în plan interior, tot aşa cum substanţele din mediul terestru care pot servi ca hrană omului se află în legătură cu omul fizic de pe Pământ. Şi ceea ce se poate numi misterul Lunii are implicaţii în cea mai apropiată legătură a omului cu Universul.

Dacă privim Luna din exterior, ochiului nostru i se înfăţişează o metamorfoză. O vedem ca acum, strălucind ca un disc complet. Dacă o privim după un timp ne dăm seama că este luminată doar parţial, este luminată pe jumătate, apoi numai pe un sfert din suprafaţă. Şi urmează acea imagine în care Luna se sustrage complet privirilor

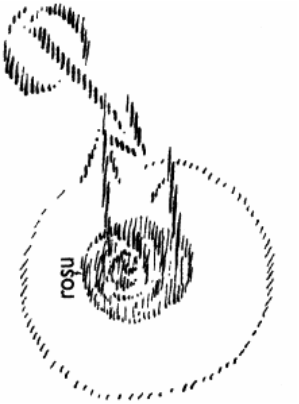
exterioare, după care urmează ceea ce numim Luna nouă. Şi apoi se ajunge din nou la faza de Lună plină.

Toate acestea ni se explică astăzi prin faptul că Luna este un corp ceresc care se mişcă acolo, afară, în spaţiul cosmic şi este luminată de Soare din diferite direcţii, astfel că privirilor noastre li se înfăţişează imagini schimbătoare. Dar aceste explicaţii nu redau întreaga însemnătate pe care o are Luna pentru Pământ şi în special pentru omenire. Dimpotrivă, ar trebui să ne fie clar când ne referim la Lună că atunci când privim la ceva care ca suprafaţă fizică ne apare atât de clar ca Luna plină, dar care ne oferă şi un aspect fizic ce este aparent cu totul altceva, ca atunci când ni se arată ca Lună nouă, Luna nu se poate exterioriza nemijlocit, fizic, prin raporturile pe care le are cu alte corpuri din Univers. Dar nici nu putem crede că atunci când Luna nu se exteriorizează ca ceva vizibil acţiunea ei nu există. Atunci când din raporturile din Univers ne dăm seama că Luna va intra în faza de Lună nouă, când Luna nu este vizibilă, atunci ea este într-o fază mai spiritualizată decât atunci când ne apare în lumină fizică, în faza de Lună plină. Deci Luna este prezentă odată în totalitate ca apariţie fizică, altă dată în totalitate în formă spirituală, aşa că avem în permanenţă o alternanţă ritmică între expresia fizică a Lunii şi expresia ei spirituală.

Dacă vrem să înţelegem despre ce este de fapt vorba, trebuie să ne întoarcem la acele fapte pe care le cunoaştem din expunerile precedente, pe care le găsiţi şi în lucrarea mea ***Ştiinţa ocultă***. Luna s-a aflat odinioară inclusă în masa Pământului. Ea aparţinea corpului terestru. Ea a ieşit din corpul Pământului, a devenit, cum se spune, un satelit al Pământului, deci s-a desprins de Pământ şi acum se roteşte în jurul Pământului. În vremea când era legată de Pământ ea acţiona din interiorul Pământului asupra oamenilor.

Bineînţeles că în vremea când locuia şi evolua pe un Pământ care mai avea încă în trupul său Luna, omul era o cu totul altă fiinţă. Pământul a rămas sărăcit de ceea ce este Luna, atunci când Luna s-a desprins de Pământ, iar de acum încolo omul a fost modelat, sprijinit de alte forţe, numai de forţe ale Pământului, pornite de jos în sus, nu de forţele combinate ale Pământului şi Lunii. Dimpotrivă, ceea ce atunci când Luna mai era încă în Pământ acţiona asupra oamenilor din interior, din Pământ, după ce Luna a ajuns în exteriorul Pământului acţionează din afară, dinspre Lună în jos spre oameni. Aşa că se poate spune: Forţele Lunii îi impregnau odinioară pe oameni ajungând mai întâi în masa membrelor, în picioare, şi apoi se răspândeau în trup de jos în sus. De când Luna s-a desprins de Pământ forţele lunare acţionează invers, de la capul oamenilor în jos. Dar datorită acestui fapt aceste forţe lunare au acum cu totul alt rol în viaţa oamenilor decât aveau înainte.

Tabla 11

Desenul 17; Pământul – Luna

Cum se manifestă acest nou rol? Acest rol se manifestă prin faptul că omul trece prin anumite situaţii precise atunci când coboară din existenţa

antepământească în cea pământească. După ce a străbătut timpul dintre moarte şi o nouă naştere, după ce a finalizat tot ce trebuia să realizeze între moarte şi o nouă naştere, omul se pregăteşte pentru coborârea pe Pământ, pentru unirea sa cu ceea ce i se transmite fizic-corporal de la tată şi de la mamă. Dar înainte de a găsi, din Eul său şi din trupul său astral, posibilitatea de a se uni cu trupul său fizic, trebuie să se îmbrace cu un trup eteric preluat din mediul cosmic.

Acest proces s-a modificat în mod esenţial de când Luna s-a despărţit de Pământ. Înainte de desprinderea Lunii, când omul, după finalizarea vieţii dintre moarte şi o nouă naştere, se apropia din nou de Pământ, avea nevoie de forţe prin intermediul cărora să poată strânge în jurul său eterul, care este împrăştiat în întregul Univers, astfel ca Eul său şi trupul său astral să-l poată organiza în forma unui trup eteric. Aceste forţe le primea, când se apropia de existenţa pământească, de la Luna aflată pe atunci în interiorul Pământului. De când s-a produs desprinderea Lunii, omul primeşte forţele de care are nevoie pentru a-şi forma trupul eteric din afara Pământului, tocmai de la Luna care s-a despărţit de Pământ, astfel că chiar înainte de intrarea sa în viaţa terestră omul trebuie să apeleze la ceea ce se află în forţele lunare, deci la ceva cosmic, pentru a-şi forma trupul eteric.

Acest trup eteric trebuie construit în aşa fel încât să aibă într-un fel o parte exterioară şi o parte interioară. Să ne reprezentăm foarte schematic cum se formează acest trup eteric. El are o parte exterioară şi una interioară. Deci putem să ne gândim că omul îşi construieşte trupul eteric pornind atât dinafară, cât şi dinăuntru.

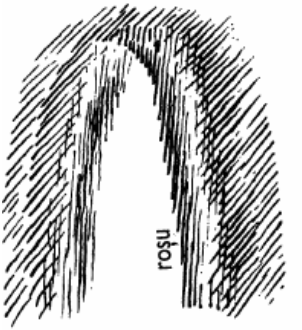

Tabla 11

Desenul 18: Formarea trupului eteric

Când omul îşi formează partea exterioară a trupului eteric, are nevoie de forţele luminii, căci trupul eteric este format, pe lângă alte componente substanţiale, în mare parte din lumina care inundă Cosmosul. Dar lumina Soarelui nu poate fi folosită în acest scop. Lumina Soarelui nu poate furniza forţe care să le dea oamenilor posibilitatea să-şi formeze trupul eteric. Pentru aceasta este nevoie de lumina care, venind de la Soare, cade asupra Lunii şi este apoi din nou reflectată de către Lună, proces prin care ea este profund transformată. Însă toată lumina care ne vine de la Lună, în general lumina care radiază de la Lună în afară, în Cosmos, conţine forţele prin care omul, la coborârea sa pe Pământ, va fi în stare să-şi formeze partea exterioară a trupului său eteric. Dimpotrivă, tot ce radiază spiritual din Lună în faza de Lună nouă împrăştie în Cosmos forţele de care are nevoie omul pentru a-şi forma partea interioară a trupului eteric. Aşa că de acest ritm, de alternanţa între strălucirea exterioară a Lunii şi întunecarea Lunii se leagă şi capacitatea omului de a-şi forma partea exterioară şi partea interioară a trupului său eteric.

Însă ceea ce pot să realizeze în oarecare măsură pentru oameni forţele lunare are legătură cu faptul că în

realitate Luna nu este pur şi simplu acel corp fizic despre care fabulează actuala ştiinţă a naturii, ci Luna este pătrunsă complet de spiritualitate, Luna cuprinde o multitudine de entităţi spirituale.

Am prezentat detaliat în diferite locuri cum s-a desprins odinioară Luna de Pământ şi am subliniat că în spaţiul cosmic nu s-a revărsat doar materia fizică, ci că unele vechi entităţi care trăiseră pe Pământ, care trăiseră pe Pământ nu într-un corp fizic, ci în formă spirituală şi care au fost învăţătorii străvechi ai omenirii [Nota 33] au plecat afară, în spaţiul cosmic, odată cu Luna şi au întemeiat acolo un fel de colonie lunară. De aceea astăzi când este vorba despre Lună trebuie să facem o distincţie între ceea ce este fizic-eteric şi ce este spiritual-sufletesc, iar acest spiritual-sufletesc nu este ca o unitate, ci ca o pluralitate.

Întreaga viaţă a spiritualităţii din Lună depinde de modul în care entităţile care se află în Lună privesc lumea din jurul lor, văd lumea din jurul lor din locul unde se află acum, în Lună, dintr-o perspectivă lunară. Dacă îmi este permisă o exprimare sugestivă, aş zice că entităţile spirituale lunare îşi îndreaptă privirea spre ceea ce este mai important pentru ele, spre planetele care aparţin sistemului nostru solar. Tot ceea ce se petrece pe Lună, ceea ce se petrece şi aici, faptul că omul dispune de forţele necesare pentru a-şi construi trupul eteric, toate acestea depind de rezultatele observaţiilor pe care le fac fiinţele din Lună, despre care putem spune că trăiesc în Lună şi de acolo urmăresc corpurile cereşti ale sistemului nostru solar, Mercur, Soare, Lună şi aşa mai departe.

Cunoaşterea acestor lucruri se păstrase în unele misterii. O veche ştiinţă a anumitor lăcaşe de misterii indica că de pe Lună se făceau observaţii asupra

constelaţiilor, asupra mişcărilor din sistemul solar căruia îi aparţine Pământul şi prin aceasta se decideau acţiunile fiinţelor lunare. Acest lucru se exprima prin faptul că Luna era considerată în oarecare măsură drept punctul din care erau determinate tocmai acele condiţii din Univers care aveau legătură cu formarea trupului eteric al omului, iar aceste forţe lunare în conştienţa omenirii erau legate de forţele celorlalte planete.

Această concepţie este evidentă şi în denumirile zilelor săptămânii:

Lună: ziua Lunii:	Luni (Montag)
Faptul că observaţiile de pe Lună au de-a face cu: Marte: ziua lui Marte:	Marţi (Dienstag)
cu Mercur: ziua lui Mercur, mercredi:	Miercuri (Mittwoch)
cu Jupiter: ziua lui Jupiter, în germană Jupiter este Donar:	Joi (Donnerstag)
cu Venus, în germană Venus este Freya:	Vineri (Freitag)
cu Saturn: ziua lui Saturn, Saturday:	Sâmbătă (Samstag)
cu însuşi Soarele, care nu poate acţiona direct cu forţele sale pentru formarea trupului eteric, dar acţionează prin razele sale reflectate de Lună:	Duminică (Sonntag)

Tabla 11

Aşa se raportau la cele care ţineau de perspectiva Lunii cele aduse în conştienţa oamenilor de interacţiunea planetelor sub aspectul delimitării timpului. Şi în vechile misterii se spunea cam aşa ceva: Omule, adu-ţi aminte că

tu, înainte de a te coborî pe Pământ, ai avut nevoie de forţele formate pe Lună datorită faptului că fiinţele lunare au privit de acolo la celelalte planete ale sistemului solar. Celor pe care le are Luna de la Marţi, Miercuri, Joi, Vineri şi aşa mai departe le datorezi configuraţia deosebită pe care a putut să o primească trupul tău eteric la coborârea în viaţa terestră.

Avem deci pe de o parte trecerea ritmică a Lunii, în mişcarea ei în jurul Pământului, prin lumină şi întuneric, pe de altă parte în conştienţa oamenilor se înregistrează întreaga succesiune a planetelor. Da, misteriile adăugau şi acest lucru care le era spus oamenilor: Prin faptul că fiinţele lunare pot să privească spre Marte, omul dobândeşte în trupul său eteric capacitatea de a-şi organiza limbajul. Prin faptul că fiinţele lunare pot să privească spre Mercur, omul dobândeşte capacitatea de a concentra mişcarea în trupul său eteric.

Când cineva doreşte acum să ia contact cu aceste mistere ale Lunii, poate face acest lucru în cu totul altă formă: vorbirea devine atunci euritmie. Se poate spune că euritmia vine din vorbire atunci când, după ce cineva a studiat tainele vorbirii prin faptul că a lăsat fiinţele lunare să-i spună ce fel de observaţii fac ele când privesc către Marte, cercetează apoi cum se modifică aceste observaţii când fiinţele lunare privesc către Mercur. După ce de la descoperirile fiinţelor lunare cu privire la Marte se trece la descoperirile fiinţelor lunare legate de Mercur, din capacitatea de a vorbi articulat a omului se obţine capacitatea euritmică a oamenilor. Aşa ni se înfăţişează lucrurile într-o expresie cosmică.

Prin cele aflate de fiinţele lunare când privesc spre Jupiter se obţine ceea ce impregnează omul cu capacitatea de a raţiona. Iar ceea ce impregnează omul cu iubire şi cu

frumuseţe sufletească se obţine prin cele aflate de fiinţele lunare de la Venus.

Cele aflate de fiinţele lunare prin observaţii asupra lui Saturn dau oamenilor căldura sufletească interioară a trupului lor eteric. Iar ceea ce trebuie oprit, trebuie în oarecare măsură îndepărtat ca să nu tulbure formarea trupului eteric chiar înainte de coborârea pe Pământ, vine de la Soare. De la Soare sau de la privirea Soarelui vine şi tot ceea ce trebuie să-l apere pe om pentru ca el să poată să devină un om complet prin formarea trupului eteric, deci forţele protectoare.

În felul acesta, se poate spune, învăţăm să cunoaştem ce se petrece pe Lună. Mai departe aflăm în acest fel cum se formează trupul eteric omenesc atunci când omul coboară din existenţa antepământească în existenţa pământească. Acestea sunt lucruri care ţin de misterele Lunii.

Da, astăzi putem să povestim despre astfel de lucruri. Dar în anumite misterii străvechi acestea nu erau doar povestite, ci erau trăite, într-adevăr trăite. Şi erau trăite în aşa măsură, încât lucrurile pe care le-am scris acum pe tablă nu numai că erau cunoscute, ci erau aflate din interior:

Luni	
Marţi	Vorbirea
Miercuri	Mişcarea
Joi	Raţiunea
Vineri	Iubirea, frumuseţea
Sâmbătă	Căldura sufletească lăuntrică
Duminică	Forţele protectoare

Tabla 11

Prin iniţierea în misteriile despre care v-am vorbit ieri se putea trece dincolo de simpla privire în afară, cu

ochii, de ascultatul în afară cu urechile, în mediul terestru fizic; puteai să te eliberezi, puteai să te îndepărtezi de trupul fizic şi să trăieşti atunci în trupul eteric. Dar atunci când omul trăia în trupul eteric, el trăia cu toate cele dobândite astfel. El nu mai trăia cu vorbirea care se realizează prin laringe, ci cu vorbirea care răsună în Marte ca limbaj cosmic. Se mişca în sensul în care orienta Mercur mişcările în Cosmos; nu mergea cu picioarele, ci se mişca în sensul în care orientează Mercur mişcările fiinţelor omeneşti. Nu mai avea nici acea cunoaştere dobândită cu atâta trudă prin evoluţia sa din copilărie şi din tinereţe şi care în epoca materialistă este de fapt o lipsă de cunoaştere, ci trăia direct în înţelepciunea lui Jupiter, şi trăia în înţelepciunea lui Jupiter prin aceea că se putea uni cu fiinţele lunare care făcuseră observaţii asupra lui Jupiter. Prin faptul că fusese iniţiat în acest fel, el se afla efectiv cufundat în întregime în lumina strălucitoare a Lunii. Omul se îndepărtase de Pământ. Nu mai era un om în carne şi oase pe Pământ, se îndepărtase de Pământ şi trăia ca o fiinţă aflată în lumina Lunii, dar în acea lumină a Lunii care fusese configurată, modificată prin ceea ce vieţuia în alte planete ale sistemului nostru solar.

În timpul cercetărilor spirituale realizate prin astfel de misterii omul devenea o fiinţă de lumină a Lunii, dar nu în mod simbolic sau ca ceva ce poate fi imaginat în mod abstract, ci aşa cum un om se deplasează astăzi până la Basel şi înapoi, fiind conştient că este vorba de ceva real, tot aşa omul era convins că este vorba de ceva real atunci când prin acţiunile de iniţiere vizita fiinţele lunare. Omul ştia că s-a despărţit pentru un timp de trupul său fizic, a fost purtat cu spiritual-sufletescul său în sfera luminii Lunii, a fost înconjurat de un corp de lumină şi atunci când s-a reunit cu fiinţele lunare a privit în afară, în vastitatea sistemului solar şi

aşa a putut atunci să observe cu adevărat ce se poate descoperi în vastitatea sistemului solar.

Şi ce se observa? În principal se observa – se mai observau concomitent şi alte lucruri, dar în principal se observa că dinspre Soare vin forţe de la fiinţe cărora nu le este îngăduit să aibă nimic de-a face cu formarea trupului eteric al omului. Se privea spre Soare ca spre ceva care avea o acţiune dizolvantă, distrugătoare, asupra trupului eteric. Şi atunci omul ştia: Forţele care pornesc de la fiinţele solare nu trebuie să fie preluate de trupul eteric, acestea trebuie să fie preluate de componentele superioare ale naturii omeneşti, de Eu şi de trupul astral. Doar asupra acestora este îngăduit să acţioneze forţele solare. Se ştia astfel că nu trebuie să te adresezi Soarelui pentru trupul eteric al omului; pentru trupul eteric recurgi la planete. La Soare se recurge pentru trupul astral şi mai ales pentru Eul omului. Se ştia acest lucru: pentru întreaga forţă interioară a Eului omul trebuie să recurgă la Soare. Era al doilea lucru care era prezent la această iniţiere recurentă în misterele Lunii: omul ştia că în ceea ce priveşte trupul eteric aparţine sistemului planetar, dar pe de altă parte pentru întărirea Eului său şi a trupului astral trebuia să recurgă la Soare.

Acea iniţiere se făcea de fapt în aşa fel încât omul însuşi devenea una cu lumina Lunii, dar prin existenţa propriei sale fiinţe în lumina Lunii omul ajungea să privească în interiorul Soarelui.

Şi atunci îşi spunea. Soarele îşi trimite lumina pe Lună, pentru că nu este îngăduit să le fie transmisă direct oamenilor. Atunci omul are lumina Lunii în asociaţie cu forţele planetare. Din acestea îşi formează omul trupul său eteric. Acest mister îl ştia cel care fusese iniţiat în acest mod. Şi aşa ştia în ce măsură poartă în sine forţa Soarelui spiritual. El văzuse acest lucru. El dobândise conştienţa felului în care

purta în sine forţa spirituală a Soarelui. Şi chiar acesta era gradul iniţierii prin care omul devenea purtător al lui Christos, adică purtător al unei entităţi solare, nu un receptor al unei entităţi solare, ci un purtător al unei entităţi solare. Aşa cum Luna însăşi, în faza de Lună plină, este purtătoare a Soarelui, omul devenea şi el un purtător al lui Christos, un Christophorus. Această iniţiere pentru a deveni Christopher era un eveniment întru totul real.

Reprezentaţi-vă acum acest eveniment întru totul real, prin care omul în oarecare măsură fugea de pe Pământ şi ca om pământesc iniţiat se ridica ca o fiinţă de lumină, gândiţi-vă la acest eveniment pascal din vechime, lăuntric omenesc, acest eveniment transformat într-o sărbătoare cosmică. În timpurile care au urmat oamenii nu mai ştiau nimic despre faptul că se poate întâmpla aşa ceva: că omul poate cu adevărat să iasă afară din starea sa de pământean, să se unească cu ceea ce este în Lună şi din Lună să privească către Soare. Dar o amintire a acestor lucruri trebuia să se păstreze şi această amintire s-a păstrat în sărbătoarea Paştelui.

Însă felul în care poate omul să trăiască toate acestea nu s-a mai regăsit în conştienţa mai târzie, devenită materialistă, ci dimpotrivă era vorba de o reprezentare abstractă. Omul nu se mai uita în sine însuşi într-un mod care să-l facă să-şi spună: pot să mă unesc cu lumina Lunii. În schimb se uita la Lună, la Luna plină. Se uita în sus la Lună şi îşi spunea: nu eu evoluez acolo sus, ci Pământul aspiră la asta. Când aspiră cel mai mult la asta? Pământul aspiră cel mai mult la asta când vine primăvara, când forţele care până atunci stătuseră în pământ cu seminţele, cu plantele, se revarsă la suprafaţa Pământului. Ajunse pe sol devin plante, dar ele merg mai departe, se revarsă în afară, în vastitatea Cosmosului.

Tabla 11

Desenul 19

În vechile misterii se folosea următoarea imagine: atunci când forţele interne ale Pământului, prin tulpinile plantelor, prin frunzele plantelor, scot la iveală ceea ce radiază din Pământ, trimit acestea în afară, în Cosmos, omul poate să obţină cu mai multă uşurinţă iniţierea lunaro-solară şi să devină Christopher. Atunci omul pluteşte într-un fel spre Lună, odată cu forţele care radiază primăvara din Pământ. Dar el trebuie să ajungă acolo când lumina Lunii este deplină.

Toate aceste lucruri trecuseră în amintire, dar ca ceva abstract. „Trebuie să se ajungă acolo atunci când lumina Lunii este deplină". Deci în subconştient, nemaiştiindu-se clar că ar putea fi vorba de o trăire omenească, oamenii îşi reprezentau lucrurile aşa: Ceva, dar nu omul însuşi, se îndreaptă către Luna plină, către prima Lună plină de la începutul primăverii. Şi ce face acum Luna plină? Ea priveşte către Soare, adică priveşte la prima zi închinată Soarelui, la prima Duminică care urmează după Luna plină. Aşa cum mai de mult Christophorus, Christopher, privise

din punctul de observaţie de pe Lună la entitatea solară, aşa priveşte acum Luna la Soare, adică la ziua de Duminică care îl simbolizează.

Avem deci începutul primăverii, pe 21 Martie: forţele Pământului ţâşnesc în Univers. Trebuie aşteptat până când este prezent observatorul potrivit, până când Luna este plină:

21 Martie: Lună plină: Duminică

Ce observă ea? Soarele. Prima Duminică care urmează după Luna plină este Duminica Paştelui.

Este vorba deci de un calcul abstract al timpului, care a rămas de la un ceremonial întru totul real din cadrul misteriilor, care în vremurile de demult s-a realizat adesea pentru mulţi oameni. Aşa stau în realitate lucrurile cu această sărbătoare pascală. Actuala noastră sărbătoare de Paşte din timpul primăverii reprezintă un ceremonial misterial ce deja se desfăşoară pretutindeni primăvara, dar acesta este un alt ceremonial misterial decât cel despre care v-am vorbit alaltăieri.

Ceremonialul misterial despre care v-am vorbit alaltăieri era cel care îi făcea pe oameni să înţeleagă experienţa morţii. Vă spuneam: Procesul învierii, care ajungea să poată fi înţeles de oameni prin sărbătoarea lui Adonis în perioada toamnei, îi introducea de fapt pe oameni în experienţa morţii, în această înviere în spiritualitate după circa trei zile. Acest eveniment, evenimentul învierii, este legat de fapt de toamnă, din motivele pe care vi le-am explicat.

Un alt eveniment este cel pe care vi l-am descris astăzi, iar acela era celebrat în alte misterii sau era reprezentat în cadrul anumitor iniţieri, iniţieri solare şi lunare. Şi acel eveniment îi ducea pe oameni înapoi, înainte de începutul vieţii. Astfel că noi putem privi înapoi, la

vremurile în care, în anumite misterii, coborârea oamenilor din existenţa antepământească în existenţa pământească era cunoscută ca pogorârea din cer. În alte misterii, în misteriile de toamnă, se recunoştea înălţarea în spiritualitate.

Tabla 11

Desenul 20

Dar în vremurile mai târzii, în care nu se mai putea pătrunde în conţinutul viu al acestei legături a omului cu spiritualitatea cosmică, s-a ajuns atât de departe încât misteriul de toamnă al învierii a fost pur şi simplu combinat cu misteriul de primăvară, cel al Pogorârii. Şi astfel putem vedea, din confuzia care s-a creat în decursul evoluţiei omenirii, cum a acţionat, iarăşi şi iarăşi, materialismul, care nu numai că a dus la puncte de vedere false, ci în esenţă i-a dus complet în eroare pe oameni în legătură cu lucrurile care fuseseră odinioară, s-ar putea spune, într-o rânduială sacră în decursul vieţii omului pe Pământ. Era o rânduială sacră prin care, când se apropia toamna, omenirea începea o sărbătoare cosmică care la rândul ei reflecta o desfăşurare a misteriilor din care se putea spune: Natura se goleşte, se veştejeşte, moare aici; este ceva similar cu moartea omului în forma sa fizică. Dar în timp ce omul, când priveşte natura, vede că în ea acţionează numai ceea ce este trecător, omul trăieşte în veşnicie şi, dincolo de ceea ce se petrece în natură, el trebuie să fi văzut în spirit, iar după moarte, în lumea spirituală, el este cel care a înviat. Datorită misteriilor de primăvară omului îi era clar că natura este depăşită de

spirit, că spiritualitatea acţionează din nou din Cosmos, că fizicul răsare din Pământ şi înverzeşte pentru că este impulsionat de spiritual.

Dar aceste lucruri trebuiau să-i facă pe oameni să se gândească nu cum se ridică prin moarte spre spirit, ci cum se trag din spiritualitate, cum coboară din spiritualitate. Deci tocmai atunci când natura este în expansiune omul trebuie să reflecteze la coborârea sa în lumea fizică. Atunci când natura este în declin, omul ar trebui să se gândească la ascensiunea sa, la învierea în spirit. Iar viaţa sufletească dobândeşte o imensă profunzime, când poate descoperi în felul acesta care este locul omului în Cosmos.

Erau deosebiri de la un ţinut la altul. Au existat într-adevăr în vechime popoare care erau în mai mare măsură popoare de toamnă, iar alte popoare erau mai mult de primăvară. Popoarele de toamnă practicau misteriile lui Adonis; la popoarele de primăvară existau alte misterii, care ţineau de cele pe care le-am relatat astăzi. Şi doar acei oameni dornici de cunoaştere despre care pe drept cuvânt se spune că mergeau din loc în loc, cum a fost Pitagora [Nota 34], mergeau de la un misteriu la altul, doar aceia aveau parte de totalitatea experienţelor omeneşti. Ei mergeau de la un lăcaş misterial unde putuseră să vadă misterul toamnei, care este de fapt misterul Soarelui, în alt loc unde puteau vedea misterul primăverii, care este misterul Lunii. De aceea se spune mereu despre vechii iniţiaţi de mare anvergură că se duceau de la un lăcaş misterial la altul. Şi chiar într-un anumit fel se poate spune că aceşti iniţiaţi trăiau lăuntric anul, anul în sărbătorile sale. Un asemenea iniţiat din vechime ar fi putut spune: Când vin în acest loc, unde se celebrează sărbătoarea lui Adonis, mi se înfăţişează toamna lumii şi strălucirea Soarelui spiritual în noaptea iernii care începe. Ajuns la un

alt lăcaş misterial, unde se celebrau misteriile de primăvară, îşi putea spune: Aici mi se înfăţişează misterul Lunii. Şi învăţa astfel să cunoască lăuntric ceea ce ţine de fapt de întregul sens al anului.

Vedeţi, Paştele nostru a fost de fapt împovărat cu ceva cu care nu ar fi trebuit să fie împovărat. Sărbătoarea noastră de Paşte ar fi trebuit să fie de fapt o sărbătoare a punerii în mormânt şi trebuia ca această sărbătoare din timpul primăverii a punerii în mormânt să fie în acelaşi timp pentru spiritualitatea omenească, aşa cum se întâmpla în realitate la astfel de sărbători ale punerii în mormânt, o sărbătoare a imboldului la muncă, de care avea nevoie pe-atunci omul în timpul verii. Aşa că sărbătoarea Paştelui era o sărbătoare a îndemnului la muncile din timpul verii. Iar sărbătoarea învierii, care avea loc toamna, era pentru lumea spirituală o sărbătoare celebrată la vremea în care omul se distanţa iarăşi de muncă. Dar când se distanţa de muncă, trebuia să trăiască în interiorul său cel mai important lucru pentru spiritual-sufletescul său: să devină conştient de veşnicia sa prin faptul că i se înfăţişa învierea în lumea spirituală, la trei zile după moarte.

Aşa putem, când trecem de la tainele pământeşti la tainele cosmice, de la cunoaşterea pământească la cunoaşterea cosmică, să recunoaştem în aceste sărbători şi ceea ce s-ar putea numi structura internă a organizării anului. Însă mult din ce se ascundea de fapt în taină în sărbători a dispărut.

Voi încerca mâine ca, în măsura în care se mai poate, bazându-mă în mod mai direct pe anumite lăcaşuri misteriale, să aprofundez şi mai mult această problemă pe care astăzi am vrut să v-o înfăţişez doar pe baza analizei contextului astral.

CONFERINŢA a IV-a

Dornach, 22 aprilie 1924

Am văzut cum din misterii a evoluat ceea ce, în conştienţa oamenilor, se leagă cu Universul în aşa fel încât această legătură poate fi reprezentată în succesiunea sărbătorilor pe parcursul anului, şi am văzut îndeosebi cum a evoluat sărbătoarea Paştelui din principiile iniţierii. Din întreaga expunere aţi putut vedea ce rol important au avut misteriile în întreaga evoluţie a omenirii.

Esenţa misteriilor este că în fond tot ceea ce a pătruns spiritual în lume, ceea ce s-a dezvoltat spiritual în omenire în vechime, toate acestea au provenit din misterii. Dacă vrem să folosim o exprimare din zilele noastre, ar trebui să spunem: Misteriile erau foarte puternice sub aspectul dirijării complete a vieţii spirituale.

Dar apoi misiunea omenirii a fost să promoveze libertatea. Pentru promovarea libertăţii era necesar ca vechile misterii să se retragă şi pentru un timp oamenii să fie mai puţin dependenţi de de o dirijare atât de puternică ca aceea care rezulta din misterii şi să fie lăsaţi să devină în mai mare măsură ei înşişi. Nu putem spune cu certitudine că astăzi s-a ajuns deja la momentul în care oamenii şi-au cucerit adevărata libertate interioară şi că acum ar fi pregătiţi să treacă la următoarea etapă, cea care trebuie să urmeze epocii libertăţii. Desigur, nu putem spune acest lucru. Totuşi există destul de mulţi oameni care au trecut prin încarnări în care puterea misteriilor a fost mai puţin simţită decât în vechime. Şi chiar dacă sămânţa trecerii prin aceste încarnări încă nu a încolţit, ea se află acum în oameni. Se ascunde în interiorul oamenilor. Iar dacă acum se apropie o perioadă care va fi din nou spirituală, oamenii

vor dezvolta deja ceea ce astăzi este în stare latentă şi nu s-a dezvoltat. Dar, în primul rând, va fi necesar ca recunoaşterea, contemplarea, trăirea spiritualităţii, care se pot obţine prin iniţierea actuală, să fie primite cu preţuirea, cu respectul profund care a fost obţinut din libertate. Căci fără preţuire, fără un profund respect, cunoaşterea adevărată, viaţa spirituală a omenirii nu este de fapt posibilă. Deci, vom putea stabili corect datele sărbătorilor atunci când vom folosi în acest scop tocmai această preţuire, acest respect profund pentru spiritualitate, aşa cum s-a dezvoltat pe parcursul istoriei omenirii, când vom încerca puţin să sădim în sufletul nostru – dacă vom învăţa să privim cât mai îndeaproape modul în care evenimentele istorice exterioare indică spiritualitatea –, să transpunem spiritualitatea dintr-o epocă în alta. În primul rând oamenii, prin repetate vieţi pământeşti, revin mereu în existenţa pământească. Prin aceasta cele trăite în epocile anterioare sunt aduse de ei în epocile următoare. Oamenii sunt cel mai important factor al evoluţiei ulterioare a celor care se petrec în istoria omenirii. Dar oamenii trăiesc întotdeauna într-o anumită ambianţă. Şi una dintre cele mai importante ambianţe este cea a misteriilor. Cel mai important lucru pentru progresul omenirii este această transmitere a celor trăite de oameni în misterii şi care au fost retrăite fie din nou în misterii, acolo unde acestea au acţionat în omenire, fie cumva altfel în cunoaştere. Astăzi trebuie să fie într-un fel în cunoaştere, căci adevărata esenţă a misteriilor este mai mult sau mai puţin dispărută pentru lumea exterioară şi ar trebui mai întâi să reapară.

Deja situaţia este de aşa natură încât acel impuls care, prin Congresul de Crăciun, a pornit de aici, de la Goetheanum, şi şi-a găsit locul în Societatea Antroposofică, va fi dus mai departe de instituirea claselor [Nota 35] – în

parte această implementare a şi început – şi va pune bazele unor misterii viitoare. Spiritul viitoarelor misterii trebuie sădit în mod conştient prin intermediul Societăţii Antroposofice. Această Societate Antroposofică a asistat la un eveniment care va putea fi valorificat în evoluţie aşa cum a fost valorificat pe vremuri un eveniment similar: incendierea templului din Efes. Şi aici, şi acolo la bază s-a aflat ceva deosebit de nedrept. Însă la nivele diferite lucrurile se prezintă în mod diferit şi este posibil ca ceea ce la un anumit nivel este o nedreptate îngrozitoare să se transforme în libertate pentru oameni, în sensul că tocmai astfel de evenimente cumplite pot să provoace un progres real al omenirii.

Însă dacă cineva doreşte să ajungă la o înţelegere deplină a acestor lucruri trebuie, aşa cum am mai spus, să le abordeze în intimitatea lor. Trebuie să analizeze modul aparte în care spiritualitatea a însufleţit lumea prin misterii. Am arătat ieri cum, pe baza raporturilor dintre poziţia Soarelui şi cea a Lunii, dacă acestea sunt privite spiritual, se stabileşte data sărbătoririi Paştelui în anul respectiv şi am indicat că celelalte planete sunt privite din punctul de observaţie de pe Lună. Iar în funcţie de cele aflate prin urmărirea altor planete, omul, la coborârea sa din existenţa antepământească în existenţa pământească, este îndrumat să-şi construiască trupul eteric de lumină.

Când vrem să ajungem să cunoaştem felul în care li se livrează oamenilor acest trup eteric de lumină prin forţele Lunii, prin observaţiile care se fac pe Lună, s-ar putea spune prin observatorul spiritual lunar, când vrem să înţelegem corect ce se întâmplă, putem, aşa cum am încercat acum, să urmărim aceste lucruri în Cosmos, acolo unde ele sunt înscrise, unde ele există ca fapte. Este însă, de asemenea, important să lăsăm să acţioneze afectiv

contribuţia omenească, care în diferite epoci este prezentă în această realitate.

Şi de fapt niciodată contribuţia afectivităţii omeneşti la această coborâre din existenţa antepământească în cea pământească în ultima sa etapă, îmbrăcarea omului cu trupul eteric, niciodată această participare nu a fost atât de intimă, lăuntrică, ca în Misteriul de la Efes. În Misteriul de la Efes întregul ceremonial închinat zeiţei de la Efes numită exoteric Artemis era de fapt destinat participării la tot ce trăieşte şi se mişcă spiritual în eterul lumii, în eterul Cosmosului. Chiar se poate spune că atunci când participanţii la Misteriul de la Efes se apropiau de imaginea zeiţei aveau o senzaţie care ajungea până la perceperea a ceva ce părea a fi vocea zeiţei: Mă bucur de tot ceea ce este roditor în vastitatea eterului lumii. Această exprimare a bucuriei lăuntrice a zeiţei templului pentru tot ceea ce încolţea, creştea, înverzea în vastitatea eterului lumii producea o impresie profundă. Îndeosebi sentimentele înrudite lăuntric cu încolţirea şi înverzirea străbăteau ca un suflu magic atmosfera, atmosfera spirituală a sanctuarului de la Efes. Acel misteriu era în aşa fel organizat, orientat, încât se poate spune că de fapt nicăieri nu se participa în aşa măsură la creşterea vegetaţiei în esenţa ei, la revigorarea Pământului prin lumea vegetală, ca la Efes.

Aceasta făcea ca tocmai prin acest Misteriu de la Efes să se poată împărtăşi, în mod deosebit de clar, învăţătura, dacă se poate spune aşa, care rezulta de aici. Îndeosebi acel mister al Lunii despre care v-am vorbit ieri putea fi adus în cugetul participanţilor la Misteriul de la Efes. Fiecare dintre ei trăia ca o experienţă personală faptul că se simţea ca o făptură de lumină, datorită modului în care discipolii şi iniţiaţii de la Efes însufleţeau atât de intens această

dobândire-prin-Lună-a-făpturii-proprii-de-lumină. Şi la Efes exista o instituţie cam de felul acesta: acela care în stare de veghe lăsa să acţioneze asupra lui acea instituţie era într-adevăr introdus cu totul în această autodezvoltare prin lumina solară transformată de Lună. Şi atunci se auzea un sunet ce părea că vine dinspre Soare: *J O A*.

El ştia că acest *J O A* îi activează Eul său şi trupul său astral. *J O* – Eu, trup astral, şi venirea spre el a trupului eteric de lumină în *A – J O A*. Atunci el se simţea – deoarece *J O A* vibra în el –, se simţea ca Eu, trup astral şi trup eteric.

Apoi, întrucât omul fusese transferat în spaţiul cosmic, era ca şi cum dinspre Pământ ar fi răsunat ceva ce se întrepătrundea cu *J O A* , eh-v. Adevăratele forţe ale Pământului ieşeau afară în eh-v.

Desenul 21

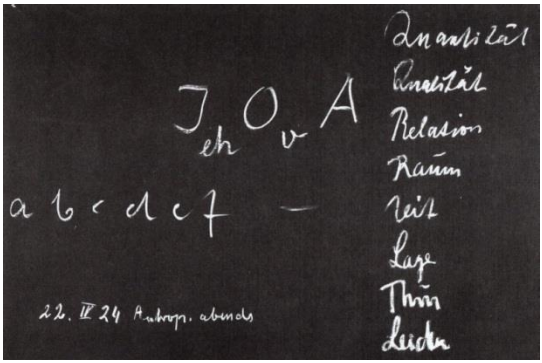

Tabla 12

Şi atunci simţea, în *J*eh*O*v*A*, simţea omul integral. Simţea că sentimentul anterior al trupului fizic pe care îl avusese pe Pământ era indicat de consoanele care erau legate de vocalele care în *J O A* indică Eul, trupul astral, trupul eteric. Această integrare a sa în *J*eh*O*v*A* era cea care îi permitea discipolului efesian să facă ultimii paşi pentru coborârea din lumea spirituală.

Dar în acelaşi timp această împlinire a *J O A* făcea ca omul să simtă că el este, în interiorul luminii, acest sunet *J O A*. Aşa devenea Om: un Eu care răsună, un corp astral care răsună într-un trup eteric strălucind de lumină. El devenea răsunet în lumină. Era un om cosmic.

Şi aşa dobândea capacitatea de a percepe ceea ce i se înfăţişa acolo afară, în Cosmos, aşa cum aici pe Pământ avem capacitatea să percepem prin intermediul ochilor ceea ce se petrece în mediul fizic al Pământului. Atunci discipolul efesian, deoarece purta în el acest *J O A*, simţea într-adevăr că este transpus în sfera Lunii. El lua parte la observaţiile care se puteau face din punctul de observaţie de pe Lună.

Acolo el era încă om în general. Devenea bărbat sau femeie doar atunci când cobora pe Pământ. Dar acolo omul se simţea transpus în interiorul acelei regiuni a existenţei antepământeşti care este totuşi cea a apropierii de Pământ. Pentru discipolii efesieni această autotransferare sus, în sfera lunară, devenea posibilă într-un mod deosebit de intim. Atunci ei purtau în inima lor, în sufletul lor, trăirile la care participaseră şi care îi sunau cam aşa discipolului efesian:

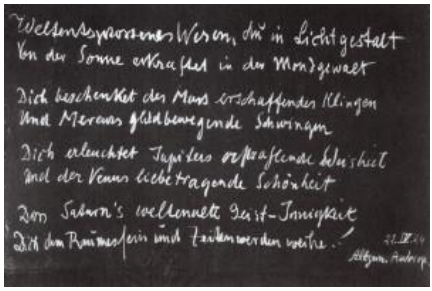
Fiinţă răsărită din Univers, tu cea cu chip de lumină
Întărită de Soare prin forţa Lunii,

Ţie ţi se dăruieşte sunetul creator al lui Marte
Şi oscilaţia lui Mercur care pune membrele în mişcare,
Pe tine te luminează înţelepciunea strălucitoare a lui Jupiter
Şi frumuseţea încărcată de iubire a lui Venus –
Profunzimea spirituală veche de când lumea a lui Saturn
Să-ţi confere existenţa în spaţiu şi devenirea în timp!

Fiecare efesian era pătruns de această idee. El considera că aceasta este cel mai important lucru care pulsează în om (text scris pe tablă):

Fiinţă răsărită din Univers,
tu cea cu chip de lumină
Întărită de Soare prin forţa Lunii,
Ţie ţi se dăruieşte sunetul creator al lui Marte
Şi oscilaţia lui Mercur care pune membrele în mişcare,
Pe tine te luminează înţelepciunea strălucitoare a lui Jupiter
Şi frumuseţea încărcată de iubire a lui Venus –
Profunzimea spirituală veche de când lumea a lui Saturn
Să-ţi confere existenţa în spaţiu şi devenirea în timp!

Tabla 13

Se poate spune că adeptul Misteriului de la Efes se simţea într-adevăr om atunci când – ca să mă exprim colocvial – îi sunau în urechi aceste versuri. Căci în acest fel el simţea că a devenit conştient de modul în care se află în interacţiune cu planetele prin forţele trupului său eteric. Acest lucru era exprimat foarte categoric. Trupului eteric i se spunea din Univers:

Fiinţă răsărită din Univers, tu cea cu chip de lumină
Întărită de Soare prin forţa Lunii

Atunci omul se simţea în puterea luminii Lunii.

Ţie ţi se dăruieşte sunetul creator al lui Marte

Sunetul care avea în el ceva creator, ceva ziditor, răsuna către el dinspre Marte. Iar ceea ce îi întăreşte omului membrele, astfel ca el să fie o fiinţă activă, era:

Oscilaţia lui Mercur, care pune membrele în mişcare.

De la Jupiter strălucea înspre el:

Pe tine te luminează înţelepciunea strălucitoare a lui Jupiter.

De la Venus strălucea înspre el:

Frumuseţea încărcată de iubire a lui Venus.

Pentru ca Saturn să poată concentra tot ceea ce îl împlineşte pe om în interior şi în exterior şi îl pregăteşte să poată coborî pe Pământ, să se îmbrace cu un trup fizic şi, ca fiinţă întrupată fizic care îl poartă în sine pe Dumnezeu, să poată trăi mai departe pe Pământ:

Profunzimea spirituală veche de când lumea a lui Saturn
Să-ţi confere existenţa în spaţiu şi devenirea în timp!

Din cele pe care vi le descriu acum, vă puteţi da seama că la Efes viaţa spirituală era o viaţă lăuntrică luminoasă, plină de culoare. Această viaţă lăuntrică luminoasă, plină de culoare, de fapt cuprindea ceea ce se concentra în ideea de Paşte, tot ceea ce se ştiuse odinioară

despre existenţa adevărată a omului în întregul Cosmos, în întregul Univers. Iar unii dintre cei care peregrinau – aşa cum am menţionat ieri – de la un misteriu la altul, pentru a face ca asupra lor să acţioneze întreaga esenţă a misteriilor, ne-au asigurat, în repetate rânduri: Atât de luminos, atât de interiorizat cum le-a sunat la Efes armonia sferelor datorită acestei perceperi din punctul de observaţie din Lună, unde le-a apărut cea mai strălucitoare lumină astrală a Lunii, deoarece ei au simţit în Lună lumina estompată a Soarelui, care este străbătută de spirit, aşa cum şi omul este însufleţit, străbătut de spirit, prin lumina astrală, nu au putut percepe acestea şi în alte locuri, oricum nu cu aceeaşi bucurie, cu aceeaşi înţelegere lăuntrică măiestrită.

Toate acestea erau legate de locul unde existase acel templu mistuit de flăcări din cauza unei mâini criminale, a acţiunii unui orgolios. Dar, aşa cum v-am arătat în timpul Congresului de Crăciun, iniţiaţii în Misteriile efesiene s-au reîncarnat în *Aristotel* şi *Alexandru cel Mare*. Şi aceste personalităţi s-au interesat de urmele Misteriilor de la Samothrace care se mai puteau încă găsi pe atunci.

Astfel un eveniment care din exterior părea aleator a fost de mare importanţă spirituală în evoluţia lumii. S-a menţionat deja în discuţiile noastre, s-a menţionat încă de mai mult timp [Nota 36]: în vreme ce ardea Templul din Efes, a sosit ceasul naşterii lui Alexandru cel Mare. Dar în timp ce acel templu ardea, s-a petrecut un anumit lucru.

O, cât de multe lucruri se petrecuseră de-a lungul veacurilor pentru cei care aparţineau acestui templu! Cât de multă spiritualitate, lumină şi înţelepciune străbătuseră spaţiul acestui templu. Şi tot ce a trecut prin spaţiul acestui templu, în timp ce flăcările se înălţau dinTemplul de la Efes, s-a împrăştiat în eterul lumii. Aşa că se poate spune:

de atunci încolo sărbătoarea pascală neîntreruptă de la Efes, care era cantonată în spaţiul templului, a fost inscripţionată, deşi cu slove mai puţin clar perceptibile, în cupola lumii, întrucât cupola lumii este eterică.

Şi aşa este de fapt situaţia cu multe lucruri. Multe dintre cele care constituie înţelepciunea lumii, în timpurile vechi erau închise între pereţii templului. Au scăpat dintre pereţii templului, s-au înscris în eterul universal şi acolo devin imediat vizibile atunci când omul accede la Imaginaţia adevărată. Această Imaginaţie este în oarecare măsură interpreta misterului stelelor. Se poate spune că în eterul lumii este înscris ceea ce iniţial era secretul templului, care prin Imaginaţie poate fi citit de acolo.

Dar se poate spune şi altfel, şi este vorba despre acelaşi lucru altfel formulat. Se poate spune: mă ridic în picioare, în noaptea luminată de stele, contemplu cerul înstelat, las impresia pornită de la el să acţioneze asupra mea. Iar dacă omul are această capacitate, tot ce vede sub forma de imagine a stelelor, tot ce se află în mişcările planetelor, se preface într-o amplă scriere universală. Iar atunci când omul citeşte această scriere universală, din ea rezultă ceva în genul celor pe care vi le-am expus ieri cu privire la misterul Lunii. Aceste lucruri se pot citi cu siguranţă în scrierea universală, atunci când omul nu mai consideră că stelele sunt doar ceva ce poate fi calculat matematic şi mecanic, ci acestea constituie pentru el slovele unei scrieri cosmice.

Aş vrea acum, pentru a aprofunda această chestiune, să vă spun cele ce urmează. Tocmai prin pătrunderea în misteriile cabirice de la Samothrace într-o perioadă în care deja vechile misterii erau în declin – Samothrace încă mai exista, ca lăcaş al amintirilor şi de asemenea ca lăcaş de îngrijire, ca lăcaş de activitate, însă, în ansamblu, esenţa

misteriilor era în declin în vremea lui Alexandru – a fost un moment în care pentru Alexandru şi pentru Aristotel, sub acţiunea misteriilor cabirice, s-a ivit ceva ca o amintire a vechii epoci efesiene, pe care o trăiseră împreună într-un anumit veac. A răsunat iarăşi cuvântul *J O A*, şi din nou s-au auzit acele versuri:

Fiinţă răsărită din Univers, tu cea cu chip de lumină
Întărită de Soare prin forţa Lunii,

Ţie ţi se dăruieşte sunetul creator al lui Marte
Şi oscilaţia lui Mercur care pune membrele în mişcare,

Pe tine te luminează înţelepciunea strălucitoare a lui Jupiter
Şi frumuseţea încărcată de iubire a lui Venus –

Profunzimea spirituală veche de când lumea a lui Saturn
Să-ţi confere existenţa în spaţiu şi devenirea în timp!

Dar în această amintire, în această rememorare istorică a unor lucruri din vechime, exista o anumită forţă, forţa de a crea ceva nou. Din acel moment a pornit forţa de a crea ceva nou, dar ceva nou deosebit, care a fost remarcată prea puţin de omenire. Căci de fapt trebuie înţeles mai întâi felul deosebit în care a fost realizată această creaţie a ceva nou care a rezultat din acţiunea comună a lui Alexandru şi Aristotel.

Luaţi ca exemplu o creaţie poetică importantă sau o altă operă artistică – puteţi să alegeţi cele mai frumoase opere. V-aş propune să luaţi fie o traducere germană din *Bhagavad Gita*, fie *Faust* al lui Goethe fie *Ifigenia* sau orice

altceva preţuiţi dumneavoastră mai mult şi să vă gândiţi la conţinutul bogat, impetuos, să zicem la al lui *Faust* al lui Goethe. Ia să vedem, dragi prieteni, în ce formă vi se transmite acest conţinut bogat? Să considerăm că vă este transmis aşa cum este transmis pentru majoritatea oamenilor. Îl citiţi pe *Faust* cândva în timpul vieţii. Ce vă întâmpină în plan fizic? Ce se află acolo, pe hârtie? Pe hârtie nu este nimic altceva decât o combinaţie de a b c d e f şi aşa mai departe. Tot ceea ce dă naştere conţinutului atât de măreţ, de puternic, al lui *Faust* rezultă dintr-o combinaţie de a b c d e f şi aşa mai departe. Dacă cunoaşteţi alfabetul, vedeţi că pe hârtie nu este nimic altceva decât ceea ce corespunde cu una dintre aceste douăzeci de litere. Din aceste douăzeci de litere se iveşte pe hârtie ceva ce vă încântă, care, dacă ştiţi să citiţi, vă dezvăluie întregul conţinut atât de bogat al lui *Faust*. Şi este ceva ce stă la dispoziţia dumneavoastră. Stă la dispoziţia dumneavoastră să consideraţi că această înşiruire de a b c d e f şi aşa mai departe este extrem de plictisitoare, să ziceţi că de fapt este vorba de ceva extrem de abstract. Şi totuşi acest ceva extrem de abstract combinat în mod corespunzător ne oferă întregul *Faust*!

Şi atunci, deoarece din nou se ivise acel răsunet lunar al lumii, căci Aristotel şi Alexandru aflaseră care fusese semnificaţia incendiului de la Efes, modul în care acel incendiu a purtat în afară, în depărtările eterului lumii, misteriul de la Efes, rezultatul a fost că în cei doi a apărut inspiraţia de a fundamenta scrierea universală. Dar scrierea universală nu se bazează pe a b c d e f, ci, aşa cum scrierea din cărţi se bazează pe litere, scrierea universală se bazează pe concepte. Iată cum au apărut slovele scrierii universale.

Dacă vă transcriu aici aceste concepte, ele sunt la fel de abstracte ca a b c d:

Cantitate, deci mulţime
Calitate, proprietate
Relaţie
Spaţiu
Timp
Poziţie
Acţiune
Suferinţă

Tabla 12

Aveţi aici o serie de concepte [Nota 37]. Dacă veţi învăţa ca, pornind de la aceste concepte, care au fost prezentate iniţial de Aristotel lui Alexandru, să îndepliniţi acelaşi lucru pe care aţi fost învăţaţi să-l faceţi cu a b c d, atunci veţi învăţa ca pornind de la cantitate calitate, relaţie, spaţiu, timp, poziţie, acţiune, suferinţă –, deci pornind de la aceste concepte veţi învăţa să citiţi în Cosmos.

În logica învăţământului din epoca abstractivităţii s-a petrecut însă ceva deosebit. Gândiţi-vă că într-o şcoală oarecare ar exista obiceiul ca oamenii să nu înveţe să citească, ci doar să se întocmească la voia întâmplării cărţi din care să fie obligaţi să înveţe a b c d în toate combinaţiile posibile, ac, ab, be şi aşa mai departe, dar fără a ajunge să folosească literele pentru ca sufletul lor să aibă acces la un subiect amplu. Ar fi acelaşi lucru cu ceea ce a făcut lumea cu logica lui Aristotel. În logică a fost introdus ceva ce a primit numele de categorii. Acestea se învaţă pe dinafară, dar oamenii nu ştiu să facă nimic cu ele. Este ceva ce corespunde cu situaţia în care cineva ar învăţa pe dinafară a b c d e şi nu ar şti să facă nimic cu aceste litere. Descifrarea scrierii universale este de fapt ceva tot atât de simplu ca citirea textului lui *Faust* cu a b c d – litere pe care

trebuie doar să le înveţi. Ceea ce a dezvăluit antroposofia şi tot ce poate să dezvăluie vreodată prinde viaţă în fond din aceste concepte tot aşa cum textul lui *Faust* prinde viaţă din litere. Căci toate tainele lumii fizice şi spirituale sunt cuprinse în aceste concepte simple care formează alfabetul Universului.

În decursul evoluţiei lumii s-a întâmplat ceva, şi anume faţă de percepţiile anterioare directe, pentru care cele ce se petreceau la Efes sunt încă extrem de caracteristice, s-a ivit ceva care îşi are începutul în vremea lui Alexandru şi care mai târziu a luat o dezvoltare deosebită în decursul Evului Mediu, ceva care este ascuns în adâncime, ceva profund esoteric. Tâlcul care este cuprins în aceste opt, care ar putea fi extinse la zece, în aceste opt sau zece concepte simple este profund esoteric. Iar noi învăţăm de fapt să trăim din ce în ce mai mult în aceste concepte simple, pe care însă trebuie să ne străduim să le trăim în suflet cu tot atât de multă însufleţire cum este trăit în suflet Abc-ul când omului i se prezintă un subiect complex, de mare spiritualitate.

Vedeţi deci cum zece concepte a căror forţă interioară luminoasă şi a căror forţă de acţiune trebuie mai întâi dezvăluite, la rândul lor, ne introduc în ceea ce de-a lungul mileniilor a dus la o revelaţie năvalnică, instinctivă, a înţelepciunii. Acea înţelepciune a Universului, acea lumină a Universului, care stă aşezată ca într-un mormânt, va ajunge să fie regăsită de-abia atunci când oamenii vor învăţa din nou să citească în Univers, când se va produce învierea a ceea ce fusese ascuns în perioada intermediară a dezvoltării omenirii, aflată între două epoci spirituale.

Ne aflăm aici, dragii mei prieteni, pentru a face ca ceea ce a fost ascuns să ajungă să fie din nou cunoscut oamenilor. Suntem aici pentru ca să înfăţişăm Paştele ca

trăire a omenirii. Şi astfel, ca şi în alte ocazii, se va putea spune: Antroposofia este o trăire a Crăciunului şi tot aşa antroposofia, prin întreaga sa acţiune, este o trăire a Paştelui, o trăire a învierii, legată de evenimentul punerii în mormânt. Este important ca tocmai prin faptul că suntem împreună aici cu prilejul Paştelui – dacă pot să mă exprim aşa – să simţim că strădania antroposofică are caracter sărbătoresc, deoarece prin ea simţim că astăzi avem posibilitatea să ne îndreptăm către o entitate spirituală care ar putea să fie aproape, chiar imediat dincolo de Prag, şi căreia să ne adresăm aşa: Ah, odinioară omenirea era binecuvântată cu manifestarea divin-spirituală care strălucea în mod deosebit la Efes. Dar acum toate acestea sunt îngropate. Cum poate fi dezgropat ceea ce este îngropat aşa! Căci am dori să mai credem că ceea ce a fost ar putea să mai fie descoperit cumva de istorie, ar putea fi găsit în mormântul său.

Iar acea entitate ne-ar răspunde, aşa cum odinioară într-un caz similar a răspuns o entitate asemănătoare: Ceea ce căutaţi nu mai este aici [Nota 38], este în inimile voastre, dacă vă deschideţi în mod just inimile.

Deja antroposofia este depusă în inimile oamenilor. Acum inimile oamenilor trebuie doar să poată să se deschidă în mod just. Trebuie să simţim aceste lucruri, şi atunci, nu în mod instinctiv cum se întâmpla în vechime, ci pe deplin luminaţi, vom fi îndreptaţi înapoi spre acea înţelepciune care strălucea şi trăia în misterii.

Am dorit foarte mult să vă aduc în inimi acest lucru chiar acum, în preajma Paştelui. Căci faptul că eşti pătruns de dispoziţia festivă pornită din antroposofie către fiecare inimă omenească dedicată antroposofiei te poate înflăcăra, este ceva care te înalţă şi în lumea spirituală, ceva care trebuie să fie legat şi de impulsul de Crăciun dat la

Dornach. Căci acest impuls nu trebuie să rămână doar ceva raţional, să rămână numai ceva intelectual, el trebuie să fie un impuls pentru inimă. Acest impuls nu trebuie să fie ceva arid, searbăd, acest impuls, nu din sentimentalism, ci chiar din esenţa lucrului, trebuie să aibă un caracter festiv. Aşa cum prin Aristotel şi Alexandru focul de la Efes a putut fi de folos, atunci când s-a aprins din nou în inimile lor, după ce mai întâi înflăcărase eterul din exterior, de unde a adus din nou în faţa lor misterele care atunci au putut fi înţelese cu mai multă uşurinţă, deoarece s-a putut folosi ceea ce a rezultat din incendiul de la Efes, tot aşa este de datoria noastră, şi ar trebui să fim deja în stare, să folosim ceea ce – putem să spunem cu toată convingerea – a fost purtat în eter de flăcările de la Goetheanum, pentru a face ca ceea ce s-a dorit prin antroposofie să meargă mai departe.

Dar ce reiese de aici, dragii mei prieteni? De aici reiese că drept comemorare anuală a datei tragice din preajma Crăciunului şi a Anului Nou, când ne-a lovit aici acea nenorocire, să lăsăm ca din aceasta să pornească un nou impuls pentru Goetheanum. De ce? Pentru că trebuie să simţim că ceea ce a fost mai mult sau mai puţin o lucrare pământească, ceea ce a fost realizat, întemeiat, ca o lucrare pământească, a fost purtat de flăcări în largul Universului. Avem posibilitatea, tocmai pentru că am fost loviţi de acea nenorocire, să spunem, cunoscând urmările acelei nenorociri: Acum înţelegem că nu trebuie să realizăm doar o lucrare pământească, ci o lucrare care să trăiască în vastitatea lumii eterice în care trăieşte spiritul. Căci problema Goetheanumului este o problemă a vastului eter, în care trăieşte înţelepciunea plină de spiritualitate a Universului. Aceasta a fost purtată în afară şi noi trebuie să ne pătrundem de impulsul Goetheanumului care coboară spre noi din Cosmos.

Luaţi aceasta cum doriţi, luaţi-o ca pe o imagine. Dar această imagine redă un adevăr profund. Iar acest adevăr profund poate fi exprimat chiar prin cuvinte simple, spunând: începând de la impulsul de Crăciun acţiunea antroposofică trebuie să fie pătrunsă de un curent esoteric. Acest curent esoteric este prezent aici deoarece ceea ce era pământesc, prin ceea ce a acţionat concomitent în focul fizic ca lumină astrală care străluceşte în afară, în spaţiul cosmic, acţionează revenind din nou în impulsul mişcării antroposofice, cu condiţia ca noi să fim în stare să preluăm acel impuls.

Dacă putem face acest lucru, simţim că în tot ce vieţuieşte în antroposofie se află un element important. Iar acest element important din interiorul antroposofiei este dispoziţia pascală antroposofică, acea dispoziţie pascală antroposofică care nu poate fi niciodată legată de convingerea că spiritul moare, ci de convingerea că atunci când el moare pentru lume de fapt reînvie mereu. Şi spre acest spirit, care dăinuie veşnic, care reînvie mereu, trebuie să tindă antroposofia.

Să preluăm aceste idei în inimile noastre ca gânduri de Paşte şi ca simţăminte de Paşte. Şi astfel, dragi prieteni, vom lua cu noi, de la această întâlnire a noastră, sentimente care ne vor da curaj în munca noastră, putere de muncă, atunci când ne vom afla iarăşi în alte locuri.

Note

Relativ la această ediţie

Conferinţele destinate membrilor, din ciclul *Mysterienstätten des Mittelalters. Rosenkreuzertum und modernes Einweihungsprinzip* (*Centre de misterii ale Evului Mediu. Rosicrucianismul şi principiul iniţierii moderne*) – titlu formulat de Marie Steiner pentru prima ediţie, din 1932 – au fost ţinute chiar la încheierea ***Congresului de Crăciun pentru întemeierea Societăţii Antroposofice Generale*** (vezi *Gesamtausgabe Bibl.* – GA 260) şi continuă tema conferinţelor de seară *Die Weltgeschichte in anthroposophischer Beleuchtung* (***Istoria lumii în lumina antroposofiei***) (GA 233) într-o etapă nouă. Al doilea ciclu de conferinţe a fost anunţat cu titlul *Das Ostferfest innerhalb der Feste des Jahres, ein Stück Mysteriengeschichte* (*Sărbătoarea Paştelui în cadrul sărbătorilor de peste an, un fragment din istoria misteriilor*), iar Rudolf Steiner face o relatare cu privire la conferinţe în „Nachrichtenblatt" din 4 mai 1924, sub titlul *Das Osterfest, ein Stück Mysteriengeschichte* (*Sărbătoarea Paştelui, un fragment din istoria misteriilor*) (inclusă în *Die Konstitution der Allgemeinen Anthroposophischen Gesellschaft und der Freien Hochschule* – ***Constituirea Societăţii Antroposofice Generale şi a Şcolii Superioare Libere***, GA 260a, p. 224); în 1934 aceste conferinţe au fost publicate pentru prima oară de Marie Steiner, sub titlul actual.

Textul de bază: Ambele cicluri de conferinţe au fost stenografiate de stenografa profesionistă Helene Finckh, a cărei primă transcriere în text clar a stat la baza primelor ediţii. Pentru cea de a patra ediţie, din 1980, s-a realizat o nouă confruntare cu stenograma originală, astfel că a

apărut necesitatea câtorva corecturi. – În rest şi această ediţie s-a bazat pe prima ediţie realizată de Marie Steiner. Ediţiile a doua şi a treia au fost îngrijite de Johann Waeger şi Ernst Weidmann. Revederea textului pentru ediţia a cincea, din 1991, a fost asigurată de Ulla Trapp.

Titlul volumului provine de la Marie Steiner (vezi mai sus).

Desenele din text au fost realizate de Assja Turgenieff pe baza desenelor pe tablă ale lui Rudolf Steiner în tehnica de haşuri elaborată de el. Pentru ediţiile a patra şi a cincea unele desene au fost corectate, pe baza clarificărilor rezultate din stenogramă. Desenul de la pagina 25 a fost plasat din greşeală în ediţiile mai vechi la pagina 14.

Despre desenele pe tablă: Desenele originale pe tablă şi notaţiile lui Rudolf Steiner de la aceste conferinţe s-au păstrat, deoarece pe atunci tabla era de obicei acoperită cu hârtie neagră. Ele au fost reproduse, micşorate, ca o completare la conferinţe într-un volum separat din seria *Rudolf Steiner, Wandtafelzeichnungen zum Vortragswerk* (*Rudolf Steiner, desene pe tablă în cadrul conferinţelor*). Ilustraţiile introduse în text în ediţiile anterioare s-au păstrat şi în această ediţie. De fiecare dată s-a atras atenţia asupra originalelor corespunzătoare de pe tablă prin note marginale.

Note pentru text

Scrierile lui Rudolf Steiner din ediţia *Gesamtausgabe* (GA) (*Opere complete*) sunt redate în note prin numărul de bibliografie.

1. *În aceste trei conferinţe*: din 4, 5 şi 6 ianuarie. Rudolf Steiner a mai adus apoi „completări" în conferinţele din 11, 12 şi 13 ianuarie.

2. *Aristotel* (384-322 Î.Chr.).

3. *Aristotel în Armonia culorilor*: *Despre sens şi sensibilitate* (*De sensu et sensibilibus*), îndeosebi capitolul 3, în *Parva naturalia*. – Vezi şi *Goethes Naturwissenschaftliche Schriften* (1884—1897) (***Scrierile de ştiinţe naturale ale lui Goethe***), (1884-1897), editate şi comentate de Rudolf Steiner. Reeditare: Dornach, 1975, vol. IV, GA 1d, *Materialien zur Geschichte der Farbenlehre* (*Materiale pentru istoria teoriei culorilor*), Partea I, p. 28 ş.u., Culegere de maxime ale lui Aristotel despre culori cu comentariile lui Rudolf Steiner.

4. *Albertus Magnus* (1193-1280), principalul reprezentant al aristotelismului în rândul scolasticilor din secolul al XIII-lea.Vezi şi Rudolf Steiner, *Die Philosophie des Thomas von Aquin* (***Filosofia lui Thomas d'Aquino***), GA 74

5. *Hermann von Helmholtz* (1821-1894), vezi Rudolf Steiner, *Die Rätsel der Philosophie, in ihrer Geschichte als Umriß dargestellt* (***Enigmele filosofiei*** *– o expunere schiţată a istoriei acestora*) (1914), GA 18.

6. *Un chimist nordic*: Theodor Svedberg, suedez, în 1926 Premiul Nobel pentru chimie; vezi lucrarea sa *Materia* (1912), ediţia în germană în 1914.

7. *Basilius Valentinus*, alchimist, pretins călugăr benedictin din secolul al XV-lea. În jurul anului 1600 sub acest nume au fost publicate, iniţial de către judecătorul Joh. Thölde, o serie de scrieri alchimiste. Un fel de *Opere complete*, în trei volume, au apărut la Hamburg în 1717 şi 1740.

8. *Johannes Tauler* (1300-1361), mistic şi predicator, discipol al lui Meister Eckhart. Vezi capitolul *Prietenia lui Dumnezeu* în Rudolf Steiner, *Die Mystik im Aufgange des neuzeitlichen Geisteslebens* (***Mistica în zorii vieţii spirituale a timpului nostru***) (1901), GA 7, care în 1924 tocmai apăruse în a doua şi a treia ediţie.

9. *Chipul din tinereţe al lui Johannes într-una din dramele-misteriu*: ***Trezirea sufletelor***, tablourile 2 şi 10, în *Vier Mysterien-dramen* (***Patru Drame-misteriu***) (1910/13), GA 14.

10. *Raimundus Lullus*, Ramon Lull (1235-1315), catalan din Mallorca. Vezi ***Mistica în zorii vieţii spirituale a timpului nostru*** (1901), GA 7, p. 135.

11. *Fraţii vieţii comune*: Confrerie religioasă din Evul Mediu. Ei nu urmăreau să se călugărească, ci să ducă o viaţă pioasă în lume.

12. *Jan Amos Comenius* (1592-1670), pedagog, episcop al Fraţilor Boemi.

13. *Raimund din Sabunda*, scolastic din Barcelona, din al doilea sfert al secolului al XV-lea, profesor de Ştiinţele Naturii, Filosofie şi Teologie la Toulouse. În lucrarea sa *Liber creaturarum sive theologia naturalis*, Strassbourg, 1496, a căutat să argumenteze ideea revelaţiei divine prin intermediul naturii.

14. *Pico della Mirandola* (1463-1494), originar din Florenţa, învăţat şi filosof.

15. *Immanuel Kant* (1724-1804). Die Kritik der reinen Vernunft (Critica raţiunii pure) a apărut în 1781.

16. *Emil Du Bois-Reymond* (1818-1896), fiziolog berlinez, autorul lucrării Über die Grenzen des Naturerkennes (Despre limitele cunoaşterii naturii), Leipzig, 1872. De la el provine expresia Ignoramus et ignorabimus, „ignorăm şi vom ignora".

17. *Agrippa von Nettesheim* (1486-1535), scriitor, medic şi filosof, expert în Kabbala; vezi şi ***Mistica în zorii vieţii spirituale a timpului nostru*** (1901), GA 7, p. 100-106.

18. *Gottfried Wilhelm Leibniz* (1646-1716). Vezi Rudolf Steiner, ***Enigmele filosofiei*** (1914), GA 18.

19. *Primul este aşa*...: Din Goethe, *Faust* I, v. 1930-1933.

20. *Eliphas Lévi*, pseudonimul abatelui Alphonse-Louis Constant (1810-1875), ocultist francez. Lucrare: *Dogma und Ritual der hohen Magie* (*Doctrina şi ritualul Înaltei Magii*). O nouă ediţie în 1975 cu titlul *Transzendentale Magie* (*Magia transcendentală*), Partea I – Doctrina, partea a II-a *Ritualul*.

21. *Louis Claude, marchiz de Saint-Martin* (1743-1803), teosof. Lucrări: *Des erreurs et de la vérité*, Lyon, 1784 (ediţia a II-a). Traducere germană de Matthias Claudius, Hamburg, 1782.

22. *Priveşte pe Saint-Martin ...în săptămânalul „Goetheanum"*: Vezi articolul lui Rudolf Steiner, *Goethes geistige Umgebung und die Gegenwart* (***Ambianţa spirituală a lui Goethe şi prezentul***), republicat în *Der Goetheanumgedanke inmitten der Kulturkrisis der Gegenwart* (***Ideea Goetheanumului în mijlocul crizei spirituale actuale***). Culegere de articole, 1921-1924, GA 36, p. 345-349.

23. Rudolf Steiner, *Die Philosophie der Freiheit* (***Filosofia libertăţii***) (1894), GA 4.

24. *În introducerile pe care le-am făcut la euritmie*: Rudolf Steiner, *Eurythmie – Die Offenbarung der sprechenden Seele* (***Euritmia – revelaţia sufletului grăitor***), Alocuţiune cu prilejul reprezentaţiilor de euritmie din anii 1918-1924, GA 277.

25. *Între anii 1842 şi 1879*: Cu privire la acest interval vezi şi Rudolf Steiner, *Der Sturz der Geister der Finsternis* (***Prăbuşirea spiritelor întunericului***). Conferinţele din 14-28 octombrie 1917 în *Die spirituellen Hintergründe der äußeren Welt* (***Fundamentele spirituale ale lumii exterioare***), GA 177 (conferinţele 9-14).

26. *În expuneri anterioare*: Vezi Rudolf Steiner, *Das esoterische Christentum und die geistige Führung der Menschheit* (***Creştinismul esoteric şi conducerea spirituală a omenirii***), GA 130, conferinţele din 27 şi 28 septembrie 1911 şi 18 decembrie 1912 de la Neuchâtel despre originile şi scopul curentului rosicrucian.

27. Rudolf Steiner, *Wie erlangt man Erkenntnisse der höheren Welten?* (***Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare?***) (1904-1905), GA 10.

28. Ernst Haeckel, *Anthropogenie oder Entwicklungsgeschichte des Menschen* (*Antropogenia sau istoria evoluţiei omului*), Leipzig, 1874.

29. *Conferinţele următoare*: Vezi Rudolf Steiner, *Anthroposophie. Eine Zusammenfassung nach 21 Jahren. Zügleich eine Anleitung zu ihrer Vertretung vor der Welt* (***Antroposofie****. O sinteză după 21 de ani. În acelaşi timp o introducere în concepţia antroposofică despre lume*), GA 234.

30. *Cultul este imaginea*: Cuvântul „cult" a fost introdus de editor, în conformitate cu sensul frazei.

31. *Flavius Claudius Iulianus*, numit de creştini Apostatul (Cel care s-a dezis de credinţă), împărat roman (361-363). Vezi şi Conferinţa a şasea din 29 decembrie 1923, în Rudolf Steiner, *Die Weltgeschichte in anthroposophischer Beleuchtung* (***Istoria lumii în lumina antroposofiei***), GA 233.

32. *Profesorul Hermann Beckh* (1875-1937), orientalist, din 1922 preot al grupului religios Comunitatea creştină. Lucrare: *Budda und seine Lehre* (*Buddha şi învăţătura sa*), ediţie revăzută, Stuttgart, 1958.

33. *Învăţătorii străvechi ai omenirii... pe Lună*: Rudolf Steiner a vorbit frecvent în conferinţele anterioare despre acest fapt; vezi, printre altele, conferinţa din 28

ianuarie 1924 în Rudolf Steiner, *Esoterische Betrachtungen karmischer Zusammenhänge* (***Consideraţii esoterice asupra legăturilor karmice***), vol.VI, GA 240.

34. *Cum mergeau din loc în loc, cum a fost Pitagora*: Vezi Diogenes Laertius, *Despre vieţile şi doctrinele filosofilor iluştri*, vol. II, cartea 8, cap. I *Pitagora*. – Rudolf Steiner, ***Enigmele filosofiei*** (1914), GA 18, p. 46-51.

35. *INstituirea claselor*: Şcoala Superioară pentru Ştiinţa Spiritului, înfiinţată la Congresul de Crăciun, era pe de o parte împărţită în secţiuni, pe de altă parte ar fi trebuit să se realizeze o aprofundare esoterică în cadrul a trei clase, totuşi dintre acestea doar prima clasă a mai putut să fie organizată de Rudolf Steiner. Vezi, în acest sens, Rudolf Steiner, ***Constituirea Societăţii Antroposofice Generale şi a Şcolii Superioare Libere pentru Ştiinţa Spiritului***, GA 260a, partea a II-a.

36. *S-a menţionat încă de mult timp*: Vezi conferinţa a cincea din 28 decembrie 1923 în Rudolf Steiner, ***Istoria lumii în lumina antroposofiei***, GA 233; conferinţa din 27 decembrie 1910 în *Okkulte Geschichte* (***Istoria ocultă***), GA 126.

37. *O serie de concepte*: Aici nu au fost introduse categoriile *A fi* (Substanţă) şi *A avea* (Comportament).

38. *Ceea ce căutaţi nu mai este aici*: Vezi Matei, 28,6; Marcu, 10,6; Luca, 24,6.

DESENELE LA TABLĂ

Desenele şi notaţiile originale de pe tablă ale lui Rudolf Steiner s-au păstrat începând din toamna anului 1919, deoarece la dorinţa auditorilor tabla a fost acoperită cu hârtie neagră, care s-a putut păstra ulterior. De multe ori lui Rudolf Steiner îi stăteau la dispoziţie două sau chiar trei table pregătite în felul acesta. În urma unei conferinţe, desenele executate cu creta albă sau colorate erau fixate pe hârtie, datate şi păstrate. În cadrul Ediţiei Complete Rudolf Steiner („Rudolf Steiner Gesamtausgabe“), ele se găsesc, drept completări la conferinţe, în seria Rudolf Steiner, *Desene la tablă în cadrul conferinţelor* («Wandtafelzeichnungen zum Vortragswerk»), GA K 58/1 – 58/30, reproduse fotografic la dimensiuni micşorate.

Desenele şi notaţiile la tablă făcute de Rudolf Steiner pe parcursul acestui ciclu de conferinţe se gasesc în volumul XV (GA K58/15), împreună cu desenele aferente volumelor GA 234 şi GA 243.

Tabla 1 I. Conferinţa 1 — Dornach, 4 ianuarie 1924

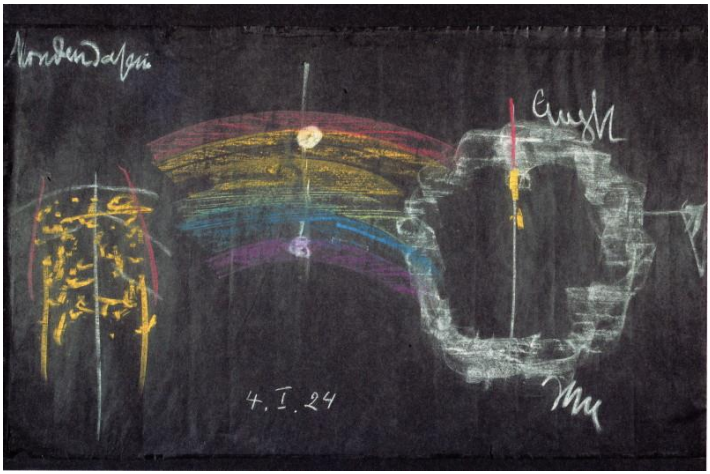

Tabla 2 I. Conferința 1 — Dornach, 4 ianuarie 1924

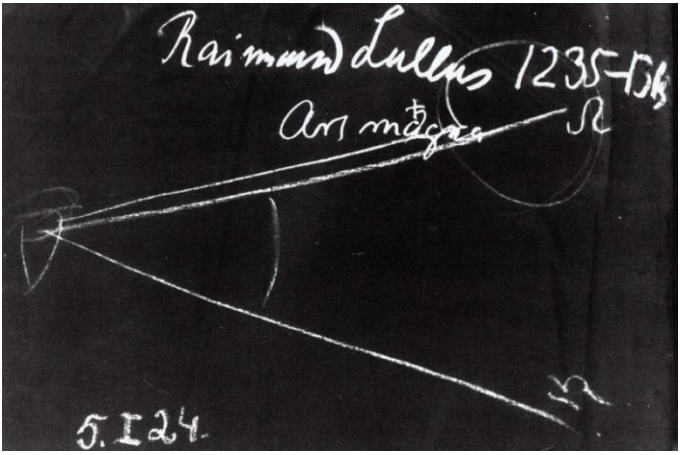

Tabla 3 I. Conferința 2 — Dornach, 5 ianuarie 1924

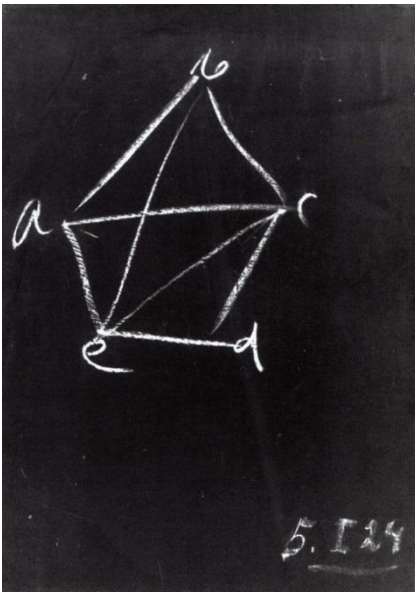

Tabla 4 I. Conferința 2 — Dornach, 5 ianuarie 1924

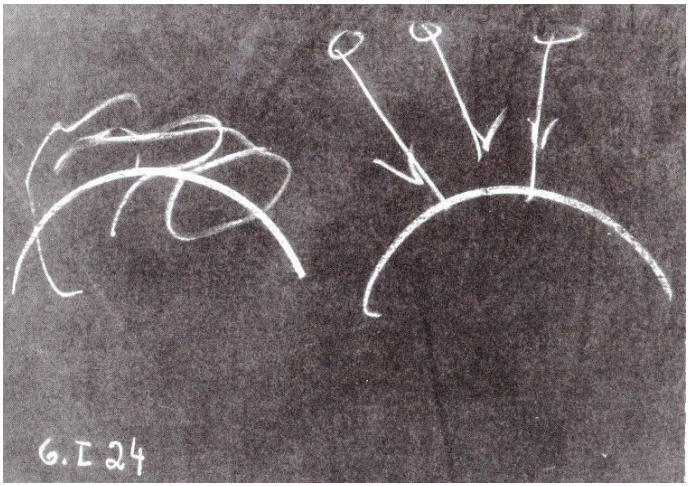

Tabla 5 I. Conferința 3 — Dornach, 6 ianuarie 1924

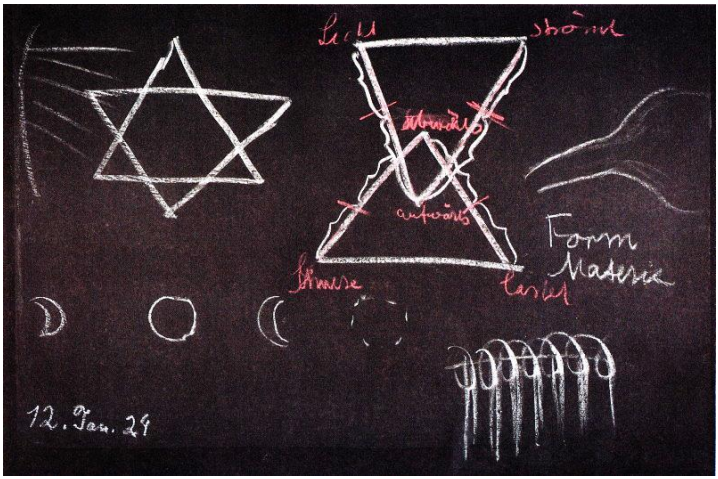

Tabla 6 I. Conferința 5 — Dornach, 12 ianuarie 1924

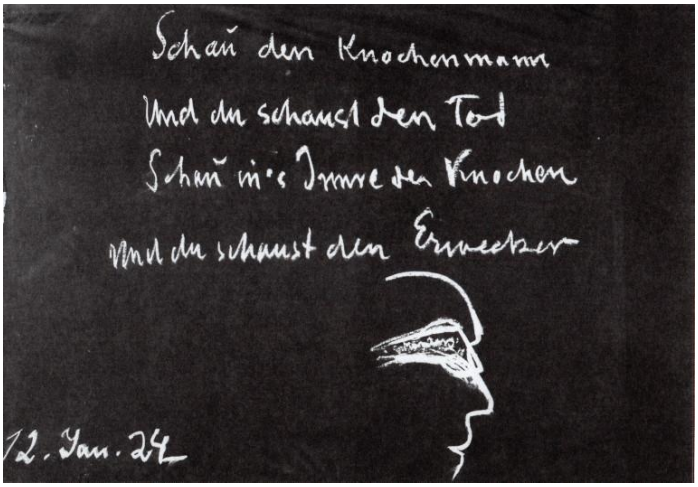

Tabla 7 I. Conferința 5 — Dornach, 12 ianuarie 1924

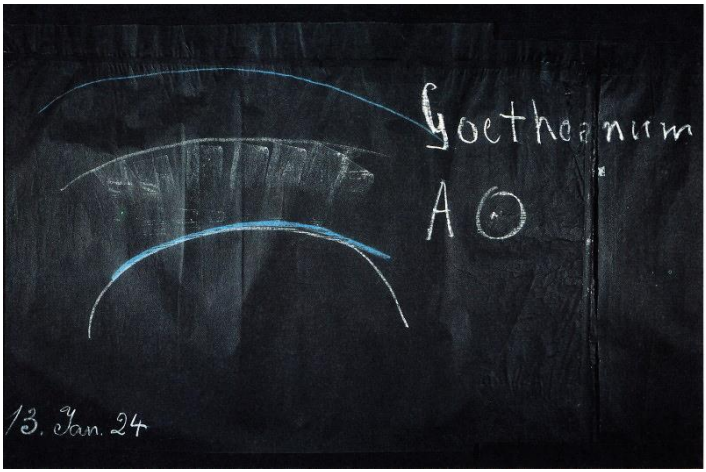

Tabla 8 I. Conferința 6 — Dornach, 13 ianuarie 1924

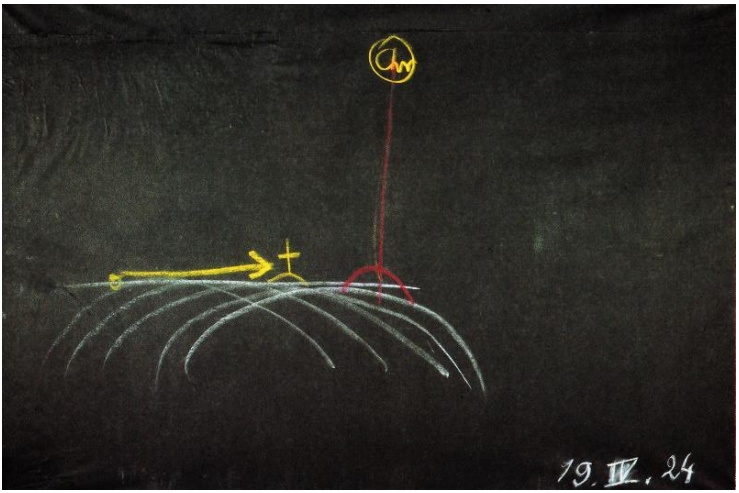

Tabla 9 II. Conferința 1 — Dornach, 19 aprilie 1924

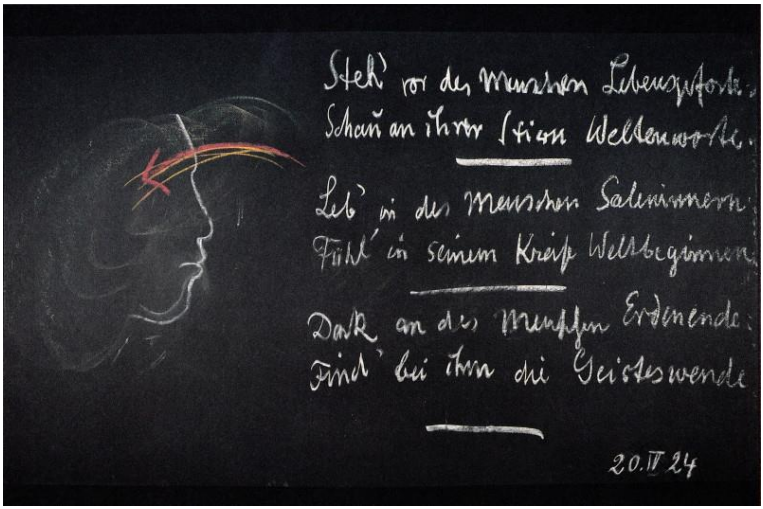

Tabla 10 Partea a II-a. Conferința 2 — Dornach, 20 aprilie 1924

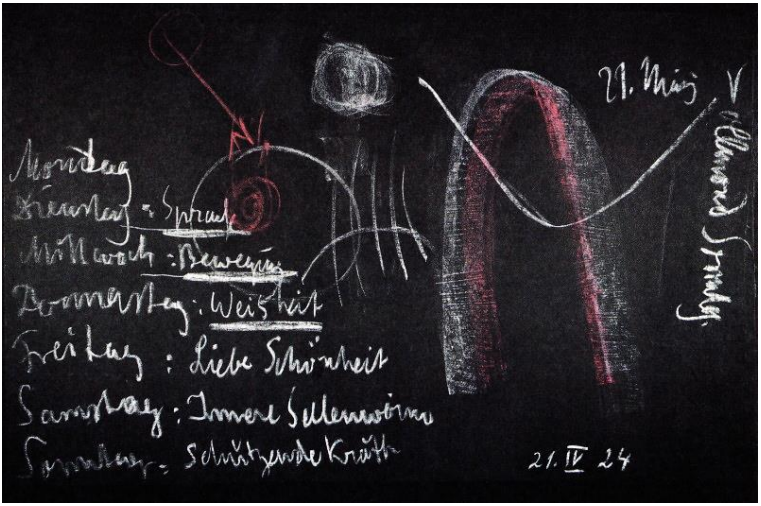

Tabla 11 II. Conferința 3 — Dornach, 21 aprilie 1924

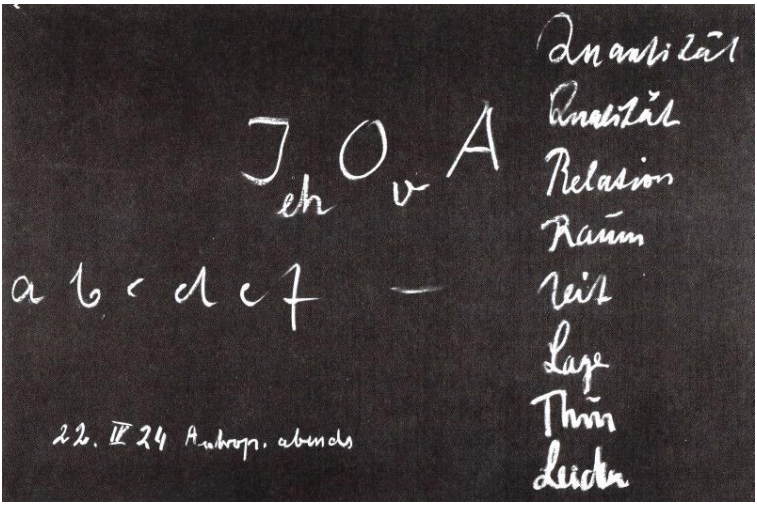

Tabla 12 II. Conferința 4 — Dornach, 22 aprilie 1924

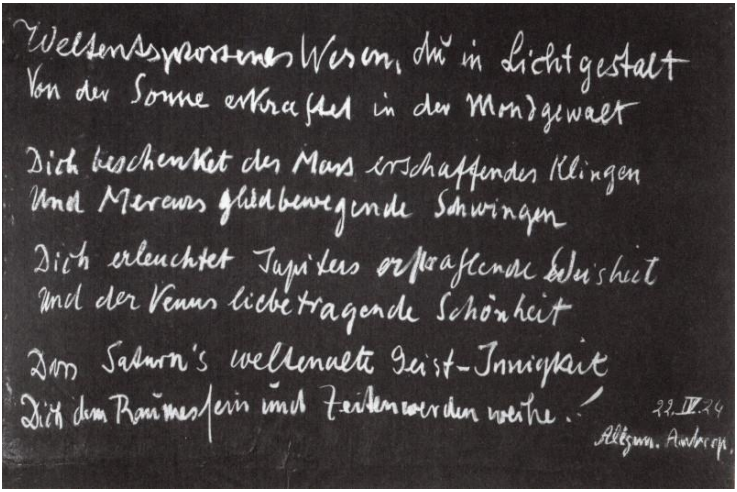

Tabla 13 II. Conferința 4 — Dornach, 22 aprilie 1924

EPOCI DIN ISTORIA PĂMÂNTULUI ȘI PERIOADE GEOLOGICE

(cf. G. WACHSMUTH – Die Entwicklung der Erde)

REPETAREA FAZELOR MAI VECHI LA UN NIVEL SUPERIOR	ERA	ÎMPĂRȚIREA ÎN EPOCI		FAUNA	FLORA	FORMAREA ȘI STRUCTURA PĂMÂNTULUI
REPETAREA VECHIULUI SATURN	FAZE COSMICE	1. EPOCA POLARĂ		Stadii cosmice preliminare ale formării sistemului solar Formarea sferei și a corpului lui Saturn		Diferențierea prin contracție a sferelor planetare
REPETAREA VECHIULUI SOARE		2. EPOCA HIPERBOREANĂ		Formarea sferei și a corpului lui Jupiter Formarea sferei și a corpului lui Marte Separarea Pământului și a Soarelui Pământul, organism planetar (înglobând și Luna) începe să evolueze în jurul Soarelui		
REPETAREA VECHII LUNI	PALEOZOIC	3. EPOCA LEMURIANĂ	INCEPUT	Epocă vitalizată Biosfera generatoare Diferențierea învelișurilor și a nucleului Archaic	Procese de schimb în atmosferă. Compuși albuminoizi Coloizi – suspensii Primele forme animale și vegetale în atmosfera vitalizată.	Formarea straturilor periferice. Atmosfera (TABLOU IV)
REPETAREA EPOCII POLARE ÎN EPOCA LEMURIANĂ						Precipitare de substanțe primitive, viitoare roci primare
REPETAREA EPOCII HIPERBOREENE ÎN EPOCA LEMURIANĂ				Diferențierea internă și formarea straturilor Cambrian Silurian Devonian	Nevertebrate marine Trilobiți. Brahiopode. Corali. Pești primitivi Înmulțirea cochiliilor calcaroase	Forme vegetale primitive între două ape, alge, varec. Primele plante de uscat.	Sedimentare. Tendința de formare a unei suprafețe terestre plastice. Atmosferă apoasă și caldă.
MIJLOCUL EPOCII LEMURIENE			MIJLOC	Carbonifer Permian Triasic	Amfibii Reptile	Ferigi Criptogame Lycopode Păduri de conifere	Cutarea suprafeței terestre (climat tropical în emisfera nordică) (Tendință puternică dar trecătoare de durificare)
SFÂRȘITUL EPOCII LEMURIENE			SFÂRȘIT	Jurasic Cretacic Scufundarea Lemuriei	Archeopterix Animale uriașe Saurieni Mamifere inferioare Păsări cu dinți Saurieni	Ferigi arborescente Primii arbori foioși și plante cu flori angiosperme	Ieșirea „Lunii Purificarea atmosferei Puternice transgresiuni marine. Mobilitate reînoită a suprafeței terestre. Scufundarea Lemuriei
EPOCA ATLANTEANĂ	NEOZOIC (CENOZOIC)	4. EPOCA ATLANTEANĂ	1. 2. 3. Terțiar	Paleocen Eocen Oligocen Miocen Pliocen	Primele copitate sălbatice. Mamifere superioare Vite Primate	Continuarea diferențierii plantelor până la flora actuală.	Atmosferă caldă încă, dar în curs de răcire. Deformarea plastică a Pământului până în Cuaternar. (TABLOU VII, VIII, IX)
			4. 5. 6. 7. Cuaternar	Diluvium Glaciații (TABLOU X) Scufundarea Atlantidei	(Schelete umane) Nici o nouă specie, însă modificări geografice ale florei și ale faunei.		Glaciații Scufundarea Atlantidei
EPOCA POST-ANTLANTEANĂ		5. EPOCA POST-ATLANTEANĂ	1. ♋ 2. ♌ 3. ♉ 4. ♈ 5. ♓ 6. ♒ 7. ♑	Vechea Indie Vechea Persie Egipt-Caldeea Grecia – Roma Astăzi	Actuală	Actuală	Creșterea căldurii și micșorarea căldurii pe Pământ (TABLOU XI)

STADII PRELIMINARE ȘI PERIOADE EVOLUTIVE IN ORGANISMUL COSMIC

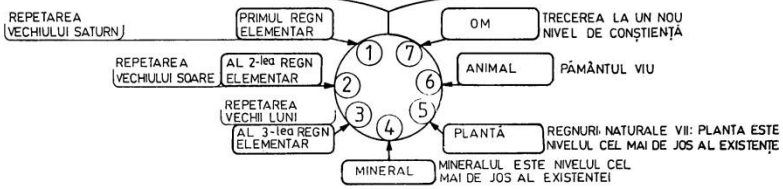
(cf. G. WACHSMUTH – Die Entwicklung der Erde)

7. STĂRI PLANETARE

(NIVELURI DE CONȘTIENȚĂ)

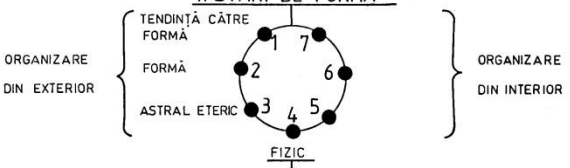
1	2	3	4	5	6	7
VECHIUL SATURN	VECHIUL SOARE	VECHEA LUNĂ	PĂMÂNT	JUPITER	VENUS	VULCAN

7. REGNURI DE VIAȚĂ

ETER DE CALDURĂ	ETER DE LUMINĂ	ETER CHIMIC	ETER DE VIAȚĂ
-CALDURĂ-	-AER-	-APĂ-	-PĂMÂNT-

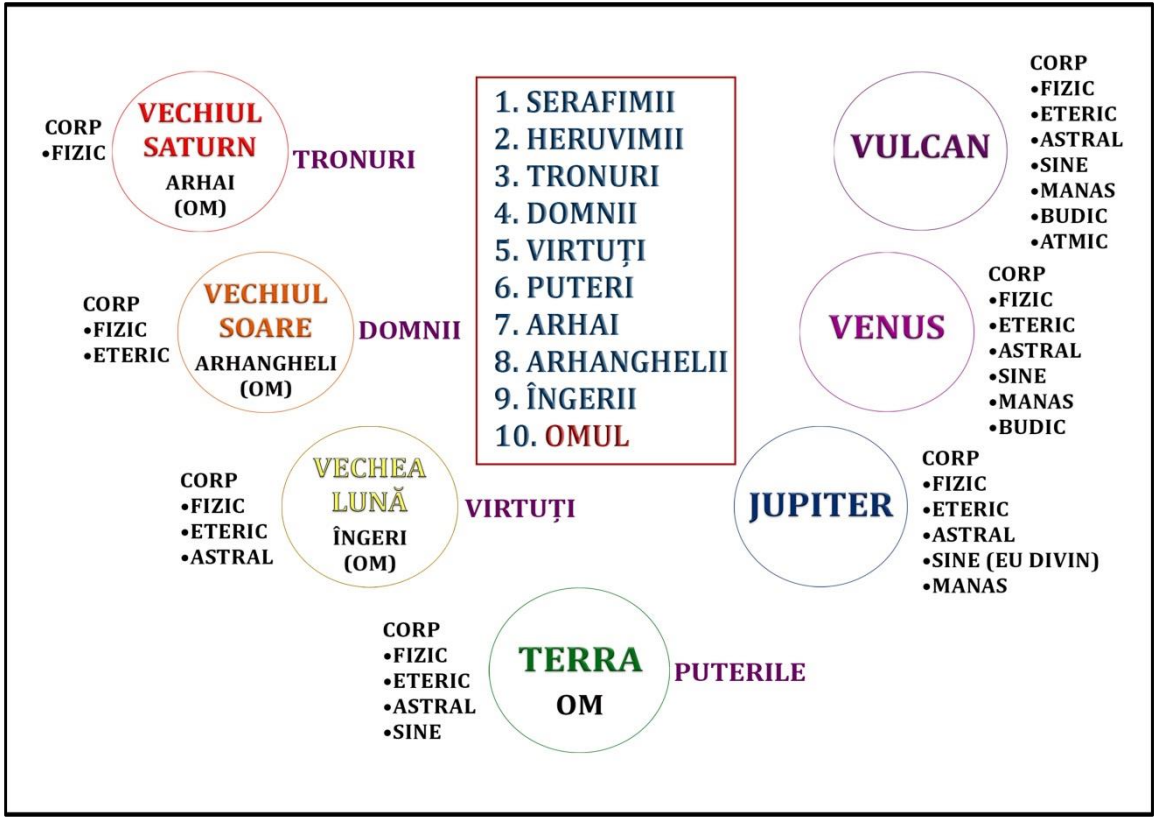
7. STĂRI DE FORMĂ

STAREA FORMEI FIZICE

7. EPOCI (TABLOUL III)

1	2	3	4	5	6	7
POLARĂ	HIPER-BOREANĂ	LEMURIANĂ	ATLANTEANĂ	POST-ATLANTEANA		
SEPARAREA LUI SATURN	SEPARAREA LUI JUPITER A LUI MARTE ȘI A SOARELUI	IESIREA LUNII		7 CIVILIZAȚII: 1. VECHEA INDIE 2. VECHEA PERSIE 3. EGIPT-CALDEEA 4. GRECIA-ROMA 5. ASTĂZI 6. 7.		
		SCUFUNDAREA LEMURIEI	SCUFUNDAREA ATLANTIDEI			

CORP
•FIZIC
VECHIUL SATURN
ARHAI (OM)
TRONURI
CORP
•FIZIC
•ETERIC
VECHIUL SOARE
ARHANGHELI (OM)
DOMNII
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
VECHEA LUNĂ
ÎNGERI (OM)
VIRTUȚI
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE
•ATMIC
TERRA
OM
PUTERILE
1. SERAFIMII
2. HERUVIMII
3. TRONURI
4. DOMNII
5. VIRTUȚI
6. PUTERI
7. ARHAI
8. ARHANGHELII
9. ÎNGERII
10. OMUL
VULCAN
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE
•MANAS
•BUDIC
VENUS
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE
•MANAS
•BUDIC
JUPITER
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE (EU DIVIN)
•MANAS